

GÖDÖLLŐ VÁROS POLGÁRMESTERE

ELŐTERJESZTÉS

a képviselő-testület 2008. december 11-én tartandó ülésére

Tárgy: Javaslat Gödöllő Turizmusfejlesztési Konceptió elfogadására

Előterjesztő: Dr. Gémesi György polgármester

Tisztelt Képviselő-testület!

A képviselő-testület 2008. október 22-én megtartott ülésén tárgyalta első olvasatban a Turisztikai Fejlesztési Konceptiót. A testületi ülést megelőzően október 20-án a képviselő-testület állandó bizottságai együttes ülés keretében, prezentációval és a szakértők kiegészítéseivel tárgyalták meg az anyagot. Itt lehetőség nyílt észrevételek, javaslatok, korrekciók felvetésére. Az első olvasatban megismert anyag nagyon jó alapul szolgált a végleges változat elkészítéséhez.

Összességében az anyagot mindenki pozitívnak értékelte, érdemi módosításra vonatkozó javaslat nem érkezett. Több technikai jellegű felvetés, pontosítás azonban elhangzott, melyet a készítők átvezettek az anyagban. Most az első olvasatban megismert anyag kibővített, részletezett változata van előttünk.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy vitassa meg a konceptiót és támogassa a határozati javaslatot.

Gödöllő, 2008. december „ „

Dr. Gémesi György

HATÁROZATI JAVASLAT

Gödöllő Város Önkormányzatának Képviselő-testülete elfogadja a határozat mellékletét képző Turisztikai Fejlesztési Konceptiót.

Gödöllő Turizmusfejlesztési Konceptiója

2008

S.O.S. Idegenforgalmi Tanácsadó Iroda

akarsai@tutsz.org.hu

vezette munkacsoport

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
I. HELYZETELEMZÉS.....	10
1.1. A megbízás értelmezése, a kidolgozás mélysége, területi lehatárolása, munkamódszerei.....	10
1.2. A koncepció tartalma és felépítése	11
2.1. A turizmus nemzetközi és európai trendjei	13
Európa turizmusa.....	14
Turisztikai kínálati trendek.....	18
2.2. A magyarországi turizmus főbb mutatói.....	19
2.3. A turizmus irányítási rendszere Magyarországon.....	20
3.1. Gödöllő néhány főbb társadalmi-, gazdasági- és turisztikai jellemzője	27
3.2. Gödöllő néhány demográfiai jellemzője és a lakásállomány változása	29
3.3. A turisztikai kereslet- és kínálat Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben.....	32
3.4. Gödöllő és a Gödöllői Kistérség a turizmus piacán.....	35
3.5. A Gödöllői Kistérség mint üdülőkörzet	40
3.6. A Gödöllői Kistérség szomszédságában található, nagy látogatottságnak örvendő turisztikai attrakciók	41
3.7. A Gödöllői Kistérség jelenlegi- és tervezett turisztikai kínálata.....	42
3.8. Tervezett nagyberuházások a kistérség szomszédságában	45
4. Gödöllő mint turisztikai fogadóterület (desztináció).....	47
4.1. Gödöllő közlekedése a turizmus szemszögéből	47
4.2. A turizmus fő megjelenési formái Gödöllőn.....	50
4.3. Gödöllő turisztikai vonzerőinek egyedi értéke, hatóköre és a jelenlegi hasznosítás összefoglaló táblázata	56
4.4. A gödöllői turisztikai kínálat főbb vonzerőinek értékelése	63
Grassalkovich/Gödöllői Királyi Kastély.....	63
A Kastély felújításának szakaszai.....	64
Szállodafejlesztés.....	66
A Gödöllői Művésztelep (1901-1920).....	67
Máriabesnyői kegyhely.....	67
A Szent István Egyetem.....	69
Aktív turizmus vonzerői.....	71
Gödöllő gazdag kulturális élete.....	75
Sportélet és turizmus kapcsolatának lehetőségei Gödöllőn	80
4.5. A vonzerők összefoglaló értékelése	81
4.6. A látogatómenedzsment problémái – főbb attrakciók a turista szemszögéből	84
4.7. A betokosodott ügyek kezeléséről	90
5. A turisták tájékoztatása	90
5.1. A turistainformáció helyzete, a Tourinform iroda tevékenysége.....	90
6. A turisztikai fogadóképesség elemei.....	95
Szálláshelyek:.....	95

Konferencia helyszínek:.....	97
A vendéglátás helyzete Gödöllőn.....	97
7. A turizmus szervezeti kérdései.....	99
8. SWOT elemzés és turisztikai milió.....	101
II. Fordulat és szerepváltás. A turizmusfejlesztés stratégiája.....	104
9.1. Forgatókönyvek Gödöllő turisztikai fejlesztéséhez.....	104
Trendforgatókönyv.....	104
Optimista forgatókönyv.....	105
Pesszimista forgatókönyv.....	107
9.2. Gödöllő - Jövőkép célállapot.....	108
Jövőkép.....	108
9.3. Egy új turisztikai desztináció létrehozásának stratégiája.....	111
9.4. A fordulat- és szerepváltás stratégiai programjai.....	114
10. Vonzerőfejlesztés.....	115
1. Egészségturisztikai fejlesztések.....	115
2. Kulturális- és örökségturizmus fejlesztés.....	117
3. Új vonzerők létrehozása.....	119
4. Vallási turizmus Máriabesnyő vallásturisztikai központtá alakítása.....	120
5. Konferencia turizmus - férőhelyfejlesztés.....	121
6. Aktív turizmus.....	122
11. Szervezetfejlesztés.....	128
12. A turisztikai fogadóképesség fejlesztése.....	137
Korszerű látogatómenedzsment kialakítása.....	138
13. Turisztikai termék piacra vitele (Marketing).....	142
14. Régóta megoldásra váró ügyek.....	149
III. Gödöllő az utazásszervező szemével.....	150
15.1. Gödöllő az utazásszervező szemével.....	150
15.2. Néhány programjavaslat a Gödöllőre hívott turisták részére.....	175
Köszönet.....	179
IV. MELLÉKLETEK.....	180
1. melléklet: Felhasznált irodalom.....	180
2. melléklet: 4 város turisztikai vendégéjszaka trendjeinek alakulása.....	183
3. melléklet: A legtöbb üdülővel rendelkező 12 kistérség adatai.....	184
4. melléklet: Háttéranyag a golfpálya- fejlesztéshez.....	185
5. Melléklet: Fontosabb fürdő-és örökség városok turisztikai adatai.....	189
6. melléklet: Az én Gödöllőm.....	190
7: melléklet A gödöllői vonzerők bemutatásának minősége és javasolt fejlesztései.....	192

Vezetői összefoglaló

Gödöllő Turizmusfejlesztési Konceptiója. A fordulat- és szerepváltás stratégiája

Az S.O.S. Idegenforgalmi Tanácsadó Iroda vezetésével munkacsoportunk, Gödöllő Város megbízásából, 2008 nyarán végezte el Gödöllő turisztikai helyzetének elemzését és turizmusfejlesztési koncepciójának kidolgozását. A koncepció kidolgozása során a munkacsoport azt vizsgálta meg, hogy Gödöllő hogyan kapcsolódhat be az eddiginél sikeresebben a turizmus piacába, melyek azok a fejlesztési irányok, amelyek vonalán a város új szerepet kaphat a turisztikai piacon.

Munkamódszerek

A másodlagos források felhasználása mellett helyszínbemjárásokat végeztünk és számos elsődleges forrást is felhasználtunk: kérdőíves felmérést végeztünk a szabadidőipar- és vendéglátás szinte teljes vállalkozói körében, 3 szakmai konzultációt tartottunk a kultúra- és turizmus helyi képviselőivel valamint a lovas- és a horgászturizmus képviselővel, több mint 80 interjút készítettünk vállalkozókkal, civilszervezetek vezetőivel és a város vezetőivel.

Kapcsolódás a kistérségi-, regionális- és országos tervekhez

A stratégiai irányok kialakításakor figyelemmel voltunk a párhuzamosan készülő kistérségi turizmustervezésre, a regionális turizmus koncepcióra és a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiára, a területfejlesztési koncepciókra. (a tételes felsorolását lsd. 12.oldal). Stratégiánk, mely Gödöllő számára fordulatot készít elő, a turisztikai piacon betöltendő szerepben jól illeszkedik a Gödöllői Kistérség települései- és turisztikai szereplői számára kínált és a Gödöllői Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Kistérségi Társulása részére ajánlott „Egyeztetett színrelépés” stratégiájához és a Központi Régió élményrégiós elképzeléseihez

Társadalmi-, demográfiai- és gazdasági háttér

Gödöllő eddig elért eredményei az infrastrukturális- és intézményfejlesztésben, stabil multinacionális vállalati jelenléte, kis- és középvállalkozásainak jelentős száma, növekvő lakossága és lakásállománya és a szinte teljes foglalkoztatottság - egyrészt a fizetőképes helyi kereslettel, másrészt a szolgáltatásokat nyújtó, működő várossal - máris biztosítják a turizmus háttérfeltételeit.

A turisztikai kereslet

A magyarországi turizmus-statisztikában jelzett évi 20 millió vendégéjszakából Gödöllő 19.192 vendégéjszakát mondhat magáénak, s ez elenyésző szerepet jelent a turisztikai piacon.

A szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számán kívül - mely általában tükrözi egy város szerepét a turisztikai piacon - Gödöllő esetében a látogató vendégek száma a jelentős. Gödöllő abszolút nemzetközi vonzerőt jelentő attrakciója a Gödöllői Királyi Kastély, évi 160-220 ezer látogatót vonz (évenkénti statisztikát lsd 65.old.) a kulturális- és művészeti események néhány tízezer főt, azonban az ebből származó turisztikai bevétel nem jelentős.

A turisztikai kínálat

Gödöllő turisztikai adottságainak értékelése azt mutatja, hogy a város eddig nem használta ki azt a széles mozgásteret, amellyel a turisztikai piacon adottságai alapján rendelkezik. A helyi közlekedés, az élménypontok összekötetése, a vendégirányítás, az attrakciók bemutatási színvonala több tekintetben illetve helyszínen akadályozza a vonzerők termékké válását. Konceptiónk félszáz feletti vonzerőt tartalmazó összesítése kitér az attrakciók vonzaskörének értékelésére is. A turizmus menedzselésének szervezeti háttere mellett, a hatékony turisztikai marketing, a megkülönböztető arculat, egyedi márkakép is hiányzik a turizmus sikeres folytatásához. Az Önkormányzat – a nagyszabású fejlesztési döntések előkészítése és az intenzív pályázati munka mellett - még nem, a városban működő, regionális turisztikai egyesület már nem, folytat folyamatos és hatékony városi turisztikai menedzsmentet

SWOT-ELEMZÉS

Egy turisztikai desztináció adottságainak és lehetőségeinek elemzéséhez eszközként felhasznált SWOT-elemzés (Erősségek-Gyengeségek-Lehetőségek-Veszélyek) az alábbi képet adja Gödöllőről a turisztikai piacon történő pozicionáláshoz:

ERŐSSÉGEK: Királyi Kastély és a Sisi-kultusz, Máriabesnyő mint zarándokhely és fontos kulturális örökség, az eseményturizmus, a Szent István Egyetem, zöld természeti környezet külső (erdőkből álló) és belső (parkok, növénykertekből álló), földrajzi közelség: jó megközelíthetőség Budapesthez és a nemzetközi légifolyosót jelentő Ferihegyi Repülőtérhez.

GYENGESÉGEK: hiányzó turisztikai infrastruktúra, összefogás hiánya a turizmus szereplői között

LEHETŐSÉGEK: termálvízkincs, ideális aktív turizmus-helyszín, összefogáson alapuló, új turisztikai szervezetrendszer

VESZÉLYEK: továbbra sincs összefogás, régi problémák megoldásának halogatása, nemzetközi gazdasági válság elhúzódása.

Jövőkép-forgatókönyvek

Gödöllő turizmusában sikerül fordulatot elérni és hazánk turisztikai siker-desztinációjává válik: új turisztikai szerepe szerint már nemcsak kirándulócélpont, de a Budapestet felfedezni kívánó külföldi turisták szállásbázisa. A helyi közlekedés képes az attrakciók gyors összekötésére – egyedi, önmagukban is élményt jelentő járművekkel városnéző járatok indulnak Gödöllő és a Kistérség attrakcióinak bemutatására, új attrakciók vonzzák a hazai-, és külföldi turistákat, akikre Gödöllőn új szabadidőközpontok, termálfürdő, golfpálya vár. A város a turizmuspiacon - a Gödöllői Kistérség attrakció-gazdáival összefogva - közös kínálatra épülő, egyeztetett marketing révén, desztinácóként jelenik meg.

A megoldatlan problémák, az összefogás hiánya felvetik a jelenlegi helyzet változatlan folytatásában álló forgatókönyv lehetőségét, mellyel szemben egy még borúlátóbb vízió eshetősége, Gödöllő teljes, turisztikai piacon kívülre kerülése is valóságos alternatíva. Létezik azonban egy derűlátó forgatókönyv is, mely Gödöllő számára elhozza a fordulatot. A jövőkép-alternatívák tudatos átgondolása segítheti a döntéshozókat a turizmusmenedzselés tudatos lépéseinek határozott megtételében.

A jövőkép céljai

Javasolt stratégiánk alapüzenete, hogy Gödöllőn az elkövetkező 10 évben alapvető fordulatot kell tenni a turizmus-fejlesztés területén és látványos attrakció- és fogadóképesség fejlesztést kell végrehajtani.

A stratégia átfogó célja, hogy Gödöllő és vonzáskörzete 10 éven belül, önálló turisztikai régióvá váljon.

Az új turisztikai régióban a város és a térség vonzerőinek összekapcsolásából és a létrejövő szolgáltatásokból piacképes turisztikai termékkínálat jöjjön létre. A városi turizmus gazdasági teljesítményében fordulat történjen és a turizmus - a szolgáltatók idegenforgalmi- és egyéb adóbefizetései, a vállalkozások fellendülése és a munkahely-teremtés révén.- Gödöllő sikeres gazdasági ágazatává váljon.

A turizmus-stratégia pillérei

A város és a térség turizmusának stratégiai pillérei:

1. Erzsébet királyné (Sisi) kultusza és a Királyi Kastély
2. a szecesszió
3. vallási turizmus –Máriabesnyő
4. egészségturizmus-termálfürdő
5. golfturizmus
6. konferencia- és hivatásturizmus
7. aktívturizmus
8. ifjúsági turizmus
9. repülés-, és sportturizmus
10. falusi turizmus

Az eddig is **színvonalas kulturális- és művészeti élet** és az azzal részben összefüggő eseményturizmus kapjon nagyobb szerepet a turizmusban .A Szent István Egyetem és a turizmus kapcsolata kerüljön új alapokra.

A turizmusstratégia megvalósítását 4+1 programba javasoljuk szervezni:

A 4 +1 stratégiai program

1. Vonzerő-és kínálatfejlesztés
2. Szervezetfejlesztés
3. Fogadóképesség fejlesztés
4. Marketing stratégia

A +1 stratégiát azok a viszonyok indokolják, amelyek új attitűdökre alapozva átlendíthetik a holtpontra a megfeneklett ügyeket. problémagócokat, amelyek léte nemcsak gödöllői és térségi, hanem sokkal inkább magyar sajátosság, a magyar közélet jelenlegi állapotának egyfajta jellemzője. (Testórlaktanya, Isaszegi-gödöllői tavak helyzete)

A vonzerőfejlesztés-program alprogramjai:

1. Egészségturisztikai fejlesztések:

a hazai turizmus piacán a legjobb gazdasági teljesítményt a gyógy és/vagy wellness fürdőkre építve, szálláshelyfejlesztéseket megvalósító városok nyújtják.: 2007-ben a hazai „Top 10” szállásdíjbevételt a fürdővárosok regisztrálták.

Gödöllő adottságai, a lakossági fürdő hiánya, a budapesti küldőpiac közelsége, mind megalapozzák egy termálfürdő- és a ráépülő szállodafejlesztés indokoltságát.

2. Kulturális- és örökségturizmus fejlesztés

Koncepciónkban széleskörűen foglalkozunk a kulturális-, és örökségturizmus adottságainak turisztikai terméké alakításával, konkrét javaslatokkal segítve a turizmusfejlesztés beruházást nem igénylő, gyors- és hatékony módját.

Szervezetfejlesztés programja

A turizmusirányítás korszerű szervezeti rendszerét úgy javasoljuk kialakítani, hogy a desztináció egészét (a város, kistérség és a turisztikai attrakciókkal rendelkező környező települések) tekintse működési területének, alapelve pedig az összefogás legyen, mely a minél sikeresebb piaci részvétel érdekében teremti meg az együttműködés feltételeit a döntéshozók, szolgáltatók és a turizmus valamennyi résztvevője között. A turizmus gazdáit – függetlenül a Turisztikai Desztinációs Menedzsment Szervezet (TDMSZ) létrehozásától- a közös piaci fellépésre koncentráló szemléletnek kell vezérelnie amellet, hogy hangsúlyt fektetnek a humán erőforrás-menedzsment kérdéseire is.

Fogadóképesség-fejlesztés

A versenyképes turisztikai desztináció sikeréhez nélkülözhetetlen elemek: a korszerű vendégirányítás és helyi közlekedés, a megújuló turistainformációs rendszer, a régi gyűjtemények korszerű bemutatás-technikai módszerei. A vendégek Gödöllőn tartásához, a tartózkodás meghosszabbításához a konferencia- és wellness szolgáltatásokkal felszerelt szálláshelyfejlesztés, befektetői tőkéből, ajánlott.

A turisztikai kínálat piacra vitelének új szakasza. Arculatépítés.

Az új turisztikai kínálat kialakítását követően Gödöllőnek pozicionálnia kell magát a turisztikai piacon, határozottan építve a hazai keresletnek a város turizmusában eddig nem jelentkező szegmenseire is. Szükséges a több pilléren nyugvó, tudatos turisztikai márkaépítés, amelyhez munkacsoportunk néhány szlogen-ötlet javaslattal is hozzájárul.

I. HELYZETELEMZÉS

1.1. A megbízás értelmezése, a kidolgozás mélysége, területi lehatárolása, munkamódszerei.

Gödöllő város megbízása alapján munkacsoportunk 2008 júniusában megbízást kapott a város turisztikai koncepciójának elkészítésére.

A munkacsoport tagjai:

S.O.S. Idegenforgalmi Tanácsadó Iroda B.T., képviselője: Dr. Karsai Árpád turisztikai szakértő, alvállalkozók: Dr. Csillag Péter programkészítő, utazásszervező, idegenvezető, Dr. Kovács Dezső egyetemi docens, Padányi Ágnes turisztikai szakértő.

Gödöllő városa, szükségesnek látva a korszerű szabadidő-gazdaságban rejlő lehetőségek kiaknázását, elhatározta a turizmusipar tudatos, szakértők által készített stratégián alapuló fejlesztését. A munkacsoport által készített koncepció, a részletes helyzetfeltárást követően, jövőképeben és a fejlesztési irányok kijelölésekor a következő 10 év távlatában teszi meg javaslatait Gödöllő turizmusának fejlesztésére.

A megbízás turisztikai koncepció kidolgozására irányult, a fejlesztés irányainak, stratégiai céljainak meghatározása fogalmazódott meg elvárásként.

A koncepcióban jelzett fejlesztési irányok meghatározása során a turista igényeiből, költési hajlandóságából indultunk ki, javaslataink, ajánlásaink megfogalmazásakor figyelemmel voltunk a főbb nemzetközi- és hazai turisztikai trendekre. A turisztikai kereslet nincs figyelemmel a közigazgatási határokra ezért koncepciónk kiter a Gödöllőn, sőt a Gödöllői Kistérségen kívüli szomszédos települések és kistérségek kínálatának lényeges jellemzőire is, ezzel is jelezve, hogy a turizmus 'közösségi vállalkozás': a piacon több részesedést követelő városnak nem kizárnia, hanem bevonnia kell a környező területek kínálatát.

A koncepció kidolgozásánál alapvető igazodási irány volt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség és a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia szempontrendszer, koncepcionális megközelítése és tematikája, messzemenően figyelembe véve a kitűzött célt: a koncepció alkalmas legyen - a konkrét pályázatok során - az EU-s pályázati feltételeknek szakmailag megfelelni.

Munkamódszereinket illetően a helyszíni bejárások mellett egyrészt másodlagos források: helytörténeti monográfiák, a VÁTI TEIR adatbázisa KSH adatokkal, a helyi írott sajtó- és elektronikus médiák, nyomtatott publikációk és elektronikus kiadványok, interneten közzétett források kerültek felhasználásra, másrészt a munkacsoport primer kutatásokat is folytatott. A város szabadidő-iparának nemcsak reprezentatív, hanem szinte teljes szolgáltatói körét kérdőíves megkérdezéssel kerestük meg, emellett több mint 80 interjút készítettünk a város turizmusban tevékenykedő vállalkozóival, vezetőivel, véleményformáló személyeivel, intézményvezetőkkel vállalkozókkal, civil szervezetek vezetőivel. A helyiek véleményének megismerésére vitaindító előadást tartottunk, melyet a város turisztikai jövőjéről szóló fórum követett. A munka részeredményeiről prezentáció tartottunk és műhely-megbeszélést folytattunk a megbízóval.

Az anyag elkészítése során arra törekedtünk, hogy megfeleljünk a turisztikai fejlesztésekkel kapcsolatos szabályozásoknak és a forrásokhoz való hozzáférések bírálati szempontrendszeirenek. Fontos szempontnak tartottuk továbbá a városi turizmusban együttműködő leendő partnerek (közsféra, civilszféra, lakosság, üzleti sféra) céljainak, elvárásainak összefoglalását, integrált figyelembevételét.

1.2. A koncepció tartalma és felépítése

A koncepció bemutatja a fő nemzetközi- és hazai keresleti- és kínálati turisztikai trendeket, az első rész elemzi a város turizmusának jelenlegi helyzetét, főbb jellemzőit, felméri a mértékadó vonzerőket kitérve vonzásoképességük hatókörére, turisztikai bemutatásuk jelenlegi állapotára. Ezt követően vesszük számba és értékeljük a turisztikai fogadóképességet. A város- és turisztikai termékei iránti keresletet elsősorban a szálláshelyek vendég- és vendégéjszaka számából, valamint a múzeumok, kiállítások és rendezvények belépő- illetve résztvevőszámából kiindulva tárgyaljuk.

A helyzetelemzést SWOT-analízissel zárjuk. Ezt követően vázoljuk fel a jövőképet, jelezve, hogy milyen célállapot lenne kívánatos a város turisztikai fejlődésében, középtávon.

A második rész a stratégiai irányokról, programokról szól, arról, hogy a jövőképben megfogalmazott célállapot milyen stratégiai programok megvalósításával érhető el.

A harmadik fejezet Gödöllő vonzerőfejlesztési lehetőségeire vonatkozó javaslatainkat tartalmazza. A fejezet címe "Gödöllő az utazásszervező szemével" utal arra, hogy ezek a javaslatok nem elsősorban nagyberuházásokat indítványoznak, hanem a már meglévő látványosságokat próbálják egy-egy ötlettel vonzó turisztikai attrakcióvá formálni.

A szakmailag megalapozott stratégiai irányok és az ezekre épülő intézkedési tervek új lendületet adhatnak, versenyelőnyt hozhatnak a turizmus fejlődésében. A szabadidő-gazdaság - a városban eddig betöltött társadalmi- és gazdasági szerepéhez képest - új helyzetbe kerülhet, a turizmus a gödöllőiek életminőségét javíthatja, munkahelyeket teremthet, növelheti az értékeikre büszke városlakók öntudatát és a városkép átalakulásához vezethet.

A kibontakozás irányainak meghatározása koncepciónk feladata. A koncepció elkészítése során figyelembe vettük azokat a nemzeti- és regionális dokumentumokat, amelyek 2007 és 2013 között meghatározzák a társadalmi- és gazdasági fejlesztés céljait-, prioritásait és forrásait. Koncepciónk mind szemléletében mind a javaslatokban szereplő szempontok- és prioritások kialakításakor, figyelemmel volt (és ezekkel koherens további tervezési irányt nyújt) az Európai uniós-, az országos- és regionális-, a kistérségi területfejlesztési- és turisztikai tervezési rendszerekre, kiemelten az alábbiakra :

- Új Magyarország Fejlesztési Terv II.
- Országos Területfejlesztési Koncepció (2005)
- Közép-Magyarországi Régió Stratégiai Terve (2007-2013)
- Közép-Magyarországi Régió Operatív Programja (2007-2013)
- A Közép-Magyarországi Régió Innovációs Stratégiája és Akcióterve (2005)
- A Duna- Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Hatéves Fejlesztési Terve (2003)
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (2005)
- Budapest- Közép - dunavidéki régió turisztikai stratégiája (2006)
- Gödöllő Városfejlesztési koncepció (2006)
- Gödöllő Város Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008-2013)
- Gödöllői Kistérség Fejlesztési Stratégiája (2008)
- Gödöllői Kistérség Cselekvési Terv (2008)

2.1. A turizmus nemzetközi és európai trendjei

Az elmúlt öt évben a nemzetközi turizmust folyamatos és dinamikus növekedés jellemezte: 2003 és 2007 között a nemzetközi turistaérkezések száma közel egyharmadával (+209 millió érkezés) bővült. Európa részesedése tovább csökkent, a 2003. évi 57,9 %-kal szemben 2007-ben a nemzetközi turistaérkezések 53,6 %-át mondhatta magáénak. Közép- és Kelet-Európa ugyanakkor részesedését 9,8 %-ról 10,6 %-ra növelte az elmúlt öt évben, ami a nyugat- és a dél-európai desztinációk „rovására” történt. A UNWTO hosszú távú előrejelzése szerint a világ turizmusa tovább bővül, 2010-re a nemzetközi turistaérkezések száma meghaladja az egy milliárd főt, 2020-ra pedig várhatóan közel 1,6 milliárd érkezést regisztrálnak majd.

A nemzetközi turistaérkezések száma alapján az elmúlt években a legtöbb küldőpiacot jelentős bővülés jellemezte. Ezzel szemben Németország kiutazó turizmusa csökkent, ami a magyarországi beutazó forgalomban is megmutatkozik. A hazánk beutazó turizmusában szintén fontos szerepet betöltő Finnország, Hollandia, Olaszország és Svédország esetében a kiutazó turizmus stabilan alakult az elmúlt években. A – Magyarország turizmusában is fontos szerepet betöltő – küldőországok közül az amerikaiak, a britek, a franciák, az olaszok, a spanyolok, a svájciak, a dánok, a lengyelek és a hollandok 5-10 %-kal, a csehek, az izraeliek, a svédek és az ukránok több mint 10 %-kal, az oroszok pedig egyötödével többet költöttek külföldi utazásaikra 2007-ben, mint 2006-ban.

A fejlett, ipari országokban a turisztikai célú utazások több mint 70%-a még mindig személygépkocsival történik (a küldőpiacok és az úti célok közelsége folytán). Az emelkedő üzemanyagárak ellenére ez várhatóan közép- és hosszú távon is így marad – az alternatív üzemanyagok elterjedésének köszönhetően. A légi közlekedés fejlődését nemcsak az emelkedő üzemanyagárak, hanem a magas reptéri illetékek és a szigorú biztonsági intézkedések is lassítják. Az új desztinációk piacra lépésének előfeltétele új repülőterek építése, új útvonalak létrehozása. A légi közlekedéssel a rövidebb utak terén kelhet versenyre a vasút, elsősorban gyorsvasutak építése révén.

Európában – más földrészekkel összehasonlítva – a földrajzi adottságok miatt a légi közlekedésnek kisebb szerepe van, amit tovább erősít, hogy a nemzetközi turistaérkezések 86,5 %-át (Közép-Kelet-Európában 84,3 %-át) maguk az európaiak generálják. Európában

---

¹ Az alábbi fejezet a Turizmus Rt. 2009-es marketing stratégia anyagának felhasználásával készült

2005-ben a 437,4 millió nemzetközi turistaérkezés 40,3 %-a légi úton történt, ezt meghaladta a közúti forgalom részesedése (44,8 %). A hazánkat is magában foglaló Közép-Kelet-Európa esetében a földi forgalom szerepe jelentősebb (nemzetközi turistaérkezések 80,9 %-a). A légi úton érkezők száma 12,6 millió főt tett ki 2005-ben, ami 14,5 %-os részesedést jelent.

Európa turizmusa

Európa beutazó turizmusának trendjei

Az Európai Turisztikai Bizottság adatai szerint 2007-ben az európai beutazó turizmus a nemzetközi érkezések, illetve a vendégéjszakák száma alapján 4-5%-kal bővült. A fő küldőpiacok polgárai által tett második-harmadik utazások száma ugyanakkor lassuló ütemben növekszik.

Az európai országokban az érkezések száma jellemzően nagyobb ütemben növekszik, mint a vendégéjszakák száma, ami a gyakoribb, ám rövidebb utazások folytatódó tendenciáját mutatja.

Európa kormányai a turizmus fejlesztését gyakran a magánszektor feladatának tekintik. A magánszektor fokozottabb bevonása a PPP-megoldások, vagyis a magán- és az állami szféra együttműködésében megvalósuló fejlesztések és akciók arányának növekedésében is tükröződik.

Az európai lakosság utazásainak jellemzői

A Magyarország beutazó turizmusában alapvető szerepet játszó európaiak² utazási kedve az IPK szerint 2007-ben sem csökkent: az elmúlt évben az európai lakosság által tett külföldi utazások száma átlépte a 400 milliós határt (409,3 millió utazás). A külföldi utazások kétharmada szabadidős, 15 %-a hivatásturisztikai céllal történt. A szabadidős célú utazások közül az üdülések, valamint a körutazások és városlátogatások a legnépszerűbbek. A nyári időszak szerepe az európaiak külföldi utazásait tekintve továbbra is meghatározó, az utazások fele a május-augusztus időszakra esik. 2007-ben a szabadidős célú utazások 74 %-ában történt előzetes foglalás, ezen belül az európaiak az internetet (38 %) és az utazási irodákat (29 %) vették leggyakrabban igénybe (1. táblázat). Az internet szerepe az utazások szervezésében a korábbi évek trendjeihez hasonlóan dinamikusan bővül, 2007-ben tovább nőtt a világháló

---

²A magyarországi kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált külföldi vendégéjszakák 86,2%-át az európaiak adják.

előnye az utazási irodákkal szemben (először 2006-ban haladta meg az internet az utazási irodákat a szervezés, foglalás tekintetében). Az utazók emellett szívesen foglalnak közvetlenül a szálláshelynél vagy a közlekedési vállalatnál.

Az elmúlt évek trendjeit vizsgálva elmondható, hogy néhány szempontból jelentősen változtak az utazási szokások. Az átlagos tartózkodási idő a külföldi (2003-ban 9,9 éjszaka) és a szabadidős célú külföldi utazások (2003-ban 10,2 éjszaka) esetében egyaránt csökkent. A szervezésben, foglalásban az internet szerepe jelentősen megnőtt. Az utazáshoz igénybe vett közlekedési eszközök közül a repülőgép iránti kereslet emelkedett, ami a vasút mellett a személygépkocsival történő utazások részesedését is negatívan érintette. A kiadások a szabadidős célú utazások esetében csökkentek (2003-ban 958 euró/utazás). A demográfiai, társadalmi változások az utazási szokásokban is nyomon követhetők, míg 2003-ban az utazók 53 %-a volt városlakó, 2007-re ez az arány 84 %-ra emelkedett.

Az európai lakosság által tett külföldi utazások jellemzői, 2007*

	Külföldi utazás	Szabadidős célú külföldi utazás
Időpont	május-augusztus (47%)	május-augusztus (52%)
Átlagos tartózkodási idő	9,6 éjszaka	9,9 éjszaka
Motiváció	szabadidős célú (68%) üzleti célú (15%)	tengerparti üdülés (32%), körutazás (18%), városlátogatás (15%)
Szervezés, foglalás	internet (35%), utazási iroda (26%), szálláshely (10%), közlekedési vállalat (8%)	internet (38%), utazási iroda (29%), szálláshely (10%), közlekedési vállalat (7%)
Közlekedési eszköz	repülőgép (50%), személygépkocsi (29%)	repülőgép (51%), személygépkocsi (30%)
Szálláshely	szálloda (52%), ingyenes szálláshely (23%)	szálloda (52%), egyéb kereskedelmi szálláshely (25%)
Kiadások	914 euró/utazás, 97 euró/éjszaka	932 euró/utazás, 95 euró/éjszaka
Demográfiai jellemzők	városlakók (84%) 35-44 évesek (22%), 25-34 évesek (20%), 45-54 évesek (18%)	városlakók (84%) 35-44 évesek (21%), 25-34 évesek (20%)

*A zárójelben lévő adatok az utazások százalékában értendők. Forrás: IPK

A Turisztikai Világszervezet tanulmánya szerint a legfontosabb tényezők, amelyek a turizmus fejlődését meghatározzák, az alábbiak:

- Gazdasági prosperitás és megfizethetőség: az elmúlt húsz évben a növekvő jövedelmek és a csökkenő árak az utazások iránti kereslet növekedéséhez vezettek. Hasonló folyamat lejátszódása várható az olyan növekvő küldőpiacokon, mint Kína, India és Kelet-Európa.
- Elérhetőség: a technológia (például az internet és a légi közlekedés) fejlődésének köszönhetően könnyebbé vált az utazás megszervezése és megvalósítása. Az internet lehetővé teszi az áruk és szolgáltatások gyors összehasonlítását.
- Események: a turisztikai desztinációk mind több ember számára elérhetővé válásával párhuzamosan növekszik a legkülönbözőbb események (a sporteseményektől a természeti katasztrófákig) hatása az utazási döntésekre.
- Kulturális tőke: a jólét és az iskolázottság növekedésével a kultúra egyre nagyobb szerepet játszik a desztinációk fejlődésében. A kultúra és az örökség egy nemzeti márka legfontosabb elemei közé tartoznak.
- Globalizáció és verseny: a globalizáció több választási lehetőséget jelent a turisták számára, a verseny pedig nagyobb értéket teremt. A gazdaságok és a kultúrák nyitottabbá válásával párhuzamosan ugyanakkor nő az azonosságtudat, a helyi értékek szerepe.
- Klímaváltozás: az éghajlat nyilvánvalóan meghatározza a turisztikai desztinációk által kínált termékeket, az éghajlatváltozásnak számos meglévő desztináció áldozatául eshet.

A turisták igényei gyorsan változnak, amivel lépést kell tartani. Az internetnek köszönhetően a turisták ma már saját, egyedi igényeikre szabhatják utazásukat. Egyre inkább a Maslow-i önmegvalósítás szempontja szerint döntenek: a materiális javak birtoklásán túl az élményszerzés, illetve a szellemi értékek felfedezése motiválja őket. Ez magyarázza a tevékenység alapú utazások (például sport, extrém sport és hobbi) iránti érdeklődés növekedését. Az iskolázottság növekedésével párhuzamosan ugyanakkor nő a kulturális turizmus iránti igény is. A turisták szokatlan és autentikus élményre vágnak. A valóban autentikus élmény a kultúrára és a történelemre épül – innovatív módon bemutatva azt. Mindemellett továbbra is jelentős a luxusutazások iránti igény, legfeljebb az változik, hogy

mit tekintenek luxusnak. Ezzel ellentétes tendencia az ún. önkéntes utazások számának növekedése.

Az egyik legmeghatározóbb demográfiai trend az idős népesség arányának növekedése a fejlett országokban. Mivel az idős népesség nagyobb arányban használja majd az egészséggel összefüggő szolgáltatásokat, és ezért utazásokat is hajlandó tenni (és nagy arányban ezt meg is engedhetik maguknak), a turizmus és az egészségipar a jövő legnagyobb iparágai közé tartoznak majd. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy hosszú távon a nyugdíjak reálértékének csökkenése is elképzelhető, a nyugdíjkorhatár pedig várhatóan emelkedik a fejlett országokban.

A szülők elfoglaltsága miatt és az idősek jobb egészségi állapotának köszönhetően növekedni fog az ún. „grand-travellers” piaci szegmens aránya: vagyis azon nagyszülőké, akik unokáikkal utaznak együtt. Általában véve növekedni fog a multigenerációs utazások száma, ahogy változik a családok összetétele (gyakoribb válások és második házasságok). Ezzel párhuzamosan szintén erősödő trend a főbb küldőpiacokhoz közeli második otthonok vásárlása és használata.

A világ turizmusának körülbelül egyötödét a fiatalok generálják. A fiatalabb korosztályok növekvő jövedelme, az egyszemélyes háztartások számának emelkedése, valamint a növekvő jelentőségű társadalmi hálózatok következtében a 16-35 éves korosztály egyre többet utazik.

A gyakoribb, de rövidebb utazások, az all-inclusive szolgáltatások stb. mögött az idővel, szabadidővel kapcsolatos változások állnak. A még dolgozó, magas jövedelmű társadalmi csoportok rendkívül szoros időbeosztásban élnek, ezért a rövidebb és minden igényt kielégítő utazások mellett egyre nagyobb az igény az időkímélő speciális szolgáltatások, valamint a „menekülést”, teljes kikapcsolódást biztosító utazások iránt.

Mind az üzleti, mind a szabadidős turizmusban nő az árérzékenység és – legalábbis bizonyos szektorokban, lásd diszkont légitársaságok – csökkennek az árak. A digitális kommunikáció fejlődésével, a telekonferenciák lehetőségével csökken az üzleti utazások iránti igény, bár a személyes találkozás szerepe továbbra is megmarad. A jövő üzleti utazója kifinomult, igényes, nemcsak a költségek, hanem az idő tekintetében is érzékeny. Az üzleti utazók nem hajlandók pusztán a funkcionalitásért magasabb árat fizetni – csak a hozzáadott értékért.

Az éghajlatváltozás hatására változik az utazások iránya és emelkedik a nyári szezonon kívüli utazások száma.

A technika információs csatornákat biztosít és befolyásolja a turisták úti cél választását, mivel azonban a turizmus az élményekről szól, a virtuális világ nem fogja az utazást helyettesíteni. Nő az ún. web 2.0, vagyis a felhasználók által generált tartalmak jelentősége az utazási döntések során.

Turisztikai kínálati trendek

A klasszikus desztinációk mellett új desztinációk lépnek a piacra: India, Kína, Törökország stb. Ian Yeoman turisztikai jövőkutató szerint 2030-ra a turizmus legnagyobb nyertese a nemzetközi érkezések számát tekintve Kína, a nemzetközi turizmusból származó bevételeket tekintve pedig az Amerikai Egyesült Államok lesz. A nyertesek közé tartozik majd rajtuk kívül Törökország, Makaó, Ausztrália és Malajzia, a legnagyobb vesztes pedig Európa lesz, amely a jövőkutató szerint 2005 és 2030 között piaci részesedésének 13%-át veszíti majd el.

A verseny egyre jobban erősödik a desztinációk között mind a kínált turisztikai termékek, mint az alkalmazott marketingeszközök terén. Az üzenetekkel telített piacon jól felismerhető, hiteles, etikus és fenntartható desztinációmárkákra van szükség.

A gyorsan változó fogyasztói igények gyors helyzetfelismerést és gyors reagálást igényelnek mind a nemzeti turisztikai marketingszervezet, mind a szolgáltatók részéről. A versenyelőny megszerzése érdekében egy lépéssel a turisták előtt kell járni, azaz még kezdeti fázisban definiálni az új igényeket.

A fentiek következtében a piacok szegmentálása, a megfelelő célcsoportok kiválasztása, valamint a termékfejlesztés és a marketing során megvalósuló innováció szerepe fokozott jelentőséget nyer.

Az ökológiai szempontok előtérbe kerülésével a turisztikai marketingtevékenység során szükségessé válik a kínált termékek fenntarthatóságának kommunikálása.

Az új kommunikációs technológiák (például Iphone), illetve a technológia újszerű használata (például web 2.0.) a turisztikai vállalkozások és nemzeti marketingszervezetek részéről is alkalmazkodást igényel, mind a marketingkommunikáció, mind a marketingkutatás területén.

Az éghajlatváltozás számos desztináció számára növekvő fenntartási költségeket és speciális biztonsági fejlesztéseket jelent. Az üvegházhatást okozó kibocsátás korlátozásának érdekében egyre nagyobb a közlekedési és szállítási költségek emelkedését eredményező „klimatikus adók” bevezetésének valószínűsége.

A növekvő mobilitás a turizmus munkaerőpiacán is egyre jobban érvényesül, ami megkérdőjelezheti a nyújtott szolgáltatások autentikusságát.

2.2. A magyarországi turizmus főbb mutatói

Ha Magyarország beutazó turizmusának adatait vizsgáljuk, a következő mutatókat kapjuk a jelenleg hozzáférhető statisztikai adatok alapján. A külföldi látogatók száma 2006-ban 40,9 millió, 2007-ben 42,5 millió fő volt, mely 2,8 %-os növekedést jelent az érkezések számában.

A kereskedelmi szálláshelyeken 2006-ban 3,8 millió, 2007-ben 4 millió fő szállt meg. Magánszálláshelyen a vendégszám 2006-ban 480ezer, 2007-be 650 ezer fő volt.

A kereskedelmi szálláshely bevétel 2006-ban 233,3 milliárd, 2007-ben 246,4 milliárd forint volt.

A vendégéjszakák szempontjából 2007 rekordévnek számít: a kereskedelmi szálláshelyeken 7,4 millió vendég összesen 19,9 millió vendégéjszakát töltött el, az átlagos tartózkodási idő 2,7 nap volt. Az előző év azonos időszakához képest a vendégek száma 2,6 %kal, a vendégéjszakák száma 1,1 %-kal nőtt, az előzetes adatok alapján.

A Központi Régió - Budapest-Közép-Dunavidék -, amelyhez Gödöllő is tartozik) a vendégeloszlásból 38,6 %-kal, a vendégéjszakákból 34,5 %-kal részesedett.

A külföldi vendégéjszakák megoszlásában a Központi Régió 54,5 %-kal, a kereskedelmi szállásdíjbevételből 76,1 % -kal részesedett.

2007-ben a külföldi vendégek száma 3,0%-kal nőtt, a külföldi vendégéjszakák száma az előző évi szinten maradt, így 3,4 millió külföldi vendég összesen 10,0 millió vendégéjszakát töltött el kereskedelmi szálláshelyeinken. A magánszálláshelyeken a forgalom csökkent. A külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje 2,9 nap volt. A belföldi vendég-szám növekedése 2,3 %.

A turizmus - 2005 évi adat szerint - a nemzetgazdaság bruttó termeléséhez (GDP) 978 milliárd forinttal járult hozzá, a turizmus tovagyrúzó hatásait figyelembe véve ez a hozzájárulás 1.3654 milliárd forint (8,8 %)

A beutazó turizmus trendjei és néhány mutatója:

- Folyamatosan, lassú ütemben növekvő látogatószám.

Forrás: KSH Turizmusstatisztika 2007³

- A látogatók 81 %-a többnapos tartózkodásra érkezik, túlnyomó többségében szabadidős motivációval. A motívumok között a barátok, rokonok meglátogatása (22,6 %), és a hivatásturizmus (13 %) is számottevő arányú.
- A külföldi vendégek a kereskedelmi szálláshelyek mellett, 27,4 %-ban barátoknál, rokonoknál, 8,4 %-ban magánszálláshelyen, 7,4 %-ban saját ingatlanban szálltak meg.
- A küldő desztinációk fokozatos átrendeződése figyelhető meg: Budapestre a legtöbb vendéget már az Egyesült Királyság küldi, a német küldőterület vezető szerepe megszűnt. A fapados légitársaságok újabb keresleti szegmenseket kapcsoltak be a hazai, főleg budapesti turizmusba.
- A beutazó turizmus területileg koncentrált: 100-ból 84 vendégéjszakát a három legnépszerűbb régióban (Központi Régió, Balatoni Régió, Nyugat-Magyarországi Régió) töltenek el.
- A főszezonon (május-szeptember) kívüli szállásfoglalás lassan növekvő tendenciát mutat.
- Az utazási irodai közvetítés egyre inkább elveszti piaci szerepét, a szállásfoglalás vagy a külföldi utazási irodák, vagy közvetlenül az utasok internetes foglalás révén történik.
- A nemzetközi turistaérkezések terén hazánk a 26. helyen áll. (UNWTO –adat)
- 2007-ben a belföldi lakosság 42,25 %-a vett részt legalább egy éjszakás utazáson, amelynek során 322 milliárd forintot költött.
- A területi koncentráció alacsonyabb a külföldinél, a három legnépszerűbb régió a vendégéjszakák 52,5 % -át adja.
- Az utazók többsége saját maga szervezi utazását, a szállásdíj-bevétel 50 milliárd forint. A belföldi utazások közel felében rokonokat, barátokat keresnek fel, a belföldi turizmus időben jelentősen a nyári hónapokra és ünnepekre koncentrált.

2.3. A turizmus irányítási rendszere Magyarországon

A turizmus hazai irányítási rendszerének csúcán az Országgyűlés áll, törvényalkotó tevékenysége a turizmus fejlődése és a turisztikai ágazat vállalkozásainak működése szempontjából egyaránt kiemelkedő jelentőségű: megalkotja az ágazat működésének feltételrendszerét és gazdasági alapjait meghatározó törvényeket (pld. idegenforgalmi adó, turizmus költségvetési támogatása) és az egyes fontos jogintézmények feltételrendszerét (pld. üdülési csekkrendszer)

Az **Országgyűlés Sport- és Turisztikai bizottsága** feladata a turisztikai vonatkozású törvények, határozati javaslatok kezdeményezése, a végrehajtás és a társadalmi- gazdasági hatások figyelemmel kísérése, a turisztikai szempontok érvényesítése a jogalkotásban.

Felügyeli- és ellenőrzi a turizmus állami irányítását, jelentős szerepe folytán bármely idegenforgalmi témát megvitathat, és kezdeményezheti a szükséges intézkedések megtételét

A **Kormány** jogszabályokat (kormányrendeletek) alkot számos turisztikai tevékenység szabályozására. (pld. a hazai turizmus fejlesztésének irányait összefoglaló jogszabály, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia is a Kormány szintjén elfogadott jogforrás)

A turizmus állami irányításával kapcsolatos feladatokat -ágazati tárcaként- a turizmus szakmai irányító szerve, az **Önkormányzati Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága** látja el, melynek élén a miniszterelnök által kinevezett turisztikai szakállamtitkár áll, szakmai munkáját az alárendeltségében működő Turisztikai Főosztály segíti. A szakállamtitkárság az Önkormányzati Minisztérium szervezetén belül az önkormányzati miniszter irányítása alá tartozik, akinek javaslatot tesz a turizmus rövid, közép- és hosszú távú céljainak kialakítására, kidolgozza a turizmuspolitika koncepcióját, a fejlesztési- és marketingkonceptiót. Koordinálja a Kormány által is elfogadott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia megvalósítását, amely az Európai Unió tervezési időszakához illeszkedve a 2005-től 2013-ig tartó időtávra fogalmazza meg a turizmusfejlesztési prioritásokat. Közreműködik a Magyar Turizmus Zártkörűen Működő Részvénytársasággal (Magyar Turizmus Zrt.) kapcsolatos tulajdonosi jogok gyakorlásában, a Zrt. turisztikai marketingtevékenységének miniszteri irányításában. A turizmus-támogatási rendszer működtetésében (hazai- és az Európai Unió turizmust érintő támogatási programjainak kidolgozása) közreműködik. Felülvizsgálja a turizmusra vonatkozó hatályos joganyagot, elsősorban a jogharmonizáció- és a turisztikai vállalkozások versenyhelyzetének erősítése érdekében. Együttműködik a közigazgatási szervekkel, az oktatási intézményekkel és a civil szervezetekkel. Kapcsolatot tart fenn az Európai Unió turizmusért felelős szervezeteivel és a nemzetközi turisztikai szervezetekkel

A **közigazgatási szervezet** további szintjei nagyon kevés, törvényben szabályozott hatáskörrel és eszközzel rendelkeznek a turizmus területén.

A helyi közigazgatási szerveknek, a településeknek kötelező turisztikai feladatai nincsenek, a turizmus menedzselését önként vállalt feladatként látják el, amely persze a településnek

számos téren jó hozamot biztosító sikerterület. A települések jogosultak idegenforgalmi adót (IFA) kivetni. Pest megye 180 településéből 40 szed IFA-t.

A megyék kötelező feladata a turisztikai vonzerők számbavétele, a turisztikai propaganda ellátása, kiemelt üdülőkörzetek kialakításának véleményezése, a koordináció.

Ehhez költségvetési normatívát nem kapnak, de általánosnak mondható, hogy jelentősebb turisztikai vonzásoképesítő városok, megyei jogú városok létrehoznak turisztikai információs –Tourinform irodát - melynek alapfeladata a turisták tájékoztatása de a pozitív városimázs kialakítására/fenntartására törekvő tevékenységével a városmarketingben is jelentős a szerepe.

Az **Országos Idegenforgalmi Bizottság** az önkormányzati miniszter tanácsadó- és dönté-előkészítő testületként működik, tagjai a jelentősebb turisztikai szakmai szervezeteket és a regionális idegenforgalmi bizottságokat képviselik. Az OIB részt vesz a turizmus-fejlesztési stratégia alapelveinek kidolgozásában, javaslatot tesz a turizmus irányítási- és szervezeti rendszerének korszerűsítésére, a nemzetközi kapcsolatrendszer fejlesztésével kapcsolatos stratégia kialakítására és szakmai kitüntetések adományozására. Véleményezi a Turisztikai Célelőirányzat fő felhasználási irányait, elveit, a pályázati célokat és a hozzárendelt eszközöket, a Magyar Turizmus Zrt. és a turisztikai régiók marketingstratégiáját, a fejlesztési stratégia elveivel kapcsolatos előterjesztéseket, a turizmussal kapcsolatos közgazdasági és jogi szabályozást és a feltételrendszer kialakítását. Figyelemmel kíséri és értékeli a belföldi- és nemzetközi turizmus fejlődését, a lakosság turisztikai igényeinek alakulását, a turizmussal kapcsolatos kutatómunka- és a szakemberképzés alakulását, a turizmus társadalompolitikai hatásait, a turizmus nemzetközi kapcsolatrendszerének fejlődését, a turizmust érintő egyéb időszerű kérdéseket, felkérésre tagot delegál a központi pályázatok bíráló bizottságaiba; kapcsolatot tart a turisztikai szakma érdekképviseleti szerveivel és a regionális idegenforgalmi bizottságokkal.

A Regionális **Idegenforgalmi Bizottság** szakmai részvételre alapozott idegenforgalmi koordinációs szervezet, felügyeletét a regionális fejlesztésért felelős miniszter látja el, nevezi ki tagjait. A RIB, a szakmai szervezetek véleményét integrálva, tanácsadó szerepet tölt be az ágazati irányítás számára, pályázatokat ír ki rendezvényekre, kiadványokra, Tourinform irodákra. Székhelyét maga határozza meg, feladatait testületi ülés keretében és munkaszervezete útján látja el, jogosítványait az ülésen gyakorolja. Számuk jelenleg 9, a 7

turisztikai régió mellett önálló intéző bizottsága van a két kiemelt üdülőkörzetnek, a Balatonnak és a Tisza-tónak:

Balatoni RIB, Budapest-közép-dunavidéki RIB, Dél-alföldi RIB, Dél-dunántúli RIB, Észak-alföldi RIB, Észak-magyarországi RIB, Közép-dunántúli RIB, Nyugat-dunántúli RIB, Tiszatavi RIB

Magyar Turizmus Zrt. az Önkormányzati Minisztérium egyszemélyi tulajdonában lévő, nemzeti turisztikai marketingszervezet. Célja, hogy hozzájáruljon a hazai turisztikai kínálat piacra viteléhez, ezáltal elősegítse a Magyarországon realizálódó belföldi és nemzetközi turizmusból származó bevételek növelését. Feladatai:

- Magyarország mint turisztikai desztináció arculatépítése, imázsának javítása, ismertségének növelése bel- és külföldön
- a magyar turisztikai kínálat piacra juttatásának segítése versenysemleges módon belföldön és külföldön,
- a regionális együttműködések támogatása a turizmusmarketing területén,
- promóciós és PR-tevékenység folytatása belföldön és külföldön,
- turisztikai információ biztosítása a belföldi és a Magyarországon tartózkodó külföldi turisták, a potenciális utazók, a döntéshozók, a belföldi és a külföldi turisztikai szakma számára

A Magyar Turizmus Zrt. feladatait a központi egységeken kívül a belföldi hálózatát alkotó

- Regionális Marketing Igazgatóságai és Regionális Turisztikai Projekt Irodái
- külföldi képviselői
- a Magyar Turizmus Zrt.-vel névhasználati szerződésben álló Tourinform-hálózat

segítségével valósítja meg.

Regionális Marketing Igazgatóságok és Turisztikai Projekt Irodák

A turisztikai régiókban működő 7 Regionális Marketing Igazgatóság (RMI) és a két Regionális Turisztikai Projekt Iroda (RTPI) fő feladata a régiók identitásnövelése, a vidék

felzárkóztatása és ismertté tétele, a régióban működő szolgáltatók ösztönzése minőségi turisztikai termékek kialakítására és működtetésére. Keresletélénkítő tevékenységgel segítik a szolgáltatók versenysemleges piacra jutását és piacon tartását, kapcsolatot tartanak a helyi turisztikai szolgáltatókkal és regionális szervezetekkel, részt vesznek a termékfejlesztésben, a kiadványok elkészítésében, képviselik a régiót, illetve annak szolgáltatóit a belföldi és külföldi turisztikai kiállításokon, valamint közreműködnek a regionális pályázatok kezelésében és elbírálásában. A jelenlegi szervezet-rendszer: Balatoni RTPI, Budapest-Közép-Dunavidéki RMI, Dél-alföldi RMI, Dél-dunántúli RMI, Észak-Alföldi RMI, Észak-Magyarországi RMI, Közép-Dunántúli RMI, Nyugat-dunántúli RMI, Tisza-tavi RTPI

TOURINFORM Hálózat

A Magyar Turizmus Zrt. szakmai irányításával, névhasználati szerződés keretében jelenleg 145 turisztikai információs iroda működik Magyarországon. A Tourinform irodák turisztikai információkkal látják el a területükre érkező bel- és külföldi turistákat, versenysemleges módon közvetítik a szolgáltatók kínálatát, kulcsszerepet töltenek be a települési- és térségi turisztikai marketing gyakorlati megvalósításában, segítséget nyújtanak a nemzeti turisztikai kiadványok terjesztésében.

Nem szabályozott kérdések

A hazai turizmusirányításban számos olyan igen fontos terület van, ami nem szabályozott, így például nem határozza meg jogszabály, hogy

- melyek a turizmussal kapcsolatos állami- és önkormányzati feladatok,
- hogyan alakul az irányítás- és a szervezetrendszer,
- milyen legyen a turizmusban képződő források visszaforgatásának mechanizmusa
- miként kell az állami intézkedések ágazatközi összehangolásáról gondoskodni, a turizmus speciális fejlesztési igényeinek figyelembevételével

Önkormányzati feladatok

A turizmussal kapcsolatos önkormányzati feladatokról, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény rendelkezik ugyan, de csak nagyon szűkszavúan. A 63/A. § i) pontja

szerint „a fővárosi önkormányzat feladat- és hatásköre különösen: megállapítja a főváros idegenforgalmi koncepcióját, a feladatok ellátása érdekében létrehozza és működteti turisztikai szervezetét”. A 70. § (1) bekezdés c) pontja pedig úgy rendelkezik, hogy „**a megyei önkormányzat kötelező feladatként** gondoskodik különösen az épített és természeti környezet védelmével, a térségi területrendezéssel kapcsolatos feladatok összehangolásáról, a megyei idegenforgalmi értékek feltárásáról, a megyei idegenforgalmi célkitűzések meghatározásáról, a teljesítésükben résztvevők tevékenységének összehangolásáról; továbbá közreműködik a térségi foglalkoztatási feladatok és a szakképzés összehangolásában, valamint részt vesz a területi információs rendszer kialakításában”.

A turizmus fejlesztéséhez szükséges forrásokról több jogszabály is rendelkezik, így például a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény lehetővé teszi a települési (községi, városi, fővárosi kerületi) önkormányzatok részére, hogy idegenforgalmi adót vessenek ki. A Magyar Köztársaság évenként elfogadott költségvetése is rendszeresen tartalmaz a turizmusra vonatkozó rendelkezéseket (pld. a Turisztikai Célelőirányzat, illetőleg az üdülési csekk részére biztosított összeget, továbbá az önkormányzatok által beszedett idegenforgalmi adóhoz nyújtott központi támogatást).

A Kormány által az Országgyűléshez - jelen koncepció készítésének idején benyújtott – turizmus-törvény tervezete hivatott a hatáskörök- és forrásteremtés kötelezettségének szabályozására, a turizmus hazai irányítási rendszerének lefektetésére. A törvénytervezet a legfőbb államhatalmi szervtől a helyi közigazgatásig, koherens rendszerben állapítja meg a turizmussal kapcsolatos feladatokat. A fejlesztési koncepciókat, programokat a fő tervezési szint, a régiók szintjére helyezi, a Regionális Fejlesztési Tanácsok és bizottságaik a Regionális Turisztikai Bizottságok hatáskörébe. Az RTB-k feladata a Regionális Turisztikai Célelőirányzatokból támogatott programok, pályázatok elbírálása.

Hatáskör már nem szerepel a törvénytervezetben, a helyi önkormányzatok költségvetési támogatásban részesülnek, mely a beszedett idegenforgalmi adóhoz kapcsolódik. Amennyiben az IFA nem a helyi turizmust támogató célra kerül felhasználásra, az önkormányzat 1 évig kizárásra kerül az Európai Unió- és állami pályázatokból.

Jelenleg a turizmus résztvevői alapvetően a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) fennhatósága alá tartozó Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) Regionális Operatív Programjainak (ROP) turisztikai célú forrásaiból részesülhetnek támogatásban pályázatok útján. Az 5000 fő alatti települések az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (UMVP)

turisztikai- és vidéki örökség-megőrzési pályázatai révén, a Kis- és középvállalkozások (KKV) a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében az e-kereskedelem fejlesztéséhez, mikro hitel programban való részvételhez szükséges forrásokra pályázhatnak, a vendéglátó vállalkozások technológiai fejlesztéseikhez is részesülhetnek támogatásban.

A ROP támogatási területei a 2007-2013 időszakban

▪ Turisztikai termék- és attrakciófejlesztés

- minden régióban támogatott: egészségturizmus, kulturális- és örökségturizmus (Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában nemzeti szintű prioritásként definiált turisztikai termékek)
- nem minden régióban támogatott: ökoturizmus, aktív turizmus, borturizmus, rendezvényturizmus

▪ Turisztikai fogadóképesség javítása

- kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik mennyiségi és minőségi fejlesztése
- konferencia és kongresszusi helyszínek infrastruktúrájának fejlesztése

▪ Működési háttér fejlesztése

- Turisztikai Desztináció Menedzsment rendszer (TDM) megteremtése- és fejlesztése
- turisztikai termékfejlesztési programok és projektek koordinálása
- elektronikus foglalási, és turisztikai attrakciókat, szolgáltatásokat bemutató tájékoztató informatikai hálózati rendszerek létrehozása
- turisztikai szektor szereplői közötti együttműködések erősítése
- regionális turisztikai marketingtevékenységek támogatása

3.1. Gödöllő néhány főbb társadalmi-, gazdasági- és turisztikai jellemzője

Gödöllő Pest megye ötödik legnagyobb városa lélekszám szempontjából, a betelepülő ipar alapján pedig a második helyet foglalja el a megyében.⁴ A város az elmúlt 20 évben nagyon jelentős gazdasági és társadalmi átalakuláson ment keresztül. Gazdaságában jelentős és sikeres szerkezetváltás történt, 7 nagy multinacionális vállalat megtelepedése mellett jelentős számú kis- és középvállalkozás biztosít munkát a város és a környék lakosságának. A vállalkozások számát illetően Gödöllő a 3. helyen áll Pest megyében, Érd és Budaörs után. 2006-ban 1.101 kft, 1007 betéti társaság és 2.707 egyéni vállalkozás volt bejegyezve. Ma már a város vezetői a valóságos munkaerőhiány gondjaival néznek szembe, miközben az ország más részein munkalehetőségek hiánya és munkanélküliség a feszítő gond.

A korszerű gazdasági szerkezet megteremtése mellett a város jelentősen előrelépett az infrastrukturális fejlesztésekben is, sikerült ledolgozni a korábbi elmaradottságot és jelentős előrelépés történt a csatornázásban és útfejlesztésben is.

Harmadikként meg kell említeni azt az intézményfejlesztést, ami a kultúra, oktatás területén zajlott. Ehhez kapcsolódóan kell említeni a Grassalkovich Kastélyban folyó rekonstrukciós munkákat, amelyek 1996 óta az értékmegőrzés- és hasznosítás sikertörténetének számítanak.

A város és a térség turisztikai kínálatának főt attrakciója a Grassalkovich/Gödöllői Királyi Kastély (továbbiakban Kastély), melynek helyreállítása 14 éve folyik. Jelenleg előrehaladott állapotban van egy magasabb színvonalú kastélyszálló megvalósításának előkészítése, valamint a Kastély- és kastélypark további rekonstrukciója.

A Kastély mellett a városban jelentősebb turisztikai infrastruktúra fejlesztésként értékelhetjük a 2008-ban átadásra került Erzsébet Királyné Szállodát, korábról a Hamvay kúria rekonstrukciója, a Városi Múzeum és a piac új kialakítása sorolható még a fontosabb beruházások közé.

Ugyanakkor, a város fejlesztésének középpontjában a fentiekén túl az elmúlt másfél évtizedben a turizmus nem szerepelt kiemelt prioritásként, a gazdaság-, az infrastruktúra- és az intézményfejlesztés elsőbbséget élvezett. Ez a turizmus főbb számaiból is jól követhető.

---

⁴ Gödöllő városfejlesztési koncepció

Gödöllő, az autópálya- fejlesztések és központi pozíciója révén olyan helyzetbe kerül, hogy közútról nemcsak keleti irányból, hanem tulajdonképpen az ország minden égtájáról igen könnyen elérhetővé válik anélkül, hogy Budapesten keresztül kelljen küzdenie magát a látogatónak. Várhatóan 2010-re elkészül a M31-es út, amely 20-30 perc alatt elérhetővé teszi a Ferihegyi Repülőtérrel, ahova évente 8 millió utas érkezik, 10 éven belül ez a szám várhatóan 12 millióra emelkedik. Ez a lehetőség - bizonyos piaci szegmensek számára - valódi alternatívát kínál a budapesti szállásfoglalás helyett.

3-5 éven belül, várhatóan elkészül az elkerülő út is, amelyről 10 éve már kormánydöntés van, és ami tehermentesítheti a várost a 3-as út forgalmától.

A város megközelítése vasúti közlekedéssel megoldott, ezen a téren inkább a MÁV-szolgáltatásokkal, a vonatok sebességével, a pályaudvarok és vasútállomások- közöttük a Királyi Váróterem állapotával van gond, de várhatóan ez is megoldódik a következő két évben.

További pozitív tényezőként említhetjük a város vezetőinek eltökéltségét, hogy a termálfürdő régóta húzódozó létrehozásában, a víz minőségének bevizsgálása után döntő lépések történnek a következő években.

Ehhez kapcsolódik még, hogy a város új, 2006-ban elfogadott fejlesztési stratégiával rendelkezik, 2008-ban pedig az EU-s források elérhetőségéhez alapul szolgáló Integrált Városfejlesztési Stratégia is elkészült. Ez utóbbi programjának több eleme, - azon túl, hogy a város lakosai életminőségének javítását szolgálja - már kifejezetten turisztikai fejlesztési célzatú.

A turizmus-fejlesztést nem lehet sikerre vinni Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben, ha csak vonzerőkről, épületekről, művészeti és környezeti értékekről beszélünk és nem vesszük figyelembe a helyi emberek igényeit és elképzeléseit, a helyi kultúra jellemzőit. Ebben az értelemben az elemzés nem kerülheti meg, hogy ne ejtsen szót a vizsgálat során észlelt felfogásokról, attitűdökről, a helyi kultúra néhány eleméről.

Összességében azt állítjuk, hogy mára megteremtődtek azok a belső és külső feltételek is, amelyekre építve Gödöllő az eddigiekhez képest egy sokkal átfogóbb és hatásában sokkal erőteljesebb turisztikai programot indíthat el.

Tulajdonképpen, a következő 5-10 év kivételes momentum a város számára, hogy pozíciót szerezzen a turizmus piacán és egy izgalmas, sokrétű kínálatot alakítson ki.

A könnyű elérhetőség, Budapest közelsége, az agglomerációs gazdaság fejlődése, a város és a kistérség kínálta zöld környezet, a kulturális és örökség értékek, a sokféle tevékenységi lehetőség, párosulva megfelelő vonzerő és termékfejlesztéssel közép- és hosszú távon felértékeli a várost és térségét és lehetővé teszi egy új turisztikai régió születését.

Ehhez a tervező-, és előkészítő folyamatok már beindultak, de ezek összehangolása, a célok és prioritások kijelölése és a feladatok további részletezése a közeljövő feladata.

Remélhetően sem a nemzetközi tényezők, hitelválság, globális felmelegedés, stb. sem a hazai gazdaság és politika nem kerül olyan helyzetbe, hogy képes legyen hátráltatni a turisztikai fejlesztések megvalósítását.

3.2. Gödöllő néhány demográfiai jellemzője és a lakásállomány változása

Elemzésünkben a szakirodalom néhány, Gödöllőre vonatkozó megállapítását, továbbá a 2006-ban elfogadott városfejlesztési koncepció és a 2008-ban elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégia általános helyzetértékelését, konkrét és még időszerű megállapításait nem kívánjuk megismételni. Ezek az anyagok jól ismertek a város döntéshozói előtt és a lakosság számára is elérhetők a város honlapján. Ezért mindössze néhány kiegészítést teszünk a korábbi anyagok elemzéséhez, a turizmus helyzetének jobb megvilágítása érdekében.

A regionális tudomány képviselői bizonyos kisvárosi szerepköreinek hiányosságai ellenére Gödöllőről azt állapítják meg, hogy „mára sokoldalú városi funkciókkal rendelkező, a vidék ellátásából is szerepet vállaló településsé fejlődött Gödöllő.”⁵ Agglomerációs szerepét illetően a kutatók úgy értékelik, hogy „Gödöllő a budapesti agglomeráció elit szuburbiájához tartozik, némiképpen önálló karakterrel és hiányos középvárosi szerepkörrel (pld. kórháza nincs a városnak)”⁶. Mint egyetemi város ugyanakkor a régió is túlmutató szereppel rendelkezik.

Gödöllő, várossá válása óta egy jelentős integrációs és polgárosodási folyamaton ment keresztül. Az agglomerációs településekre jellemző gyors népességnövekedés a városban már

---

⁵ Közép –Magyarország szerk. Beluszky Pál MTA RKK Dialóg Campus Kiadó Pécs-Budapest 2007. A Kárpát – Medence Régiói 6. 499. old.

⁶ uo. 531 old.

a 60-as 70-es években lezajlott. Ennek a népességnövekedésnek a város hagyományos arculata lett az áldozata a 70-es évek nagyléptékű panel építkezései révén. A rendszerváltás után egy lassúbb, visszafogottabb népességnövekedést és minőségi átrendeződést követhetünk nyomon, melyben a fiatalabb korosztályok, a magasabb iskolai végzettségűek és a magasabb jövedelműek aránya emelkedik.

Gödöllő állandó népessége 1990-hez képest, 2006-ra viszonylag már alacsony ütemben, 12%-kal nőtt, a kistérségi növekedés ebben az időszakban 23 %-ot tett ki.

Állandó népesség száma a Gödöllői Kistérségben és 3 szomszédos településen(fő)

	1990	1995	2000	2002	2004	2006
Csömör	5250	5792	6628	7211	7654	8122
Dány	4022	4205	4175	4310	4398	4393
Gödöllő	28 101	29 568	30 094	30 514	30 944	31 479
Isaszeg	8922	9447	10 154	10 343	10 564	10 821
Kerepestarcsa	15 806					
Kerepes		7310	8071	8755	9261	9779
Kistarcsa		9122	9087	9420	9810	10 287
Nagytarcsa	2406	2575	2624	2800	3061	3292
Pécel	10 929	11 555	12 441	12 854	13 534	14 261
Szada	2211	2366	2804	3353	3689	4044
Vácszentlászló	1866	1818	1951	1995	2023	2029
Valkó	2125	2248	2260	2336	2322	2405
Zsámbok	2282	2293	2397	2454	2459	2484
Kistérség	83 920	88 299	92 686	96 345	99 719	103 396
Domony	1868	1822	1937	1994	2063	2028
Mogyoród	3287	3659	4360	4939	5383	5766
Veresegyház	6325	7243	10 007	11 148	12 697	14 024
Összesen	95 400	101 023	108 990	114 426	119 862	125 214

A város pozitív természetes szaporodási értékeket és pozitív vándorlási egyenleg értékeket mutat, ami a város fiatalodását, demográfiai szerkezetének kedvező átalakulását jelzi.

Vándorlási egyenleg

	1990	1995	2000	2002	2004	2006
Gödöllő	79	862	25	231	-19	365
Kistérség	407	1669	559	1616	1392	2081

A népességnövekedés mellett a lakásépítés is fontos jellemzője a kistérségben zajló változásoknak. A kistérség lakásállománya 2007-re 1990-hez képest 27%-al gyarapodott, azaz 28845-ről 36660-ra nőtt. Gödöllőn az állandó lakosság növekedéséhez képest a lakásállomány nagyobb arányban 20%-al nőtt 1990-hez képest.

3.3. A turisztikai kereslet- és kínálat Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben

Miközben a rendszerváltás óta Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben, elsősorban az agglomerációs területen, rendkívül dinamikus gazdasági- és társadalmi folyamatok: ipartelepítés, a kereskedelem bővülése, jelentős arányú beköltözés a térségbe stb. zajlanak, addig a turizmus területén, a Kastély megnyitásától kívül jelentős és látványos változás nem történt.

Gödöllőről és a Gödöllői Kistérségről a turizmus szokásos statisztikai mutatói alapján (vendégszám, vendégéjszaka stb.) könnyen félrevezető képet kaphatunk. A statisztika szokásos számai alapján a város és a kistérség turizmus tekintetében kevésbé jelentős, szinte marginális helynek tűnik, a statisztikában szereplő számokat az országban nagyon sok kisváros vagy üdülőterület is teljesíti. Ugyanakkor a statisztika ma még nem méri a látogatóturizmus- és a magánüdülőkben történő üdülés értékeit, amelyen keresztül pontosabb képet lehetne kapni egy-egy fogadóterület turisztikai- és üdülési jellemzőiről.

Gödöllő fő vonzerejét a Kastély és Erzsébet királyné (Sisi) emléke jelenti. Ez évi 150-200 ezer látogatót jelent, akik egy-két órát töltenek a Kastélyban és csak töredékük jut át az 'út másik oldalára', vagy a Szent István Egyetemre (továbbiakban Egyetem), hogy az ottani látnivalókkal ismerkedjen. A Gödöllői Városi Múzeumnak - mely többek között a magyar szecesszió kincseit rejt - évente kb. 20 ezer látogatója van. A Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum (továbbiakban Gépmúzeum) az Egyetem területén - mely a maga nemében első Európában - mintegy 24 ezer látogatót, elsősorban tanulmányi kirándulásra érkező fiatalot fogad.

A kereskedelmi szálláshelyek (szállodák, panziók, vendégházak, ifjúsági szállás) kapacitása, vendég- és vendégéjszakák számai szerények és alacsonyok. A vendégszám 5-10.000 fő között, a vendégéjszakák száma pedig 15-25.000 között mozgott az egyes években, 2000 után.

Gödöllő 516 kereskedelmi szállásférőhellyel rendelkezik a kistérség 552 db férőhelyéből. Ennek túlnyomó többsége - több mint 90 %-a (478 szállásférőhely)- az egyetemi kollégiumot jelenti ifjúsági szálláshelyként. A kistérségbe érkező 5.806 vendég 90 %-a Gödöllőn szállt meg és az ott megszállók 56%-a a kollégiumban kapott szállást. A 2 gödöllői panzió 2007-ben közel 3.000 vendéget és mintegy 5.700 körüli vendégéjszakát regisztrált. A gödöllői

panzióknál kevesebb mint 2 éjszaka jut egy vendégre, tehát a vendégek inkább megállóhelyként, mintsem hosszabb üdülés bázisaként használják a panziókat.

Meg kell jegyezni persze, hogy a kollégium vagy az ifjúsági szállás megnevezés félrevezető. A felújítások és új épületek építése következtében az egyetemi kollégiumi szállások színvonala megfelel egy 3 csillagos szállodának. (A férőhelyszám-változások a kollégiumi felújításokban bekövetkezett változásokat mutatják). Vendégéjszakák szempontjából szintén Gödöllő mutat kiugró eredményt, a 22.139 vendégéjszakából 19.192 (87 %) a városra jut. Gödöllő mellett még Isaszeg mutat fel jelentősebb vendégéjszaka-értéket (2.328). A szállásférőhelyeken a külföldi vendégek aránya 40 %, a külföldi vendégéjszakáké pedig 33 %.

A kereskedelmi szálláshelyek főbb mutatói Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben

	1990	1995	2000	2002	2004	2006
Szállásférőhelyek száma	159	319	824	644	821	552
-ebből Gödöllő	131	273	806	626	803	516
Vendégek száma	1094	3385	9653	6090	4708	5806
-ebből Gödöllő	1071	2912	9292	5780	4470	5252
Vendégéjszakák száma	48 133	47 207	23 314	14 970	18 188	22 139
-ebből Gödöllő	47 939	41 425	22 050	14 084	17 404	19 192

Gödöllő, a 2008-ban átadott új Erzsébet Királyné Szálloda és az Egyetem új kollégiumi kapacitásai ellenére, szálloda- és szálláshelyfejlesztés szempontjából alulfejlesztett területnek számít. A színvonalas kereskedelmi szálláshelyek hiányát sem a magánüdülők, sem a magánszállások, sem az Egyetem nyári kollégiumi kapacitása nem tudja pótolni, részben emiatt a turisztikai programok rövid, pár órás látogatást tesznek ki a fő vonzerőknél.

A magánszálláshelyeken a fizetővendéglátás-kapacitás és vendégéjszaka számok - a kereskedelmi szálláshelyeken töltött vendégéjszakákhoz képest - töredék (1/4-ed és 1/7-ed) értékeket mutatnak. A fizetővendéglátás vendégkörét többnyire a közeli állandó- vagy ideiglenes munkahelyeken dolgozók és egyetemista diákok adják.

Gödöllőn a kilencvenes évek elején a statisztika még magas fizetővendéglátás számokat jelzett, ez vélhetően összefüggésben volt az egyetemi kollégiumi kapacitás elégtelenségével és alacsony színvonalával, továbbá a rendszerváltás után a térségbe, Gödöllőre telepedő cégek építkezéseivel. A kollégiumi helyreállítások és új kollégiumok építése gyakorlatilag a korábbi fizetővendéglátó piacot teljesen leépítette.

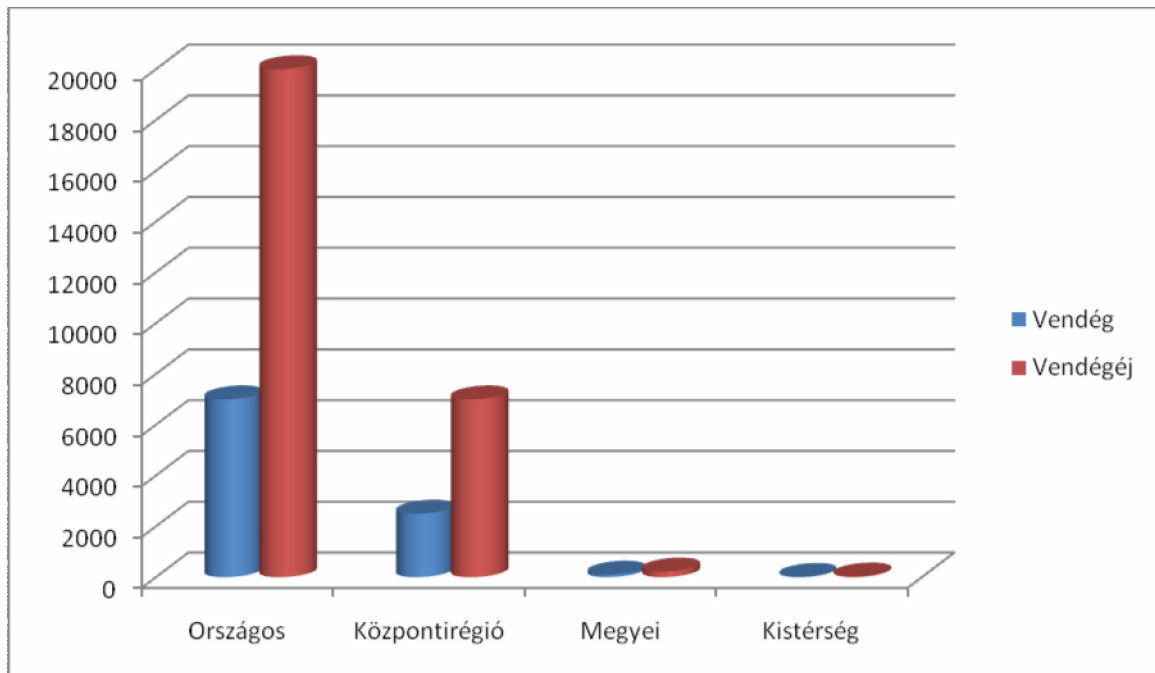
Vendégéjszakák száma a fizetővendéglátásban

	1990	1995	2000	2006
Gödöllő	47 939	32 507	2800	331
Kistérség	48 133	37 231	5980	3083

3.4. Gödöllő és a Gödöllői Kistérség a turizmus piacán

Országos összefüggésrendszerben vizsgálva a város és a kistérség turizmus számait, azt láthatjuk, hogy vizsgált területünk szinte „láthatatlan” a turizmus vendéggel- és vendégéjszakákkal jelzett ábráján.

Amit a statisztika lát (adatok: ezer vendég ill. vendégéjszaka)

Gödöllő turisztikai pozíciójának megértéséhez nemcsak a közvetlen gödöllői- és kistérségi számokat, hanem átfogóbban, a megye és a régió számait is vizsgálnunk kell. A rendszerváltás utáni turizmus-szerkezetátalakítás és fejlesztés egyértelmű nyertese Budapest, a régiós-társ Pest megyére egészében ugyanez nem mondható el.

Budapest gyakorlatilag leföli a hazánkba érkező külföldi turistaforgalom 3/4-ét. A Balatonon kívül a külföldi kereskedelmi szállásbevételekből mintegy 15 % jut csak a többi régióknak. Budapesten 2006-ban 6,1 millió vendégéjszakát regisztráltak összesen a kereskedelmi szálláshelyeken. Ennek túlnyomó többsége, 5,6 millió szállodákban és mintegy 0,5 millió egyéb kereskedelmi⁷ szálláshelyeken bonyolódott, tehát a vendégéjszakák 92 %-a

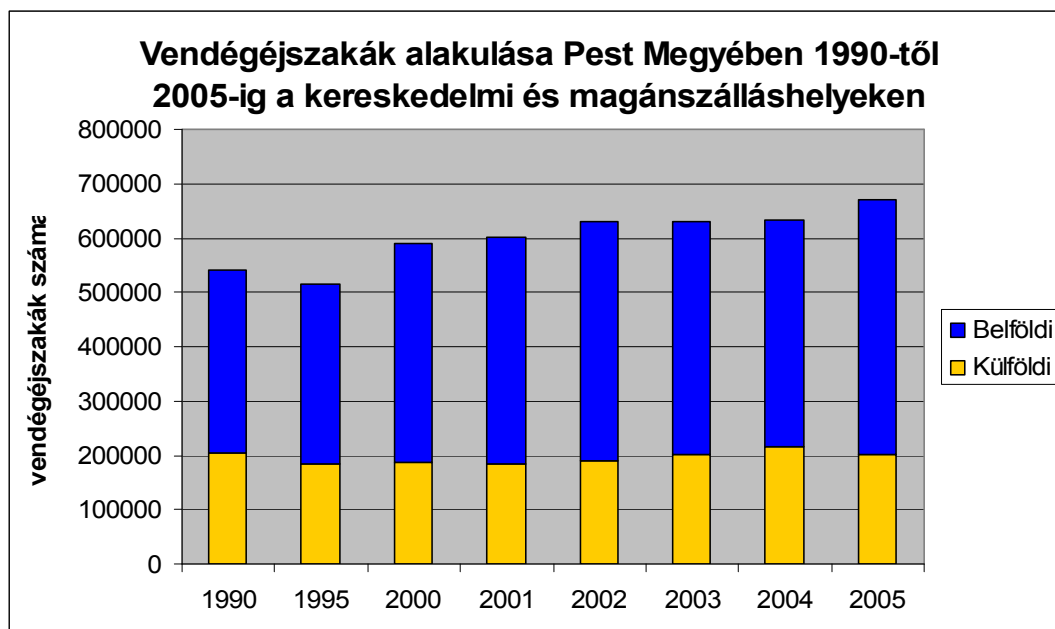
⁷ , Panzió, turistaszállás, ifjúsági szálló, kemping, üdülőház

Budapesten a szállodákra jut. Ezen belül a szállodai vendégéjszakák túlnyomó többsége, 4,9 millió vendégéjszaka (88 %) külföldre esik.

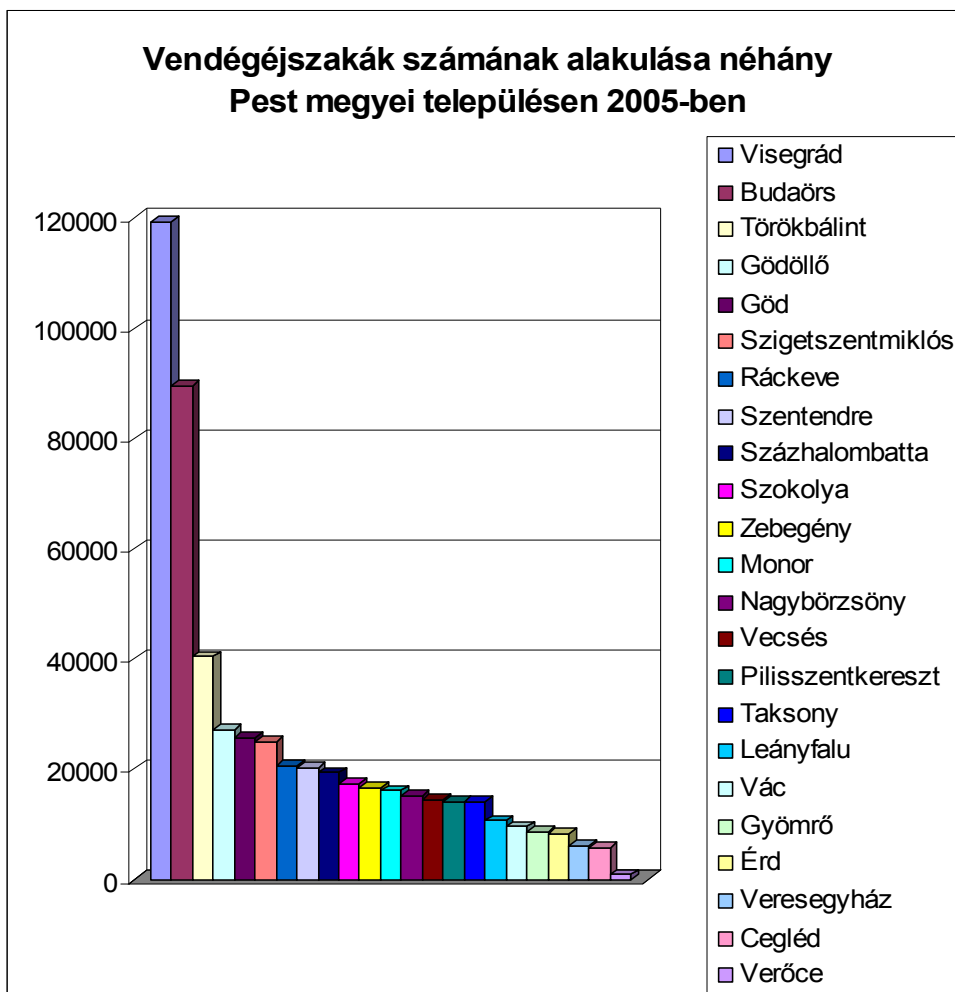
Pest megyében 2006-ban, a szállodákban összesen 383 ezer vendégéjszakát regisztráltak, ebből 129 ezer jut a külföldi vendégekre. Az összes kereskedelmi szálláshelyre vonatkozóan pedig, 552 ezer vendégéjszaka és abból 174 ezer jut a külföldi vendégekre. Budapesthez képest tehát Pest megye külföldi vendégéjszakái 2,6 %-ot tesznek ki. Arról nem érdemes ebben az anyagban polémiát indítani, hogy ez igazságos-e, mindenesetre ezen az aránytalanságon célszerű, és kell is változtatni.

A belföldi turistaforgalomban ugyanakkor, a Központi Régió korántsem játszik kiugró szerepet a régiók közötti összehasonlításban. A belföldi vendégéjszakák aránya a kereskedelmi szálláshelyeken a Központi régióban 14 %-ot tesz ki és a belföldi szállásdíj-bevétel is mindössze 19 %.

Pest megyében a turizmus számai - a 90-es évek jelentős visszaesése után- nagyon mérsékelt emelkedést mutatnak. Az elmúlt másfél-két évtizedben jelentős szerkezetátalakulás történt a turizmus kínálatában, fogadóhelyei népszerűségében.

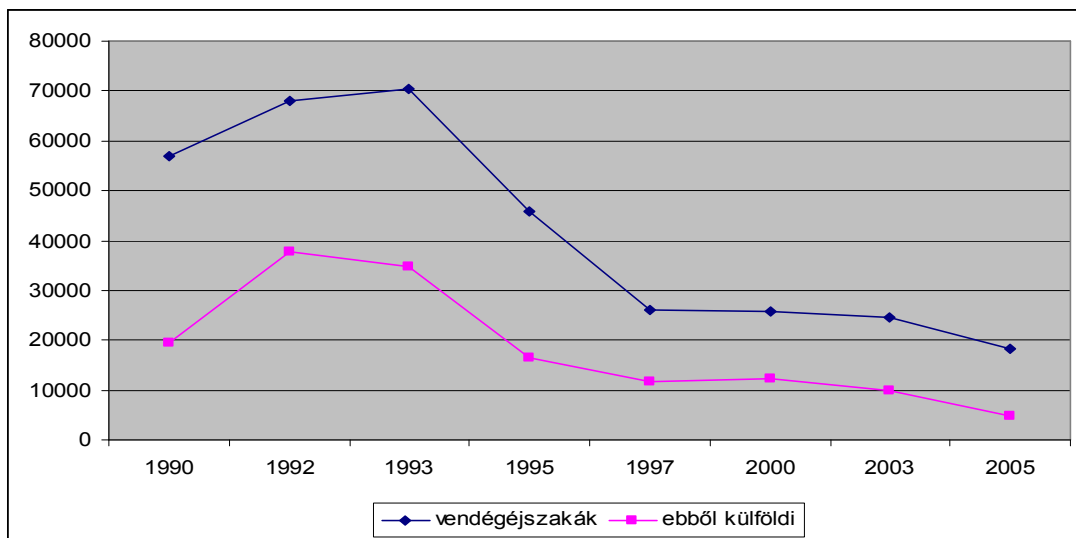
forrás: Pest Megyei Közgyűlés anyaga 2007.november.

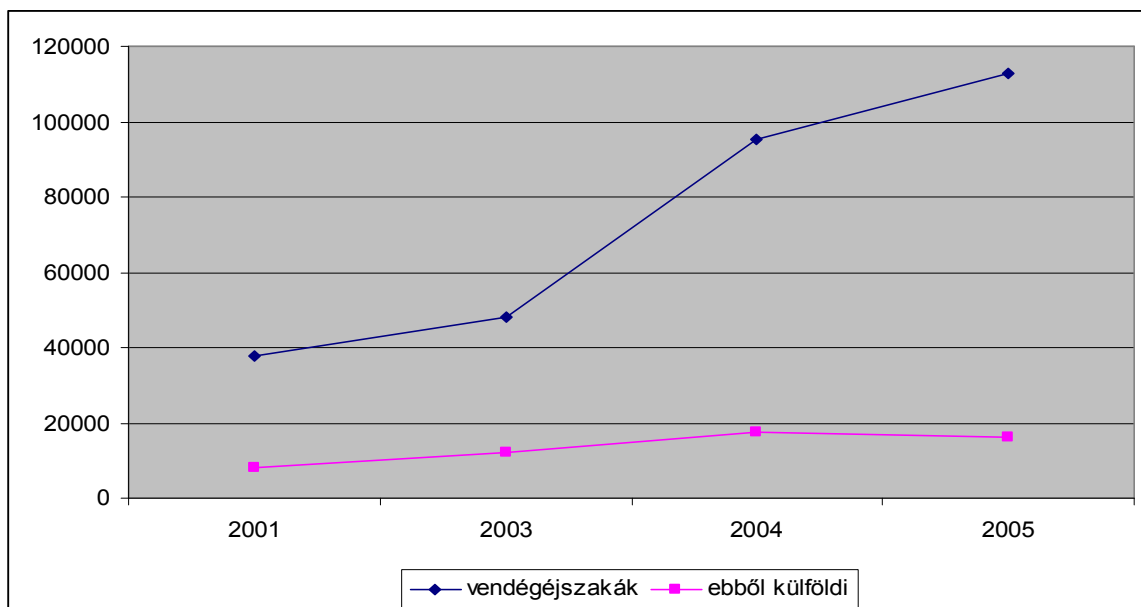
forrás: Pest Megyei Közgyűlés anyaga 2007. november.

Pest megyében ez a folyamat néhány város példáján kitűnően érzékeltethető. Szentendre, mely a 80-as évek turisztikai sztártelepülése volt, mára turisztikai életciklusának hanyatló szakaszába került. Ugyanakkor az 1700 lelkes Visegrád, mint az ország egyik legkisebb városa, a területén folyó szálloda- és más szállásépítéseknek, vonzerőfejlesztésnek köszönhetően az átalakulási folyamat nyertesének tekinthető és ma Pest megyében Visegrád rendelkezik a legmagasabb vendégéjszaka számmal.

Szentendre kereskedelmi szálláshelyein töltött vendégéjszakák

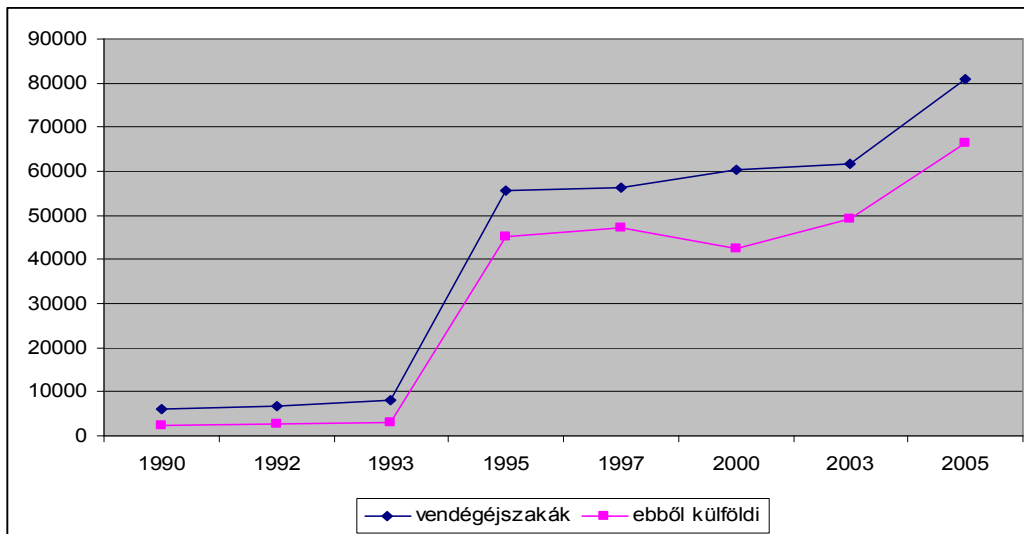
Visegrád kereskedelmi szálláshelyein töltött vendégéjszakák

Budaörs nemcsak a gazdaság- és kereskedelemfejlesztésben játszik kiemelkedő szerepet, hanem az ezzel járó szállás- és szállodafejlesztésben is. Budaörsön jelenik meg a legtöbb külföldi vendégéjszaka, 61 ezer, ez négyszer annyi, mint az utána következő Visegrádon. Ugyanakkor Visegrád, 110 ezer vendégéjszakával az első az összes vendégéjszaka tekintetében.

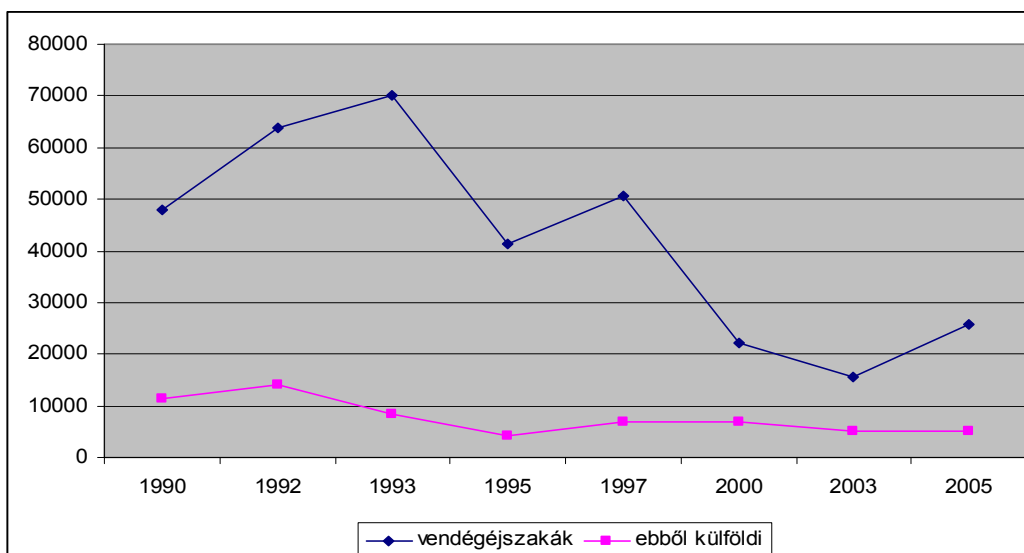

Budaörs kereskedelmi szálláshelyein töltött vendégéjszakák

Gödöllő vendég- és vendégéjszaka számai az eddigi szálloda- és szálláshiány miatt érdekes fluktuációt mutatnak, melyben a városban beruházó ipari üzemek dolgozói és az Egyetemre járó diákok elszállásolási ügyei, egy-egy nagyobb rendezvény szállásügyei alakították a statisztika mutatóit.

Gödöllő kereskedelmi szálláshelyein töltött vendégéjszakák

Gödöllő turisztikai pozíciójának javulásában a jó elérhetőség csak egy tényező. Mellette azonban **a turisztikai vonzerőket, a termékeket és a fogadóképességet olyan szintre kell**

emelni, hogy az valós alternatívát kínáljon a piac bizonyos szegmenseinek, hogy Budapest helyett Gödöllőt és térségét válasszák. Gödöllő jelenlegi fő vonzerói és kínálata a turistákat csupán „bámészkodásra” készíteti, ezen kívül más aktivitást nem nagyon tesznek lehetővé. Ez a bámészkodás pár órára köti le az ideérkezőket, a turisták többsége azonban ennél már többet kíván.

Ugyanakkor Budapest a maga kínálatával és kapacitásaival olyan „túlsúlyos játékos”, melyet mindenképpen figyelembe kell venni.

3.5. A Gödöllői Kistérség mint üdülőkörzet

A turizmusfejlesztés lehetőségeinek közvetett bizonyítéka, hogy a térség rekreációs területeként is szolgál a környékbeli- és a fővárosi lakosság számára. Ez jól nyomon követhető a térségben épült magánüdülők számával. Mára az üdülőépítés visszaesett, ezzel együtt a térség rekreációra alkalmasságát mutatják azok a számok, amelyek az elmúlt évtizedekben több milliárd forint magánbefektetéssel jelentős üdülőkapacitást hoztak létre a térségben.

Más közelítésben viszont a Gödöllői Kistérség, részben a történelmi hagyományokhoz is kapcsolódva, egy kiemelkedő hazai rekreációs és üdülési terület is egyben, amit a turizmus statisztikák nem mutatnak ki igazán. A KSH 2001-es népszámlálási üdülő - összeírása azt mutatja, hogy Gödöllői Kistérség az országban a 11. helyen állt 5.780 üdülővel, és csak 5 balatoni kistérség, 1 velencei tavi és 4 Pest megyei kistérség előzte meg.

Összehasonlításként a Gödöllői Kistérségben több üdülő volt az összeírás idején, mint az alábbi megyékben: Nógrád, Heves, Szabolcs-Szatmár, Tolna, Vas, Csongrád, Békés, és Heves megye. Kistérségi összevetésben pedig a pécsi kistérségben 5.345, miskolci kistérségben 4.399, a szegediben pedig 3.024 üdülő volt az összeírás idején.

A rendszerváltást követően az üdülőépítési láz az előző évtizedhez képest egyharmadára esett vissza, ezzel párhuzamosan megindult az üdülőtérületek átalakulása, belterületbe vonása, állandó lakófunkciók kialakítása, és az üdülőhasználatban jelentős változások következtek be.

Mindenesetre bátran állítható, hogy a Gödöllői Kistérség az ország egyik legjelentősebb üdülési célpontja, ami egyik fontos kiinduló pontja a turizmus fejlesztésének, az életciklus elméletek szerint a fejlődésnek ez jelenti az első szakaszát.

3.6. A Gödöllői Kistérség szomszédságában található, nagy látogatottságnak örvendő turisztikai attrakciók

A város és a kistérség turisztikai adatainak elemzése során már megjegyeztük, hogy a térség turisztikai teljesítményét és lehetőségeit a jelenlegi KSH számbavételi rendszerei csak egy bizonyos tartományban, elsősorban a szállásférőhelyekre alapozva tudják bemutatni. Fontosnak tartjuk tehát, hogy átfogóbb módon és a lehetséges jövő felé utalva jelenítsünk meg kapacitásokat, terveket, vagy egyelőre az álmok szintjén megjelenő elképzeléseket netán a megvalósulóban levő illetve már megvalósult vagy olyan turisztikai objektumokat, amelyek 10 éves időtávban jelentősen átrendezik a térség és környezete turisztikai pozícióját.

A Gödöllői Kistérség szomszédos településein a látogatószámot figyelembe véve 4 olyan turisztikai attrakció található, amely közel annyi vagy több látogatót vonz, mint a gödöllői Grassalkovich kastély. Ezek a létesítmények a Lázár Lovaspark Domonyvölgyben, az Aquréna és a Forma 1 versenypálya Mogyoródon és a Medvefarm Veresegyházon. A Forma 1 kivételével a többi négy attrakció egyenként évi 150-200 ezer látogatót fogad. A Forma 1 versenypálya kilóg a sorból, hisz az év 240 napján rendezvény zajlik a pályán és összességében az F-1 közel annyi látogató napot generál, mint a másik négy nagy attrakció. A F-1 esetében tehát évente mintegy félmillió látogatót és megközelítően egymillió látogatónapot⁸ lehet becsülni.

E nagy attrakciók szinergiája, egymást erősítő hatása eléggé alacsony. Az utazásszervezők - harmadik szereplőként - egyedül a Királyi Kastély és a Lázár Lovaspark rendezvényeit kapcsolják össze egy programba. A többiek esetében ilyesmire még nem történt komolyabb lépés, bár a közvetlen kapcsolatfelvételre már volt példa, de különösebb eredmény nélkül, hiszen ezek turisztikai látványosságok más-más vendégkört vonzanak.

---

⁸ látogatónap alatt azt értjük, hogy egy adott fogadóhelyre élményszerzés céljából belépőjegy ellenében egy bizonyos időt (néhány órától akár egész napig) eltölt a látogató, majd elhagyja a fogadóterületet.

Gödöllő körül mintegy 15 km-es sugarú körben az öt helyszínen mintegy másfél-kétmillió látogatónapot lehet becsülni éves viszonylatban. Ennek az óriás látogatóigénynek a kielégítése a város és a kistérség számára is lehetőséget jelent. Jelenleg ennek a látogató és turista tömegnek a kiszolgálása, ellátása csak kis részben alapozódik a kistérségre és környezetére. Tulajdonképpen egy rendkívül kiegyenlítetlen helyzet van a kínálat és a szállás- és fogadóképesség tekintetében. Ezt erősen tompítja, hogy e nagy attrakciók Budapest mellett vannak és jórészt a budapesti és a nemzetközi piacra épültek rá a forgalmi csatornák mentén és a szállás és fogadóképességek jelentős részét Budapest biztosítja. A Forma 1 idején Budapest 100 kilométeres körzetében megtelnek a szállodák és szálláshelyek.

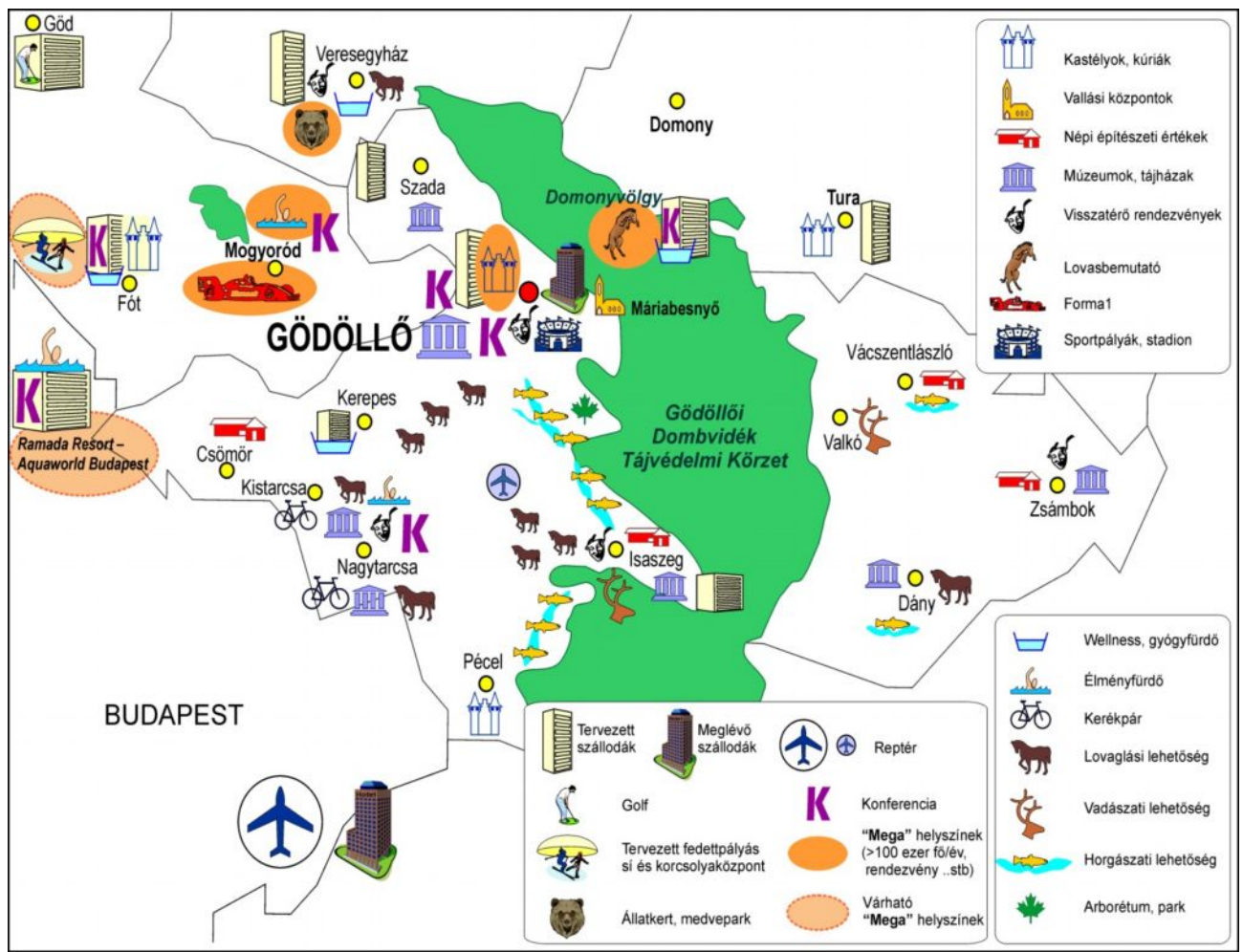
Kissé távolabb, de még a térség (jövőbeni) vonzáskörébe sorolhatóan Gödön jelen van a Pólus Palace Hotel, egy 5 csillagos 18 lyukú golfszálló, mintegy 50 ágyval és különféle szolgáltatásokkal.

A kistérségben is érdemes számon tartani a Ferihegyre épülő Vecsésen elkészült 112 szobás 4 csillagos Airport hotelt, mely konferencia teremmel, wellness központtal, zárt parkolóval, tárgyalókkal, kávézóval, étteremmel várja a vendégeket.

3.7. A Gödöllői Kistérség jelenlegi- és tervezett turisztikai kínálata

A Gödöllői Kistérség és a szomszédság településein, az agglomerációs helyzet és a befektetői nyomás következtében, a térség természeti és kulturális, történeti értékeire alapozva jelentős fejlesztéseket álmognak vagy terveznek, vagy egyesek már megvalósulás közeli állapotban vannak. Ezek nagyléptékű áttekintése azért szükséges, mert a tervezett és megvalósuló fejlesztések hatására a térség és szomszédság turisztikai kínálata már 5 éves távlaton belül jelentősen átrendezik és erre az új helyzetre a kistérség érintett szereplőinek fel kell készülnie.

Gödöllő és a Gödöllői Kistérség jelenlegi- és tervezett turisztikai vonzerői és szolgáltatásai

A legjelentősebb változásokat a termálvíz kihasználása és az ahhoz kapcsolódó fejlesztések hozhatják. Pozitív forgatókönyvek megvalósulása esetén egy új termál-tengely teremthető a kistérségben és környékén Budapest szomszédságában. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk e fejlesztések lényegét, elképzelt irányait és léptékeit.

Szada

Szadán egy norvég tulajdonos kezében van 123 ha terület, melynek tervezett hasznosítása még nem teljesen eldöntött, az önkormányzat egy világversenyek lebonyolítására is alkalmas golfpálya és az ahhoz kapcsolódó létesítmények megvalósítására ösztönzi a tulajdonost.

Szadán van vízjogi létesítési engedély két kútra, mely a termálfejlesztést alapozhatja meg a faluban. Szada nem szeretne teljesen egyéni hasznosítást, hanem Gödöllővel és Veresegyházzal egyeztetve szeretné a végleges elképzelést kialakítani. Nagy reményekkel

néznek a fúrások elé és megfelelő eredmény esetén rögtön indítják a víz minősítését is. A vízhasznosítás egyik iránya az energetikai, a másik pedig a wellness, esetleg gyógyvíz jellegű felhasználás. Ezek egymáshoz való viszonya későbbi döntés kérdése.

Egy történelmi labirintus is terveződik a területen az engedély nélküli hulladéklerakóhelyek rekultivációjával kb. 2,5 ha-os területen.

A termálfejlesztés kapcsolódik a falu déli részén egy öko-lakóterület megteremtéséhez (Waldorf iskola) és egy élőhely megőrzési programhoz, a lápi póc élőhelyének megőrzéséhez. A patak völgyben alakulhat ki a termálvízre alapozva egy termálfalu, melyre olasz-ír közös vállalkozásnak vannak tervei.

A terület rendezésével megteremtődhet egy gyalogos, kerékpáros kapcsolat is Veresegyház felé.

Isaszeg

Isaszegnek a terület 70 %-os erdősültsége, történelmi hagyományőrzése, és a település termálkincse, a tavak és a természeti környezet kínál fejlesztési lehetőségét.

Az egyik fő fejlesztési irány lehet szintén a termálvíz kihasználása. A településfejlesztési koncepció (2003 február) szerint Isaszeg határában a kutatófúrások értékes termálvíz készletet találtak 600 m mélyen. A kút 300 l/perc vízhozamon 30 Celsius hőfokú vizet szolgáltat. Erre alapozva a koncepció úgy vizionálta, hogy Isaszegnek viszonylag jó esélye van a legmodernebb élményfürdő és gyógyfürdő megvalósításával a térség egyik legjelentősebb termálturisztikai központjává válni. Az Aquaprofit Rt. az élményfürdő létesítéséről megvalósíthatósági tanulmányt is készített 2002-ben. Az önkormányzat vezetése több befektetővel tárgyalt már a megvalósításról.

A másik fontos lehetőség a termálfejlesztéssel összekapcsolható történelmi tematikus út, egy szabadságharc tanösvény létrehozása a Isaszegi csata helyszínei körül.

Gödöllővel, Péccel összefogva nagy lehetőséget jelent a két város közötti tórendszer felújítása és kibővített komplex hasznosítása. Szintén kistérségi szinten érdemes átgondolni, hogy az „lovarda koncentráció” ami Isaszegen is megjelent, milyen átfogóbb stratégiába illeszthető. Ezt elsősorban a lovastanyák, lovardák tulajdonosainak közreműködésével kell kialakítani.

Kerepes

Kerepesen több elképzelés van a rekreáció, turizmus fejlesztésére, és a tervezett létesítmények a helyi lakosság közérzetét, szabadidőtöltését is szolgálják.

Az elképzelés a település ősi központjának helyi védelmét, rekonstrukcióját, az értékek láthatóvá, bemutathatóvá tételét szolgálná, többek között a faluháztól a templomhegyig a barlanglakások, a sárvár maradványainak a bemutatására.

Ehhez kapcsolódik a Szilas patak medrében egy biológiai tanösvény az ottani védett növények bemutatására, mely egy (jóléti) záportározó tóhoz csatlakozna, ennek tervei most készülnek. E 3 ha-os tó a tanösvénnyel együtt sokféle tevékenységre - horgászás, csónakázás, kerékpározás stb. - kínálna lehetőséget a helyi és a közeli fővárosi kerületek lakosai számára.

Másik elképzelés a Hungaroring közelségét szeretné kihasználni. Kerepesen a Hungaroringgel kapcsolatban semmilyen beruházás nem történt az elmúlt 22 évben. Szilason az önkormányzatnak van egy alkalmas 5 ha-os területe, ahol termálkutat lehetne fúrni, hogy az 1300 m mélyen levő termálvizet feltárják és arra alapozva szállodát és ahhoz kapcsolódva helikopter leszállót, sportpályákat építtessenek. Az önkormányzatnak jelenleg nincs forrása a kb. 200 milliós feltáró fúrás elvégeztetésére.

Hamarosan átadásra kerül a magánvállalkozásban épülő Vis Vitalis Egészségvédő és Rehabilitációs Szálloda Kerepesen, mely Otto Warburg 1934-es felfedezését - az oxigéndús víz jótékony hatását a tumoros sejtekre - hasznosítja. A központban az un. 'kaqun' fürdőben nemcsak Magyarországról, hanem Európából is várnak gyógyulásra, rehabilitációra, egészségük megőrzésére áldozni kívánó vendégeket.

3.8. Tervezett nagyberuházások a kistérség szomszédságában

A jelenlegi nagy látogatószámot vonzó helyszíneken túl, további nagyberuházásokról is érdemes említést tenni, mert a térség turizmusát erősítő vagy gyengítő hatásuk is lehet.

Budapest-Újpest

A **Ramada Resort Aquaworld Budapest** Európa legnagyobb jelenleg épülő fedett szálloda és élményfürdő-együttese. Egyedül az Amszterdamban működő hasonló létesítménnyel

állítható párhuzamba. A 17 milliárd Ft-os költséggel megvalósuló létesítmény a M0-ás megyeri híd pesti hídfőjénél 8,6 hektáron várja a látogatókat 2008 őszétől. Az Aquaworld egyidejű max kapacitása 1800 fő. A Ramada Resort szálloda 309 szobával lakosztállyal és apartmannal rendelkezik, összesen 838 vendéget tud elszállásolni egyidőben. A szálloda konferenciaközpontjának kapacitása 1000 fő.

Fót

Fót területfejlesztési koncepciójában olvasható egy **SnoWorld Hungary Sport és Szabadidő Központ** fantázianévre hallgató fedettpályás sí- és korcsolya központ megépítése, mely a European Commercial Developments Ltd. kíván megvalósítani a Cora és a Bricostore áruházak mellett. A SnoWorld minden téli sport iránti igényt ki akar elégíteni. Többek között fedett lesiklopálya, korcsolyapálya, étterem, üzletek, multiplex mozik, fitness központ kerülne kialakításra. Európában az első, a világon a harmadik ilyen létesítmény lenne, 29 ha területen, bekerülési költségei 25 milliárd HUF körül várhatóak. A befektető szándéknyilatkozatot adott és folyik a területek tulajdonjogi rendezése.

Fóton többféle elképzelés is van a Károlyi kastély és parkrészt hasznosítására, mely nagy valószínűség szerint szintén a térség turisztikai kínálatát fogja erősíteni.

Veresegyház

Veresegyházon jelenleg is hasznosítják a termálvizet fűtésre, egy modern rendszerrel a közintézményeket fűtik a településen, központi irányítással. A másik hasznosítás a kis termálfürdő, melyhez évente 80.000 belépőjegyet váltanak. 2007-ben a termálvizet ásványvízzé és gyógyvízzé nyilvánították. A gondolkodás a termálvíz hasznosításáról két irányban megy. Egyik egy olyan termálfürdő megteremtése, amely elsősorban a helyi embereknek nyújt lehetőséget, természetes találkozóhelyet. A másik egy termálszálloda létrehozása, mely külföldi befektetésből valósulna meg. Az előzetes elképzelések szerint ez egy 200 szobás 4-5 csillagos szálloda és konferencia központ lenne. A szállodára van komoly befektetői érdeklődés és az előkészületekbe már jelentős összeget fektettek. A beruházást jelenlegi állapotában 13-15 milliárdra becsülik.

Domonyvölgy

A Lázár Lovasparkban terveződik egy 114 szobás wellnesshotel, beltéri, kültéri wellness lehetőségekkel, úszómedencével, gőzkabinnal. stb. és 500 fős konferencia és étteremi férőhellyel. Tervek már vannak, építési, hatósági engedélyek még nincsenek.

Tura

Turán immár 10 éve terveződik egy 5 csillagos kastélyszálló továbbá egy termál üdülőfaló. Az elmúlt években a kastély újból magyar többségi tulajdonba került és a Tura Invest nevű cég, mely magyar üzletemberekből áll, vállalta a kastély ügyét és próbál forrást teremteni még a korábbi, indiai tulajdonos által készített elképzeléshez.

Úgy véljük, nem alaptalan az a megállapítás, hogy a közeli jövőben jelentős tőkebefektetésekkel megvalósuló fejlesztések várhatók a Budapesttől északkeletre fekvő térség turizmus kínálatában. A tőke és a turisztikai lehetőségek „még keresik egymást.” Aki ebben a szakaszban jól tervezett, megalapozott lépésekkel nyit a turizmus felé, komoly előnyre tehet szert ebben a régióban.

4. Gödöllő mint turisztikai fogadóterület (desztináció)

4.1. Gödöllő közlekedése a turizmus szemszögéből

Gödöllő közlekedési helyzetét, a közlekedés problematikus területeit a Gödöllő Városfejlesztési koncepció, a Gödöllő Város Integrált Városfejlesztési Stratégia és más szakági tanulmányok már részletesen feltérképezték. E munkák fő megállapításaival munkacsoportunk egyetért, mégis szükségesnek látjuk a városi közlekedést a turizmus-szabadidőipar szemszögéből is megvilágítani.

Tény, hogy Gödöllő közúthálózata csúcsidőszakban 100 %-os terhelésnek vannak kitéve (kb.20.000 jármű/nap): a városközpont kényszerű csomóponti szerepet tölt be, mind az agglomerációs települések felfűző-útjaként, mind a Valkó felől érkező útvonal szempontjából.

A terhelésben szerepe van annak, hogy a zsákszerű utak nem kapcsolódnak megfelelően egymáshoz s a hiányzó egységes hálózat miatt a forgalom nem oszlik el folyamatosan.

A túlterheltség legfőbb oka az, hogy az elsőrendű országos főút (30-as) a városközponton halad keresztül. A várost elkerülő út és az autópálya összekötő út megvalósítása előtt a forgalmi terhelés csökkentésének esélye kicsi.

A parkolási helyzet sem megoldott, a belváros parkolói túlterheltek.

Mindennek következtében a gépkocsival érkező -főképp belföldi turisták- időnként nagyvárosi méretű forgalomban araszolnak a Dózsa György úton és nehéz parkolóhelyet találniuk.

Ami a tömegközlekedést illeti:

a Budapestről távolsági busszal (VOLÁNBUSZ) érkezők nem tudnak leszállni az Erzsébet parknál. A vasúttal érkezők két lehetőség közül választhatnak: vagy gyalognak egy jó darabot az Alsó-parkon keresztül, vagy HÉV-vel utaznak vissza a belvárosba. A HÉV-vel érkezők a Kastély/Főtér leszállóhelyét könnyen elvéthetik, különösen ha külföldiek és nem beszélnek magyarul, hisz a Szabadság téri állomásnál semmi sem utal a közeli attrakciókra.

A gyalogos közlekedés során igazi sétálóutcák helyett még a Főtér környékén is gépkocsikat, parkoló autókat kell kerülgetni, az úttesten áthaladást sokszor nem segíti jelzőlámpa.

Kerékpárút csak a Dózsa György út egy szakaszán, a Kőrösfői utcáig van, a városi kerékpárosoknak közismerten veszélyes utakon kell haladniuk ha munkába, vásárláshoz, iskolába vagy szabadidős célpontjaikhoz kerékpárt vesznek igénybe.

A kerékpározáshoz kedvező infrastruktúrát jelentő tárolók, kerékpárkölcsonzók nincsenek.

Gödöllő közlekedése a turizmus szempontjából lényeges dimenziókban külön-külön értékelve igen eltérő értékelést eredményez.

Egy adott turisztikai desztináció esetében kulcskérdés a jó megközelíthetőség. Gödöllő adottságait vizsgálva a közlekedés az „erősségek” oldalán szerepel.

Kevés olyan turisztikai célpont van az országban, amely a fő küldő desztinációtól - Budapeستől- mindössze kb. 28 km-re van. Gödöllő esetében a pesti Belvárossal, az Andrásy úton keresztül, szinte nyílegyenes az összeköttetés az Operaház-Hősök tere-Városliget-útvonalon, mely az M3-as autópályára vezet, ezen haladva Gödöllő 30 perc alatt elérhető. Mindezek az autós egyéni-, és buszos turistacsoportoknak ideális megközelíthetőséget jelent, igazi önálló „pull-faktor”-nak, húzókörménynek tekinthető.

A repülővel Ferihegyre érkezők, a közelmúltban átadott M0 autópályának köszönhetően, kb. 25-35 perc alatt érik el Gödöllőt.

Van azonban egy-két olyan körülmény - az autópálya egyszeri használatához is 4 napos autópálya-díjat kell fizetni, a Budapestről kivezető utak különösen a csúcsforgalmi

időszakban bekövetkező túlsúfoltsága és az abból eredő torlódások, (a fővárosból Gödöllőre jutás hétköznap kb. 60 perc) - amely ezeket az előnyöket már ellentételesen színezi. Elenyésznek a földrajzi közelségből eredő előnyök a HÉV-vel érkezők számára is, akik 47 percet utaznak az Őrs vezér térről, ahol nem kapnak kellő útbaigazítást, tájékoztatást.

Gödöllő megközelíthetőségének, összességében kedvező értékelése mellett, a városon belüli közlekedésről ugyanezek az előnyök már nem mondhatók el.

A városon belüli közlekedés nehézkes, a turisztikai célpontok (attrakciók) összekötése – úgy tűnik- nem volt szempont a városi tömegközlekedés útvonalainak meghatározásánál, a menetrendek kialakításánál.

Nincsenek helyi autóbuszjáratok, amelyek a MÁV-állomástól – és egymástól – távol eső attrakciókat: Szent István Egyetem-Királyi Kastély-Erzsébet-park-Kőrösfői utca-Főtér összekötnék, a turisták mozgásának megkönnyítésére. A gyalogos városnézésre bátorító sétautak, kiépített, vonzó járdák, kerékpárutak sincsenek.

Gödöllő város közlekedése, turisztikai szempontból (is) a „Gyengeségek” között lévő jelenlegi adottságnak tekintendő.

Ha a kiemelt attrakciók egymáshoz való távolságát térképen tekintjük át, az alábbi adatokat kapjuk: az M3-ról levezető út a Fő térig 2 km, Fő tér-Erzsébet-park 1,2 km, Fő tér-Egyetem 1,5 km, Fő tér-Máriabesnyő 3 km, Fő tér-Arborétum, Méhészeti Gyűjtemény 4 km.

Mindebből jól látható, hogy a nem autóval, vagy szervezett módon, autóbusszal érkező turisták a Kastélyon kívüli attrakciókat csak nagy időigénnyel, nehézségek árán tudják jelenleg megtekinteni.

Gödöllő látnivalóinak turistabarát megközelítése mindenképpen igényli valamilyen közlekedési eszköz használatát, mellyel az attrakciókat láncra fűző városnézés egyszerűen és időtakarékos módon megoldható.

4.2. A turizmus fő megjelenési formái Gödöllőn

Kulturális és örökség turizmus - kiránduló turizmus

- nemzetközi vonzásoképességű gödöllői attrakció a Királyi Kastély, mely nagyszámú (évi 150-180 ezer fő) látogatót vonz, relatív kevés turisztikai fogyasztással, költséssel
- művészeti (képző-, ipar-, fotóművészeti stb.) időszakos- és állandó kiállítások: Városi Múzeum, Petőfi Sándor Művelődési Központ, Gödöllői Iparművészeti Műhely)
- események - magas színvonalú, eltérő vonzásoképességű zenei-, történelmi-, irodalmi-, tánc- és népművészeti rendezvények a Kastély, a Városi Múzeum, a Petőfi Sándor Művelődési Központ és a Városháza vonzaskörzetében (részletesen lásd később)

Kiránduló célpontok Gödöllő közelében

- országos vonzásoképességű, vendégösszetételében jelentős külföldi részesedésű, a Gödöllői kistérség szomszédságában megrendezésre kerülő színvonalas lovasbemutató, tájjellegű gasztronómiai szolgáltatása évente több mint 150 ezer főt vonz (Lázár Lovaspark Domonyvölgy)
- regionális vonzásoképességű, gyermekes családok számára vonzó Veresegyházi Medvefarm évi 100 ezer fő feletti látogatóval, alacsony költséssel.
- A Gödöllői kistérség rendezvényei: művészeti rendezvények, koncertek, fesztiválok, kiállítások regionális vonzásoképességű események (az Isaszegi Történelmi Napok, a „Lecsót a keceléből” zsámboki lecsófesztivál stb.) néhány ezer vendéget vonz. E rendezvények legtöbbször ingyenesek és a környékbeli és fővárosi látogatók részéről nem jelentenek hosszabb tartózkodást.

Konferencia turizmus

- A Kastély konferenciák, esküvők, családi- és vállalati rendezvények stb. színhelye, a terembérleten kívül alapvetően a vendéglátás szolgáltatásaival (döntően 1 napos hivatásturizmussal, vagy családi ünnepi eseményekkel összefüggő rendezvények) lehet bevételt generálni
- Az Egyetem konferenciák, kongresszusok, termékvásárok színhelye, kapcsolódó vendéglátással, időszakonként nagy jelentőségű találkozók helyszíne: pld. Polgármesterek Világtalálkozója stb.
- Gödöllő közelében Domogyölgben a Lázár Lovaspark színvonalas szolgáltatásokkal, hatékony marketinggel, e körben is szinte megahelyszínnek tekinthető vállalati tréningek, kisebb konferenciák, családi vállalati rendezvények helyszíne.
- A Mater Salvatoris lelkigyakorlatos ház, szálloda-és konferenciaközpont. Csöndes, ihletett környezetben folyamatos fejlesztés alatt áll. Egyre színvonalasabb szállásférőhelyekkel 150 fős nagyterem mellett két szekcióülésre is alkalmas kisteremmel, saját konyhával, 100 fős étteremmel és hatalmas kerttel vonzó rendezvényhelyszín. A nagyobb szabású egyházi rendezvények mellett nyitottak a megmaradt kapacitással az egyházon kívüli megrendelésekre is.

Vallási zarándokhely

Máriabesnyő az ország egyik legjelentősebb - magyar Loretonak is nevezett - Mária kegyhelye. Egyedülálló turisztikai látványosság is egyben kétszintes barokk templomával, a besnyői Madonnát és a loretoi Madonna másolatát őrző, egymás mögött álló, két kegyoltárával, a kriptában látható művészi szépségű Grassalkovich síremléssel. A kapucinus kolostor refektórium és a néhány éve még a szerzetesek által lakott cellákat rejtő klauzúrája, valamint a 250 éves boltíves nagy pince is látogatható. Jelentőségét tovább erősíti a Vatikántól 2008. szeptember 7-én kapott „Basilica minor” rang.

Máriabesnyő nemcsak a hívők úticélja, hanem a templom, a kolostor és a 2008. augusztus 15-én megnyílt Mária Múzeum művészeti értékeiért nagy számban érkező látogatók célpontja is. Máriabesnyő épített örökségként is országos hatókörű vonzerő.

Ezen felül a hagyományos, két Mária-ünneppel kapcsolatos főbúcsú, a pünkösdi nagybúcsú, a nyári Kárpát-medencei Magyarság Búcsúja és a Besnyői Passió több ezer látogatót vonzó, kiemelkedő vallási események.

Aktív turizmus

Gödöllői-dombság rendkívül gazdag természeti adottságokban: az egykori királyi vadászterülethez tartozó erdőségek ma a főváros körüli zöld gyűrűt jelentik, a Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet 1990 óta természetvédelmi terület, a 11 duzzasztott tóból álló Babatvölgyi-tórendszerhez tartozó, szépen parkosított Homokpart horgásztavon 2005-ben indult meg a horgászat, halban bőségesek az Isaszegi tőzegetavak. A város nagy kiterjedésű, zöld területei, a Lokálpatrióta Klub közreműködésével az Alsópark pihenőhelyei a kényelmes, kulturált pihenést szolgálják.

A látnivalók tematikus csoportosítása

Gödöllő város látnivalóinak gazdagságát és sokféleségét a tematikus csoportosítás mutatja be legjobban. Az egyes emlékek, természetesen, több csoportba is beleillenek.

1. XVIII. századi emlékek

- Grassalkovich-kastélyegyüttes (Királyi Kastély)
  - Kastélykápolna
  - Barokk színház
- Hamvay-kúria (Városi Múzeum, Vásárcsarnok és piac, Mozi)
- Testórlaktanya
- Barokk lakóház
- Mária-oszlop
- Kálvária
- Nepomuki Szent János szobor
- Babati Istállókastély

- Református templom
- Máriabesnyői kegytemplom és kapucinus kolostor

2. XIX. századi, a Kiegyezés korához köthető emlékek (Erzsébet királyné)

- Királyi Vároterem
- Erzsébet-park: Erzsébet királyné szobra, szikla-emlékmű
- Erzsébet pihenő

3. Szecesszió emlékei

- Gödöllői Művésztelep – művészházak
- Gödöllői Iparművészeti Műhely (GIM)
- Városi Múzeum szecessziós kiállítása
- Nagy Sándor üvegképe a Premontrei kápolnában
- Kőrösfői Kriesch Aladár szobra

4. Egyháztörténeti emlékek

- Kastélykápolna
- Premontrei Gimnázium és Rendház (SZIE)
- Kálvária
- Mária-oszlop
- Szent Imre herceg szobra, Nepomuki Szent János szobor, Szent Flórián szobor
- Hálafeszület
- Máriabesnyő-Kegytemplom
- (Székelykapu, Kálvária-stációk, Kapucinus-kereszt, kapucinus kolostor, Grassalkovich-kripta –altemplom, felső templom-2 kegyszobor)
- Mária Múzeum, Máriabesnyő

5. Agrártörténeti emlékek

- Méhészeti Gyűjtemény
- Mezőgazdasági Eszköz- és Gépejlődéstörténeti Szakgyűjtemény
- KÁTKI baromfitelepe
- MGI Szabadtéri Gépkiállítás

6. Történelmi emlékek

- Isaszegi csata hőseinek emlékműve
- Hősök emlékműve (I. Világháború)
- Kálmán herceg szobra
- Trianon-kereszt
- Török Ignác szobor
- Kopjafa (1956)
- Világfa (1989)
- gróf Teleki Pál szobra

7. Irodalomtörténeti emlékek

- Petőfi- szobor, Petőfi-tábla
  - Wass Albert szobor
  - Diósyné Brüll Adél (Léda) villája,
  - Ottlik Géza háza *
  - Sík Sándor-ház *
  - Ambrus Zoltán nyaralója *
- * irodalmi túra keretében látogathatók

8. Természetvédelmi területek

- Kastélypark
- Arborétum (egykori József főherceg-liget)
- Erzsébet-park
- Halas tavak
- Gödöllőn átvezető turista-útvonalak

9. Jelképek, szimbólumok

- Világfa
- Világbéke Gong
- Cserkészfiú szobor (Világjamboree 1933)
- Országzászló
- Pelikános kút - a város címerállata
- A Mag Apoteózisa (SZIE)

10. Köztéri szobrok

- Fültető nő
- Szarvas
- Búzakalász
- Kálmán herceg lovasszobra (SZIE)
- Chopin-szobor

11. A város híres szülöttei:

- Írók, költők: Bor Ambrus, Hidas Antal,
- Feltaláló: Mihály Dénes
- Történelmi személyiség: Török Ignác

12. Gödöllő híres emberei:

Ambrus Zoltán író, Blaha Lujza színésznő, Csiki Kovács Dénes gyermekíró, Diósyné Brüll Adél Léda, Győri Vilmos evangélikus lelkész és költő, Kosztolányi Dezsőné Harnos Ilona színésznő, Hegedűs Gyula színész, Horthy Miklós kormányzó, Hovhannesian Eghia jogász, közíró, Ivánka Imre ( ), Lumniczer Sándor sebész-főorvos, Magyar Kázmér néprajzi gyűjtő, Németh László író, Ottlik Géza író, Ottó Ferenc zeneszerző, Petőfi Sándor költő, Rónay György költő, Sík Sándor piarista szerzetes költő, Teleki Pál miniszterelnök (a máriabesnyői temetőben nyugszik)

4.3. Gödöllő turisztikai vonzerőinek egyedi értéke, hatóköre és a jelenlegi hasznosítás összefoglaló táblázata

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
Gödöllői Királyi Kastély-együttes	a világ 2. legnagyobb barokk kastélya +		
- Kastélymúzeum	kastélytörténet az építető Grassalkovich I. Antalra és leghíresebb lakóira, a Habsburg I. Ferenc József császárra és feleségére, Erzsébet királynéira emlékezve	nemzetközi	-szervezett csoportos belföldi + külföldi
- Barokk színház	egyedülálló kultúrtörténeti érték	nemzetközi	-tárlatvezetéssel, előzetes bejelentkezés, különdíjért - rendezvények, 2-3/év
- Királydombi pavilon	a magyar történelem különleges arcképcsarnoka	nemzetközi	-folyamatos bemutatása nem megoldott
- Kastélypark	az egykori, arborétum-értékű kastélypark teljes felújításra szorul	regionális esemény-függő	-kastélylátogatók -rendezvényhelyszín (kirakodóvásárok, fogadások)
- Lovarda	a kastély lovardája	esemény-függő	-kiállítási- és rendezvényhelyszín (esőnap)
- Kastélykápolna	egyedi értéke a XVIII. századi egységes barokk stílus	nemzetközi	nagyközönség előtt zárva
- Pálmaház	a kastély egykori növénykertje	másodlagos	a Tulipa kertészet bemutató- és értékesítőhelye

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
- Kastély díszterme	az ország egyik legszebb barokk terme	nemzetközi	- kastélymúzeum része - koncertek, rendezvények
- Kastély földszinti termei	barokk terem-sor a kastély földszintjén	másodlagos	- időszaki kiállítások - rendezvényeknél kirakodóvásár-helyszín - fogadások, esküvők, vacsorák
Alsó-park	az egykor kastélyhoz tartozó, sétákra csábító	másodlagos	városi park
Erzsébet-park	egyike a világ első Erzsébet-emlékhelyeinek	nemzetközi	emlékhely
Kálvária	a XVIII. századi barokk kálváriák különösen szép példája	másodlagos	felújítás alatt
Királyi Váróterem	Monarchia építészetét tükröző műemlék	nemzetközi	felújítás alatt
Testórlaktanya	XVIII. századi műemlék, városképi jelentőséggel	másodlagos	használaton kívül
Barokk ház	XVIII. századi polgári barokk, városképi jelentőséggel	másodlagos	vendéglátóegység: Kastélykert étterem
Babati Istállókastély	unikális építészeti emlék a XVIII. századból	nemzetközi	állagában teljesen lepusztult, zárva

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
Máriabesnyői kegyhely - kegytemplom - kolostor -	az ország egyik legfontosabb Mária-kegyhelye, a Grassalkovich-örökség jelentős helye, Basilica minor templom	nemzetközi	kegyhely, vallási programok, nyitás a turizmus felé: -Terézia-út, -Antal-út
- Mária Múzeum,	az ország egyetlen, Európában a második Mária-Múzeuma	nemzetközi	rendeltetésszerűen
- Mater Salvatoris lelkigyakorlatos ház - szálloda, étterem konferenciaközpont	gyönyörű környezet, fejlesztés alatt álló, egyre magasabb színvonalú szállás és rendezvénykapacitás	országos	egyházi és világi rendezvények
Hamvay kúria	a város legrégebbi épülete	nemzetközi	Városi Múzeum, Piac-vásárcsarnok, Mozi
-Városi Múzeum	gazdag város- és művelődéstörténeti-, természetrajzi gyűjtemény egyedülálló szecessziós kiállítási anyag	nemzetközi	rendeltetésszerűen
- Piac, vásárcsarnok Pelikános kút - Hamvay Kávézó, rétesbolt	egyedi hangulatú, klasszikus kistermelői piac, igényes építészeti megoldású vásárcsarnokkal	másodlagos	rendeltetésszerűen
- Mozi	a hangulatos kismozik egyike – ritkaság az országban	országos	rendeltetésszerűen
Művésztelep: - Nagy Sándor háza - Belmonte Leó háza	a magyar szecesszió legjelentősebb csoportosulása „bölcsoje”, sajátos életmódot élő művészek lakóközössége,	nemzetközi	irodalmi séták keretében látogatható

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
- Gödöllői Iparművészeti Műhely (GIM) - és kert	gödöllői kortárs képző-, és iparművészek alkotó-, és bemutatkozó-helye - évszakonként változó színvilágú növényzet	másodlagos nemzetközi	- időszaki kiállítások - alkotótáborok - textil- és kerámia készítés oktatása
- Körösfői Kriesch Aladár szobra	a művésztelep megalakítójának mellszobra a belvárosban	másodlagos	- köztéri szobor
Premontrei kápolna és rendház	Nagy Sándor szecessziós üvegmozaik képe	másodlagos	- kápolnaként
Szent István Egyetem - Amerigo Tot kompozíciója	az agrártudományok hazai központja	országos	- az egyetem aula dísze
Mezőgazdasági Eszköz-, és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum	a világon a második, Európában egyedülálló gyűjtemény, szakanyagán kívül az élelemszerzés 2,5 millió éves történetét is bemutatja	országos	- rendeltetés szerűen, de visszafogott marketinggel
Méhészeti Gyűjtemény	országosan egyedülálló gyűjtemény	nemzetközi	- teljesen lepusztult állapotban, látogathatósága bizonytalan
Arborétum	gazdag, de elsősorban szakembereknek érdekes fagyűjtemény	országos	- többségében buszos csoportok, környék-, és helybeliek

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
Volt Községháza, Járási Hivatal	a szecessziós építészet egyik városkép-meghatározó eleme	másodlagos	- Erzsébet Királyné Szállóda
Jelképek:			
-Világfa	Jelentős szimbólum-értékkel bíró jelkép	másodlagos	- rendezvények: pld. Szabadság Napja helyszíne
-Világbéke Gong	Európában egyedülálló, a Békét szimbolizáló emlékmű	másodlagos	- köztéri emlékmű
-Országzászló	ország-szimbólum	másodlagos	- köztéri emlékmű
-Pelikános kút	város-szimbólum	másodlagos	- köztéri emlékmű
-Cserkészfiú	Gödöllő nevével összeforrt, máig ható emlékü Cserkész-rendezvény szimbóluma	másodlagos	- köztéri emlékmű
-Trianon-kereszt	a magyar történelem sorsfordító eseményére emlékeztet	másodlagos	- köztéri emlékmű
-Mária-oszlop	barokk „pestisszobor”	másodlagos	- köztéri szobor
Történelmi emlékek:			
-Isaszegi csata hőseinek emlékműve		másodlagos	- köztéri szobor
-Hősök emlékműve		másodlagos	- köztéri szobor
-Kopjafa		másodlagos	- köztéri szobor

Megnevezés	Vonzerő egyedi értéke	Vonzerő hatóköre	Jelenlegi hasznosítása
-Kálmán herceg szobra		másodlagos	- köztéri szobor
-gróf Teleki Pál szobra		másodlagos	- köztéri szobor
-Török Ignác szobor		másodlagos	- köztéri szobor
Irodalmi emlékek:			
-Petőfi szobor		másodlagos	- köztéri szobor
-Diósyné Brüll Adél (Léda) háza		másodlagos	- lakóház
-Ottlík Géza háza		másodlagos	- lakóház
Egyházi emlékek:			
-Református templom	Grassalkovich I. Antal által épített barokk templom	másodlagos	- templom
-Szentháromság rk. templom	a modern magyar építőművészet kiemelkedő alkotása	másodlagos	- templom
-Szent Imre herceg szobra		másodlagos	- köztéri szobor
-Nepomuki Szent János szobra		másodlagos	- köztéri szobor
-Hálafeszület		másodlagos	- köztéri szobor

4.4. A gödöllői turisztikai kínálat főbb vonzerőinek értékelése

Grassalkovich/Gödöllői Királyi Kastély

Gödöllő emblemikus, nemzetközi vonzóképességű attrakciója, kiemelt állami műemlékvédelmi oltalom alatt álló épület-és park együttes .

Azon felül, hogy egyedülálló épített örökség, magában foglal számos művészettörténeti-, történelmi-, színháztörténeti-, kertészettörténeti- és lovaskultúrával kapcsolatos értéket, amelyek külön-külön, de együtt különösen alkalmasak az egyes tematikus érdeklődések számára vonzerőt nyújtani.

Mindemellett, a passzív megnézhetőség, látogathatóság mellett, a ráépült vendéglátó- és konferencia szuprastruktúrának köszönhetően, háttérrel, környezetet, attraktív közeget ad rendezvények, koncertek, tréningek, esküvők és kongresszusok számára is.

A Kastély története dióhéjban

A legnagyobb hazai barokk épületegyüttes. A neves barokk építész Mayerhoffer András tervei szerint épült. Építése első szakaszában az 1730-as években három, 1741-1749 között további két szárny készült el díszteremmel, lakosztályokkal, kápolnával, lovardával. A harmadik szakaszban a középső rizalit (1752-59), a majd a 6. és 7. szárny fürdővel, „pálmaház”-zal.

Grassalkovich I. Antal barokk kastélya egyedi stílust, ún. „gödöllői barokk stílust” teremtett, a főhomlokzathoz csatlakozó szárnyak hátrafelé terjeszkedésével.

A hatalmas park Alsó- és Felsőparkra oszlott, utóbbi különleges növényekkel, szobrokkal díszítve, előbbi konyhakertészetéről, vadaskertjéről, fácánosáról volt híres.

Később, Grassalkovich II. Antal idején színház épült, alatta sörpince volt.

Grassalkovich III. Antal idejében az északi szárnyhoz narancsházat „orangerie” csatoltak, a parkot angolkertté alakították, hattyús tavakat hoztak létre.

Az építető család által eladott Kastélyt a magyar állam vásárolta meg és a Kiegyezést követően, az uralkodó párnak: I. Ferenc Józsefnek és feleségének, Erzsébet királynénak ajándékozták. A XX. század 20-as 30-as éveiben Horthy Miklós kormányzó rezidenciája volt

A háborúban kifosztották, ezután szociális otthon és orosz laktanya lett.

1994-től megóvására és hasznosítására, Gödöllő városa és a Magyar Állam közreműködésével létrejött a Gödöllői Királyi Kastély Közhasznú Társaság. (GKK Kht)

A Kastély felújításának szakaszai:

1. szakasz

- 1994-96 között zajlott a főhomlokzati szárny rekonstrukciójával, ahol az emeleti díszterem továbbá I. Ferenc József és Erzsébet királyné lakosztálya került átadásra 1996. augusztus 17-én.

2. szakasz

- A 2. szakasszal a Pálmaházat újítták fel, továbbá 1998-ban a Kastélymúzeum újabb három terme került átadásra benne, Erzsébet királyné emlékkiállítással.
- 1999-ben a földszinten Erzsébet királyné 3 szalonja került felújításra, több további teremmel
- 2000-ben a narancsház déli kupolája, a Lipót-lakosztály a kastélykápolnával továbbá a Kert egy részének rekonstrukciója történt.

3. szakasz

- A 3. szakasz 2002-ben a Királydombi Pávilon és környezetének, 2003-ban a Barokk Színház felújítását eredményezte.
- Eddig 26 terem, kb. 4000 négyzetméter beépített épületrész és 9000 négyzetméter park került felújításra.
- 2006-ban a Gödöllői Királyi Kastély Kht. átvette a Kastély vagyonkezelői jogát a KVI-től.

A Kht. a Kastély és a Kastélymúzeum üzemeltetését, kulturális programjainak szervezését és rendezvényszolgáltatásainak értékesítését látja el, Gödöllő fő attrakciójának marketingje révén, a város számára is fontos promóciót folytatva.

A Kht. 74 főt foglalkoztat. Gazdálkodásában a legnagyobb bevételt a Kastélymúzeum belépőjegyei jelentik, jelentős az évi 1.000 fő feletti konferenciavendég költsége (terembérleti díj, vendéglátás) és a kulturális-, zenei rendezvények bevételei (kiskereskedők bérleti díja stb.)

A Kastélymúzeum éves látogatottsági adatai 2004-2007

2004	190.677
2005	183.251
2006	162.596
2007	191.334

A látogatók közel 70 %-a belföldi, a teljes létszám hozzávetőlegesen fele, csoporttal érkezik, (így évente mintegy 3.000 csoport tekinti meg tárlatvezetéssel a kiállításokat) a másik fele egyéni turista. A vendégek legtöbbször áprilistól októberig érkeznek, a vendégfogadás az összetartó csoportok miatt esetenként nehézséget okoz. Ezért a vendégirányítás jelenlegi módját az eddigi vendégfogadó egységek reformot jelentő átrendezésével tervezik megváltoztatni.

A rendezvények (céges rendezvények, esküvők, kulturális műsorok- és események) is jelentős bevételt hoznak. A vendéglátás lebonyolítását közbeszerzésen nyertes 3 külső cég (gödöllői éttermek) végzik.

A földszinti 7 db, 30-80 négyzetméteres terem és az aula, az emeleti Díszteremmel (széksorosan elhelyezéssel 240 főt befogadó) együtt kb. 400 fős rendezvényekre adnak lehetőséget, ehhez jön a Barokk Színház konferenciateremként is használható nézőtere (széksorosan kb. 130 fős befogadóképességgel) és a Díszudvar, mint szabadtéri- vagy fűthető sátrak elhelyezésével biztosítható rendezvényhelyszín. Az eddigi legnagyobb rendezvény 3.000 fős volt, melyhez a kastélypark területét is igénybe vették.

A legjelentősebb rendezvények: Ibolya Nap (február) Koronázási Hétvége (június), Barokk Kastélynapok (augusztus), Nemzetközi Hárfafesztivál (október), Gödöllői Vadászati Nap (2008-ban először), Nemzetközi Liszt Fesztivál (október-november), Adventi Kastélynapok (december). A Kastély földszintjén lévő ajándékbolt széles és igényes áruválasztékával - tudatosan törekszik a kastély történetével összefüggő irodalom- és emléktárgyak forgalmazására ezáltal jelentős a szerepe a Sisi-kultusz ápolásában is.

4.szakasz 2008-2010

Az első 3 szakasz fejlesztései az épületegyüttes 25%-ának rekonstrukcióját eredményezték. A Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács által, 2008 augusztusában adott hozzájárulás, megnyitotta a felújítás 4. szakaszát, további 11%-os rész rekonstrukcióját biztosítva, 2 éven belüli befejezéssel.

A munkálatok jelenleg indulnak, a Kastély két oldalszárnya és a Felsőpark rekonstrukciójával, 1,7 milliárd HUF (1,5 milliárd Uniós pénzből, 170 millió HUF az önrész, központi költségvetésből) költségvetéssel.

A fejlesztés kapcsán megújul a Kastélymúzeum beléptetési- és látogatási rendszere: a bejárat-kijárat elválík, új ajándékbolt – ruhatár – kassza - pihenőtér kerül kialakításra, audio-guide készülékek beszerzése is megtörténik. A kiemelt projekt költségvetéséből jelentős összeg jut vendégbarát turisztikai berendezések, átalakítások fedezetére.

Szállodafejlesztés

A közbeszerzési pályázaton nyertes, külföldi magánbefektetővel jelenleg történik szerződéskötés.

A beépíthető rész az egykori un. Főudvarmesteri Ház, a kocsiszín és a sörház területe, a fejlesztés a Márvány- és Barokk Istálló felújítását is magában foglalja: legalább 4 csillagos, 120 szobás szálloda készül, mely 90 évre kerülhet az üzemeltető használatába. A szálloda beruházással együtt a teljes komplexum hozzávetőlegesen fele lesz felújítva, így még sok feladata marad a kiemelt műemléket védő, értékmentő munkának.

Ilyen következő stádiumot jelentene, az un. **5. szakasz projekt**, mely a 7. és 8. szárny felújítását, funkcióval ellátását biztosítaná. Az új funkció egy grandiózus rendezvényközpont kialakítását jelenti, mely a 7.szárnyban volt Orangerie és Muzsikus Gang (a 3-as főúttal párhuzamos rész) helyiségeit alakítaná át egy 400 négyzetméteres, plenáris- és több szekciótermet magában foglaló egységgé, az emeleten kiszolgáló irodákkal, sajtóirodával stb. A helyiség alkalmas lenne az eddig a Díszteremben sűrűsödő, nem kifejezetten kulturális rendezvények (partik, esküvők) helyszínének biztosítására is .

E szakasz tervezési fázisban van, a forráshoz-jutás még megoldásra vár. További terv volt, a fedett Lovarda 600 négyzetméteres területén, 800 fős konferencia/koncertterem kialakítása, de ez már a 6. szakasz jelenleg nem belátható periódusára esik.

Gödöllő Kastélya a város egyetlen olyan attrakciója, mely az országos turisztikai kiadványokba rendszeresen belekerül. A főváros turisztikai kínálatának része, másodlagos kínálatként (a programszervező utazási irodák fakultatív programjai között szerepel) nemcsak művészettörténetileg értékes attrakció, hanem a sikeres értékmegőrzés és a sikeres hasznosítás képviselője is.

A Gödöllői Művésztelep (1901-1920)

Gaálné dr Merva Mária, a Gödöllői Városi Múzeum igazgatójának rövid összefoglalását idézzük az alábbiakban.

A gödöllői művésztelep (1901-1920) a magyarországi szecesszió egyetlen szervezett társulása volt. A Körösfői-Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Remsey Jenő nevével fémjelzett kolónia alapításának 100. évfordulóját 2001-ben ünnepeltük.

Az angol minták alapján létrejött gödöllői művésztelep teljesen szinkronban volt a korabeli európai szellemi irányzatokkal és művészeti elvekkel. A gödöllői szövőműhely termékei alapozták meg a gödöllői szőnyeg nemzetközileg is elismert fogalmát. A gödöllői iskolában nemcsak egykori európaiságunkat ünnepehetjük, hanem a természetességre alapozott életmód-felfogás is mintát adhat mindennapi életünkhöz.

A telep alkotói európai minták, a tolsztojánizmus és az angol preraffaeliták nyomán alakították ki a maguk művészetszemléletét, és a nemzeti értékek, a hagyományok tiszteletével is az európai trendhez igazodtak. A 20. század elején külföldről érkező filozófiai, irodalmi eszmék, szellemi áramlatok lelkesült átvételét és hatását mutatja sokoldalú munkásságuk. A Gödöllői Városi Múzeum sok értéket mentett meg a művésztelep hagyatékából, az állandó kiállítás kitűnő keresztmetszetet ad a gödöllői iskola tevékenységéről, összművészeti tevékenységéről. Ez Magyarország egyetlen állandó szecessziós kiállítása.

Máriabesnyői kegyhely

Máriabesnyő az ország egyik legfontosabb Mária kegyhelye. Egyike a 18 magyarországi, „Basilica minor” titulussal rendelkező katolikus templomnak, kitüntető rangját 2008 augusztusában kapta a Vatikántól. A Grassalkovich I. Antal által, „égi jellel”, megerősített

helyen felépített (a kegyszobor megtalálásának csodálatos körülményei) kegytemplomban pezsgő plébániai élet van, a plébános Gáspár István atya áldásos munkájának köszönhetően. Az ország legkisebb kegyszobra, a 11 cm magas, Máriát a kiseddel ábrázoló szobor és a Loretóból hozatott szobor, a Mária-kultusz megteremtői voltak a kegyhelyen, amelyet a folyamatos imameghallgatásokból eredő gyógyulások kísérik a Grassalkovich-korszak óta.

Az 1771-re elkészült templom különlegessége, hogy két templom áll egymás fölött, és két kegyoltár egymás mögött. Altemplomában a Grassalkovich család kriptája található, az egyik legszebb hazai barokk alkotásnak számító síremléssel, tervezője Mayerhoffer János volt. Történelmi-, művészettörténeti kuriózumnak számítanak II. Világháború idejében készült, Márton Lajos által festett freskók, a templomdíszítés fő mecénása Horthy Miklós felesége volt. Az 1763-ban épített kolostorhoz gyakran elsétált Erzsébet királyné (Sisi), emlékéét őrzi a kertben lévő Gloirette, mely jelenleg el van zárva a nagyközönség elől és megújító restaurálásra vár. A Nagyboldogasszony Bazilika mellett áll az 1920-as években épült Mater Salvatoris nővérek novicius háza, amely ma lelkigyakorlatos ház, szálloda és konferenciaközpont.

Az évi látogatók száma meghaladja több tízezret, különösen sok látogatót vonz a két hagyományos nagybúcsú: Nagyboldogasszony (augusztus 15.) és Kisboldogasszony (szeptember 8.) ünnepe. A zarándokokat három további búcsú is várja, minden hónap 25.-én engesztelő nap van, nagy vonzaskörrel, sokan járnak ki ilyenkor Budapestről is. A kegytemplom jelenlegi látogathatósága: az előtér naponta nyitva van, de a templomba belépni csak előre lerendelt csoportoknak lehet, illetve akkor, ha van idegenvezetői ügyelet. Hétfvégén, a vasárnap délelőtti miséken kívül ügyeletes önkéntes idegenvezető várja a látogatókat, néhányan közülük idegen nyelvet is beszélnek. Próbálkozások történtek a folyamatos nyári ügyelet megszervezésére is, de ez még nem működik megbízható módon. A látogatók a plébánia irodáján jelentkezhetnek be, hogy látogatást kérnek. Egyéni látogatóknak nincs belépő, a csoportok két, tematikus útvonal közül választhatnak: A Terézia-út (kegytemplom, altemplom, családi kriptá) Antal út (az előzőek mellett a kolostorba is bevezeti a vendégeket, ahol 2002-ig éltek kapucinus szerzetesek) A túra végeztével a vendégek kóstolót kapnak a miseborból a 250 éves pincében. Hasonló módon –egyelőre külön belépőjegy nélkül - látogatható a kolostor kertjéből nyíló Mária-múzeum, mely különlegességnek számít az országban. Orgonakonzert, étkezés (a Mater Salvatoris LelkiGYakorlatos házban) megrendelhető. Kegytárgybolt a templom mellett, mely a nagyobb

események idején és az előzetesen bejelentett csoportok látogatásához kapcsolódva, illetve a nyári időszakban – a déli órákat kivéve – folyamatosan nyitva van.

Máriabesnyőn hagyománya van a karácsonyi élő betlehemezésnek és noha csak két éve született meg, a Húsvétkor elhangzó Besnyői Passió messziről is számos látogatót vonz, sőt tv-ben is látható volt

A Mater Salvatoris lelkigyakorlatos Házban hétvégén jellemzően az ország legismertebb egyházi személyiségei vagy Gáspár István igazgató atya által vezetett lelkigyakorlatok, egyházi rendezvények zajlanak, legtöbbször telházal. A ház többfunkciós jellegéből adódóan nyitott szállodaként, konferencia- és rendezvényhelyszíneként is fogad vendégeket, esküvők, vállalati tréningek továbbképzések kedvelt helyszíne. Az utóbbi években történt jelentős felújításoknak köszönhetően közepkategóriájú szállodai szobákkal és különböző méretű rendezvénytermekkel is rendelkezik. Kapacitás: 10 egyágyas, 10 kétágyas, 11 háromágyas 7 négyágyas fürdőszobás szoba, a fő- és melléképületekben 72 ifjúsági szálláshely. Saját konyhája 100 fős étterme van, egy 60 és egy 40 fős rendezvényterem mellett a kápolna 150 férőhelyes konferenciateremmé alakítható. A lelkigyakorlatos házhoz egy, az erdőben végződő, különböző rendezvények megszervezésére alkalmas nagy kert tartozik.

A Szent István Egyetem

A Szent István Egyetem (SZIE) Gödöllő legnagyobb intézménye, összesen 6 karral rendelkezik 4 campussal, 3 városban, Gödöllőn, Budapesten és Jászberényben. Ma már az egyetemen a mezőgazdasági oktatás mellett műszaki, környezeti, társadalomtudományi, bölcsész oktatás is folyik.

A Szent István Egyetem gödöllői campusa nemcsak az oktatás és kutatás helyszíne, hanem mint turisztikai fogadóhely is figyelemreméltó, bár eddig még nem történt meg, hogy az egyetem turisztikai célterületeként is megfogalmazza önmagát. Pedig az egyetem épületei, parkjai, az egyetemen felhalmozott tudás, a kulturális és tudományos eredmények turisztikai szempontból is izgalmas kínálatot nyújthatnak az odalátogatóknak. A Szent István Egyetem épületegyüttese a premontrei szerzetesrend részére oktatási célokból készült: gimnázium és nevelőintézet működött benne. Neobarokk épület számos melléképülettel, az 1933-as Cserkész Világtalálkozó Központja volt.

Részletes elemzés nélkül érdemes megemlíteni a Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeumot, amely Európa legnagyobb és a világ második legnagyobb ilyen típusú gyűjteménye és intézménye. Az egyetem területén sok fontos képzőművészeti alkotás található, közülük az egyik legismertebb Amerigo Tot: A mag apoteózisa c. monumentális alkotása az egyetem aulájában. De érdeklődésre tarthat számot Borsos Miklós fémdomborműve a vízvásztó dombon épült víztoronynál és az ahhoz kapcsolódó zodiákus csillagképeket ábrázoló jelzőkövek, melyek a víztoronnyal együtt egy napórát alkotnak. Az Egyetem premontrei épülete is több érdekes művészeti alkotást őriz, történelme pedig tanulságos lehet minden korosztály számára.

Az egyetemhez tartozik Babatvölgy, ahol a Tangazdaság központi majorjában lovarda működik, a lótenyésztés, lovaglás oktatása folyik. Mellette ökológia- és természetvédelmi oktatás folytató érdekes kísérleti tér a Nyitott Kert Alapítvány és Környezet és Tájgazdálkodási Intézet gondozásában. Babathoz tartozik a műemléki védettségű Istállókastély, mely 1750 körül épült, Grassalkovich III. Antal klasszicista stílusban átépíttette. Állapota igen leromlott.

Az Egyetem tudományos műhelyeit is meg lehet fogalmazni különleges turisztikai érdeklődés tárgyaként. Néhány tudományterületen, pld. állattan, növénytan, élettan és anatómia, talajtan, az oktatás demonstrációs eszközei önmagukban is szinte kiállításnak tekinthetők, de ez csupán a kezdő lépés egy komolyabb turisztikai célú irányultság felé. Az egyetem az oktatás és kutatás mellett kiváló konferencia helyszín is egyben, az egyetem aulája ad otthont alkalmi, nagy létszámú hazai és nemzetközi rendezvényeknek, de kisebb konferenciák, szemináriumok rendezésére is alkalmas. A megújított kollégium szintén minden feltételt tud biztosítani kisebb rendezvények lebonyolítására. Az egyetem szellemi kapacitásai konferencia turizmus szempontjából meglátásunk szerint nincsenek kellően kihasználva és ösztönözve. A SZIE fiatal és idősebb tudós generációi a jelenleginél sokkal aktívabban szervezhetnék a hazai és nemzetközi tudományos élet bizonyos területeit és nagyobb szerepet vállalhatnának a térség és a város konferencia turizmus központtá szervezésében.

További lehetősége az Egyetemnek a sportban fogalmazható meg. A világon mindenütt az egyetemi sport és létesítményei fontos fogadói a regionális, országos és nemzetközi versenyeknek. A SZIE-n az új kollégiumok felépülését a 60-as évek végén az Universiadéval, az egyetemi, főiskola világ kvázi olimpiájával avatták. A 70-es évek végén épített és mára már kinőtt és felújításra szoruló sportcsarnok helyett az új kollégiumok mellé olyan

sportcsarnokot lehetne/kellene építeni a város és az egyetem partnerségével, amelyben lehetőség lenne nemzetközi versenyek, kiállítások, bemutatók, koncertek megrendezésére is. Egy ilyen csarnokkal és az egyetem további létesítményeivel, menzájával, kollégiumával, szabadtéri pályáival az egyetem és a város komolyabb piaci részesedést szerezhetne a sport, konferencia és vásár turizmusban is.

Aktív turizmus vonzerői

Túrázás, természetjárás

A Gödöllői Dombság kivételes természeti adottságú erdei természetjárásra alkalmasak, túraútvonalak kiépültek, az országos túraútvonalak (piros, zöld) a térségen haladnak át, a Pest Megyei Természetbarát Szövetség igen gazdag éves eseménynaptárral rendelkezik, melyben gyakran szerepelnek nem szövetségi tagokat is természetjárásra invitáló nyílt túrák

A Gödöllői Dombság erdeinek vagyonekezelését a Pilisi Parkerdő Zrt. (továbbiakban Parkerdő), a természetvédelmi oltalom alatt álló területek természetvédelmi felügyeletét a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi.

A Parkerdő tevékenységének köszönhetően összesen 25 kilométer sétálóút, padok, asztalok, hulladékgyűjtők, esőbeállók és tűzrakóhelyek állnak a természetkedvelők rendelkezésére, de kiépítettsége, tájékoztatási rendszere, karbantartottsági szintje a minimum határán van. A költségvetési támogatás megszűnt, a karbantartást a Parkerdő saját költségvetéséből biztosítja.

A természetjárás zavartalansága maradéktalanul nincs biztosítva, az erdei túrázást tájékoztató táblák nem segítik, a területre történő belépést a vadásztatásra hivatkozva időnként megtiltják, a szabadtéri sportokat szolgáló tematikus útvonalak: gyalogos-, kerékpáros-, lovastúra hiányoznak. Mindebből úgy tűnik, a Parkerdő részére gazdasági előnyt jelentő vadászokkal szemben a túrázók, gyalogtúrára induló turisták hátrányt szenvednek.

Kerékpárturizmus

Gödöllő kerékpárturizmusát a meglévő adottságok mellett a kapcsolódó speciális infrastruktúra hiánya jellemzi. A földrajzi-domborzati adottságok jók, a Budapestről kivezető utak megfelelőek (Rákosszentmihály - Csömör, Sashalom- Csömör, Rákoscsaba -Pécel vonalakon) és a környező kistérség meghatározott útvonalon kerékpárral bejárható.

Elkészült és ingyenesen hozzáférhető a Kerékpárral Budapesten 2008 prospektus, továbbá nehezebben megszerezhető a Közép-Magyarországi régió kétnyelvű kerékpártérképe Budapest-Közép-Dunavidéki Regionális Marketing Igazgatóság kiadásában. Az utóbbi útvonal-ajánlásokat tesz a kistérségbe érkezők számára olyan utakon, melyek - bár nem kiépített kerékpárutak - de viszonylagosan alacsony gépjárműforgalmuknak köszönhetően, alkalmasak a kerékpáros közlekedésre is. Gödöllő és környékének ezek a kerékpárral járható útvonalai alkalmasak a térség nevezetes helyei közötti túrázásra, a természeti- és kulturális látnivalók kerékpártúrával történő összekapcsolására, azonban valódi – közúttól , gyalogosúttól elkülönülten kiépített – kerékpárutak a kistérségben nincsenek, egy gödöllői kis szakaszt kivéve.

Lovasturizmus

Gödöllő és környékének adottságai lovaglásra, kocsizásra kiemelkedőek. A klíma tavasztól késő ősziig lehetővé teszi a lovaglást, a homokos talaj és a változatos táj és a terep és a tulajdonviszonyok kedvező feltételeket teremtenek a lovaglás minden fajtájához.

Gödöllő és a Gödöllői kistérség jelenlegi lovasturisztikai kínálatában passzív- és aktív lovasturisztikai szolgáltatások⁹ is szerepelnek. A térségben szinte minden szakág képviselteti magát, többek között a lovas oktatás, osztálylovaglás, tereplovaglás, lovastúra, vadászlovaglás, lovas íjászat, díjlovaglás, díjugratás, military, fogathajtás, lovasbemutatók, huszárbemutatók, dámalovas bemutatók stb.

A lovaglás történelmi hagyományait, melyek elsősorban Erzsébet királyné személyével hozhatók kapcsolatba, leginkább a Gödöllőn megalakult Magyar Dámalovas Egyesület viszi tovább évenkénti számos fellépésével, színpompás bemutatóival terjeszti ország- és Európa-szerte a női nyereg-, az un.dámanyereg használatának kultuszát.

---

⁹ A lovasturizmus, a Nemzeti Turizmus Stratégia turisztikai termék besorolása szerint, az örökségturizmushoz tartozik. A lovasturizmus szolgáltatásait a Lovas Turizmus Termékfejlesztési Stratégia (2007) két fő területre, az aktív és passzív lovasturista- szolgáltatásokra bontja. Az aktívak közé tartoznak a lovaglás, fogathajtás különféle változatai, a passzív lovas turisták számára pedig a különféle lovasbemutatók, a kocsikázás, fogattúrák, a ló látványa nyújt élményt.

Utazási motiváció szempontjából a stratégia kétféle kategóriát különböztet meg: az elsónél a lovaglás az utazás fő motivációja, a másodiknál pedig nem a lovaglás, hanem más tevékenység (barátok, rokonok látogatása, üdülés stb.) a fő motiváció.

Az Árpád Vére Lovasiskola egyike annak a két kiemelt bemutatóhelynek Magyarországon, amely a magyar lovashagyományok ápolására specializálódott és azt professzionális módon gyakorolja. Vezetője, Harangozó János lovaskaszkadőr a magyar íj kezelésének mestere, Guinness-rekordot tudhat magáénak. Évente 20.000 diák vesz részt a szárítópusztai „Élő történelemóra”-kon és lakik jurákban a táborozáson, ahol megismerkednek mindazzal, ami őseink lovaséletét közelebb hozza a ma emberéhez. Látványos, kaszkadőr-mutatványokban gazdag lovasbemutatóik, történelmi korok lovashagyományaira épülő tematikus programjaik a turisztikai piacon történő bevezetésre várnak.

Országos élvonalban van a térségben a Vági Díjlovas Központ Gödöllőn és szintén országos elismertségnek örvend a kitűnő, huszár-hagyományokat ápoló Isaszegi Szent Márton Hagyományőrző Egyesület.

A lószertető-, a lósporth- és lótenyésztés iránt elkötelezett lovasok, vállalkozók időről időre lovas rendezvényeket, lovasversenyeket, kupákat szerveznek. Ezek közül regionális jelentőségre tett szert a Csömöri Lovaskupa és szintén jelentős az immár 10-szer megrendezett és országosan meghirdetett gödöllői díjugrató verseny a kastély parkjában. A Gödöllői Lovas Sport és Hagyományőrző Közhasznú Egyesület (GLSE) mintegy 70 lovasat tömörít. A Szent István Egyetem babatvölgyi tangazdasága az elmúlt években, a több lábon állás stratégiáját alkalmazva, sikeres lovas és más turisztikai programokat fejlesztett ki vendéglátással, vadászattal, lovaglással párosítva.

A jelentős lovas aktivitás ellenére a város és a térség nagyon szerényen van jelen a turisztikai piacon, mindössze néhány vállalkozás próbál egyénileg is, aktív- vagy passzív lovas turisztikai kínálatot piacra vinni. A piaci részesedés alacsony aránya a szolgáltatások egyoldalúságában, a szerény- és a professzionalizmust nélkülöző marketingben, az összefogás hiányában és alapvetően tőke- és forráshiányban keresendő.

Az Egyetem babatvölgyi üzeme példa arra, hogy diverzifikált, több lábon állást megcélzó stratégia - mely további szolgáltatásokat, magas színvonalú, tájjellegű, illetve magyaros vendéglátást, rendezvényszolgáltatásokat, további attrakciókat, mint pld. őshonos magyar állatokat foglal magában, tud anyagi sikert is teremteni és biztosítani a lótenyésztés költségeit. A szűken csak lovaglásra, lovas szolgáltatásra irányuló tevékenység ma aligha lehet nyereséges.

A Gödöllői Kistérségben lovasközpont melletti szálláshely kialakítására történtek kísérletek (Monarchia Panzió), de a magánereő melletti további forrásokhoz jutás lehetőségeinek beszűkülése miatt a kínálatfejlesztés megtorpant.

Az üzleti sikerek hiánya a hatékony közös marketing (összefogás a közös piacra lépéshez) hiányának is tulajdonítható.

A Gödöllő – Isaszeg közötti horgásztavak

Gödöllő város területéhez két tórendszer is kapcsolódik. Az egyik a Babatvölgyben levő az Egyetem kezelésében, a másik pedig az Isaszegi út mellett a Rákos patak mentén fekvő 11 tó, melyből 6 Gödöllőhöz, 5 pedig Isaszeg közigazgatási területéhez tartozik.

Az Isaszegi út mentén helyezkednek el Gödöllő fontos ipari üzemei a vasútvonalon túl észak-kelet felé, ugyanakkor a vasútvonal, a közút és a Rákos patak között az 1970-es években létrejött tórendszer található. (E tórendszer a II. Világháború előttről datálódik. A mostani tavak közvetlen elődjét elmondások szerint egy téli hóolvadásból származó áradás elmosta és tönkretette 1964-ben.). A tórendszer létrejötté összefüggésben van az akkori Gödöllői Gépgyár létrehozásával, ott helyezték el a Gépgyár területéről kikerült földet.¹⁰

A terület túlnyomó többsége állami tulajdonban és a KÁTKI (Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutató Intézet, ami része a herceghalmi Állattenyésztési és Takarmányozási Kutató Intézetnek) kezelésében van. A KÁTKI hosszútávú bérlet keretében 30-50 évre kiadta a tavakat kezelésre a horgászegyesületeknek, tulajdonképpen a létrehozás érdekében végzett munkák ellenértékéért. Információink szerint a 90-es években bírósági úton megtámadott bérleti szerződések érvényességét a bíróságok helybenhagyták, tehát a horgászegyesületek a tavak jogszerű használóinak tekinthetők még a következő 15-30 évben.

---

¹⁰ A pártállam idején az első tavak a helyi és budapesti pártvezetők kiváltságos horgászterületének számítottak, ezeken túl különféle szervezetek hoztak létre horgászegyesületeket, a Nemzetközi Újságíró Szövetség tavát például összefüggésbe hozzák a Carlossal, az akkori időszak hírhedt nemzetközi terroristájával.

Mára a horgászegyesületekben alapvető személyi változások történtek, az egyesületek tagságának döntő többsége gödöllői lakos, sporthorgász illetve máshonnan érkező napijegyes horgász, ugyanakkor az egyesületek fölött még a múlt „árnya” lebeg.

A tavak körül sokféle nyílt és rejtett konfliktus helyzet teremtődött az elmúlt két évtizedben. Egyik ilyen a felhalmozódott iszap révén az árvíz-veszély és azzal együtt jelentős környezeti katasztrófa veszélye a Rákos patak folyása mentén elhelyezkedő területekre. Száraz időszakban a vízhiány és annak veszélyeztető következményei jelentősek a tavak élővilágára. Vízhiányos időszakban a Gödöllői szennyvíztelep szűrés nélküli szervesanyag betöltése, a szennyvíz beengedése a tavakba. Szemtanúk elmondása alapján a tavakban már többször volt súlyos halpusztulás a 90-es években és az ezredforduló után is, amit a helyiek a szennyvíztisztító nem megfelelő működésének és a patakba került szennyezett víznek tulajdonítanak. A tavak vízutánpótlása nem megoldott, az egyes tavak száraz időszakokra készülve visszatartják, túltöltik a medreket, nincs egységes vízkormányzás. A különféle egyéni 'megoldások' pedig, ahogy az egyes tavak kezelői önmaguk számára próbálják a vizet biztosítani, a tavak egy részénél még súlyosabb helyzetet idéznek elő.

A helyiek nem ismerik, hogy a Magyar Államnak, mint tulajdonosnak vannak-e és milyen elképzelései a területről. A KÁTKI, menedzsment szempontjából Herceghalom irányítása alá került, nem rendelkezik elegendő forrással az alapvető feladat - a génmegőrzés - megoldásához sem. Az intézet génmegőrző, génbank szerepe rendkívül fontos, ugyanakkor területeinek egy része forráshiány miatt elhanyagolt állapotban van, a tavak vízkormányzására pedig nincs is alkalmazottja.

A területre a helyiek szerint nem készült rendezési terv. Így az intézet bármilyen fejlesztése, még ha lenne rá forrás - akkor sem valósulhat meg. Pedig a területre több cég is betelepült, szintén bizonytalanságban a meglévő tisztázatlan helyzetek miatt.

Olyan félelmek is megfogalmazódnak, hogy az értékes terület okán az állam esetleg egyben értékesíti a területet, amennyiben fõlszabadul az EU földvásárlási moratórium.

Gödöllő gazdag kulturális élete

Gödöllő mai kulturális élete sokszínű és több ágon kapcsolódik a város turizmus kínálatához. Ezt a sokszínűséget érdemes a jövőben is fenntartani és minél több szálon a turizmushoz is kapcsolódásokat keresni. Az amatőr és professzionális művészeti tevékenységre sok szempontból jótékony hatással lehet a turizmus: közönséget, bevételt, szakmai reflexiókat

biztosít, fejlődési lehetőséget teremt a művészeknek. Ugyanakkor az amatőr együtteseknél tudni kell, hogy meddig szabad a turizmus rendelkezésére állniuk az amatőr szereplőknek.

Az alábbi, keretes írásban Dr. Fábíán Zsolt kézírata alapján, annak rövidítésével mutatjuk be Gödöllő kulturális- és művészeti életét.

A Petőfi Sándor Művelődési Központ Közhasznú Társaság 2002. január 1-én kezdte meg működését. Az alapító okiratában meghatározott feladatának megfelelően a város kulturális - szellemi és művészeti - értékeinek közértékké, szellemi erőforrásainak ösztönző erővé tételében - már több éve - jó eredményeket mutat fel, a művelődési ház a kulturális turisztikai tevékenység fontos színtere. Az épület és műszaki berendezése, bútorzata erőteljes felújításra és fejlesztésre szorul.

A város múltbeli és jelenlegi kulturális értékeinek, hagyományainak, közösségeinek, jeles személyiségeinek, tehetségeinek, új kezdeményezéseinek bemutatását szolgálja a Gödöllői Galéria helyi alkotókat bemutató képző-, ipar-, fotó, népművészeti kiállításai, a Gödöllői Akadémia programjai, a fiatal tehetségek öntevékenységet mozgósító műsorok, az iskolák kulturális és jótékonyági estjeinek segítése, a különböző civil szervezetekkel közösen megvalósított rendezvények.

A művészeti jellegű kínálatok között egyre fontosabb szakterületté vált a komolyzene, amelynek alkotói, előadói és társadalmi bázisa stabilizálódott, szélesedett. A zenei műveltség fejlesztése és terjesztése terén az intézmény konstruktív kapcsolatot alakított ki a Frédéric Chopin Zeneiskolával és a Gödöllői Szimfonikus Zenekarral.

Az évenként megrendezésre kerülő Gödöllői Tavasz Napok, a Gödöllői Nyár és a Gödöllői Őszi Művészeti Fesztivál eseményei koncentráltan tartalmazzák a város kulturális életének eddig kimunkált tendenciáit: a tradíciókra épülő és megújító szándékú, az értékközpontú és minőséghangsúlyos tevékenységeket. Ezeknek a reprezentatív, fesztiváljellegű program-sorozatoknak a rendezése, koordinációja, szervezése megoszlik a kulturális intézmények között.

A Nyári Színház az elmúlt három évben meghonosodott Gödöllőn. A kiemelt propagandamunkának köszönhetően országos hírre tett szert ez a program. Ennek, valamint helyszínének – a Kastély kertje, illetve díszudvara, - köszönhetően csábította a látogatókat az ország minden részéről. A Nyári Színházat kiemelt programként kell kezelni a következő években is.

2005-ben hozta létre a Kht. a József Attila Stúdiószínpadot. A stúdiószínpad programjaira szintén komoly igény mutatkozik. Havi rendszerességgel történik a stúdiószínházi előadások szervezése, az iskolákkal egyeztetve rendhagyó irodalom- és történelemórák, illetve a nagyközönségnek szánt stúdiószínházi programok befogadása.

- **Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ**

2002-ben új, a mai kor követelményeinek és a jövő kihívásainak is eleget tevő könyvtár épület került megépítésre. A város kulturális találkozóhelye, kisebb létszámú konferenciák helyszíne

lehet, mint ilyen, figyelemreméltó szerepe van a turizmus területén is. Videó konferencia berendezés működik a könyvtárban, amely elsősorban a szakmai információcserét gyorsítja meg. 1996-ban elnyerte Az Év Könyvtára címet, 2003-ban Gödöllő Városért-díj kitüntetésben részesült a könyvtár közössége.

A „Fa ága rügyével...” Kárpát-medencei Magyar Népmesemondók Találkozójára 3 évente kerül sor. A program a határon túli és a hazai mesemondók számon tartott, kiemelkedő rendezvényévé vált.

Aktív kezdeményezői és rendezői az Erzsébet királyné tiszteletére megrendezett vers- és prózamondó versenynek, ezzel nyilvános fórumot teremtettek a fiatal tehetségek bemutatkozásának.

A könyvtár organizálja azt a programegyeztető fórumot, amely havonta előre egyezteteti a közművelődésben részt vevő intézmények s egyéb szervezetek kulturális programjait és teljes áttekintéssel bír a városi kulturális rendezvényekről.

- **Zeneművészet**

A város zenei élete két fontos pillérre támaszkodik: a nagy hagyományokkal rendelkező Frédéric Chopin Zeneiskolára, valamint a több éve működő zenei előadó művészeti együttesekre, csoportokra.

A 32 éves **Frédéric Chopin Zeneiskola** oktató munkája mellett, tanárai és tanulói közreműködésével szervezett és lebonyolított zenei programok évről évre egyre több érdeklődőt vonzanak. A hangversenyek növekvő hallgatószáma jelzi azt a tendenciát, amit a több mint negyedszázados iskola alakított ki: kinevelte a maga zenei szakértő és zeneszerető közönségét. A zeneiskolából nőtt ki a Városi Szimfonikus Zenekar, a Városi Fúvószenekar, és ma is otthont ad az alábbi együtteseknek: az Arpeggio Gitárzenekar, az Ifjúsági Vonószenekar, a Gödöllői Reneszansz Consort, a Sisi Quartett, a Con Brio Trio, a Cuento Gitártrió, az Esztina Zenekar, a Castello Fúvósötös, a Saltarello Reneszansz Együttes. A zeneiskola tevékeny részt vállal a város zenei életében, a Művelődési Központ és a Királyi Kastély zenei programjaiban, több rendszeresen koncertező művésztanárt alkalmaz. A Királyi Kastélyal közösen megvalósított rendezvényeivel erősíti a kastély zenei orientációját és specializálódó kulturális szolgáltatásait. Mindez kiemelt vonzerőt jelent a vendégforgalom terén.

A **Gödöllői Szimfonikus Zenekar** a komolyzene színvonalas művelésével jelentősen hozzájárul Gödöllő kulturális életének gazdagodásához, hangversenyeivel nem csak a fiatalok, de valamennyi korosztály zene iránti érdeklődésének felkeltéséhez és ápolásához. A 30-80 fős taglétszámmal dolgozó művészeti csoport a magas kultúra reprezentálásának elkötelezett híve. Az elmúlt 24 év művészeti tevékenysége szép sikereket ölel fel. Ezeket az eredményeket neves vendégkarmesterek jelenléte fémjelezte (Gál Tamás, Medveczky Ádám, Ménesi Gergely, Horváth Gábor), és a professzionális, nagyszabású előadások az ország művészeti életének élvonalába emelték a zenekart. (Bach: János-passió, Koltay G. – Balogh S.: Missa Sacra Corona, Verdi: Requiem, Bizet est, „Európa zenéje – határok nélkül”, Bach:

Karácsonyi oratórium.) 2003. szeptemberétől a zenekar Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány néven önálló jogi személyként működik, mellyel Gödöllő Város Önkormányzata hosszú távú közszolgáltatási megállapodást kötött. A színvonalas munka elismeréseképpen, továbbá a helyi önkormányzattal kötött megállapodás háttérében a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2004. januárjától a zenekart Magyarország támogatott, hivatásos szimfonikus zenekaraik közé sorolta.

Nem hivatásos művészeti együttesek: **a magas színvonalú zenei képzésnek köszönhetően Gödöllő zenei életében a hivatásos zenei együttesünk, a Gödöllői Szimfonikus Zenekar mellett szép számmal működnek nem hivatásos együttesek is:**

Városi Vegyeskar	Ifjúsági Vonózenekar	Gödöllői Renaissance Consort	Sisi Quartett
Con Brio Trio	Cuento Gitártrió	Catello Fúvósötös	Saltarello Reneszánsz Együttes
Fuvolakvartett	Ifjúsági Cigányzenekar		

- **Gödöllő képzőművészete**

A **Gödöllői Új Művészet Közalapítványt** Gödöllő Város Önkormányzata hozta létre 1998-ban azzal a céllal, hogy támogatást nyújtson a képző- és iparművészet helyi tradícióinak, szellemiségének átörökítéséhez, értékeinek közvetítéséhez, a kortárművészeti alkotómunka jobb feltételeinek megteremtéséhez, napjaink művészeti törekvéseinek megismertetéséhez, a művészeti nevelés és tehetséggondozás megalapozásához. Az elmúlt 6 év során a Közalapítvány és az égisze alatt működő **Gödöllői Iparművészeti Műhely** (GIM - Körösfői u. 15-17. sz. alatti ingatlanon) – mint a városban és a környékén élő hivatásos, elismert művészek csoportosulása –, az átalakuló és differenciálódó helyi kulturális intézményrendszer meghatározó szerepkörű tényezőjévé vált.

Az Alkotóházban, a város különböző egyéb helyszínein, a hazai és a külföldi galériákban a kortárs iparművészet és a Gödöllői Művésztelep (1901-1920) jeles alkotói részvételével rendezett egyéni és csoportos kiállítások sokasága fémjelzi a Közalapítvány és a GIM jelenlétét a művészeti életben. Ezek közül – többek közt – a Gödöllői Művésztelep centenáriuma előtt tisztelgő Élmény és eszmény c. nagyszabású, reprezentatív kiállítás vált országos eseményé.

Az Alkotóház infrastrukturális, tárgyi feltételei folyamatosan és fokozatosan bővültek és javultak az elmúlt évek során. Gödöllő Város Önkormányzata 2004. évi felújítási programja döntő módon hozzájárult a működési adottságok optimalizálásához.

A **Gödöllői Galéria** kiállításain részint a helyi művészeti értékek, hagyományok, részint a városban élő alkotók, csoportosulások munkásságának bemutatójára kerül sor. A képző-, ipar-, fotó- és népművészeti kiállításokat magában foglaló galéria egyik fő erőssége a kortárs iparművészet (textil, kerámia), a szociofotó és a népművészet eredeti szellemiségét reprezentáló művészek és műhelyek jelenléte.

A Gödöllőn élő művészek számára folyamatos és rendszeres nyilvánosságot biztosít még a Gödöllői Galérián kívül a Gödöllői Új Művészet Közalapítvány által működtetett

– elsődlegesen a művésztelep hagyományainak ápolására, szellemiségének közvetítésére alakult – Gödöllői Iparművészeti Műhely (GIM-Ház) is, valamint a Gödöllői Királyi Kastély kiállítási programjai. A bemutatkozni vágyó művészek kiállításainak a Frédéric Chopin Zeneiskola díszterme, a Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ kiállítóterei és a Városháza kis bemutatóterme is rendelkezésre áll.

Gödöllő képzőművészeti életének külön színfoltja a nagy aktivitást mutató és eredményes tevékenységet kifejtő fotóművészeti egyesületi munka, valamint a naiv festészet jelenléte.

• **Táncművészet**

2006 óta nemzetközileg is magasra értékelt balettegyüttese van a városnak. A Magyar Balett Színház Gödöllő vezető koreográfusa a világhírű Popova Aleszja.

Emellett a város táncművészeti életében a legjelentősebb tevékenység a néptánc-oktatás és a táncszínházi kezdeményezés. A tömeges létszámú és különböző korosztályokban dolgozó, népzeneész, népdalénekes képzést is biztosító együttes tevékenysége megalapozott, művészeti és szervezeti élete megerősödött, az együttes elindult a profivá válás útján. Repertoárjuk gazdag és sokszínű, színpadi megjelenésük stílusos. Az intenzív és szakszerű próbák és a műhelymunka során elsajátított táncokat önálló esteken, helyi, megyei, regionális, országos és nemzetközi fesztiválokon, bemutatókon, versenyeken mutatják be. 1992 óta a Gödöllői Táncegyüttes munkáját és bemutatóit a Fix Stimm zenekar segíti.

Az aprók tánca, és az ifjúsági táncházak meghonosítására irányuló törekvés – melyben az Eszténa zenekar is közreműködik – a társas, közösségi együttlét fontos alkalmi.

• **Irodalom, színművészet**

Gödöllőt napjainkban is számos neves író választotta lakhelyül. Katona Szabó István (szül. 1922), aki erdélyi diákként Móricz Zsigmonddal levelezett, az 1980-as években telepedett át Magyarországra, azóta Gödöllőn lakik, az erdélyi helyzettel foglalkozó könyveket, periodikákat jelentetett meg az utóbbi években. Nádudvari Anna (szül. 1946), a Társbérlet (1982), Békeévek (1983) Hadiállapot (1987) c. regények és több elbeszéléskötet szerzője évtizedek óta Gödöllőn él. Máriabesnyőn él Szitányi György, aki a soproni egyetemi tanári

munkája mellett kritikákat ír irodalmi folyóiratokba, novellái olasz nyelven is megjelentek, a rádióknak is dolgozik.

- **Film**

Gödöllön két helyen működik filmszínház, folyik filmvetítés. A város tulajdonában lévő, vállalkozásban működő Városi Filmszínház alapvetően a kulturális értékeket előtérbe helyező és színvonalas szórakozást biztosító helye a városnak. Az igényes filmművészeti alkotásokból álló program egyre népszerűbb a lakosság, elsősorban a fiatalok körében.

A város másik ifjúsági mozi kamaraterme a Trafó Klubban működik. Az elsősorban rétegigényeket kiszolgáló vetítőteremben első filmes próbálkozásoknak is helyt adnak.

Sportélet és turizmus kapcsolatának lehetőségei Gödöllőn

Gödöllön **élénk sportélet** folyik országosan is kiemelkedő teljesítményekkel: a TEVA Gödöllői Röplabda Club felnőtt női csapata a magyar bajnokság élén szerepel, míg a Gödöllői Sport Klub Futsal csapata a teremfoci terén ér el hazai és nemzetközi sikereket. Az egyesületben minden korosztály képviselteti magát, a 6 évestől a felnőtt korig.

Az a tény, hogy a Táncsics Mihály úton jelenleg **épülő, új sporttelep** 2009. május 31-ig átadásra kerül, olyan alapvető változást hozhat Gödöllő sportéletében, amelyből a turizmus is profitálhat. Az új sportlétesítményben helyet kap egy 90×55-ös szabványméretű, fedett, műfüves borítású labdarúgópálya, mely a téli időszakban egyedülálló lehetőséget biztosít labdarúgó csapatok edzőtáborozására. A közvetlen szomszédságában épülő 2 új teniszpálya, – a már meglévő 4 teniszpálya mellett – nemzetközi versenyek megrendezésére lesz alkalmas, a tervek szerint 2009-ben Davis Kupa mérkőzést rendeznek majd itt.

A másik **sportközpont** az egyetem körül működik. Ahhoz, hogy komoly rendezvények befogadására alkalmas legyen, fel kell újítani. A környezet az egyetemi háttér és az infrastruktúra viszont nemzetközi sportesemény megrendezésére is alkalmassá teheti.

Gödöllő tervezi egy kb. kétezer fős befogadóképességű **Sportcsarnok** létesítését is.

A repülőtér fejlesztésére megismételhető tenderkiírás népszerű **repülősport központtá** tehetik Gödöllő városát.

A megfelelő **turisztikai infrastruktúra** – Erzsébet Királyné Szálloda, egyetemi szálláshelyek – által Gödöllő a sportturizmus területén is piacépítő kínálatot nyújt: 1-3 hetes edzőtáborok

szervezésére, testvérvárosok tornájának megrendezésére nyílik lehetőség, a hazai-, vagy külföldről érkező, sportszerető amatőr, vagy akár profi focicsapatok – korosztályonként – találnak „ellenfél-csapatot” barátságos mérkőzéseikhez.

A gödöllői sportklubok sikeres szereplése helyzetbe hozhatja a szállásgazdákat, ráirányíthatja a figyelmet a Városra, új keresleti szegmenst kapcsolva be a lendületvételre készülő városi turizmus keresletébe.

4.5. A vonzerők összefoglaló értékelése

Az eddigiek alapján egy összesített táblázatban is összefoglaljuk a legfontosabb vonzerők értékelését a vonzóképesség, a védettség állapota és a bemutatathatóság állapota szempontjából.

A táblázatban használt jelölések az alábbiak:

Vonzóképesség értékelése: **N** - nemzetközi, **O** - Országos, **R** –regionális, **H**-helyi

Védettség jelölése: **O** - Országos **H**-helyi

Bemutatathatóság állapota: **K** - kielégítő, **H** – hiányos, **NK** – nem kielégítő

Vonzerőnév	Vonzóképesség	Védettség	Bemutatathatóság
Kastély	N	O	K
Máriabesnyő	N	O	K
Városi Múzeum	O	O	K
Szent István Egyetem	N	O	H
Művésztelep eredeti helyszíne:művészházak	N	H	NK
Királyi Váróterem	N	O	NK
Babátvölgy	R	O	K
Erzsébet-park	R	O	K
Arborétum	R	O	NK
Méhészeti Gyűjtemény	O	-	NK

Testőrlaktanya	R	O	NK
Világfa	R	O	felújítás alatt
Volt Községháza	H	O	K
Mezőgazd.Eszköz- és Gépfejlődéstört.Szaktúzeum	N	-	H
Agrártörténeti Műszaki Gyűjtemény	H	-	NK

A Gödöllőről, mint turisztikai desztinációról elkészített, teljes körűnek tekinthető, vonzerőleltárt és értékelést áttekintve megállapítható, hogy a város abszolút nemzetközi versenyképességű vonzereje a Grassalkovich I.Antal által építtetett Grassalkovich Kastélyegyüttes, mely 1996-os felújítását követően ismét az 1867-es „Királyi Kastély” megnevezést kapta.

A Kastély, műemléki értékén túl (a magyar építészet történetében a barokk kor külön névvel megjelölt „Grassalkovich-stílus” meghonosítója volt) - rendelkezik azzal a speciális többlettel, amely a turisztikai imázs-kialakításában meghatározó: „legenda” fűződik hozzá Erzsébet királyné-„Sisi” személyén keresztül. Ez teszi lehetővé, hogy a város és Erzsébet királyné kapcsolatát a turisztikai marketingben márkaként használjuk fel, a más turisztikai desztinációktól megkülönböztető arculat elemeként, szlogenben és az arculati megjelenés vizuális eszközeiben egyaránt.

Jelenleg a kastély-együttesben elsősorban a Kastélymúzeum jelenti a nemzetközi attrakciót és ez a látogatottság forgalmi adatain is lemérhető. A Barokk Színház lehetőségét tekintve szintén abszolút vonzerő, de valójában akkor jelentene többlet-turistát, ha bemutatását folyamatos programokkal sikerülne megoldani. A Királydombi Pavilon a magyar történelem arcképcsarnoka lehetne a folyamatos bemutatás megoldásával, az érdeklődés mind a belföldiek-, mind a külföldiek részéről fennáll.

Ugyanez vonatkozik a Kastélykápolnára, megnyitásával többletforgalom lenne generálható. Az épületegyüttes többi eleme vagy a felújítást követően (Kastélykert) „léphet előre” a vonzerő hatókör-hierarchiájában vagy a hasznosításra javasolt ötletek, új projektek megvalósításával. Addig vonzereje csak „másodlagos” vagyis önálló úticélként nem szerepel a turisták terveiben. Az „eseményfüggő” vonzerő (Kastélykert, Lovarda) a jelenlegi hasznosítást tükrözi és általában max. regionális vonzást jelent, de a javasolt hasznosítási ötletek itt is a jelenleginél szélesebb körű hatókört célozzák meg.

Az Erzsébet-park, a már említett legenda-faktor miatt, (még felújítás előtt is) nemzetközi vonzerőt jelent, a Királyi Váróteremnél ugyanez csak a felújítást követő, rendeltetészerű használat után lesz adott. A Városi Múzeum, az országban egyetlen állandó szecessziós kiállítása miatt tarthat számot a külföldiek érdeklődésére, marketing és termékfejlesztés kérdése, hogy (miután együtt található a város legrégebbi épületének tartott „Hamvay-kúria épületében, ill. mellette) vonzerejét kiterjessze „a kisvárosi” jellegű Városi piacra-Vásárcsarnokra és a Városi mozira is.

A „Művésztelep” művészhausai – a javasolt termékfejlesztést követően- használhatnák ki a magyar szecesszió iránti nemzetközi érdeklődést, a hazai művészettörténetben egyedi formációból fakadó, „hungarikumot” jelentő imázst. A szecesszió jegyeit magán viselő volt Járási Hivatal (egykori Községháza) városképi jelentősége meghatározó. A benne működő Erzsébet Királyné Szálloda miatt jelent nemzetközi látogatottságot, azonban –sajnos- sem a szálloda-belső és a vendéglátó egységek nem tükrözik sem az elnevezés miatt várható „kiegyezés-korabeliséget” sem a szecesszió hangulatát, s ez így a vonzerő szempontjából, vendégkör-korlátozást jelent.

Gödöllő két különleges közgyűjteménye: a Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum és a Méhészeti Gyűjtemény igazi specialitás lenne a nemzetközi piacon, ha bemutathatóságuk a nemzetközi színvonalnak megfelelő megoldást nyerne.

Egyedi attrakciót jelenthetne a Szent István Egyetem is, mint építészeti emlék és mint „tudás-központ”, azonban a turisztikai piacra lépéshez a javasolt termékek létrehozása szükséges.

A közelben található Arborétum turisztikai vonzerejének országos szintre történő kiterjesztése csak a látogatómenedzsment fejlesztésével érhető el.

Babátvölgy vonzása a jelenlegi regionálisról nemzetközivé is emelhető, a megfelelő termékfejlesztések és összehangolt marketingmunka következtében.

Gödöllő turisztikai vonzerőleltárában egyedi sajátosságot jelentenek a csak itt található jelképek: Világbéke Gong, Világfa, Cserkészfű szobra, melyek megfelelő marketingmunkával önálló turisztikai vonzerőt is képviselhetnek, bel- és külföldön egyaránt.

A számos irodalmi emlék tematikus útra fűzve, elsősorban a belföldi turizmusban jelent új színfoltot a turisztikai kínálatban, míg az egyházi emlékek közt említett templomok és szobrok a vallási turizmus zárandok-útvonalainak állomásai lehetnek.

Itt kell külön megemlíteni a Szentháromság templom új, az Árpád-házi magyar szenteket és boldogokat ábrázoló textilkép-sorozatát (Szekeres Erzsébet, 2008) mely a magyar történelem mindeddig elhanyagolt fejezetével ismerkedni kívánók számára új, hatásos, nemzetközi vonzerő lehet a jó marketingmunka révén.

Máriabesnyő egyedi adottságai (kétszintes kegytemplom, zarándokhely, Mária Múzeum) vonzereje máris nemzetközi és még inkább azzá tehető vallásturisztikai központtá fejlesztése által, melynek lényeges eleme a Mária-útba kapcsolódás. Speciális adottságai speciális programokkal kiegészítve zarándokturisták tömegeit vonzhatják Besnyőre.

A Gödöllő – Isaszeg közötti tórendszer és a csatlakozó terület egy rendezési tervvel megalapozva komplex rekreációs turista paradicsommá fejleszhető, hozzákapcsolva a repülőteret, a fürdőt és a vasút mögötti Arborétum és KÁTKI területeket is.

4.6. A látogatómenedzsment problémái – főbb attrakciók a turista szemszögéből

A helyzetelemzésünk nem nélkülözhet egy olyan 'fényképet', amely a valóság visszajelzéseit közvetíti a döntéshozók felé. Az alábbi összefoglalók a jól ismert és reklámozott vonzerők kevésbé ünnepi arcát mutatják.

Gödöllői Királyi Kastély

Gödöllő abszolút nemzetközi vonzerőt jelentő értéke valamennyi, külföldi kiadású útikönyvben a „kötelező,” látnivalók között szerepel. Az egyéni külföldi turisták számára referencia-értékű, elsődleges információforrásnak számító útikönyvek azonban nem jelzik a 4 gödöllői HÉV-megálló közül a Kastélyhoz tartozót, s mivel sem írott, sem szóbeli információ az Örs vezér téren nem áll rendelkezésre, a megérkezésig ez 47 perc frusztrációt jelent a turistának. A leszállás utáni útbaigazítást a városi térkép-tábla szolgálná, de ez a HÉV-állomás túloldalán van, segítséget nem jelent. Specialitás, hogy a gödöllői HÉV-nél megmaradt a baloldali közlekedés- de a gyakorlatban legtöbbször riadalmat kelt a közvetlenül a leszállók mellett mozgásba induló HÉV-szerelvény. A síneken és a töredezett úttesten botorkálás nem túl szerencsés kezdete egy kastély-túrának. A Kastélyhoz vezető út mentén stílusos információs táblák állnak, egykori eleganciájukat kikezdte az idő csakúgy, mint az utat kísérő tiszafákat, melyek nem méltók sem a kastélyhoz sem egy kertészeti tanszékkal is rendelkező egyetemi városhoz. Az impozáns, valóban királyi főbejárat két oldalán lévő előkertek példaszerűen karbantartottak, a turistáknak azonban problémát jelent, hogy Sisi kedvenc kutyájának, Shadow-nak a sírját- melyről minden útikönyv megemlékezik- nem látogathatják (ránézési lehetőség rácson át, a kapu-bejáratról). Kiváló ötlet az emlékérem-

nyomtatás a bejáratnál, azonban a működtetéséhez szükséges pénzürmék beszerzése gond csakúgy, mint a kastély előtti parkolóórák „betéte” (nincs hol fémpénzt váltani) .A legnagyobb gond mégis az, hogy a belépőjegyekről nincs idegen nyelvű információ a pénztár előtt, s ez az egyéni külföldieket folyamatosan, a felháborodásig irritálja. Az a tény, hogy a bejáratától mintegy 50 m-re, a mellékfolyosón lévő Tourinform irodában keresik a pénztárat, ruhatárat, WC-t és kávézót, egyértelműen jelzi, hogy a kastély belső információs rendszere sürgős átszervezésre szorul.

A turisták tájékoztatását szolgálja a magyar/német/angol nyelvű, szép kivitelű Királyi kastély prospektus, illetve a tárlatvezető „Guide” a múzeum egyes termeit ismertető prospektus, nincs információ azonban a csak anyanyelvén beszélő francia/olasz/spanyol egyéni turista részére, aki ezt aényt nemzeti büszkesége megsértéseként kezeli.

Az átszervezett belső információs rendszernek foglalkoznia kell a kastélymúzeumon kívüli látnivalók: Barokk színház, Királydombi pavilon, volt Pálmaház látogathatóságával, idegen nyelvű kitéblázásával. Jelenleg ez sem egyértelmű a turisták számára, minthogy az sem, hogy miért nincs idegen nyelvű vezetés az egyéni külföldieknek, meghatározott időpontokban (pld.10h-kor német, 11h-kor angol, 12h-kor francia stb.) A kastélyvezetés által már régóta tervezett „elektronikus guide” megoldhatná a problémát, amely most csak hiányérzetet és nagyfokú értetlenséget vált ki a turisták körében. Sokan szeretnék megnézni a Kastélykápolnát is, nem a kastélymúzeum ablakából, felül-nézetből hanem belülről. A katolikus egyház, mint tulajdonos - a gödöllői plébánossal folytatott megbeszélés szerint - a Kastélykápolna látogathatóságát megoldhatónak tartja, nem zárkózik el a tárgyalások elöl.

Gödöllői Városi Múzeum

A legtöbb turista a kastély-látogatást követően jut el a múzeumba, a Tourinform irodának feltett „Még mit érdemes megnézni a városban ?” kérdésre adott válasz alapján. A tömegközlekedéssel érkezők legtöbbször fel is keresi (mivel ez még gyalog is elérhető) és pozitív élményekkel távozik az igen gazdag és sokrétű gyűjteményt látva. Nagyon sokan főleg hazai turisták- hiányolják viszont a szecessziós gyűjteményt, amely azonban az év végén, felújítva és kibővítve visszakérül az ország egyetlen állandó szecessziós kiállításaként promótálva új korszakot nyithat Gödöllő turizmusában.

Erzsébet-park

Ide is a Kastély felkeresését követően jut el a turista vagy úgy, hogy átsétál a Felső-parkon vagy lesétál a HÉV mentén, illetve 1 megállót utazik vele. A jelentős értékre csak az egykor szép kovácsoltvas-kapu utal, felirat nem, így a látogathatóságról sincs információ. A városfejlesztési koncepcióban megjelölt felújításra nagy szükség van a kert méltó állapotba hozásához csakúgy, mint a közelében lévő Kálvária megújításához.

Testórlaktanya

Mindenki, aki a Kastélyba érkezik, látja és elcsodálkozik állapotán: megoldatlan helyzete a városba érkezőnek azonnal szemet szúr és értetlenséget kelt.

Királyi váróterem

A jelenleg is folyó felújítási munkálatokat követően válik a turisták számára látványossággá és a városfejlesztési tervben megjelölt új funkciókkal (infó-pont, nosztalgia-járművek kiállítása) kiegészítve, önálló vonzerőt jelent majd Gödöllőn, nemcsak a vonattal érkezőknek. Jelenlegi állapotáról, különösen téli időszakban – túl sok dicsérő szót nem lehet mondani.

Gödöllői Művésztelep

A turisták körében él az igény az egykori művésztelep felkeresésére és csalódottságukat fejezik ki, amikor azzal szembesülnek, hogy az egykori művész-házak múzeum-szerűen nem, csak 10 fő feletti létszám esetén induló túrával látogathatók.

A Gödöllői Iparművészeti Műhely Alkotóháza

Annak, aki a kitáblázatlanság ellenére megtalálja- igazi kulturális csemegét jelent. Esztétikai élményt (is) nyújtó, igényes kiállításai részben kárpótolják a Művésztelep hiánya miatt érzett csalódottságot, a kerti séta az évszakonként más színvilágot nyújtó kertben igazi csemege a széprevagyóknak.

Máriabesnyő

Máriabesnyőn a Bazilika csoportosan előre bejelentve vezetéssel látogatható. A Terézia út a kegytemplom, az altemplom és a kripta látnivalóit mutatja be, míg az Antal út a kolostorba is bevezet. Szombaton egész nap és vasárnap a délelőtti és esti misék közötti időben ügyeletes fogadja és kalauzolja az egyéni vendégeket is. Hétköznap a bejáratnál lévő rácsig juthatnak el, illetve munkaidőben a plébánia irodán kérhetnek segítséget, de ilyenkor sokszor nem találkoznak senkivel, aki fogadja őket. Az egyéni látogatóknak nincs belépődíj. A Mária Múzeum előzetes bejelentésre ingyenesen látogatható.

Méhészeti Gyűjtemény

Már a neve is különlegességet ígér, hiszen a méhek, mint a szorgalom és hasznosság jelképei, pozitív képzetet keltenek felnőttekben és gyermekekben egyaránt. Ritkaságot is jelent, hiszen nem sok hasonló közgyűjtemény van országszerte (a Google-ban „méhészeti múzeum/gyűjtemény”-re rákeresve csak a gödöllőit találjuk.). Keresik a külföldiek is, még Braziliából is érkezik érdeklődő. A szép természeti környezetben lévő, különleges építészeti megoldású épület élményt ígér, azonban- ha sikerül bejutni-, a nagy várakozás hamarosan csalódásba csap át.

Az igényesen összeállított, a magyar méhészeti történetét gazdag és látványos tárgyi anyaggal bemutató, egykor elegáns gyűjtemény mára a totális pusztulás képét mutatja: felpöndördő fotók, leesni készülő tablók, takarítatlan termek. A fenntartó -az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet, Herceghalom Gödöllői Kutatótelepe, a Kisállattenyésztési- és Takarmányozási Kutató Intézet (KÁTKI)- nem rendelkezik elegendő pénzzel az állapotok megváltoztatásához.

A minőségi turizmus követelményeinek szem előtt tartásával megállapítható, hogy a gyűjtemény jelenlegi formájában nem alkalmas turisták fogadására. A továbbiakban a kérdés úgy merül fel, hogy vagy sikerül bemutathatóvá tenni, vagy ki kell venni a vonzerők sorából és valamennyi, Gödöllő nevezetességeit megjelenítő információs forrásból.

Gödöllői Arborétum

Hasonló a helyzet az Arborétummal is. Az 1989-ig csak kutatási célokat szolgáló, impozáns fagyűjtemény a nagyközönség számára 1997-ben, a Gödöllői Királyi Kastély újjáéledésével egy időben nyílt meg, azonban az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) kezelésében működő arborétumhoz 2000 óta nincs állami támogatás. Tervek voltak egy, a Méhészeti Gyűjteményt és a halastavakat is túraútvonalba fűző erdei iskola kialakítására, de ez pénzhiány miatt meghiúsult. A költségeket részben fedező belépődíj szedéséhez azonban infrastruktúra (belépőjegyet szedő személyzet, WC stb.) kellene, s mivel ehhez nem rendelkeznek fedezettel, belépőt sem szednek. Az Arborétum megtalálása sem egyszerű, cégtábláját is falomb takarja. A pénzhiányból eredő kitáblázatlanság miatt a látogató sétája az arborétum útjain nem válik élménnyé. Az Arborétum kedvelt célpontja óvodáknak, iskoláknak, gödöllői és budapesti intézményeknek és magánembereknek is.

Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfelődéstörténeti Szakmúzeum

A maga nemében egészen egyedülálló gyűjtemény, mely Közép-Európa géptörténetét, egyúttal a Kárpát-medence elmúlt 200 évének történetét mutatja be: A Szent István Egyetem tanszékeként működik, 6000 négyzetméteres területén a látogatást 50, ma is működő gép teszi élménnyé. Ez áldás és átok egyszerre a gépek működtetési költsége miatt, minden egyes látogató veszteséget termel a múzeumnak, ahol évente 24.000 regisztrált látogató jelenik meg, plusz az egyetemről érkező látogatók (számuk meghaladja a 30.000-et). A legtöbben oktatási intézményekből érkeznek, de vannak nyugdíjas csoportok és utazási irodák szervezésében érkező külföldiek is. A múzeum anyagi gondokkal küzd: a tervezői munka okán Ybl-díjjal kitüntetett épület szinte valamennyi csarnoka beázik, amely – amellet, hogy egy ilyen értékű gyűjtemény bemutatásánál meglehetősen dehonesztáló Magyarországra nézve- veszélyezteti a villanyárammal üzemelő gépek működtetését is. Az országos gyűjtőkörű múzeum egyszerre 3 minisztériumhoz tartozik, állami támogatásban mégsem részesül. Sürgős intézkedés szükséges, tekintve, hogy a világ 2, Európa legnagyobb mezőgazdasági technikatörténeti gyűjteményéről van szó, amely tökéletesen beillik a retró iránti világméretű keresletre adott válaszba is. A jelenlegi szervezeti keretek között a múzeum vonzerőkénti meghirdetése is kétséges. A múzeum vezetése a konferencia-turizmus irányában képzei el a fejlődést, 400 fős konferencia-központ és kulturális - oktatási-turisztikai központ pályázati pénzekből történő kiépítésével

Volt Községháza, ma Erzsébet Királyné szálloda

A városképet meghatározó épület szemet vonzó, érdeklődést felkeltő, azonban hogy szálloda és étterem működik benne, meglehetősen nehéz észrevenni: mint szolgáltató-egység nem hívogató. Az üzemeltető által is szorgalmazott megfelelő kitáblázás gátja a műemlék-épületből eredő megkötöttség. Ennek köszönhető az épület színeinek nem túl szerencsés kombinációja, a sötét, rácsos ablakokból eredő negatív asszociáció nem hívogató, inkább taszító hatású. Sajnálatos az is, hogy a szecessziós épületek más magyar példáinál: Kecskemét, Szeged, Kiskunfélegyháza alkalmazott, a stílusra jellemző színes díszítőelemek, aranyozás itt nem jelenik meg, jellegtelenül olvad egy tömbbé az épület.

Alsópark, Világfa

Velekei József Lajos 1992-ben készült 12 m magas tölgyfából készült, szimbolikus művét - kialakított sétaútvonal hiányában- csak kevés turista keresi fel. Szerepe a Szabadság Napján van, mint színhely. Egy vihar során megsérült, jelenleg felújítás alatt van.

Cserkész-szobor

Az 1933-as Cserkész Világtalálkozó, Jamboree emléke még ma is él: másodgenerációs, külföldről érkező turisták is keresik nyomait.

Világbéke Gong

A város legújabb nevezetessége, mely Európában egyedülisége folytán nagy lehetőséget rejt magában, megfelelő marketingmunka révén. Egyelőre a turisták nem tudnak vele mit kezdeni, mert útikönyvek, prospektusok még nem említik, az előtte állót egy tábla tájékoztatja a gong történetéről.

Városi Piac, Pelikános kút

Különlegesség a városi és vidéki piacok sajátos keverékét jelentő, fotótémának is kiváló piac, ahol a szemet gyönyörködtető árukínálat mellett a népviseletes kofák is megjelennek. A városcímerben szereplő pelikán fontos jelkép lehet a város-image-ban.

4.7. A betokosodott ügyek kezeléséről

A városban nem kevés olyan ügy van, ami illetékesség vagy más okokból régóta nem oldódott meg, ugyanakkor a turizmus szempontjából a jövőben égető szükség lesz, hogy pozitív megoldások szülessenek. E nem megoldott ügyeket - bárki legyen az érintettje -, tekinthetjük egy vesztes-vesztes pozíciónak, amely árt a városnak. Az a meglátásunk, hogy ehelyett, a különféle ügyekben új lapot indítva és megoldásokat keresve győztes-győztes helyzeteket kell teremteni, ami minden fél érdekeinek megfelelő. Ilyennek tekinthetjük az Isaszeg felé első tavak és a Rákos patak kérdését, patakszennyezés témáját, a testőrlaktanya ügyét, a KÁTKI problémáit, az Arborétum ügyét, a művésztelep kérdését, az Egyetem-Gödöllő kapcsolatrendszer stb.

Jelen munka keretében részletes elemzést, megoldási javaslatokat nem tudunk tenni az említett problémák megoldására, meggyőződésünk viszont, hogy ezek rövid-középtávú megoldása nélkül nem lesz könnyű turizmust fejleszteni, a megoldatlan ügyek újra és újra előretolakodnak és egyre bonyolultabb lesz megoldást találni rájuk.

5. A turisták tájékoztatása

5.1. A turistainformáció helyzete, a Tourinform iroda tevékenysége

Gödöllőn a turisták informálását a „Tourinform Gödöllői Régió” iroda látja el, 1997 óta, a Királyi Kastélyban. Az iroda tagja a Tourinform irodák országos hálózatának, mely a magyarországi turista-információ negyedszázados múltra visszatekintő intézményrendszere és jelenleg 145 irodát számlál.

A Tourinform irodákban, melyek az országmarketing szempontjából a Magyar Turizmus Zrt. belföldi hálózatának tekinthetők, tájékozik a turista a település, az adott régió, sőt az egész ország turisztikai kínálatáról. Az irodák idegen nyelven is beszélő munkatársai tájékoztatást adnak a szálláshelyekről, vendéglátóhelyekről, közlekedésről, programokról, látnivalókról, szolgáltatásokról. A vendég itt juthat hozzá ingyenes turisztikai kiadványokhoz, vásárolhat térképeket, útikönyveket, turisztikai kártyákat, képeslapokat, lefoglalhat helyi turisztikai programokat és szálláshelyeket, jegyet válthat különféle rendezvényekre.

Az irodák feladata a Nemzeti Turisztikai Információs Adatbázisnak (az ország első, 1995 óta működő, legszélesebb körű és a külföldiek körében is leginkább ismert turisztikai adatbázisa) aktuális adatokkal történő feltöltése. Ehhez az iroda munkatársai napi kapcsolatot tartanak a település turizmusban érdekelt szolgáltatóival: szálláshelyekkel, vendéglátó egységekkel, programgazdákkal.

A gödöllői iroda az Mt.Zrt. besorolása szerint térségi információs és marketing iroda, a napi információs munkán túl feladatát képezi a marketing-feladatok ellátása is.

A Tourinform Gödöllői Régió munkája alapvetően 5 feladat köré csoportosul: információadás, szolgáltatások közvetítése, kiadvány- és ajándéktárgy-értékesítés, adatbázis-építés, marketing-munka.

Ha az iroda munkáját a 2007 júliustól 2008 júliusig terjedő időszakban, feladatonként vizsgáljuk, 1 évre vonatkozóan kapunk áttekintést a város turisztikai értékei iránt érdeklődő célcsoportokról:

Információ-adás

A TOURINFORM iroda információ-adó tevékenysége elsősorban a személyes, másodsorban az e-mail, és csak harmadsorban a telefonos információadás útján valósul meg. A Kastélyba érkező turisták adják a vendégkör 90%-át, a helyi-, vagy környékbeli lakosok érdeklődése elenyésző. A turista-csoportok legnagyobb részét budapesti irodák szervezik, a fővárosba érkező vendégek kiránduló-programjaként. A küldő országok: Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Németország, Japán, egyre több a kínai és orosz turista is. A magyar csoportok többsége vidéki klub, közösség. Az egyéni látogatók megoszlásánál is dominálnak a mediterrán országok, akik folyamatosan hiányolják a nemzeti nyelvükön történő információadást mind szóban, mind a prospektusok szövegében. Tekintve, hogy „nagy nemzetekről” van szó, nemzeti büszkeségükben érzik sértve magukat, a kommunikációra felkínált német-angol-orosz nyelv hallatán. A Tourinform iroda forgalmának mérésére a Mt. Zrt. forgalomszámláló működtetését írja elő, ennek adatai szerint a napi forgalom 120-2500-ig terjedt, éves szinten meghaladta a 62.000 főt.

Szolgáltatás-közvetítés.

A szállás iránt személyesen érdeklődők (párok, kisgyermekesek) elsősorban hétvégére, 1-2 éjszakára keresnek olcsó kategóriájú szállást, reggelivel. Számukra a gödöllői vendégházak és a máriabesnyői Mater Salvatoris a megfelelő ajánlat. Az utóbbi ifjúsági csoportok részére is, mind árban mind szolgáltatásban kedvező. Igényesebbek és üzleti utazók a Sisi Panziót választják. Hétközben gyakran előfordul a munkásszállás iránti igény, de ez a megadott nagyon alacsony keretösszeg miatt nem kielégíthető, az erre szakosodott vendéglátók pedig, rossz tapasztalataikra hivatkozva csak hosszabb távra fogadnak vendégeket. A Forma 1 –re – vélhetően árpolitikai megfontolásokból- valamennyi szálláshely jó előre teltházat jelent, így a „beesők” csak a helyszínen próbálkozhatnak. Induláskor nagy volt az érdeklődés az Erzsébet Királyné Szálloda iránt, elsősorban a turizmus-média részéről, a már üzemelő szállodába több egyéni vendéget –köztük egy osztrák film-forgatócsoportot is – küldött a Tourinform iroda. Kemping iránt is van érdeklődés: külföldi, Európát keresztülszelő kerékpárosok, gyalogos turisták, sátorozók találnak kellemes szálláshelyre az isaszegi Liget Klub Kempingben.

A 2008 tavaszán bevezetett on-line szállásfoglalási rendszer nem jelentett többletforgalmat a szállásfoglalás terén.

Az éttermi szolgáltatások iránt is jelentkezik igény a Tourinformnál, elsősorban az egyéni vendégek részéről. Keresnek „egy jó éttermet”, lehetőleg a közelben, ahol a magyar konyha híres ételeit kóstolhatják meg.

Csoportok étterembe küldése csak úgy oldható meg, ha kastélylátogatásra a Tourinformnál jelentkeznek és az itt kialakított 1 napos programra rábeszélhetők: Kastély – gödöllői városnézés – Máriabesnyő – esetleg Medvefarm Veresegyházán. Ebben az esetben is az olcsó menü adható el, 800-1.200 Ft-os átlagáron.

Máriabesnyőre vonatkozó igény közvetlenül a kegyhelyre érkezik, a Tourinformból csak kastélylátogatáshoz kapcsolt ajánlattal küldhető oda látogató.

A szolgáltatások iránti igény elég korlátozott: Budapestre induló transzferen kívül más nem merült fel 1 év alatt.

Annál több az információt kérő, „ a kastélyon kívül még mit lehet megnézni Gödöllőn ?” típusú kérdés, illetve az északi desztináció: Eger, Hollókő felé átutazóban lévő turisták szálláskereső és elsősorban a közlekedésre vonatkozó kérdése.

Akik már tudnak valamit Gödöllőről, az eljutás iránt érdeklődnek. Keresett célpontok: a Művésztelep, Méhészeti Gyűjtemény, Arborétum, Amerigo Tot dombormű az Egyetemen. Amikor kiderül, hogy Máriabesnyőre milyen körülményes eljutni (ritka buszjárat) inkább lemondanak róla.

A vendégek informálása nemcsak szóban, de e-mailek, levelek útján is történt, a szétosztott több ezer prospektus révén írásban is kaptak információt a Gödöllői régióról, Budapest környékéről és Magyarországról.

Értékesítés

Az értékesítésre kerülő termékek meghatározásánál figyelembe kellett venni azt a tényt, hogy az iroda a Kastély ajándékboltjával szemben helyezkedik el, így a kialakított árukészletben olyan egyedi termékek szerepeltek, amelyekre

- már volt nemzetközileg is kialakult kereslet, de nem volt megfelelő minőségű termék – így lett sikeres az egyedi technikával készült, a Grassalkovich-kastélyt ábrázoló hűtőmágnes, több változatban
- céltudatos marketinggel lett kialakítható az igény: így született a „kastélytündér” (idegen nyelveken kastélyangyalka) a termésekből kézzel készített, ötletes figura 20 változatban: nagy sikere volt, tucatjával vitték.
- egyedi, gyümölcsből készült desszertek, különleges csomagolásban.
- a turisztikai irodalom körébe tartozó térképek az ország nagyobb térkép-kereskedőjétől, a Térképvilágtól kerültek beszerzésre, nemzetközi top-minőségben.

Adatbázis-építés

Az iroda kötelező feladatai közül ez volt a legnehezebben megvalósítható tekintve az 1 fős létszámot. Az adatbázis építés és az információadás egyidejű munkája 1 fővel megoldhatatlan feladat. A Tourinform irodákban bevett gyakorlat, hogy a szolgáltatók maguk jelentkeznek az ingyenes reklámért, de ez az információáramlás Gödöllőn nincs meg az iroda irányában.

Marketing-munka

Az iroda ráépült a Magyar Turizmus Zrt. marketing-munkájára és kihasználta a Tourinform irodahálózatban rejlő kommunikációs lehetőségeket: eseményeket, híreket, aktualitásokat

továbbított a MTV1-en jelentkező Programajánló műsornak, az „Itthon otthon van” újságnak, a turizmus-szakmát informáló „Turizmus Bulletin” napi, 11.000-es példányszámú hírlapnak és a 145 Tourinform irodának.

Üzemelési problémák

A tényyszerű adatok felsorolása eredményesnek tűnteti fel a Tourinform Gödöllői Régió iroda működését, azonban alapvető üzemelési problémák hatnak a hatékony működés ellen.

A Tourinform-hálózat tulajdonosa, az irodák szakmai felügyeletét ellátó Magyar Turizmus Zrt. Névhasználati szerződés keretében szerződik a helyi fenntartókkal az irodák egységes know how alapján történő üzemeltetésére.

A fenntartók legnagyobb részben önkormányzatok (megyei, városi, települési) vagy kulturális intézmények, alapítványok) amelyek biztosítják az éves üzemelési költségeket az irodák számára.

A Gödöllőn működő Tourinform iroda üzemeltetése egyedinek számít az országban: a fenntartói jogot a Gödöllő Környéki Turisztikai Egyesület (GKRTE) gyakorolja, az üzemeltetési jogot viszont vállalkozónak adja át, névleges összeget biztosítva költség-hozzájárulásként.

A rendeltetése szerint non-profit iroda költségeinek kitermelése – az Mt.Zrt. által szigorúan meghatározott feladatok (ügyfélszolgálat, országos adatbázis-töltés, marketing feladatok) végzése mellett lehetetlennek tűnő vállalkozás. Ezt jelzi a gyakori üzemeltető-váltás is az eltelt 12 év során, s ennek köszönhető, hogy nincs információ-áramlás a szolgáltatók részéről. Az ajánlható szolgáltatók köre egyre szűkül, az 1 fős irodának nincs ideje információ-gyűjtésre, a hírforrásokkal történő kapcsolattartásra.

Számos kérdés tisztázásra, rendezésre szorul tehát a Tourinform iroda működésével kapcsolatban, melyhez a magyar turizmus szervezeti rendszerében, a közeljövőben bekövetkező változások adnak keretet.

A magyar turizmus szervezeti rendszere oly módon van átalakulóban, hogy a jövőben az állam a Turisztikai Desztinációs Menedzsment (TDM) kialakítása kapcsán, pályázatok útján támogatja a helyi-, kistérségi-, és régiós önkormányzatok, civil szervezetek és vállalkozók összefogásából kialakuló TDM szervezeteket, melyek professzionális turisztikai vezetővel és

egy Tourinform irodával teremtik meg területükön a „fenntartható és versenyképes turizmust és menedzselik oly módon, hogy az a látogatóknak tökéletes utazási élményt, a desztináció (fogadóterület) számára pedig optimális gazdasági-, társadalmi- és környezeti előnyöket nyújtson ma és hosszútávon is.”

A TDM- pályázaton történő részvételhez Gödöllő Város Önkormányzata regisztrációt nyújtott be TDMSZ (TDM szervezet) kialakítására azzal az elképzeléssel, hogy egy jövőbeni Tourinform iroda helyszíne a Királyi Kastélyon kívül, a városközpontban legyen.

Ez a változás - jelképesen és gyakorlatilag is- fordulatot hozna a város turizmusában: a Királyi Kastélyra épülő egypólusú kínálat kiszélesítését jelezné, a város többpólusú turisztikai kínálatát tenné láthatóvá Gödöllő szívében, az új belvárosi helyszínen lévő, turistabarát irodával.

6. A turisztikai fogadóképesség elemei.

Szálláshelyek:

Gödöllő kereskedelmi szálláshelykínálata, az Erzsébet Királyné Szálloda belépéséig, rendkívül szűkös, alulfejlesztett volt, így a turistaérkezések mutatói (vendégszám, vendégéjszaka) azt a piaci helyzetet sugallták, hogy a város nem foglal el számottevő helyet a turisztikai piacon. A kérdés megválaszolására, hogy az alacsony mutatóknak oka vagy okozata-e egy színvonalas városi szálloda hiánya, kevés fogadók áll rendelkezésre. A Városi Önkormányzat - reális megvalósíthatósági tanulmányon alapuló -, hiánypótló beruházása 2008-ban végre létrehozta Gödöllő első szállodáját, három csillagos kategóriában, nagy lépést tett a város szálláskínálatának bővítése terén. azzal, hogy a városközpontban lévő Községháza, majd Járási hivatal épületét a turizmus szolgálatába állította. Az épület egyben a szecesszió megtestesítője is, bár a berendezés „minimal-art” megközelítése és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal rendkívül megszorító (az épület színválasztását, a homlokzati feliratokat is korlátozó) előírásai miatt az épületen nem látszik, hogy kereskedelmi szálláshely és vendégváró funkciója van.

A hozzáértő vezetés révén, a szálloda gyorsan helyzetbe került, a vendégösszetételben a egyelőre a hivatásturizmus dominál a szabadidő-turizmushoz képest, a vendégkör 60 %-a külföldi, a tartózkodási idő rövid. A konferenciaszolgáltatások vonzóak a városba- és a

környező településekre érkező hivatásturizmus (corporate) révén érkező vendégkör számára. A szálloda étterme zenés műsoraival, kulturális program-próbálkozásaival (irodalmi szalon), hagyományőrző gasztronómiájával (Sisi-menü) megkezdte a pozíciószerezést a város vendéglátásában.

A város további panziói, vendégházai elsősorban corporate keresletet elégítenek ki, jónak mondható kihasználtsággal. Gödöllő továbbra sem rendelkezik 4 és 5 csillagos szállodákkal.

Jelentős szerepe van Gödöllő kimutatható vendégéjszaka-számában (2007-ben 20.000 éj) a Szent István Egyetem Kollégiumának, ahol ifjúsági szálláshely kategóriában, 1.300 felújított és 400 régi szobával rendelkeznek a július-augusztusi időszakban.

A szállások fél- és teljes panzióval is igénybe vehetők, a szállásfoglalást a Gödöllői Agrár Központ „GAK” végzi.

Gödöllő kereskedelmi szálláshely-kapacitása:

Szálláshely megnevezése	Kategória	Férőhely
Erzsébet Királyné Szálloda	3 csillagos	124
Sissi Panzió	3 csillagos	37
Sunshine Hotel	3 csillagos	48
Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos ház	2 csillagos	163
Galéria Panzió	2. osztályú	14
Nóra Hotel	1 csillagos	35
Szent István Egyetem Kollégium	Ifjúsági	1089
Szentjakabi Vadászház	1. osztályú	15
Anda Vendégház	2. osztályú	10
Fizetővendéglátás:		
Hegyesi Vendégház	fizetővendég-látás	8
Nefelejcs Vendégház	fizetővendéglátás	10

Konferencia helyszínek:

Gödöllő mint konferencia-helyszín - a fogadóképesség lényegi elemeit tekintve- sok értékkel, színvonalas adottságokkal rendelkezik. A sikeres konferenciaturisztikai desztinációhoz szükséges, fogadókésztséget jelentő elemek egy része rendelkezésre áll: a nagy befogadóképességű üléstermekhez kapcsolódó szekció termek, technikai berendezések, megfelelő kiállítási terület, parkolóhelyek, színvonalas vendéglátóhelyek. A technikai háttér kisebb beruházásokkal leküzdhető hiányosságain túl azonban hiányzik a konferenciaturizmusra való tudatos készülés, összefogás, kapcsolatteremtés és marketing, amely a versenyképes kínálathoz szükséges. Ezek hiányában a konferenciaturizmus piacán, a megrendelőkért folytatott harcban Gödöllő rendre alulmarad. Az ismert konferenciavárosokban a sikeres konferenciahelyszínt a tökéletes audiovizuális berendezések,, (meghibásodás esetén azonnali javítás, cseregép), nyomdák, autókölcsönzők, hostessek szolgáltatási háttere jelenti. Gödöllőn a Királyi Kastély felel meg leginkább e magas követelményeknek.

Konferencia-helyszínek befogadóképessége:

Helyszín	Befogadóképesség (fő)
Királyi Kastély	800
Szent István Egyetem	1000
Mater Salvatoris Konferenciaközpont	210
Erzsébet Királyné Szálloda	350
Kiskastély Étterem	120
ÁTK Gödöllői Kutatótelep	100
Mezőgazdasági Eszköz-, és Gépejlődéstörténeti Szakmúzeum	200
Városi Könyvtár és Információs Központ	100
Városháza	150

A vendéglátás helyzete Gödöllőn

Gödöllő vendéglátásában az elmúlt 20 évben jelentős változások történtek. A hetvenes években igényes vendéglátóhelyként jószerivel csak a Rézgombos éttermet és a Halászcárdát lehetett említeni, mára már – köszönhetően a városi lakosság és az üzleti pezsgés nyújtotta keresletnek, a vállalkozói kezdeményezéseknek és az ehhez kapcsolódó szakképzettségnek – 20-30 étterem, kávéház működik a városban.

Az éttermek térbeli elhelyezkedése nem jellemzően kapcsolódik a turista-attrakciókhoz.

A Királyi Kastély közelében csak a Kastélykert Étterem található, tőle jóval távolabb a Császárkert Étterem, a kastély háta mögötti részen a házias ételeket és pizzát kínáló Csülök Vendéglő.

A városközpontban lévő éttermek: Erzsébet Királyné Szálloda és Étterem, Galéria Étterem és Panzió, Tűztorony Étterem, Solier Cafe Étterem Cukrászda Kávéház, Corall Pizzeria, Sulyán Cukrászda nem esnek a spontán vendégáramlás útvonalába, amely ma még többségében a Kastély felkeresésére irányul. Így a vendég csak irányítással jut el ezekbe az éttermekbe – kivétel a HÉV-állomáson lévő Pizzeria Palazzo, nyáron kerthelyiség - amelybe a vendég, Budapestről /Budapestre közlekedve „belebotlik”, de jó pozícióban van a Városi Múzeum melletti Hamvay Kávézó és a Rétesbolt is.

Gödöllő nemzetközi színvonalat képviselő, a város határain messze túlnyúló vendégkörrel rendelkező éttermei: Kiskastély, Napsugár, Sziget gyalogosan messze esnek a központtól, így elsősorban gépkocsival/autóbusszal érkező vendégekre számíthatnak, kivétel a Szélkakas Étterem, mely 15 perces sétával elérhető a kastélyból.

Mindez megmagyarázza a vendéglátósoknak azt a törekvését, hogy a kastélyba érkezőkből szerezzenek maguknak forgalmat: a kastély előtt állva, szórólap-osztogatással hívják fel magukra a figyelmet. A direkt marketingnek ez a találékony, de a konkurrenciaharcból eredően vendégzavaró formája nem illeszkedik a nemzetközi trendekbe.

Egy máshol már sikerrel alkalmazott promóciós eszköz, a „Gödöllő-kártya” bevezetése (kedvezményt és megközelítési információt egyszerre nyújt a vendégnek), egy belvárosi Tourinform iroda, illetve a Fötér-program megvalósulása együttesen oldaná meg, szolgáltató és vendég számára megnyugtató módon ezt a problémát.

Az éttermek vendég-összetételét vizsgálva megállapítható, hogy a vállalkozások vendégforgalmuk jelentős részét nem a turizmusból, és különösen nem az egyéni külföldi

turisták fogyasztásából nyerik. Nagyobb megrendelést a turistaforgalom körében a rendezvényturizmus - a Kastélyban zajló eseményekkel, rendezvényekkel, esküvőkkel összefüggő fogadások, díszvacsorák, továbbá a SZIE rendezvényeinek vendéglátás-igényei biztosítanak.. Ebből a forgalomból az említett helyszínekkel szerződésben álló vendéglátói kör részesül. Korábban a Királyi Kastéllyal kizárólagos szerződésben álló fővárosi catering-cég élvezte a hegemóniát, mely - a drága áraknak köszönhetően - partnervesztést is okozott. A kizárólagosságot mára egy versenysemlegesebb, nyitottabb szolgáltató-választás váltotta fel.

Összefoglalva a gödöllői vendéglátás helyzetét megállapítható, hogy a kínálat széleskörű, megfelel a nemzetközi trendeknek, az éttermi kapacitás lehetővé teszi a növekvő turistaforgalom kiszolgálását. Az egyes éttermek sikeres szerepléséhez a turisztikai piacon elengedhetetlen az egyedi jelleg, hangulat megteremtése és lehetőleg egyedi ételkínálat kialakítása valamint - a látogatómenedzsment részeként – a tudatos, turistabarát vendégirányítás megszervezése.

7. A turizmus szervezeti kérdései

A Gödöllői Királyi Kastély Kht.

A Gödöllői Királyi Kastély Kht 1995 óta folytatja a gödöllői Grassalkovich Kastély felújításával és menedzselésével kapcsolatos tevékenységét. Az alapító szándéknyilatkozat szerint a Kastély KHT a kulturális és konferenciaturizmus szervezését is felvállalja, célkitűzése, hogy üzletileg is működőképes komplexummá tegye a Kastélyegyüttest. A Kht alapítói közül az Oktatási és Kulturális Minisztérium és Gödöllő Önkormányzata változatlanul a fő tulajdonosi kört alkotják. A Kht a Kastéllyal összefüggő turizmus menedzselésével, a Kastély látogatásának, a kastélyban rendezett események, rendezvények menedzselésével, a kiadványok készítésével, vásárokon való jelenléttel, intenzív marketing munkával a turizmust sikeresen menedzselő szervezetnek tekinthető. A város turizmusát menedzselő szervezet hiányában a Kht a városmarketingben jelentkező feladatok egy részét is magára vállalja.

GKRTE

A Gödöllő Környéki Turisztikai Egyesület 1995-ben jött létre a környék önkormányzatai, civilszervezetei, vállalkozásai és magánszemélyei révén a térség természeti és kulturális értékeinek megismertetése, idegenforgalmi kínálatának feltárása, rendezvények szervezése céljából, felvállalva a környék turisztikai létesítményei hasznosításához való segítségnyújtást, kiadványok megjelentetését, terjesztését, kiállításokon való részvételt, turisztikai szolgáltató iroda létrehozását. A kastély megnyitásához kapcsolódva az Egyesület kezdetben nagy lelkesedést váltott ki és jelentős energiákat tudott mozgósítani a vállalkozók és civilek, s az érintettek körében, ez azonban az évek során elapadt és sokan távoztak vagy passzívvá váltak. Az Egyesület kezdetben úttörő kezdeményezést jelentett a sokszereplős térségi összefogásra és együttműködésre, később azonban ez az együttműködés erősen formalizálódott.

Az Egyesület látványos, szakmailag színvonalas kiadványokat jelentetett meg, honlapot üzemeltet, 2 irodát tart fenn. Jelenleg 170 tagja van köztük 20 önkormányzat.

Tevékenységük évről évre egyre inkább a turisztikai információ és marketing területére összpontosított. A tagság kisebb része kivált, a megmaradt tagság elégedettsége az Egyesület munkájának hatékonyságával kapcsolatban igen megoszló. Kiadványaik továbbra is színvonalasak, azonban a turisztikai termékek korszerű piacra vitele már nem jelentheti domináns módon az írott kiadványok amúgy nem hatékony fogyasztóhoz juttatását. Az eseménylista sokszor elavult elemeket tartalmaz, a betett programok igen eklektikusak. Kérdéses az is, hogy ezek a kiadványok miként hasznosultak, eljutottak-e, eljutnak-e a megfelelő csatornákon keresztül a potenciális látogatókhoz. Honlapjuk keresőprogramja sokszor nem segít érdemben a keresett létesítmény megtalálásában. Az Egyesület által fenntartott 2 iroda közül az egyik olyan helyszínen található, hogy nem képes turisztikai információs szerepet betölteni. Sikeres uniós pályázataik nem hoztak forgalmat a kistérségnek.

Mindazonáltal a térség piaci viszonyait jól ismerő vezetése révén az egyesület marketingmunkája többeknek segítséget jelentett, miközben – sikertelen integrációval és nem megfelelő munkamegosztással - egysíkúvá is tette az ideális viszonyok között többpólusú, a köz és a magánszereplők összefogásán alapuló, korszerű turizmusmenedzsment gyakorlatát.

Civil szervezetek

A város turisztikai fejlesztésében érdekelt szervezeteket is megemlíjtük e körben, mert e szervezetek részt vállalnak a turizmus szervezésében, továbbá turisztikai fejlesztést célzó pályázat beadásakor velük együttműködve, - az Uniós elvárásokhoz igazodva - jobb eséllyel

lehet forrásokhoz jutni. A város jelentősebb – a közjóért tevékenységet is kifejtő civilszervezetei az alábbiak:

Királyi Kastély Baráti Kör, Sisi Baráti Kör, Gate Zöld Klub, Margita 344,2 Egyesület, Városvédő Egyesület, Gödöllői Értékvédő Közhasznú Egyesület stb.

Turisztikai szakember-ellátottság

Gödöllőn a városvezetésben több - a turizmus gazdasági ,szakmai összefüggéseit jól ismerő innovatív - szakember tevékenykedik , azonban tevékenységük alapvetően nem a turizmus fejlesztési, menedzselési , marketingirányítási tevékenységére irányult, e terület csak ad hoc kérdések menedzselésére szorítkozott. 2008.augusztus.1.-től – a város idegenforgalmi szolgáltatásainak kialakításához, az információs munka alapjainak lefektetésére felelős munkatársat vett fel, aki korábban a térségi Tourinform-iroda vezetője volt. A vendéglátós szakemberekkel folytatott beszélgetések egyik visszatérő témája volt a jól képzett szakemberek hiánya. A turisztikai oktatás- és képzés elérésére akkreditált intézet helyben (Szent István Egyetem) biztosítva van.

8. SWOT elemzés és turisztikai milió

A helyzetelemzés zárásaként egy összefoglaló SWOT táblázatot és egy turisztikai milió elemzést végzünk.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Erzsébet királyné (Sisi) kultusza, Királyi Kastély nemzetközi ismertsége a szecesszió divatja Máriabesnyő- Mária kegyhely történelmi parkok jó elérhetőség a Szent István Egyetem létesítményei, programjai ritka gyűjtemények (gép, méhész,	egypólusú (Kastély-centrikus) kínálat látogató/kiránduló turizmus programja kevés minőség szálláshely gyenge turisztikai marketing nem turistabarát helyi közlekedés a turistairányítás hiánya a turizmust menedzselő szervezet hiánya helyi utak túlterheltsége/elkerülő út hiánya

<p>szecesszió, génbank)</p> <p>testvérvárosi kapcsolatok</p> <p>fejleszthető konferencia kínálat</p> <p>nagyszámú művészeti együttes a városban</p> <p>pezsgő kulturális eseményturizmus</p> <p>zöld gyűrű, erdők</p> <p>aktív pályázati és forrásszerzési tevékenység</p>	<p>még nem elég erős kistérségi összefogás</p>
<p>LEHETŐSÉGEK</p> <p>a főváros közelsége</p> <p>beruházó tőke érdeklődése</p> <p>új élményekre éhes társadalmi rétegek, élménytársadalom</p> <p>Kihasználatlan termálvíz</p> <p>TDM szervezet létrehozás</p> <p>M 31-es épülő autópálya közelsége</p> <p>Intenzív csatlakozás Budapest marketingjéhez</p>	<p>VESZÉLYEK</p> <p>nem jön befektető</p> <p>elszabadult energiaárak,</p> <p>fejleszthető területek rendezetlen tulajdonviszonyai</p> <p>EU-s és más fejlesztési források nem jutnak ide</p> <p>halasztott autópálya és elkerülő út fejlesztések</p> <p>más térségek versenyelőnyt szereznek</p> <p>ökológiai veszélyhelyzet a Rákos patakon és a horgásztavakon</p> <p>nem összehangolt fejlesztések túlkínálatot eredményeznek</p> <p>nemzetközi gazdasági válság elhúzódása</p>

A turisztikai milió helyzete

A hely szelleme, hangulata, atmoszférája olyan fogalom, amely az idegenforgalmi célterület iránti fontos követelményt fogalmaz meg. Kellő atmoszféra nélküli célterületen, városban is lehet egy-egy épített vagy természeti örökség, melynek meglátogatására kereslet irányul, azonban az olyan kínálat, ahol a hely hangulata különleges és vagy emlékezetes tud lenni,

többet nyújt, magasabb szintű kínálatot biztosít, magasabb fokú fogyasztói elégedettséget eredményez és a vendég visszatéréséhez is vezethet.

A desztináció hangulata építészeti milióból, vendéglátói szolgáltatásokból, emberi, vendégszeretettel kapcsolatos megnyilvánulások sorából s ezek kombinációiból alakulhat.

Annak tényét, hogy Gödöllőnek sikerült-e turisztikai miliót kialakítani, az alábbi körülmények formálják:

<i>Ellene ható</i>	<i>Mellette szóló</i>
Nincs sétára sarkálló belvárosi térszerkezet	Az emberek nyitottak és várakozóak
Nincsenek idegen nyelvű vagy akár magyar nyelvű irányítótáblák	Az árak az európaihoz és fővárosihoz képest alacsonyak
Nincsenek hangulatos kávéházak, ajándékboltok	Szép parkok, gondozott zöldfelületek
A tömegközlekedéssel érkezők számára az attrakciók megtalálása bizonytalan és kaotikus	

Összességében Gödöllő turizmusáról azt állapíthatjuk meg, hogy jelentős potenciállal bír és jelentős fejlesztésre szorul. A város már jelen van a turizmus hazai és nemzetközi piacán. A Királyi Kastély részbeni felújításával, sikeres menedzsmentjével és marketingjével évi közel 200 ezres látogató vendéget vonz, számos rendezvényt, konferenciát szervez. Gödöllő kulturális, művészi eseményei színvonalasak, több tízezer látogatót vonzanak a városba. A szállásigényt eddig elsősorban az Egyetem kollégiuma elégítette ki. A város további vonzerői azonban még nem szerveződtek turisztikai kínálattá, a környező kistérség turisztikai attrakcióival alig van kapcsolat, a város turisztikai szervezettsége, atmoszférája számos hiányossággal bír. A turizmus gazdasági teljesítménye kicsi, az attrakciók megtekintése után a vendég a városból is távozik. A turizmusnak nincs erős szakmai intézményi háttér, nem folyik hatékony marketing tevékenység. A város adottságokkal teli, a sikeres fokozottabb piacra lépés küszöbén áll.

II. Fordulat és szerepváltás. A turizmusfejlesztés stratégiája

9.1. Forгатókönyvek Gödöllő turisztikai fejlesztéséhez

Forгатókönyv-elemzésünk célja, hogy a helyzetelemzés és a nemzetközi trendek bemutatása után segítsünk végiggondolni, hogy milyen különböző fejlődési pályák lehetségesek a körülmények és a helyi döntések alakulásától függően. Az itt leírt forгатókönyvekkel nem azt állítjuk, hogy az események így fognak alakulni a valóságban. Mindössze azt kívánjuk bemutatni, hogy bizonyos körülmények és döntések következményeként miként alakulhatnak a dolgok a turizmus fejlesztés területén.

Trendforгатókönyv

A trendforгатókönyv azt mutatja meg, hogy az ügyek, dolgok az eddigiekhez hasonlóan alakulnak, jelentősebb változásra nem lehet számítani.

A városban továbbra is a kiránduló turizmus marad a domináns, a város gazdasági életében a turizmus nem tud jelentős szerepet betölteni. Ez abból fakad, hogy a kastélyon kívül más vonzerőfejlesztés, helyreállítás forráshiány vagy más okok miatt nem történik. A turizmusban érdekelt vállalkozások és vonzerő tulajdonosok között nem alakul ki átfogó összefogás és együttműködés, mindenki külön-külön próbálkozik sikerre vinni saját éttermét, irodáját, intézményét, programját. Nem sikerül a városban a jelenleginél sokrétűbb munkakapcsolatot kialakítani az egyetemmel, inkább csak protokoll szinten működnek a kapcsolatok, de gyakorlatias akciók, együttműködések csak elvétve jönnek létre. A kastélyban felépülő szálloda egy szűk elit és a nemzetközi politika és diplomácia szolgálatában áll, jelentősebb inspiráló hatása a turizmus kínálatra (a pénzbevételeken kívül) nem lesz. Mivel a város több területen nincs tulajdonosi pozícióban, illetve tulajdon és használat szempontjából nem rendezettek bizonyos állami intézmények és tulajdonok, ezért a város e területeket nem tudja optimálisan hasznosítani.

A turizmus szempontjából a város közlekedése nem javul, az egymástól távol eső vonzerők megközelítése az egyéni turistáknak gondot okoz. A város parkjaiban legfeljebb szinten tartást tud biztosítani a város, a zöld környezet minőségének javítást nem. A városba érkező turisták útbaigazításáról senki nem gondoskodik, folytatódik a 'csendes háború' a kastély előtt

az éttermek részéről a vendégekért. A turisztikai marketing anyagokban hirdetett néhány vonzerő kritikán aluli állapota miatt kisebb-nagyobb botrányok adódnak. A turisztikai terméké nem formálódott programcsomagok hiánya miatt, Gödöllő mint turisztikai desztináció, nem jelenik meg a turizmus-piacon, a külföldi csoportokat beutaztató utazási irodák ajánlataiban továbbra is csak a Királyi Kastély és a Lázár-Lovaspark programjai szerepelnek. Az egyéni turisták a Gkrte-anyaigaiból ismerik meg a Gödöllői régiót, a Heritour nemzetközi program keretében kidolgozott „papírízű” tematikus útvonalak bejárása csalódást okoz.

Optimista forgatókönyv

Az optimista forgatókönyv azt a lehetséges fejlődési utat mutatja be, amikor a körülmények és a döntések kedvező helyzetet teremtenek a turizmus fejlesztéséhez.

E forgatókönyv szerint következő öt-tíz év óriási lendületet ad a város és azon túl a kistérség turisztikai fejlesztéseinek. A város sikeresen pályázik az Új Magyarország Fejlesztési Terv és a Norvég Alap forrásaira is, így a városszépítés, a befektetések előkészítése ütemesen halad. A kastélyban épülő szálloda végleg meggyőzi a bizonytalankodó befektetőket és a város szinte valamennyi tervezett létesítményéhez jönnek befektetői források. Már 2010-re megépül a város termálfürdője, ami további beruházásokat generál. 2010-re megépül az M31 –es, 2011 –re pedig elkészül a város körüli elkerülő út. E fejlesztések további szállodaépítéseket eredményeznek a városban, továbbá olyan kisvállalkozások létrejöttét, amelyek az utasokat Gödöllőre és környékére hozzák. A fürdő mellett a repülőtér beruházása is jó ütemben halad és 2012-ben már 100 fölött fogadnak kisgépeket, 2013-ra pedig a Hungaroringre érkező VIP vendégek egyik fogadó kapuja lesz a repülőtér. A belváros 2015-re teljes mértékben átalakul, elsőbbséget kapnak a gyalogosan vagy kerékpárral elérhető intézmények.

Kiépül a turista-tájékoztató információs táblarendszer, mely a kialakított városnéző útvonalon gyalogosan vezeti a turistát egyik nevezetességtől a másikig. Kialakításra kerül a (nosztalgia) buszos városnéző program, mely összekapcsolja a belvárost a távolabb fekvő vonzerőkkel (Egyetem, Babat, Máriabesnyő). Megoldódik a Barokk Színház hasznosítása (balett-, és opera kamara előadások) az utazási irodák számára is programozható műsortervvel.

Sikerül megoldást találni a Művésztelep házainak újraélesztésére és 2011-re a Művésztelep alapításának 110. évfordulójára nemzetközi ünnepsorozattal emlékeznek meg a magyar szecesszióról, mely nagyon sok látogatót vonz Gödöllőre.

Rendeződik a Testőr-laktanya jelenlegi tarthatatlan helyzete és itt kap helyet a „Magyar Szecessziós Múzeum” – a Városi Múzeum szakmai felügyelete alatt.

A Királyi Kastélyban 2009 -re beindul és elsöprő sikert arat Magyarország első hang- és fényjátéka, amely a Budapest by night programok körében is új szint és tömegesen érkező turistacsoportokat jelent, s ebből a helyi vendéglátó-kapacitás is profitálhat.

Megnyílik és üzemel a Látogató Központ a Rézgombos helyén, ahol a klasszikus turista-információn kívül kistérség-bemutató filmvetítés, mesterségbemutatók, ajándéktárgy-árusítás a szolgáltatás és a Látogatóközpont-hoz csatlakozó étteremben a turista a térség gasztronómiai specialitásait is megkóstolhatja.

Az Alsóparkban létrejön a 700 magyar rózsafajtát bemutató, abszolút nemzetközi vonzerőt jelentő Nemzeti Rozárium, ahol meg is vásárolhatók a különleges rózsafajták.

A budapesti Millenárison óriási sikert aratott, de 2004-ben lebontott „Álmok álmodói-Világra szóló magyarok”, a „magyar géniusz” alkotásait: felfedezéseket, találmányokat bemutató nagyszabású kiállítás újraéled Gödöllőn.

2011-re befejeződik az Egyetemen a Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum rekonstrukciója. 2014-re pedig a város és az egyetem a kollégium mellé olyan nagyméretű sportcsarnokot épít, amely világversenyek rendezésére, nemzetközi vásárok, koncertek rendezésére is alkalmas. Az egyetem meglévő sportlétesítményei, kollégiumai és a városban már meglévő magasabb kategóriájú szállások révén ideális helyet jelentenek a fővároson kívüli rendezvények, konferenciák rendezésére. A megalakuló TDM szervezet menedzserei, új alapokról indítva, sokfordulós egyeztetések után, 2010-re új megállapodásokat kötnek a Gödöllő - Isaszeg közötti horgásztavakkal és megindul a tavak környezeti rendbetétele és a terület komplex rendezése, rekultivációja és összetett turisztikai hasznosítása. A lovastanyák képviselőivel folytatott egyeztetések eredményeként Gödöllő és környéke sokszínű lovasturisztikai kínálattal jelenik meg a turisztikai piacon.

Az egyetemen 2012-ben végeznek az első diákok a turizmus szakon. A Kistérségi Társulás koordinációja révén, a kistérség települései szoros egyeztetést folytatnak a turisztikai tervekről és a beruházásokban egymást kiegészítő, erősítő kapacitásokat teremtenek. Gödöllő mellett Szadán és Veresegyházon is létrejön termálfürdő, eltérő karakterrel és szolgáltatásokkal, és e 3 fürdő rövid idő alatt rendkívül népszerűvé válik a budapestiek körében. A Lázár Lovasparkban is elkészül 2010-re egy magasabb kategóriájú wellness

szálloda. 2011-től a kastélyban elindul az újabb rekonstrukciós szakasz. 2015-re Gödöllő Pest megye egyik legfelkapottabb turisztikai fogadóterülete lesz.

Márisbesnyőnek sikerül kihasználnia a 2008- as év presztízs - növelő eseményeit (basilica minor rang, Mária Múzeum) és a 2009-ben ünneplendő, 250 éves évforduló jó marketingmunkájával megalapozza, hogy a Mária-kultusz egy jelentős színhelyeként vallásturisztikai központtá fejlődjön 2015-ig.

Pesszimista forgatókönyv

A pesszimista forgatókönyv azt a lehetséges fejlődési utat mutatja be, amikor a körülmények és a döntések kedvezőtlen helyzetet teremtenek a turizmus fejlesztéséhez.

A külső körülmények változása és más szervezeti- és személyi okok miatt a városban tervezett beruházások nem kapnak támogatást. A befektetők rendkívül óvatosan tárgyalnak és konkrét szerződést nem lehet velük elérni. A város nem tud a turizmusra hatékony forrásokat áldozni, a tervek megvalósulása 2015 utánra programozódik át. A városi közlekedésben nem lehet a turisták problémájára megoldást találni. A létrejövő TDM szervezetben nem lesz elég ember a feladatokhoz, így egy idő után kifárad a szervezet és nem tudja megoldani a vele szemben támasztott fejlesztési feladatokat. A térségben nem sikerül együttműködő légkört teremteni, összehangolás helyett az egymással folytatott rivalizálás a jellemző, aminek következtében túlkapacitások, átfedések jelennek meg a fejlesztésekben. Nem sikerül megoldást találni a szennyvíztisztítás problémájára, a Rákos patak eliszapolódottsága egy-egy nagy eső alkalmával iszapelőntéseket, halpusztulásokat, kisebb ökológiai katasztrófákat okoz, ami erős negatív visszhangot vált ki a közvéleményben.

Az Egyetem súlyos pénzügyi válságon megy keresztül és nem tud forrást szerezni fejlesztésekre, az intézményi fenntartás is nagy erőfeszítésekké kerül. A Művésztelep ügyét nem sikerül megoldani az örökösökkel, a házak továbbra sem látogathatók.

A Testőr-laktanya műszaki állapota tovább romlik, az altalaji vizesedés következtében a falak megroppannak, az épület esetlegesen összeomlik, elpusztul a XVIII. századi műemlék.

A város adóbevételei nem növekednek, nő az eladósodottság, nem lesz forrás a turizmus-fejlesztésekhez. Az agglomerációban megvalósuló más nagyléptékű turisztikai és rekreációs fejlesztések elhalványítják Gödöllő vonzerőit. Gödöllő nem tud kitörni a másodlagos fogadóhely pozícióból, megmarad 2-3 órás kulturális kirándulóhelynek.

9.2. Gödöllő - Jövőkép célállapot

Gödöllő középtávon jelentős szerepet kapott a hazai és nemzetközi turisztikai piacon. Vonzerői turisztikai termékekké váltak, fogadóképességének fejlődése azt eredményezte, hogy attrakcióit nem csak a tartózkodással nem járó kirándulóturizmus keretében látogatják. A virágzó turizmusipar a helyi lakosságnak munkalehetőséget biztosít, a vállalkozások egy része kifejezetten a turizmusnak köszönhetően prosperál. A népszerűség egy városi identitást hozott létre, mely a tudatosan tervezett arculat üzenetével eszközévé, segítőjévé válik a város turisztikai piacon elért sikerének. Létrejött a város és a kistérség vállalkozói, civil szervezetei együttműködésén alapuló összefogás, mely az új turisztikai intézményrendszer háttérével sikeresen menedzseli a turizmust, követi –elemzi a piaci helyzetet, a trendeket, a versenytársak jelenlétét, kezdeményezi, szervezi a pályázatokon való részvételt, összefogja a városi, városon kívüli kistérségi partnerségeket a közös terméképítés és közös piaci fellépés érdekében. A turizmus szempontjai a várostervezés, a városi infrastruktúra tervezés megkerülhetetlen szempontjává, meghatározó elemévé váltak.

Összességében Gödöllő turisztikai bevételei az első évtized közepéhez képest nagyságrendekkel növekedtek, a turizmusipar növekedésének mutatói közül immár nem a látogatószám, hanem a turista fajlagos költsége, a tartózkodási idő hosszúsága is olyan mutatókat mondhat magáénak, mely révén Gödöllő a Régió jelentős desztinációjává vált.

Jövőkép

Az évezred második évtizedének végére a kirándulóturizmus jelleg helyett Gödöllő a hosszabb tartózkodást nyújtó fogadóterületként szerepel, a város, a kistérség és Budapest meglátogatásának kiinduló bázisává vált.

Megépeül a Fürdő, mely a fővárosiak első számú vízi rekreációs központjává válik, emellett meghatározott indikációjú gyógyvize, magas színvonalú gyógyászati szolgáltatásai széles körben ismertté és keresetté teszik. A Fürdő fedett része –téli nyári üzemmódjával – a helyiek és környékbeliek kedvenc üdülőhelyévé is vált, a létesítmény megtérülése gyors.

Elkészül a Kastélyban a 4 csillagos szálloda, a városban sorra nyílnak a különböző kategóriájú szállodák, panziók, többségükben konferenciaterem is kialakításra került. A nagyszámú tartózkodó vendég kiszolgálására jellegzetes építészetében a gödöllői barokkhoz igazodó illetve építészeti kuriózumokat képviselő éttermek kávéházak nyíltak. Megnyílik a

sport- és konferenciaközpont, benne az egyetemisták és a városlakók sportszükségeit kiszolgáló uszoda, amely az egyre jelentősebb ifjúsági turizmus és a bővülő alacsony kategóriájú szálláshelyek vendégeit is hosszabb tartózkodásra sarkallják. Gödöllő – a Kastély újabb szakaszainak átadásával létrejött konferencia-férőhelyek és a Sportcsarnok kiállítási és sportstruktúrája, a Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum bővítése révén a nemzetközi és hazai konferencia és kongresszuszervezők kedvelt célpontjává vált. Az Egyetem kuriózum gyűjteményeivel önmaga is sokszínű attrakció.

A Gödöllői Repülőtér korszerű sportközponttá vált, a város és térség fölülről való megtekintésének, a Hungaroring rendezvényeire látogatóknak is kiinduló bázisa. A kastélyrekonstrukció folytatódott, a városi parkok rekonstrukciója befejeződött, Gödöllő a parkok, tavak, szökőkutak városa lett.

A Főtér és környéke megújult, sétányok, kávéházak, szabadtéri Galériák folytonos rendszere vezeti a vendéget a Kastélytól a Főtérig, a Városi Múzeumtól a Művelődési Házig, a Hattyús tótól az Egyetemig, a Királyi Váró múzeumáig.

A város attrakcióit hagyományos, és kuriózum közlekedési eszközök, elektromos minibuszok, konflisok kötik össze, az élményláncot teremtve a turisták számára. A város központját már nem terheli a nagy átmenő forgalom, az elkerülő út megépült.

A vendégeket Gödöllő érkezési pontjain: a Királyi Váróteremnél, az M3 autópálya lejárataánál, az Isaszeg felőli úton érintő képernyős információs pontok várják, de a város bevezető pontjain kívül is térképtáblák és elektronikus tájékoztatók segítik a s vendégirányítást.

Gödöllő több értékkel pozicionálja magát: városi –turisztikai identitását elsősorban Erzsébet királynéhoz kapcsolja, akinek képe a város és Budapest számos pontján mosolyog a látogatóra, félreérthetlenné téve a Királyné és a Város kapcsolatát. Gödöllőhöz Máriabesnyő, mint vallási központ és a szecesszió is hozzátartozik.

Közép-Magyarország legzöldebb zónájában, Budapest zöld gyűrűjében, Gödöllő olyan környezetben várja a vendéget, ahol a természethez kapcsolódó számos aktivitás kínálkozik: kiépített lovasút-vonalak, és kerékpárutak, ökoturisztikai programok állnak rendelkezésre.

A turista-információ a Gödöllő környéki települések valamennyi attrakciójáról, eseményéről naprakész információval rendelkezik a szűkebb tágabb térséggel létrejött intenzív együttműködés következtében.

A város gazdaságában a turizmuszektor vállalkozóinak iparüzési és idegenforgalmi adóbevételeiből a város gazdálkodásában kb. 10% részesedést ér el, tovaryűrűző hatása, a helyiek számára a szolgáltatásokat szélesítő hatása miatt is elismerést nyer. A Város által beszedett idegenforgalmi adó tömege és annak állami kiegészítése önmagában is jelentős forrást ad a további sikeres marketingtevékenységhez. A turizmus a város sikerágazata lett, a fordulat és szerepváltás turisztikai stratégiája a várost nemzetközileg elismert kulturális és örökségturisztikai desztinációvá, országosan elismert és keresett egészségturisztikai desztinációvá tette.

9.3. Egy új turisztikai desztináció létrehozásának stratégiája

Javasolt stratégiánk alapüzenete, hogy Gödöllőn a következő 10 évben alapvető fordulatot kell tenni a turizmus fejlesztés területén és látványos attrakció és fogadóképesség fejlesztést kell végrehajtani.

A stratégia átfogó célja: Gödöllő és vonzáskörzete 10 éven belül önálló turisztikai régióvá válik. Az új turisztikai régióban a város és a térség vonzerőinek összekapcsolásából és a létrejövő szolgáltatásokból a helyiek sokrétű, 10 pilléren nyugvó olyan turisztikai termékkínálatot teremtenek, amely Gödöllőt számos piaci szegmens számára vonzó fogadóhellyé teszi.

Gödöllő és térsége turizmusának pillérei:

- **Erzsébet királyné (Sisi) kultusza és a Királyi Kastély**
- **A szecesszió**
- **Vallási turizmus - Máriabesnyő**
- **Egészségturizmus-termálfürdő**
- **Golfturizmus**
- **Konferencia és szakmai turizmus**
- **Aktív turizmus**
- **Ifjúsági turizmus**
- **Repülés és sport**
- **Falusi turizmus**

Az átfogó stratégiai célban megjelölt állapot eléréséhez a városnak különböző időszakokban különböző stratégiát kell folytatnia. A jelenleg is látható változásokat szem előtt tartva 2009-2011-ben egy diverzifikált stratégiát célszerű a városnak folytatni. Ez alatt azt értjük, hogy a város erősségeire építve olyan vonzerő, szervezeti és fogadóképesség fejlesztést kell elindítani, mely a jelenlegi túlzottan 1 pillérré (Királyi kastély) alapozott kínálat mellé felsorakoztatja a szecessziót, a vallási turizmust, továbbá a termálfürdő létrehozásával

megteremti az egészségturizmus alapjait. Ebben az időszakban ki kell építeni turizmus menedzsment szervezetét is, vagy a jelenleg pályáztatott TDM keretből, vagy saját forrásból.

2011 elejére várhatóan befejeződnek azok a folyó-, illetve tervezett beruházások – M31, kastély szálloda, stb. – amelyek már a 2011-es évben, a magyar EU elnökség idejére lehetőséget adnak, hogy a diverzifikációs stratégiát fokozva, 'offenzív' stratégiába váltson át a város, mely a város és a térség erősségeire alapozva segíti tovább építeni a turizmus kínálat pilléreit, többek között a

- repülőtér létrehozását,
- golfturizmus megteremtését.

Ezzel kapcsolatban - a pénzügyi megszorítások ellenére - a piaci kilátások kedvezőek, szükségesnek tartjuk a tervezett helyszín alkalmasságának ellenőrzését, elsősorban a pályához szükséges vízellátás szempontjából, egyúttal, mivel Szadán hasonló elképzelések fogalmazódtak meg, szükségesnek tartjuk az ottani vezetéssel történő egyeztetést. Ha mindkét beruházás napirenden marad, akkor a kecsegtető piaci lehetőségek ellenére különösen fontosnak tartjuk az előzetes gazdasági megvalósíthatóság ellenőrzését, továbbá javasoljuk a

- konferencia turizmus beindítását
- aktív turizmus fejlesztést (lovak, kerékpáros, horgász, természetjáró)
- ifjúsági turizmus fejlesztést.

Nem a városhoz, hanem az agglomeráción kívüli települések kínálatához tartozik a falusi turizmus fejlesztése, mely térségi szinten a kínálat 10. pillérét jelentheti.

A stratégia megvalósítását 4+1 stratégiai programba javasoljuk szervezni.

A 4 +1 stratégiai program:

1. Vonzerőfejlesztés

2. Szervezetfejlesztés

3. Fogadóképesség fejlesztés

4. Marketing stratégia

A +1 stratégiát azok a viszonyok indokolják, amelyek új attitűdökre alapozva átlendíthetik a megfeneklett ügyeket, helyzeteket és a jelenlegi vesztes-vesztes pozícióból győztes-győztes pozícióba segítik az érintetteket. Ez nemcsak gödöllői és térségi, hanem sokkal inkább magyar sajátosság, a magyar közélet állapotának egyfajta jelzője.

Gyakorlatiasan, égető szükség van a rossz helyzetek, kompromisszumok, döntések - amelyek idővel 'fekélyessé' váltak vagy 'becsontosodtak' és gátolják az előrelépést – számára új alapokról megoldásokat keresni. Ez azért is szükséges, mert sokszor a helyiek, az érintettek már nem látják, nem érzékelik bizonyos helyzetek tarthatatlanságát, veszélyét, a változtatás szükségességét. Új alapokról indulva kellene ezekről az ügyekről előítélet nélkül tárgyalásokat és intézkedéseket kezdeményezni.

9.4. A fordulat- és szerepváltás stratégiai programjai

Gödöllő turizmusfejlesztési stratégiára teendő javaslatainkat a következő kondicionáló tényezők alapján tesszük:

- a helyzetfeltárás következtetései
- a nemzetközi és hazai turisztikai trendek
- a SWOT elemzésünkben tett megállapítások
- a környező térségek helyzetére és fejlesztéseire történt kitekintés
- nemzetközi pénzügyi helyzet alakulása

Kiindulásunk az, hogy egy város turizmuspiacon való sikeresebb megjelenéséhez a következők szükségesek:

- vonzerők
- ha vannak vonzerők, de állapotuk vagy bemutatthatóságuk nem megfelelő, akkor azok biztosítása
- megfelelő infrastruktúra
- speciálisan turizmust könnyítő közlekedési infrastruktúra
- a célcsoportoknak megfelelő szálláshelykínálat
- turisták igényeire alapozott vendéglátó szolgáltatások
- programkínálat
- korszerű látogatómenedzsment és vendégirányítás
- személyi és szervezeti feltételek
- hatékony marketing tevékenység.

Ezek bármelyikének hiányossága a sikeres turizmus akadály, így a turizmusstratégiának a megjelölt dimenziókban az optimális helyzet elérését kell megcéloznia.

Stratégiai programjainkat a turizmus-szakmában megszokott, az EU- pályázatoknál szokásos tipológia szerint mutatjuk be, az egyes kategóriákkal jelezve a fejlesztési irányokat.

Stratégiai programok
Vonzerőfejlesztés
Szervezetrendszer fejlesztése
Fogadóképesség fejlesztése
Turisztikai termék piacra vitele, marketing
+1 Régóta megoldásra váró ügyek

10. Vonzerőfejlesztés

A turizmus fellendülése elképzelhetetlen vonzó attrakciók nélkül. A vendég nem a szálláshelyért (legyen bár kitűnő minőségű) jön Gödöllőre, jövetelének oka-célja, az a motívum, mely ideutazását eldöntötte: a vonzerő, melyek állapota, turista-igények szerinti bemutatása meghatározza egy desztináció (város, kistérség) vonzó, vendégbarát jellegét.

Ezért a vonzerők létrehozása és az ideális körülmények megteremtése a város turizmus-stratégiájának lényegi része.

Munkacsoportunk a városi vállalkozókkal, a kultúra helyi résztvevőivel, civilszervezetekkel tartott fórumán megtapasztalta azt a rendkívül erős igényt és biztosítékkeresést, hogy a városi turizmus fejlesztésekor nem elég az általános és turisztikai infrastruktúra fejlesztése, továbbá a turisztikai termékek eddigénél jobb piacra vitele. Mindennél fontosabb a gödöllői attrakciók fejlesztése, amely nélkül - e Fórumnak többségi véleménye, melyet munkacsoportunk is visszaigazol - Gödöllő nem képes az eddigénél nagyságrenddel nagyobb részt kihalászni a hazai idegenforgalmi piacból.

1. Egészségturisztikai fejlesztések

Termálfürdő

Gödöllő fürdővárosi hagyományai a háború előttre nyúlnak vissza. A Blaha Lujza fürdő és a Gizella fürdő népszerű, ismert fürdők voltak, sajnálatosan bezárásra kerültek. A város – az Egyetem strandját leszámítva – nem rendelkezik fürdővel.

Fürdő kialakítására több oldalról is megalapozottnak tűnő igény van, amely körülmények messzemenően valószínűsíthetik a beruházás gazdasági fenntarthatóságát:

- a lakosságnak igénye van sport és rekreációs szolgáltatásokra,
- a vendégkör adott
- a környező kistérségben nincs színvonalas –téli-nyáron üzemelő –fürdő
- a főváros lakosságának egy része –főként a családostok, akik a látszólag széles fürdőkínálattal rendelkező Budapesten sem találnak spa és wellness szolgáltatásokkal felszerelt fürdőt. A budapesti 4 csillagos szállodák fürdői kis méretük miatt a szállóvendégek felé zártak, az 5 csillagosok rendkívül megdrágultak. A „klasszikus” gyógyfürdők, az erős gyógyászati részleg mellett úszásra, wellness, beauty szolgáltatások igénybevételére kevésbé alkalmasak, ezért sokan 60-110 km-t utaznak (Esztergom, Győr, Siófok) egy félnapos vízi kikapcsolódásért. A számtalan hazai egészségturisztikai beruházás ellenére, a Főváros körüli kínálati piac -főleg a középrétegek vásárlóereje szempontjából- kielégítetlen.
- a térségben, így a város alatt termálkincs húzódik.
- a városvezetés már kinyilvánította a lakosság felé a termálfürdő beruházás szándékát
- a fürdőfejlesztéshez kapcsolódó wellness szállodák, bár a gyógyszállóknál rövidebb tartózkodási idővel jellemezhetők, rendkívül magas fajlagos költséűek.
- az egészségturizmust Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia kiemelt fejlesztési prioritásúnak tekinti

Szükséges ugyanakkor a lakosság számára már ismertett elképzelések szakági-, megvalósíthatósági ellenőrzése, ugyanis, a város költségvetését rendkívül megterhelheti a fürdőberuházás és üzemeltetés a hosszabb megtérülési idő miatt. Amennyiben legalább a szálloda-befektetést magánbefektető indítja, vagy valamilyen PPP konstrukció jön létre, a város kevesebb kockázatot vállal. Ingatlan átadás, közös projekt cég stb. eszközeivel ösztönözheti a befektetést, mégis elkerülve a kockázatot.

Tekintettel arra, hogy a Kastélyban már előkészítés alatt áll egy magas kategóriájú (valószínűleg 4 + (4 star superior) szállodafejlesztés, a fürdőhöz egy minőségi, de 4 csillagosnál nem magasabb kategóriájú szálloda kapcsolása tűnik optimálisnak.

2. Kulturális- és örökségturizmus fejlesztés.

Gödöllő turisztikai arculatában bármilyen újrapozicionálás veszi is kezdetét, nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a turisztikai piacon legmagasabb „árfolyamú” értéke, legismertebb vonzereje, sőt halványan már létező turisztikai márkájának legerősebb pillére a kulturális és örökségturizmus. A Grassalkovich Kastély mint attrakció, a színvonalas kulturális rendezvények, események olyan értékei, egyedi vonzerői a városnak, melyeket a következő időszakokban is meg kell őrizni. Ezért álláspontunk szerint a város egyik elsősorú stratégiai programjának a jövőben is a kulturális és örökségturizmus fejlesztésének kell lennie. E prioritás nem áll szemben a „feljövő” üzletágakkal, a kialakítandó további termékekkel (pld. Fürdő), hanem szinergikus kapcsolata révén segíti annak gazdaságilag fenntartható életre hívását. (Olyan fürdővárost szívesebben választanak gyógyüdülésük célpontjává, ahol számos kulturális attrakció van.).

A kulturális turisztikai termék nemcsak alacsony költséssel járó kirándulóturizmus lehet. Számos nemzetközi példával igazolható, hogy egy sikeres város életében a kulturális gazdaság és kulturális turizmus milyen jelentős szerepet játszik, a kultúra, mint gazdaságfejlesztő tényező kiemelkedő fontosságát sok példa bizonyítja (a Ruhr-vidék és Közép-Anglia válságba jutott iparvárosai nem újraiparosítással, hanem a kulturális szolgáltatások fejlesztésével nyertek új fellendülést.).

Gödöllő középtávú turisztikai fejlesztésében kulcsszerepet kell kapnia a kulturális és örökségturizmus fejlesztésének, kiemelt alprogramként a Kastély sokszínű attrakciójának továbbépítésével (állandó gyűjtemény, stb.) a városi művészeti pezsgés (Városi Múzeum, Petőfi Sándor Művelődési Központ, szabadtéri kiállítások) erősítésével, a Művésztelep feltámasztásával, az eseményturizmus új helyszíneken (Főtér, Alsópark, Egyetem stb.) történő, a Kastély kulturális hegemóniáját oldó megszervezésével.

Grassalkovich/Királyi Kastély

A Grassalkovich Kastélyegyüttes fejlesztése a teljes helyreállításig folyamatosan napirenden lévő attrakciófejlesztési program. (A felújítás a jelenleg induló 4. szakasz befejezésével sem éri el a teljes épületegyüttes 50 %-os rekonstrukcióját.).

E fejlesztések között szerepelnek felújítással, vendégirányítással kapcsolatos fejlesztések, de a munkacsoport részéről „alprogramként” további vonzerő erősítő intézkedésekre teszünk javaslatot. E javaslatok célja a Kastéllyal összefüggő turisztikai termékek diverzifikálása.

- **A Barokk Színház hasznosítása:**

a speciális színpadi technikát is felhasználó rövid – Sisiről szóló, külön belépővel látogatható filmvetítések , balett-, és opera kamara előadások stb.

- **hang- és fényjáték** - látogatottságnövelő új turisztikai termék:

A Szecesszió - program

- A Művésztelep látogathatóvá tétele .

A GIM-ház közelében lévő vadregényes kertben álló Nagy Sándor ház és a Remsey – Ház,- később a Belmonte ház –látogathatóvá tétele, bekapcsolása az idegenforgalom vérkeringésébe. Jelenleg a volt Művésztelep hagyományait a GIM ház művészei tartják életben Katona Szabó Erzsébet vezetésével. A Szecesszió program az egykori Művésztelepet több helyszínű az egykori életet felelevenítő és élményszerűen bemutató kiállító centrummá teszi, amely egyrészt az egykori Művésztelepet magát mutatja be élményszerűen, másrészt neves képzőművészek időszakos kiállításainak ad helyet. Az utca megfelelő vendéglátó, és kényelmi berendezésekkel kialakítva, megőrzi a kisvárosias hangulatot, így szolgálva a kedvező turisztikai miliő kialakítását.

- 2011-ben a Művésztelep megalapításának 110 éves évfordulójára egy Szecessziós Világkiállítás szervezése. Ennek helyszíne a város központja lehet, elképzelésünk szerint a megújuló főtérhez kapcsolódva. Az esemény szervezését 2009-ben el kell kezdeni.

Mezőgazdasági Eszköz-, és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum program

A már jelenleg is kuriózumnak számító, a kiállított tárgyak működésének bemutatására képes, nagy látogatottságú múzeum felújítása és új funkciókkal való bővítése szükséges. A földszinti helysége építve hatalmas területű **konferenciaterem** alakítható ki, mely növeli Város konferenciaturisztikai piacon való kínálati erejét, s a Múzeum látogatóinak is további – oktatással, előadással való összekapcsolásra lehetőséget adó –motivációt biztosít.

Az **egyetem önálló turisztikai program** kialakításával a Múzeumban hozhatja létre ennek **látogató-központját**, amely kevés és organikusan fejlődő beruházásokkal jelentős bevételeket nyújtó, fogyasztást, értékesítést tartalmazó fogadótér lehet. Különösen vonzó célponttá válik, ha sikerül megszervezni az egyetem turisztikai célpontjainak, a Múzeumhoz

kapcsolódó **speciális járművel történő bejárást**. A bevételek lehetővé teszik a **gépek működés közben történő bemutatását**, ami megfelelő marketinggel további jelentős látogatószám-növekedést eredményezhet.

3. Új vonzerők létrehozása

▪ **Nemzeti Rozarium**

Gödöllő a parkok városa, mely a magyar kertörökségnek már eddig is kiemelkedő történeti és botanikus kertekkel rendelkező – a központi régióban különösen páratlan – helyszíne¹¹ Az idős nemesítő, Márk Gergely csak magyar fajtákból álló, nemzetközi versenyen aranyérmet nyert, magyar történelmi személyek és városok nevére keresztelt több mint 600 fajtát felvonultató rózsakertészete Hungarikumnak tekinthető. A rózsakert és a génbank áttelepítését követően Gödöllő új attrakciója lehetne. A telepítés helyén és környékén számottevő pótlólagos kereslet jelentkezne, a rózsák helyszíni eladása –a tapasztalatok szerint jelentős bevételi forrást biztosít. Az ideáli sok látogatót vonzó helyszín az Alsó-park lenne, egy újabb vonzerő a kastélyt elhagyó látogatóknak a városban marasztalásához. A rózsakert, az örökségmegőrzés újabb példájával is a város imázs-elemévé is nőhetne. Az áttelepítés, ha a tervezés 2009 elején megkezdődik, 2011-re válik teljessé a már látványos kert megnyitásával.

▪ **A Magyar Szecesszió Múzeuma**

A szecesszió növekvő európai népszerűsége és a városi művészettörténeti emlékek megalapozzák, indokolják a magyar szecesszió széleskörű bemutatását lehetővé tevő országos gyűjtemény létrehozását és állandó kiállítás keretében történő bemutatását. Ehhez meg kell találni a megfelelő helyszínt, javaslatunk szerint lehetne például a felújításra váró Testörlaktanya.

---

¹¹ Forrás: Állami Műemlék helyreállítási és Restaurációs Központ kiadványa, 2007

- **Tematikus városnéző programok a kapcsolódó turista irányító táblarendszerrel**

Tematikus útvonalak létrehozása, melyek újszerű módon viszik a turisztikai piacra Gödöllőt, ezeknek sikeres működéséhez jól menedzselt programiroda és marketingközpont mellett a kialakítandó TDM keretein belül a képzés, továbbképzés megszervezése is szükséges. A programok konkrét leírása a III. fejezetben található.

- **„Álmok álmodói, világra szóló magyarok” – Magyar tudástörténeti kiállítás**

Hosszabb távon elképzelhető egy „világraszóló kiállítás”, amely már egyszer bebizonyította, hogy óriási tömegek megmozgatására képes: a Budapesten, a Millenárison felépített, majd szétszedett, a „magyar géniusznak” emléket állító gyűjtemény. Magyarok közül már sokan, de a külföldiek még itthon nem látták (a 2000. évben, Hannoverben megrendezett Világkiállítás sikertörténete volt: a Magyar Pavilonban berendezett hasonló kiállítás a pavilont 150 ország között, az első 10 közé juttatta!). A nagy területigényű kiállítás helyszínének megtalálása és a létrehozás forrásainak biztosítása intenzív előkészítő munkát igényel. A Szecessziós Világkiállítással együtt a 2011-es EU-s Elnökség idejére időzítve a két kiállítás a Magyarország iránt megnövekvő figyelem középpontjába állítaná Gödöllőt.

4. Vallási turizmus Máriabesnyő vallásturisztikai központtá alakítása

A Máriabesnyői Kegyetemplom jelenleg nagyszámú, évi több tízezer látogatót fogad, azonban a látogatók irányítása, számukra szolgáltatások biztosítása számos ki nem használt lehetőséget takar, mind a magas színvonalú menedzsment, mind a –hely szellemével összhangban álló – üzleti lehetőségek kihasználása szempontjából.

A fejlesztési program olyan korszerű vendégirányítási, vendéglátó, kiskereskedelmi létesítményekkel felszerelt **látogató-központ** létrehozását szorgalmazza. A létesítmény menedzsmentje a térségi TDM segítségével Máriabesnyőt a történelmi egyházakkal együttműködő országos hatósugarú és mintát jelentő vallási turisztikai központtá teheti.

A **látogató-fogadóhely** kialakítására alkalmas lehet a külső miséző oltár melletti **Szt. József kápolna** kávézóval, az ajándékbolttal, külső asztalokkal. A boltíves **pince**, az alapító szándékainak keretei között működő misebor kóstolók helyszíne lenne, a Kolostor **refektórium**a egyedi hangulatú rendezvényhelyszínként, étteremként funkcionálna. A **Grassalkovich-Filagoria** már jó úton haladó rekonstrukcióján kívül a **Templom és Kolostor környezete is megújul**. A templom és kolostor bemutatásának útja egyirányú lenne, a Mária Múzeum mellett, a felújítás alatt álló bástyatoronynál, alakítható ki a kijárat újabb kávézóval és bolttal, kellemes kerthelységgel, a közeli – téliesítendő - zarándok WC-kel.

Az istálló sor 8 helységében **Bibliai Élményközpont** hozható létre. A népszerű London Experience- hez hasonló **Bible Experience multimédiás** műfajú programmal, teremről teremre kalauzolván a vendégeket a **Biblia útjain**.

Máriabesnyő és a **Mária Múzeum** intenzíven kapcsolódna be a **nemzetközi Mária Út útvonalába**.

A **Mater Salvatoris** Lelki Gyakorlatos Ház, mint szálloda és konferenciaközpont megnövekvő forgalommal kölcsönhatásban és **rendezvényhelyszínként** is egyre jelentősebbé válhat.

5. Konferencia turizmus - férőhelyfejlesztés

A jelenlegi konferenciahelyszíneket színvonalas idegenforgalmi terméké kell formálni a sikeres piacra vihetőség végett. A konferenciaturizmus a világ turisztikai trendjei fényében folyamatos növekedést mutat.

A nemzetközi konferenciavendégek kb. 38-40 %-a konferenciáit, kiállításait, kongresszusait, vásárait ún. kongresszusi központokban tartja. Magyarországon ilyenek viszonylagos hiányában (Budapesten a Hungexpo és a BKK működik a Tüskecsarnok és a Syma Csarnok tervezés alatt áll) a konferenciákat 85 %-ban szállodákban, szállodák konferenciatermeiben vagy konferenciateremként használt helységeiben tartják.

- A konferenciavendég költsége, tartózkodási ideje tetemesen meghaladja az átlag turistáét.
- A konferenciatermek kongresszusokon kívül vásárok, kiállítások, vállalati tréningek, work-shops, incentive rendezvények, ünnepek, vállalati

rendezvények (hivatásturizmus) számára, továbbá családi rendezvények (esküvők stb.) megrendezésére is használhatók.

- A Nemzeti Turizmus Stratégia kiemelt (kiemelten fejlesztendőnek ajánlott) terméktípusa.

Gödöllőn számos helyszínen konferencia-férőhely áll rendelkezésre, azonban egyes szegmensek és meghatározott technikai feltételeket elváró körnek alkalmas kínálat nincs.

Ezért és a kereslet magas fokú esélyét látva tesszük meg javaslatunkat a város által tervezett ***Sportcsarnok konferencia funkció*** számára is alkalmas kialakítására.

Gödöllő lakossági szolgáltatásai, sport-, kulturális -, konferenciaszolgáltatások szempontjából nagy jelentőségű fejlesztés dilemmája, hogy a csarnok az Egyetem vonzáskörében, az Egyetemmel együttműködésben, vagy másutt, tisztán önkormányzati háttérrel valósuljon-e meg.

Kongresszusok esetében a MICE trendek vizsgálata azt mutatja, hogy a helyszín (város) megválasztásánál még az ár is nagyobb szerepet játszik az, hogy a létesítmény a résztvevők elvárásainak megfelelően. A kongresszusi desztinációra való alkalmasság fő elemei megvannak már Gödöllőn:

- jó megközelíthetőség
- közbiztonság, vendégszerető miliő
- szabadidős vonzerők
- vendéglátás színvonala
- egyetemi oktatás – tudományos élet (tudományos háttér – műhelyek).

Ennek is köszönhetően rendezett egy évtizede több száz fős Vadgazdálkodási és előtte Vadbiológiai Kongresszust az egyetem, emellett a Kastély is rendszeresen rendez orvosi, gyógyszerész kongresszusokat, a KÁTKI- pedig hamarosan állatorvosi kongresszust.

6. Aktív turizmus

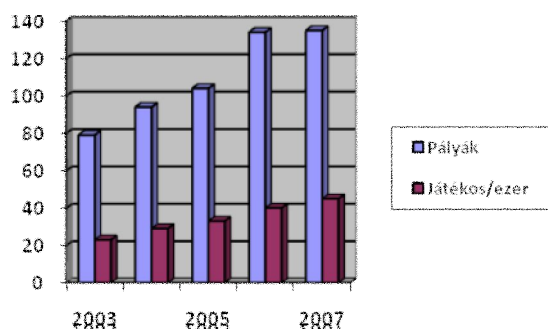
Golfturizmus fejlesztés

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia bátorítja – a lakosság életminőségének javítása és versenyképes turisztikai termékek fejlesztése körében – az aktív turizmus fejlesztését.

A Központi Régió aktuális turisztikai koncepciója egyenesen nevesítve az ajánlott turisztikai termékfejlesztések körébe sorolja régióinkban a golfturizmust. A Gödöllői Kistérségben jelenleg nincs golfpálya, de az adottságok, elérhetőség, a nagy turisztikai piac közelsége alkalmassá teszi a kistérséget ilyen jellegű fejlesztésre.

2007 ben Kelet-Európában az előző évhez képest 15 %-al több tagként belépett golfozó volt. A régióban 135 golfpálya és 45000 nyilvántartott játékos van. A lakosság golfsportban való részvétele az európai átlaghoz képest alacsony, azonban a növekedési ütem gyors. A befektetési intenzitás magas, jellemző a komplex golf és lakóingatlan befektetés, sokszor szállást és wellnesst kapcsolva a létesítményekhez.

Játékosok és pályák számának növekedése Kelet-Európában, 2003-2007

Egy érdekes és a megtérülési remények szemszögéből lényeges megközelítés, az egy golfpályára eső lakosság számának vizsgálata: hazánk 1,6 millió fő/pálya mutatóval a kirívóan golf-pálya hiányos országok között van.

Ebben a piaci környezetben, tekintettel a Gödöllő környéki multinacionális és hazai iparvállalatok vezető és középvezető dolgozóinak, a fővárosi lakosság, a fővárosban tevékenykedő multinacionális gazdasági, külügyi stb. alkalmazotti, vezetői rétegre golf-fejlesztés esetén konkrét és komoly kereslettel lehet számolni.

A Gödöllő külterületén a golfpálya építésre a táji és felszíni domborzati viszonyokat illetően a feltételek kitűnőek, a rendkívüli vízigény miatt a pálya gazdaságilag és környezetileg fenntartható működtetését megvalósíthatósági tanulmánynak kell tisztáznia.

Budapestről könnyen elérhető közeli jó minőségű, legalább 18 lyukú pálya még mindég nem található, a gödi pálya népszerűsége az értő golfozók között alacsony, a tatai, kisoroszi stb pályák viszonylag távol vannak, a 27 lyukú bicskei pálya beruházása az elején tart, a monori és a kivitelezés alatt álló tápiószentmártoni pályák (9 lyukúak) nem nyújtanak kielégítő minőséget az igényes játékosok részére.

Nagy kérdés, hogy – megfelelő ingatlantulajdoni háttér és befektetői érdeklődés esetén -hol valósuljon meg illetve hol és milyen forrásból valósuljanak meg golfpályák. A gazdasági fenntarthatóság végett kívánatos, hogy a kínálatfejlesztés során a kistérség turisztikai beruházásait bátorító önkormányzatok egyeztessenek, s a párhuzamosság és túlkínálat generálásával ne hozzák nehéz helyzetbe a leendő szolgáltatókat. A forrást illetően nem javasolható, hogy az önkormányzat maga vállaljon kockázatot ilyen befektetésekben, azonban kedvező feltételekkel történő ingatlanértékesítéssel, a beruházó projektjében való részvétellel, a leendő pálya környezetének infrastruktúra-javításával jelentős szerepet vállalhat a beruházás ösztönzésében.

A golfpálya létesítés sok szempontból továbbgyűrűző gazdasági hatásokat okozna. Egyrészt a pálya létesítése eleve nem pusztán pályaépítést, de kapcsolódó lakóingatlan fejlesztést, esetlegesen szállodafejlesztést jelent. A főváros közelsége és a green fee játékosok várható magas aránya azonban felveti, hogy a golfpálya megtérülést nem a szálláshelyfejlesztésre kell alapozni. A pálya működtetése továbbá az annak köszönhetően beindított számos kapcsolódó szolgáltatás a környék vállalkozói, munkavállalói számára munka lehetőséget, jövedelmet biztosítana, Gödöllő ismertségét fokozná.

Kívánatos és határozottan megfontolandó, hogy Gödöllő a Gödöllői Kistérség szomszédos településével, a golfpályafejlesztési terveket dédelgető Szadával egyeztessen, a kereslet reális felmérése, megvalósíthatósági tanulmány készítése nélkül ilyen beruházások irányában ne tegyen lépéseket.

Természeti alapú turizmus

Tavi turizmus

Az Isaszegig nyúló 11 tóból álló tórendszerből 6 horgásztó tartozik Gödöllőhöz. A tulajdonviszonyok rendezését, a rekultiválást és a Rákos-patak vízminőségét is érintő

szennyvíz-kérdés megoldását követően lehet csak a tavak üdülturizmusban elfoglalt szerepéről beszélni.

A főváros közelében lévő, páratlan tórendszer - a megfelelő feltételek között - óriási lehetőség Gödöllő (és Isaszeg) kezében. Rendezett viszonyokkal és vezetéssel az aktív turizmus paradicsomává tehető. A hagyományos horgásztavak között lehetne olyan is, amelyik csónakázásra, vagy más vízi sportokra alkalmas. Kirándulóközpont jöhet itt létre, gyalogtúra-útvonalak, kerékpárutak, lovas-ösvények, megállója, végállomása lehet.

A víz mentén halásztanyák gasztronómiai örömeket kínálnának.

Apró lépéseket addig is lehet tenni. Lehet horgászati bemutatót tartani, a természet értékeire figyelmet fordító szórakoztatóan oktató programokat, horgászat kiegészítő versenyeket (halászlé főzőversenyeket, sportvetélkedőket) szervezni.

Természetjárás

- a természeti értékekre, növénykertekre, parkokra, ligetekre alapozó zöldszturizmus.

Gödöllő egyedi vonzerejét jelentik a parkok, melyek egy része a barokk kor arisztokratikus parkjaként (Grassalkovich Kastély kertje) keletkezett, más része a polgári korszak szülötte:

Alsópark, Felsőpark, SZIE. Botanikus Kert, József Főherceg Liget (Arborétum), Erzsébet-park, Fácános.

Javaslatunk egy 'Parkok-növénykertek-ligetek' program megvalósítása: a parkok kertészeti rendezése, kényelmi berendezésekkel ellátása, és tematikus sétaúttá alakítása. Az egyes parkok flórája, faunája, kerttörténeti és történelmi jelentősége eltérő, a rekonstrukció lehetőségei, a kertészeti tervezés célkitűzései- és forrásai a kezelőtől függenek. A parkrekonstrukció, revitalizáció, a történelmi állapot visszaállítása (Alsópark Hattyús-tó) érdekében a zöld civil szervezetek: a Szent István Egyetem mellett működő Zöld Klub (Gate Zöld Klub Egyesület), a Margita 344.2 Egyesület, a kezelő és az Önkormányzat, valamint a Pilisi Parkerdő Zrt. összefogása szükséges. Gödöllőnek látogatható, kitűnő állapotban lévő ligeteket kell kialakítania, melyek a magát ökovárosként is pozicionáló város jelképeivé válhatnak. A javasolt program a város turisztikai sokszínűségét, attraktivitását fokozza, a parkok, ligetek világa Gödöllő kínálati karakterének szerves elemévé válik miközben

közvetlen gazdasági hatása (belépők, parkok egyéb szolgáltatásaiból keletkező bevétel önmagában nem lesz számottevő). Közvetett hatása: a város turisztikai karakterének gazdagodása, termékek, élménylánc kialakíthatósága, Gödöllő turisztikai értékének, vonzóképességének növekedése.

Ökoturizmus

Gödöllő „ökováros” és a Gödöllői Kistérség elfogadott ’ökotérség” koncepciójához kapcsolódva nagy lehetőség van az ökoturizmus fejlesztésére. Ehhez az egyetem révén kellő szellemi háttér van, a térség változatos természet közeli területei pedig alkalmasak ilyen programok összeállítására, ahol pedig természeti károsítás történt, ott a természetes állapotok visszaállítására, azaz a természeti értékek erősítésére. Az ökoturizmusnak Magyarországon még alacsony a népszerűsége és kicsi az ismertsége, de meglátásunk szerint ez néhány év alatt jelentősen változni fog. A humán környezet természeti értékei egyre inkább a közgondolkodás középpontjába fognak kerülni. Így az ökotérség koncepcióban már megfogalmazott patak revitalizációknak – Rákos-, Besnyői-patakoknak fontos szerepet lehet adni.

Az ökoturizmust a turizmus piacán a természeti turizmushoz sorolják, annál egy szűkebb kategóriának tekintik, melynek szoros kapcsolata van a vidéki és a kulturális turizmussal.¹³

A természeti turizmus alatt minden olyan turisztikai forma értendő, amely elsősorban a természeti környezetben talál magának vonzerőket és feltételeket. Az IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, jelenleg World Conservation Union) definíciója szerint:

„az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás káros hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatásával”.

Kerékpáros turizmus

---

¹³ Forrás: Megan Epler Wood 2002: Ecotourism: Principles, Practices Policies for Sustainability. UNEP

A kerékpárútvonal rendszerét is ki kell építeni. A jelzett, külön utakon kiépítésre kerülő országút melletti utakon kívül, mountain-bike útvonalak kerülhetnek kialakításra az erdőkben, a túrázók útvonalaitól eltérő területen.

Budapesten évről évre nő a kerékpárutak száma, a Dunakanyar mindkét oldalán épített kerékpárút fut a folyó partján, látványos útvonalon.

A Gödöllői Kistérségben több település szeretne kerékpárutat építeni, mely terv végrehajtása - lényegéből adódóan - csak összefogással lehetséges. A Szilas patak völgyében, Budapestről indulva olyan bicikliút megépítését tervezik, amely mellett gyalogút és lovasösvény is halad.

A tervek szerint Budapest - Nagytarcsa Isaszeg - Dány útvonalon, illetve Budapest, Naplás-tó – Kistarcsa (Mogyoród – Fót –Vác leágazással) – Nagytarcsa – Pécel útvonalon lehetne nagyszabású kerékpárutakat építeni.

Az M0-ás elkészülte előtt Nagytarcsa és környéke kedvelt edzeshelyszíne volt a budapesti kerékpáros klubok versenyzőinek, egyelőre elmaradoztak.

A Vác – Veresegyház - Gödöllő közötti bicikliút központi, régiós terv. A saját forrás hiánya miatt azonban az önkormányzatok sokszor lemondanak a bicikli utakról fontosabb infrastrukturális beruházások érdekében. Az egészséges élet, és az egészséges fiatalság azonban a legjobb befektetés.

Javaslatunk 'két keréken áll', egyrészt Gödöllő biciklire ültetését szorgalmazzuk. Olyan kisvárosról van szó ahol relatíve nagy távolságok vannak. Védett bicikliút mindenképpen szükséges, mert országút szeli ketté a várost. Forrás nélkül is el lehetne indulni néhány barátságos jelzésértékű és biztató gesztussal.

Másrészt a pályázatokon való közös fellépést, a nemzetközi példák feltérképezését, és ahol lehet, a helyi viszonyokra való átültetését javasoljuk a Gödöllői Kistérség turisztikai szervezetének és az önkormányzatoknak. A lakosságnak pedig civil szervezetek létrehozását javasoljuk, kapcsolatok felvételét határon innen és túl. Amíg nem épülnek bicikliutak, ezek a civil szervezetek segíthetnek a turisztikai menedzsmentnek új barátságos kerékpárutak felkutatásában és kijelölésében, akár a kevésbé forgalmas országutak mentén, akár erdőkön, mezőkön át.

A Gödöllői Kistérség vonzó látnivalóit és természeti kincseit bevonva lehet összeállítani hazai és külföldi szervezők részére szervezett, szálláshellyel együtt kiajánlott túraútvonalakat, igény szerint akár helyi vezetővel.

A következő időszakban azoknak a vonzerőfejlesztéseknek érdemes hangsúlyt adni, amelyek az ökoturizmus oktatási és vonzási és természetvédelmi elemeit erősítik. Így pld. az Arborétumban, a parkokban, a KÁTKI múzeumaiban fellelhető, de bemutatásra nem előkészített ismereteket, objektumokat, növényeket, állatokat teszik látogathatóvá. A falvak és városok helyi örökségeinek bemutatása szintén kiemelt szempont.

Fontos érdekként jelenik meg a helyi lakosság jövedelemszerzése a turizmusból, legyen az szállás vagy szolgáltatás biztosítása. A zöld környezetben és 'zöld filozófiával' létesített szállásfejlesztés, energia-és anyagtakarékos, alternatív energiát használó, komposztálást előnyben részesítő stb. szintén nagy hangsúlyt kap.

A patak revitalizációk mindenképpen szoros egyeztetést és összefogást várnak el az érintett településektől. A patakok revitalizációja a Kistérségi Cselekvési Terv hangsúlyozott részévé is vált. A patakok vízminőségének rendezése mellett a patakpart környezetének rendezése, esztétikai megjelenésének, szabadidős tevékenységekre való alkalmassá tétele is kapcsolódik.

A „hagyományos” természetjárás terepei a túraútvonalak is fejlesztést igényelnek. Tarthatatlan, hogy a kezelő parkerdőgazdaság forráshiánya és üzleti prioritásai hátrányos helyzetbe hozzák a kirándulni vágyó tízezreket.

Az un. 'Pest Megyei Piros' túraútvonal az Állattenyésztési Kutatóintézet közelében halad a Sportrepülőtérről, majd az Alvég irányába. Az erdei sétautak kiépíthetők pihenőkkel, erdei tornapályákkal és játszóterekkel, esőbeállókkal, növénytanai tájékoztatókkal.

A Zöld-Öko Kistérség programja keretében ígéretesnek tűnik az alábbi fejlesztés:

a Gödöllő – a Babatvölgyi „Nyitott Kert” biokertészethez kapcsolódóan a Pap Miska kút Natura 2000 területének és a SZIE tanüzemének átfogó ökoturisztikai bemutatóhellyé alakítása.

11. Szervezetfejlesztés

A Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet létrehozása

A GDP 8,5 százalékát előállító és mintegy 400.000 munkahelyet biztosító magyarországi turizmus mind nagyobb figyelmet kap a nemzeti fejlesztési tervekben: 2007 és 2013 között rendelkezésre álló európai uniós fejlesztési forrásokból a turizmusfejlesztési célokat szolgáló keret megközelíti a 300 milliárd forintot.

A turisztikai fejlesztésekhez, évek óta, eddig elsősorban - a turisztikai termék- és attrakció fejlesztés, illetve a fogadóképesség javítása körében - lehetett forrást szerezni pályázatok útján, de a turizmus intézményrendszerének fejlesztésére, korszerűsítésére mindeddig nem került sor.

A 2005-2013-ig szóló Nemzeti Turizmus-fejlesztési Stratégia egyik legfontosabb, szervezet- és rendszerfejlesztési célként jelöli meg a turisztikai desztináció menedzsment (TDM) rendszer hazai kialakítását.

A szervezet-rendszer átalakítását nemzetközi tapasztalatok indokolják, mely a jövő turizmusát a desztinációk nemzetközi versenyeként határozza meg. A gyors és folyamatos piaci változások cselekvőképes menedzsmentet és naprakész adatokat kívánnak csakúgy, mint az informatika kihívásai: mára a turizmus egyre inkább információs versennyé vált, amely egy adott térség turizmus-szervezésében professzionalizmust igényel.

A fenntartható- és versenyképes magyar turizmus megteremtéséhez nélkülözhetetlen egy alulról építkező, decentralizált rendszer, amely biztosítja a turisztikai fogadóterületek turizmusának fejlesztéséért és menedzsmentjéért egyértelmű kompetenciákkal, szakismerettel és megfelelő finanszírozással rendelkező turisztikai szervezet, Turisztikai Desztinációs Menedzsment Szervezet (TDMSZ) működtetését.

A TDM célja a fenntartható és versenyképes turizmus rendszerének kialakítása és működtetése egy turistákat fogadó térségben.

A TDM rendszer fő jellemzői az

- alulról építkezés
  - a turizmusban érintett szereplők. Vállalkozók, önkormányzatok összefogása
- partnerség
  - a rendszer csak több partner összefogásával hozható létre
- önálló cselekvőképesség

- jogi-, gazdasági-, pénzügyi környezet

- szakértelem
  - professzionizmus a vezetésben
  - oktatás és szemléletformálás a szolgáltatók között

A turizmus szervezésének ilyen típusú rendszere a „turisztikai nagyhatalmak” (Svájc, Ausztria, Olaszország, angolszász országok stb.) körében már régóta sikerrel működik. A hazánkban csak most kialakítandó rendszerrel fontos a pontos alapfogalmak meghatározása.

Definíciók:

- Turisztikai desztináció (célterület vagy fogadóterület):
Önálló turisztikai vonzerővel bíró, földrajzilag lehatárolható egység, amely a turista számára – vonzerői és az azokra épített turisztikai termékek alapján- komplex élményt nyújt és ahol az ehhez kapcsolódó szükségleteit kielégíti.
- Turisztikai desztináció menedzsment

A desztináció turisztikai termékeit és egyéb szolgáltatásait egységben, komplex módon kezelő partnerek (önkormányzatok, vállalkozások, szakmai- és civil szervezetek stb.) hosszú távú, szervezett együttműködésen alapuló tevékenysége annak érdekében, hogy a turista élményét, illetve a turizmusból származó hatásokat optimalizálják a fenntarthatóság szempontjainak figyelembe vételével.

A TDM szervezeti rendszere négy szintből áll:

- Helyi (település vagy több település összefogása)
- Középső szint (társégi, amely nem feltétlenül azonos a statisztikai társéggel)
- Regionális szint (régión)
- Nemzeti szint

A működést minden szinten a TDM szervezetek (TDMSZ) biztosítják, egy régióban kezdetben lehet 20-30 helyi, 3-5 középszintű és 1 regionális TDMSZ.

A TDMSZ-ek feladatát képezi a

- Desztinációs szintű turisztikai termékfejlesztés,
  - kutatás, piacelemzés, keresletfelmérés
  - tervezés és turisztikai fejlesztés

- minőségirányítás és minőségbiztosítás
- monitoring és értékelés
- Desztinációs szintű marketing és márkaképzés
  - marketingmenedzsment, marketing-kommunikáció
  - márkaképzés
  - kooperációs marketing
- Turisztikai információszolgáltatás
  - turisztikai információszolgáltatás és látogatómenedzsment
  - turisztikai informatika, foglalási-értékesítési és CRM rendszer kialakítása és működtetése
- Turisztikai szakmai szolgáltatások biztosítása
  - tanácsadás
  - rendezvény- és programszervezés
  - turisztikai kiállításokon és vásárokon való részvétel
  - értékesítés és közvetítés, értékesítés-ösztönzés (beutaztatási ügynökség, turisztikai kártya)

A TDM szervezetek működése kedvező az önkormányzatok számára, mivel így a turizmus finanszírozása több lábra állhat, a közös döntéshozattal a turizmust érintő kérdésekben szakmailag megalapozottabb döntések születnek, a TDM átvállalhat bizonyos feladatokat az önkormányzattól.

Az önkormányzat aktívan közreműködhet a TDMSZ létrehozásában és működtetésében az erre kiírt pályázat alapján.

A TDMSZ finanszírozásának lehetséges forrásai:

- egyesületi tagdíjak (éves tagdíjak, éves kötelező járulékok)
- központi támogatás (önkormányzat: IFA visszaforgatás, állam: rendszeres/normatív megyei támogatások)
- saját bevételek (üzleti tevékenységből és szolgáltatásokból: rendezvényszervezés, ajándéktárgy-értékesítés, tanácsadás, adományok: alapítványok, szponzorok, magánszemélyek, pályázatok, közös vagyonból származó bevételek.

A források megteremtésénél cél a hosszabb távon kiszámítható működési keretek megteremtése és a gazdasági-, pénzügyi fenntarthatóság biztosítása.

TDMSZ Gödöllőn és a Gödöllői Kistérségben

A Gödöllő Régióban – hasonlóan a hazánk egyes turisztikai régióiban már működő turisztikai egyesületekhez (Gyenesdiás, Balatoni-régió egyesületei) – már 12 éve működik egy szervezeti felépítésében (önkormányzatok, szolgáltatók, vállalkozások, civilek) hasonló szervezet, a Gödöllő és Környéke-, majd Gödöllő Környéki Turisztikai Egyesület.

Működésének elemzéséről a helyzetfeltáró részben már szó esett azzal a következtetéssel, hogy a tagság többsége nem érzi a piaci munka hatásait és ezért van hiányérzete a turizmusba kapcsolódás konkrét eredményeit illetően.

Gödöllő Város Önkormányzata 2008. szeptemberében regisztrációt nyújtott be a TDM-pályázatra, melyben a kistérségi társulás településeit mint szakmai támogatókat jelölte meg.

A TDMSZ fejlesztési projekt szervezetfejlesztési- és szakmai célját, tartalmát az alábbiak szerint határozta meg:

„A projekt szakmai célja megeremteni a szervezeti kereteket ahhoz a turizmus-fejlesztő munkához, melynek révén az értékeihez képest alulpozicionált Gödöllői Kistérség szerepe a turisztikai piacon megerősödik: új, nemzetközi versenyképességet jelentő turisztikai termékek jönnek létre, melyek kihatással lehetnek a magyar turizmus egészére. Történelmi múltja révén a terület olyan egyedi adottságokkal rendelkezik, amelyek turizmusba léptetése egyszerre jelenti a meglévő nemzetközi kereslet kielégítését és az ország-imázs új elemekkel történő bővítését: magyar szecesszió- Gödöllői Művésztelep, a Mária-kultuszra épülő vallási turizmus- Máriabesnyő, az Erzsébet királynéra épülő Sisi-kultusz - Gödöllő és környéken, élő néphagyományok a térség falvaiban stb. Az aktív turizmus: lovaglás, horgászat, természetjárás is kiváló adottságokkal bír a térségben, a szervezők, fenntartók összefogását gerjesztő profi turisztikai szakmai vezetés hiányában azonban nem váltak turisztikai terméké. Az abszolút nemzetközi vonzerőt jelentő Gödöllői Grassalkovich (Királyi) Kastély és a komplex turisztikai programot nyújtó Lázár Lovaspark meglévő programjai mellé - a TDM kínálta keretek között- új, tematikus programcsomagok kerülhetnek, megszüntetve a

mára jellemző helyzetet: a turisztikai szolgáltatók maguk viszik piacra termékeiket, hiányoznak a turisztikai termékek. A turista-igényekre koncentráló termékfejlesztés, új, élmény-központú programok kialakítása révén a Gödöllői Kistérség a Dunakanyar- és a Ráckevei-Soroksári Duna-ág mellett harmadikként léphet be a főváros turisztikai kínálatát bővítő Közép-Magyarországi desztinációk sorába, növelve annak turista-megtartó képességét, az átlagos tartózkodási idő hosszabbítása és az 1 főre jutó bevétel emelkedése mellett.”

A regisztráció elbírálását 5 szervezet (Regionális Fejlesztési Tanács, Regionális Fejlesztési Ügynökség, Budapest-Közép-dunavidéki Regionális Intéző Bizottság-, és Regionális Marketing Igazgatóság és az Önkormányzati Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága) munkatársaiból álló szakmai végzi.

A remélhetően sikeres regisztrációt követően kell elkészíteni a pályázatot, párhuzamosan létrehozva a TDM munkaszervezetét, amely a vásárlás-ösztönző (sales promotion) módszereknek magas szakmai követelményeknek megfelelő TDM-menedzser irányításával, legalább 2 fős létszámmal működő turisztikai információs irodából (Tourinform iroda) áll.

A TDMSZ feladata lesz azoknak a és eszközöknek kidolgozása, amelyek Magyarország más turisztikai régióiban már sikeresen működnek.

Egy-két javaslat:

- Gödöllői Kistérség turisztikai kártya bevezetése
- csatlakozás már meglévő kártyákhoz (Hungary Card, Budapest Kártya)
- üdülési-csekk beváltó helyek számának növelése stb.

Humán erőforrás menedzsment

A pályázati forrásból kialakításra kerülő TDM Szervezet feladata a kistérség turisztikai szereplőinek összefogása a sikeres piaci részvétel érdekében.

A TDM a siker kulcsát két szóban adja meg:

- vendégcentrikus magatartás
- partnerség

Míg az első a turista-kiszolgálás „alfája és omegája”, addig a második a térség turizmusában működő partnerek legszorosabb együttműködését tételezi fel.

Mindkét követelmény eléréséhez és sikeres alkalmazásához elengedhetetlen a szemléletformálás, amely a humán erőforrás turisztikai szemléletű menedzsmentjét jelenti.

A kistérség sikeres jelenlétének a turisztikai piacon elengedhetetlen feltétele, hogy a turizmus szereplői „egy nyelven beszéljenek.”

Ehhez képzések szükségesek, szakmailag magas színvonalat jelentő tanfolyamok sorozatára van szükség, melyek megtervezése és gyakorlati lebonyolítása a TDMSZ feladatát képezi.

Javaslatok a lehetséges turisztikai szakmai fejlesztési projektekre:

- idegenvezető-képzés a kialakított új turisztikai termékek megismertetésére
- szakmai továbbképzés a vendég-centrikus szemlélet kialakítására/megerősítésére a nemzetközi trendek és elvárások alapján
- szakmai továbbképzés a turisztikai kutatások, felmérések, adatgyűjtések és elemzések módszertanával kapcsolatban
- szakmai továbbképzés a termékfejlesztésről: turisztikai csomag, rendezvény- és programtervezés, szervezés szolgáltatók részére: miből lehet turisztikai program és mitől lesz sikeres?
- szakmai továbbképzés a minőségbiztosítási- és védjegyrendszerekről, bevezetésük feltételeiről
- Szakmai továbbképzés a turisztikai értékesítés-ösztönzési és szolgáltatásfejlesztési projektekről, kistérségi, illetve helyi animációs program készítése turisztikai befektetés-ösztönzési projektek, turisztikai fenntarthatósági projektek
- Szakmai továbbképzés a turisztikai innovációról, új módszertani megoldásokról, a Gödöllői Kistérség egyedi termékeinek fogyasztókhöz történő eljuttatásáról.

A felsorolt témák több éves programot jelenthetnek az anyagi lehetőségek függvényében, és a sor, az igényeknek és lehetőségeknek megfelelően, még folytatható.

A fontos az, hogy elinduljon az „együtt-gondolkodás”, amelynek eredménye lesz, hogy a kistérség adottságai a vendég-igényekre koncentrált magas színvonalú termékekkel, szolgáltatásokkal jelentenek bevételi forrást a kistérségben működő vállalkozások, az önkormányzatok és ezáltal az ott élő lakosság számára.

A TDM megalakítása során fel kell használni a GKRT-vel az elmúlt 12 évben szerzett (pozitív- és negatív) tapasztalatokat.

A Gödöllői régióban 1996-ban nagy reményekkel kezdte tevékenységét az a turisztikai egyesület, mely a térség turizmus résztvevői jelentős részét összefogta. Az új TDM szervezetnek, álláspontunk szerint, abból a tényből, hogy az egyesület (GKRTE) integráló ereje visszaesett, a közös kínálat formálásában, fejlesztésében nem mutatott aktivitást, tevékenységét a marketingre szűkítette melynek határfoka egyre alacsonyabb lett, nem szabad azt a következtetést levonnia, hogy e turisztikai egyesület maradék súlyát, befolyását, értékeit, tapasztalatát mellőznie kell. Éppen ellenkezőleg, a TDM megalakuló helyi szervezetének, akárhol, akármilyen felállásban is kapja meg az elinduláshoz való feltételeket, támaszkodnia kell, a sok más turisztikai szereplő, vállalkozás mellett erre az egyesületre is, melynek marketingmunkája befolyással lehet (hozzájárulhat) a közös munka eredményességéhez.

Együtműködés a szomszédos kistérségekkel, a fővárossal és a határon túli partnerekkel

A fejezet desztinációs menedzsment szervezettel foglalkozó részében már foglalkoztunk a sikeres turizmus menedzsmentnek az önkormányzat- vállalkozók- civilek összefogási dimenziójával, mint a hatékony turizmus menedzsment – szervezési-szervezeti feltételével.

Az előző részben a Gödöllővel szomszédos településekkel együtt történő kínálatfejlesztő és marketing együttműködésének hasznáról és szükségességét állapítottuk meg, e helyütt is hangsúlyozva, hogy ennek az együttműködésnek az élére a kistérség legbefolyásosabb városának Gödöllőnek kell állnia.

A turisztikai keresletet felkelteni és kiszolgálni képes sikeres desztináció-fejlesztés igazi sikere azonban még további együttműködések is igényel. Minél távolabb haladunk a küldő piacok körében, minél távolabbról érkezik a turista, annál inkább szükséges, hogy érdekes, komplex kínálat kerüljön horizontjába. A csak kevés elemet tartalmazó kínálatnak nehezebb vonzást kifejtenie és a turisztikai piacon fordulatra készülő városnak nem szabad kirekesztenie a –bizonyos tekintetben konkurens- térségi kínálatot sem. Éppen ellenkezőleg, Gödöllő előnyt remélhet a családos turista fogyasztási dilemmájának megvívásakor, akkor, amikor saját kínálati palettájának bővítésére például a verseyházi Medvefarm meglátogatását is behozhatja a családi „élménylánc”-ba. Éppígy a tematikus barokk Grassalkovich emlékek

iránt érdeklődők is erősebb vonzást kaphatnak a régió kastélyainak: Tóalmás, Aszód, Tura stb. képbe hozásával.

A szomszédos kistérségekkel kialakítandó együttműködések a forrásszerzéstől a turisztikai marketingig sok területre kiterjedhetnek.

Az együttműködésre ajánlott partnerek közül az egyik legfontosabb: Budapest. Aktív bekapcsolódás a főváros, a régiós- megyei- és országos marketingszervezetek napi munkájába, kampányaiba, kiadványaiba (RMI, Mt.Zrt) a gödöllői kínálat nemzetközi- és országos turisztikai piacra szánt üzeneteinek kihagyhatatlan lehetősége.

A határon átnyúló kapcsolatok – különös tekintettel Gödöllő intenzív testvérvárosi kapcsolataira – sok tartalékot rejtnek, melyek turisztikai dimenziója eddig nem került kihasználásra. A testvérvárosi kapcsolatok lehetőségei - Gödöllő egyedi turisztikai márkaelemeinek aktív kommunikálása révén - további perspektívát nyújtanak.

Kistérségi együttműködés

Gödöllő a turisztikai piacon új szerepre törekszik. A Város és vonzáskörzete akkor szerezhethet az eddiginél nagyságrenddel nagyobb szerepet a turizmus piacán, akkor válhat nagyobb eséllyel sikeres desztinációvá, ha a szerepváltáshoz szükséges vonzerőfejlesztést, továbbá a fogadóképesség fejlesztését a környezetében lévő kistérséggel együttműködve, a kistérség településgazdáival, vállalkozóival, civilszervezeteivel közös gondolkodással, összefogásban valósítja meg.

Az előző pontban jellemzett desztináció-menedzsmenttel kapcsolatos szervezet kialakítás nem teszi nélkülözhetővé azt, hogy Gödöllő városa a Gödöllői Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Kistérségi Társulásához tartozó településekkel közösen, külön (a TDM-en kívül) is kialakítson együttműködések. A város és környékének természeti adottságai (gödöllői - isaszegi tórendszer stb.), az épített örökség (Gödöllő-Valkó Csörsz árka stb.) olyan szerves egységben képezik a leendő sikerdesztináció földrajzi- és turisztikai kínálati helyszínét, hogy a turisztikai termékpaletta és a marketingmunka határát a város földrajzi határainál meghúzni – súlyos hiba lenne.

A fejlesztési források megszerzése (kerékpárutak stb.) során is a forrásjuttató uniós stb. pályázatok előnyben részesítik az együttműködésen alapuló fejlesztési igényeket.

Gödöllő, mint turisztikai sikerdesztináció természetes partnere a magát szintén új feljövő kistérségként identifikáló, magának turisztikai arculatot formáló, kulturális, öko-, stb. desztinációként pozicionáló Gödöllői Kistérség, melynek választott szlogenje: „Rejtett kincsek Pest kapujában.”

Számos élménylánc alakítható ki (az ehhez szükséges kínálatfejlesztéssel és termékek létrehozásával, közös marketinggel) a kastély-vonalon Pécellel stb. a természeti adottságok és aktív turizmus vonalán Isaszeggel, Szadával, és a Gödöllői Dombság ölen fekvő kistelepülésekkel Valkóval és Vácszentlászlóval, a népművészet vonalán a Budapesttel szomszédos agglomerációs településekkel stb.

12. A turisztikai fogadóképesség fejlesztése

Szálláshelyfejlesztés

A fordulat- és szerepváltás stratégiája átfogó céljának megvalósításához - az attrakciófejlesztés és a korszerű szervezetrendszer kialakítása mellett - kulcsfontosságú programja a szálláshelyfejlesztés.

A turisztikai szakmában közhelynek számít, hogy a szálláshely, mint szolgáltatás, mint meghatározott szükséglet kielégítése nem öncél: a turista nem azért utazik, hogy megszálljon, hanem azért, hogy az attrakciók megtekintésével, a kulturális-, egészség-, aktív-, vallásturisztikai élményekben való tevékeny részvétellel élményeket szerezzen.

Gödöllő esetében azért tekintjük a szálláshelyfejlesztés jelentőségét szinte a helyi attrakcióktól elválasztva öncélnak (is), mert a városnak ajánlott stratégiánk egyik alapvetése hogy Gödöllő váljon a közelében lévő nagyváros, szálláshelybázisává: vagyis a szálláshelykapacitás nagymértékű fejlesztésével elérni, hogy Gödöllő a Budapestre érkező (elsősorban a Ferihegyi repülőtérre érkező külföldi, továbbá a fővárost látogatni akaró belföldi), turisták szállásbázisa legyen.

A fürdő-(egészségturisztikai) programhoz ajánlott szállodafejlesztést kapcsolni: az Integrált Városfejlesztési Stratégiával összhangban indokolt fejlesztési irány a city hotelekhez képest hosszabb tartózkodást valószínűsítő, magas költséget generáló wellness hotel(ek) létesítése.

A Királyi Kastély városába látogató vendégnek szüksége van egy királyi hangulatú szállodára. A Központi Régió kastélyszállóinak magas foglaltsági mutatói Gödöllő földrajzi helyzetéből fakadó előnyök megalapozzák a –befektetői kockázatra épülő – üzleti sikert. A Kastélyban fejlesztésre kerülő 4 csillagos szálloda átadása 2010-re várható, így a város a kastélyszálló-kategóriában is rendelkezik majd szálláshelyekkel.

A szálláshelyfejlesztés során, figyelembe kell venni azokat a lehetőségeket, amelyekkel Gödöllő a konferencia-turizmus terén rendelkezik: a szállodák színvonalas konferencia-termekkel és a konferenciaturizmust kiszolgáló korszerű technikai felszereléssel történő kialakítása további elvárás ezért a szállásfejlesztési stratégia fontos eleme legyen.

Gödöllőn a természeti adottságokra épülő aktív turizmussal összefüggő attrakciófejlesztés szálláshelyfejlesztést is indokol, mivel a város kirándulóhelyei, ökoturisztikai kínálat nemcsak kiránduló desztinációvá teszik Gödöllőt. A zöldturizmus kínálati trendjeinek figyelembevételével kialakítható, ökoturisztikailag korszerű szálláshelyek, erdei iskolák bővíthetik a város szálláshely-kínálatának tematikus skáláját.

A kereskedelmi szálláshelyek mellett a fizetővendéglátás és a falusi magánszálláshely fejlesztés elindulása is a város számára ajánlott turizmusfejlesztés részterületeit jelentik.

Az Önkormányzat hathatós intézkedései a turizmus feltételrendszerének létrehozására, az infrastruktúra javítására, a turisztikai infrastruktúra kialakítására a vendégirányítási rendszer kialakítására és mindenekelőtt az attrakciófejlesztésre Gödöllőt a turizmus-szektor számára is kedvező befektetői területté teszik. Az intézkedések következményeként a szálláshelyfejlesztés magánvállalkozói alapon is elindul majd. A kereslet megnövekedésével az ingatlanulajdonosok is szívesen adják majd ki lakásaikat, üdülőiket illetve azok egy részét a turisták részére. Az Önkormányzatnak saját kockázatára nem szükséges közvetlenül részt venni e fejlesztésekben, a szálláshelyfejlesztést inkább a befektetői miliő javításával, a befektetési lehetőségek népszerűsítésével, befektetési térkép felvázolásával és publikálásával, ingatlaneladás esetén ennek kedvezményes konstrukciójával, a vállalkozóknak biztosítható ösztönzőkkel segítheti.

Korszerű látogatómenedzsment kialakítása

A vendég tájékozódása, eljutása a látnivalókhoz, csak látszólag másodlagos körülmény. Valójában a célpontok (az élménylánc elemeinek) megtalálása nagymértékben befolyásolja a turista desztinációról kialakult képét, a desztinációban tartózkodás időtartamát, későbbi visszatérését, azt, hogy ajánlja-e másoknak a helyet, elégedettség érzését.

E körben szükséges, hogy a látogató megtalálja az előzetesen kiszemelt látnivalót, illetve, ha csak általános információja volt a hely érdekességéről, szükséges informálni arról, hogy milyen élmény-elemekkel, hol találkozhat. Az útbaigazító jelzések érthetősége, designja, a nevezetességek (sőt az egész város) interpretációja: hatásos bemutatása alapvető elemei a korszerű látogatás menedzsmentnek.

A látogatómenedzsment kulcsfontosságú eleme a **vendégirányítás** és a helyi közlekedés.

- városba vezető információs táblarendszer (info kapuk)

A vendég Gödöllőre, mint turisztikai desztinációba ’terelése’ már Budapesten, a közlekedési kiinduló pontokon (autóbusz-pályaudvar, Nyugati pályaudvar, M3 kivezető szakasza, Ferihegyi Repülőtér) megkezdődhet.

- info-pontok a közlekedési kapukhoz
- M3 autópálya lejárata
- Királyi Váróterem
- országutak (Valkó, Isaszeg felől)
- HÉV állomások
- Volánbusz pályaudvar

- városon belüli információs táblarendszer. A táblák tematikus utak végigjárására is ösztönöznek figyelemfelhívó- és hangulatkeltő megjelenésükkel, gazdag információtartalmukkal: az élménypontok megtalálását segítő útvonal ábrázolása mellett a látnivaló képét, rövid leírását és a kapcsolódó szolgáltató helyeket is tartalmazzák, ezzel helyzetbe hozva a város turisztikai szolgáltatóit. Touch-info típusú táblák felállítása is indokolt, azonban ezek nem váltják ki az egyszerű, statikus, a térképes ábrázolás miatt könnyen áttekinthető, hagyományos táblákat.

A városi közlekedés és a turizmus igényeinek összekapcsolása

A közlekedéspolitikát a látogatómenedzsment egyik alapvető eleme, ezért a közlekedés tervezése a korszerű desztináció menedzselés részévé válik.

Egy városnak, mely a turisztikai piacon szerepet követel magának, a turizmus szempontjai figyelembevételével kell ki- illetve átalakítania közlekedését.

Gödöllő, melynek kiemelkedő látnivalóját már a fordulat időszakának kiinduló évében évente 200 ezren keresik fel, úgy kell kialakítania közlekedését, hogy a látogatók kényelmesen eljuthassanak az attrakcióhoz, ne legyenek parkolási nehézségeik, ne kelljen versenyezniük a helyi lakossággal a parkolókért stb.

Gödöllő attrakcióinak elhelyezkedése, egymástól való távolsága kulcsfontosságúvá teszi a látnivalók összekötésének kérdését. A város látnivalói ugyanis nincsenek túlzottan nagy távolságra egymástól, azonban közel sem és tekintettel arra, hogy a látnivalók között viszonylag monoton, ingerszegény, turisztikailag nem túl „izgalmas” szakaszok vannak, két lehetőség adódik. Az élménypontok közötti útvonalak turista-tengelyenkénti kialakítása, térszerkezetének összerakása – sétálóutak, díszburkolatok, kényelmi berendezések, padok, szökőkutak, ivókutak, pihenőpontok, kávéházak kialakítása vagy legalább (illetve előbbiek kialakításának megtörténteig) a turisták közlekedésének biztosítása **városnéző útvonal** létrehozásával, mely lehet:

- gyalogos
- autóbuzsos
- városnéző autóbuzsos nosztalgia járművekkel (fiáker, lovashintó)
- környezetkímélő, egyedi városnéző járművekkel: elektromos minibusz stb.

A nemzetközi turizmusban érvényesülő trendek között megjelentek olyanok is, amelyek kifejezetten az attrakciókkal, az attrakciókhoz való hozzáféréssel, azok „fogyasztásával” függenek össze. Ilyen például az egyediség jelentőségének felértékelődése, a kulturális-szellemi értékek, vonzerők körében pedig a minőség igénye.

A ma turistája, a természetet a turistáktól is védő **bemutatói technikákat** elismeri és elfogadja. További trend az „edutainment” a tanulás és szórakozás kombinációja, azaz hogy a megismerésben a vendég minden érzékszervével részt vehessen, amely az interaktív bemutatásra irányítja a figyelmet, hozza előtérbe.

Mindebből számos következtetés adódik, mind a történelmi épületek bemutatása, mind a múzeumok, ugyanígy a parkok-, kertek fenntartói számára.

A korszerű látogatómenedzsment a látogatót az élménnyel egy magas színvonalú attrakció-interpretáció útján köti össze. Az interpretáció egy olyan kommunikációs folyamat, mely eszközök-, tárgyak- és helyek segítségével tárja fel és mutatja be a természeti- vagy kulturális örökség tartalmát, értékeit. Így az interpretáció több mint egyszerű informálás: az attrakció mélyebb tartalmának megismertetésére irányul, a tájékoztatáson túl felvilágosít, szórakoztat, sőt inspirál és időnként jó értelemben provokál is. (Felhívja a figyelmet a környezetszennyezésnek a természetre gyakorolt hatására.). Az interpretáció a munkatársak magas fokú felkészítését igényli, mivel a látogatónak választ kell kapnia kérdéseire.

Az interpretációs módszerek a személyes bemutatástól a látogatók részvételén keresztül különböző display eszközökön át a virtuális, optikai stb. szerkezetekig sokfélék lehetnek. (a Mezőgazdasági Eszköz- és Gépfejlődéstörténeti Múzeum már él is ilyen eszközökkel: kiállításai tárgyai többsége működés közben is látható (pld. szél-, és vizimalom) Az eszközök az érintésre működő szerkezetektől a hang- és fényjátékokig sokfélék lehetnek.

A természeti vonzerők működtetőinek is figyelemmel kell lenniük az attrakciómenedzsment trendjeire munkájukat megszervezésénél, szolgáltatásaik kialakításánál.

Célszerű felmérni a hely teherbíró-képességét, elkerülni a zsúfoltságot s annak hatásait. (kedvezmények a zárás előtti órákban belépőknek, online jegyárúsítás óráról órára kiadott időpontokkal, akciók a főszezonon kívüli időszakokban stb.)

A bemutatáshoz és a turizmus gazdasági teljesítményének szolgálatához is hozzájárulnak az ajándékboltok. A történelmi épületekben, múzeumokban lévő ajándékboltok termékei iránti kereslet függ az árucikkek körétől és az üzlet kialakításától. Egy évi több százezer fős látogatottságú (Királyi Kastélyhoz hasonló) attrakció igen jövedelmező másodlagos tevékenységet tarthat fenn, itt utalni szeretnénk a nemzetközileg ismert kiállítóhelyekre pld. a bécsi Albertinára.

Itt a vendég, aki nem kerülheti el a kiállítás meglátogatásának végén az ajándékbolton való áthaladást, a művészeti könyvek mellett, egy Van Gogh kiállítás kapcsán a művészhez kapcsolódó pohár alátéteket, hamutartókat, figurákat, hűtőmágneseket, papír-írószeret, festékkészletet, kerámiaedényeket és még száz féle apróbb nagyobb cikket talál, a vendégek 10 kasszánál állnak sorban. A látogató így magával viszi, tárgyakban is megőrzi az élményt, s

ez bevételt hoz és újabb kiállítások forrásaihoz is hozzájárul. (A honlapon már a jövő évi kiállítások is olvashatók) A bemutatás módszerei során (természeti, műszaki vonzerők esetében) törekedni kell a szemléletes, a látogató részvételét is biztosító interpretációra („érints meg” típusú ismeretszerzés stb.) megkülönböztetve a különböző korosztályok igen eltérő aktivitási igényét, képességeit (gyermekek, idősek).

A különböző történelmi korok öltözékében készíthető ’nosztalgia-foto’ és a hagyomány-őrző ünnepi rendezvények a Királyi Kastélyban, már e törekvések mezsgyéjén tett első lépésekre utalnak.

Az örökségturizmus körében trendnek tekinthető a művészetek és az örökség összekapcsolása, a történelem megelevenítése. Erre a Mária Terézia-kori, a Ferenc József kori emlékek széles köre remek alkalmat ad, melyet a Kastély, történelmi emléknapi során, a korabeli viseletek felidézésével élményfokozó elemként fel is használ.

13. Turisztikai termék piacra vitele (Marketing)

A marketingstratégiát a város szempontjából figyelembe veendő turisztikai trendekre, a SWOT-elemzés eredményeire, illetve a kialakított jövőképre alapozzuk.

A marketing stratégia kiindulási pontjai:

- hiányzó marketing kutatások vendégkörre-, imázsra-, konkurenciára vonatkozóan
- a térségmarketing szűkössége
- a turisztikai arculat kialakulatlansága, a turisztikai imázs hiányosságai
- a turisztikai kínálatban a Kastély meghatározó szerepe
- diverzifikált, azaz változatos, különböző piaci szegmensek számára vonzerőt jelentő turisztikai adottságok és kínálati elemek hiánya Gödöllőn és a Kistérségben
- a turisztikai adottságok termékké alakításának alacsony szintje
- erős eseménymarketing
- gyenge turisztikai szegmentációs- és termékdistribúciós tevékenység
- gyenge tájékoztatási-információs tevékenység (táblarendszer hiányosságai)

- az összefogásban rejlő előnyök felismerésének, szándékának hiánya.

Ezek tehát a helyzetfeltárás során ismertté vált legfontosabb, város- és térségspecifikus tényezők, amelyek a leginkább befolyásolják a város jövőbeli marketing stratégiáját, amelynek bemutatásakor a következő pontokat tárgyaljuk:

Stratégiai marketing célok

Alapcélok

A marketing stratégia az alábbi gazdasági célkitűzések megvalósítását szolgálja:

- A kereskedelmi szálláshelyeken a vendégéjszakák számának évi 100%-os emelése
- A látogatóforgalom évi 50%-os növelése
- Az egy főre jutó vendégköltés évi 100%-os emelése
- Az átlagos tartózkodási idő 4 éjszakára emelése 2012-ig.

Javaslatok Gödöllő pozicionálására, a „Gödöllő-márka” kialakítására a marketing eszközeivel

Gödöllő, mint turisztikai márka kialakításának stratégiája a megalakuló TDMSZ-re hárul majd.

A **megvalósítás menetrendjeként** az alábbi lépéseket javasoljuk:

1. katalógus készítése a koncepcióban javasolt turisztikai termékekről
2. arculat-kialakítás
  - szlogen megalkotása
  - grafikai elemek létrehozása
3. vendég-tájékoztatás: felvezetés Budapestről Gödöllőre
  - irányítótáblák Örs vezér tér, országutak mentén
  - a HÉV-megálló nevének megváltoztatása: Szabadság tér helyett „Királyi Kastély”
4. látogatómenedzsment Gödöllőn
  - városnéző útvonal kialakítása (gyalogosan, közlekedési eszközzel)

- vendégirányító táblarendszer, attrakciótól attrakcióig az arculati elemek
  - felhasználásával
  - Látogatóközpont kialakítása (Izd.külön
5. Saját turisztikai honlap kialakítása, link-kapcsolatban a www.godollo.hu városi honlappal
6. Gödöllő, mint turisztikai desztináció pozicionálása a médiában
- turisztikai honlapok tartalmi felülvizsgálása a neten
  - útikönyvek (hazai-, és külföldi kiadók termékei) Gödöllőre vonatkozó tartalmának felülvizsgálása
  - programajánló, magyar/idegen nyelvű periodikákban (Budapest Program, Programok, Servus, Where, Pesti Est, Pesti Műsor stb.)
  - Kapcsolatfelvétel a
    - Budapesti kerületi újságokkal
    - országos rádióadókkal
    - programajánló TV-műsorokkal
  - A Magyar Turizmus Zrt. csatornáinak beépítése a marketing-munkába:
    - országos turisztikai honlapon: www.itthon.hu a gödöllői kínálat elhelyezése
    - programajánló TV-műsor lehetőségeinek kihasználása
    - „Itthon otthon van” újságban programok, híryanagok elhelyezése
  - A turizmus-szaksajtó lehetőségeinek jobb kihasználása
    - rendszeres híryanagok a Turizmus Bulletin internetes napi hírújságnak
    - kapcsolattartás a turisztikai szaklapokkal: Turizmus Panoráma, Turizmus Trend

Gödöllői turisztikai arculat építése.

Korunk turisztikai világpiaca – a desztinációk versenye.

Egy adott desztinációnak s így a Gödöllőnek is, akkor van jó esélye hosszú távú sikerre a nemzetközi turizmusban, ha sikerül a várost mint egyedi márkát pozicionálni.

Ehhez szükséges a más hasonló desztinációktól megkülönböztető, egyedi jegyekre koncentráló arculat-építés, melynek összhangba kell kerülnie a Gödöllői Kistérség turisztikai arculatával – s így a két identitás egymást támogató, erősítő, egységes képet, turisztikai imázst fog mutatni a megcélzott turisták számára.

A tudatos **márka-építés** során arra kell törekedni, hogy a turistának szánt üzenet mindazt, amit Gödöllő a turistának kínál - az egyes attrakciók vendég-vonzó jegyeit, élményt ígérő elemeit - röviden, tömören, megjegyezhetően és figyelemkeltően fogalmazza meg, lehetőleg oly módon, hogy az csak Gödöllőre legyen jellemző.

Ez az üzenet, a márkanév lehet csak egy szó vagy egy kulcsmondat, egy jelkép, egy design, egy embléma, egy szlogen, illetve ezek kombinációja.

A márkanév és szlogen kialakításakor fontos, hogy úgy sikerüljön megfogalmazni az üzenetet, hogy az megjegyezhetőségéből adódóan, emlékként ott legyen a fogyasztói döntés pillanatában, ezért célszerű a túl általános szlogen- és márkaüzenet elkerülése.

Az olyan fogalmak, mint minőség, élmény stb. már száz és száz helyütt kiválasztásra kerültek mint az adott hely „egészen egyedi vásárlási ígérete”. Hangsúlyozzuk a tartósság, egyediség, összetéveszthetetlenség szempontjainak fontosságát.

A márka és **szlogen**, sőt egy átfogó desztináció-vezérlő kialakítása nem egy, turisztikai tanácsadó által, „előzetesen” megadható, megfogalmazható ötlet, hanem egy – a város, sőt a kistérség – turizmus-szereplői koordinációjával, lehetőleg a termékek kialakításával összhangban lévő - kiértelt „stratégiai és küldetési nyilatkozat.”

Éppen ezért a szlogent célszerű a turizmus helyi résztvevőivel, sőt akár a lakossággal, másfelől a piac szereplőivel, a vevői oldallal egyeztetve, ellenőriztetve is kialakítani, kiválasztani.

Megindítva a szlogen-kialakítás kreativitást igénylő, nem is könnyű feladatát, az alábbi szlogen javaslatot tesszük annak alapján, hogy a gödöllői turizmus 10, a koncepció által megjelölt pillére közül legmarkánsabb az Erzsébet királyné és Gödöllő kapcsolatára építő marketingüzenet:

„GÖDÖLLŐ - Erzsébet királyné kedvenc városa”

A marketingmunka során érdemes kihasználni Gödöllő nevének azt az egyedi - más magyar városok számára nem kínálkozó - sajátosságát, hogy 3 Ö betű szerepel benne.

Az egyes turisztikai termékek marketingjénél –prospektusokban, plakátokon, hirdetésben jól kihasználható ez az adottság az Ö betűre alliteráló szavak játékaival, amely figyelemfelkeltő, és könnyen megjegyezhetővé teszi a termék és Gödöllő kapcsolatát.

A Gödöllőt bemutató városismertető prospektus egyes fejezet-témái lehetnek:

A városról általában:...	<i>Szerethető Gödöllő</i>
Látnivalók:	<i>Értéktörző Gödöllő</i>
Szimbólumok:	<i>Békeörző Gödöllő</i>
Városnézés:	<i>Szemléldjön Gödöllőn</i>
Természeti értékek:	<i>Zöldellő Gödöllő</i>
Szálláshelyek:	<i>Pihentető Gödöllő</i>
Vendéglátás:	<i>Sütő-főző Gödöllő</i>
Sport:	<i>Gólt lövő Gödöllő</i>
Eseményekhez:	
Esküvő:	<i>Ölelő Gödöllő</i>
Sörfesztivál:	<i>Söröző Gödöllő</i>

Természetesen mindezt a nyelvi játékot csak a magyar nyelv kínálja, így a külföldieknek szóló szlogen(ek)nél más elveket kell alkalmazni, tekintetbe véve a küldőterület éppen aktuális turisztikai brand-trendjeit.

Termékfejlesztési politika

A termékfejlesztési politikát "Stratégiai programok " című fejezetben mutattuk be részletesen - messzemenően figyelembe véve a marketing-, azaz a későbbi piacra vitel

szempontját. Amennyiben az ott javasoltak megvalósításra kerülnek, a Városturizmusa jelentős minőségi és mennyiségi változáson megy keresztül:

- jelentősen bővül a megcélzandó vendégcsoportok köre
- erősödik a város vonzereje, növekszik vonzáskörzete
- bővülő kapacitásai és szolgáltatásai piacbővülést eredményeznek
- figyelembe kell venni az egyes vendégkörök eltérő igényeire, azok összeegyeztetésére, illetve a szolgáltatások kellő elkülönítésére, amely a vendégirányítási rendszer professzionális megtervezését és megszervezését igényli
- alapkövetelmény a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóság.

Turisztikai Látogatóközpont

A látogatómenedzsment egyik leghatékonyabb, leglátványosabb eszköze a turisztikai fogadóhely „bejáratánál” elhelyezett látogatóközpont, amely a turisták számára komplex szolgáltatás-csomagot nyújt: szállást ajánl- és foglal, segít kiválasztani az étkezési helyeket, programokat (csomagturák, garantált programok), kulturális rendezvény-jegyeket, múzeumi belépőket értékesít, javaslatot tesz a környék látnivalóinak felkeresésére, ajándékboltot üzemeltet (turista-irodalom, térkép, eseménynaptár, jellegzetes ajándéktárgyak) és internet-pontként is üzemel. Bemutakozási lehetőséget ad a fogadóterület szolgáltatóinak, más turisztikai területek (régiók, városok, országok) időszakos bemutatkozásához. Egyúttal prospektus-terjesztési pont: információs falán az összes szolgáltató elhelyezheti ajánlatait.

Gödöllőn egy ilyen típusú szolgáltató helyet a „város kapujában” lenne célszerű elhelyezni, 9 funkció egyidejű betöltésére:

1. **Tourinform iroda:** információ-szolgáltatás, szállásfoglalás, rendezvényjegy-értékesítés, programszervezés-, és értékesítés, kiadvány-és turisztikai ajándéktárgyak értékesítése.
2. **Térségi marketing:** virtuális kalandozás Gödöllőn és környékén: videofal, érintőképernyők, fotó-fal a vonzerőről, cserélhető képekkel, információs fal a szolgáltatók prospektusainak tárolására.
3. **Ajándékbolt:** Hungarikumok szalámi, pálinka, bor, kristály stb., és térségi speciális termékek: Soliteint-kozmetikum-Fót, méz, lekvár, gyógynövény, stb.,
4. **Mesterségbemutató-hely:** a térségre jellemző mesterségek: fehérhímzés, csuhéfonás, tányérfestés stb. állandó bemutatóhelye,
5. **Gasztronómiai bemutatóhely:** látvány-pékség a

kistérség jellegzetes süteményeinek, pld.: görhöny készítésére, régiós „fast food” étterem: zsámboki lecsó, „nosztalgia-sütemények” Sisi kedvencei stb., **6.„Aktuális sarok”**: az adott hónap/hét/nap aktualitását jelentő rendezvény, szolgáltatás, termék programgazdáinak, termék-tulajdonosainak, szolgáltatóinak ad teret és helyet a népszerűsítésre: „A hónap rendezvénye”, „A hónap étterme”, „A hónap szolgáltatása” név alatt., **7.„Itthon otthon van”-sarok**: folyamatos bemutatkozási lehetőség a belföldi turizmust szervezők részére, állandó „UTAZÁS”- kiállítás standdal és személyes részvétellel és/vagy prospektussal, **8.Gödöllő a nagyvilágban** – „testvérvárosi sarok”: Gödöllő és a környező települések (régiós) testvérvárosi kapcsolatainak látványos- és folyamatos bemutatkozási lehetősége a marketing valamennyi eszközével, időszakosan, rendezvény formájában („Turnhout-hét”, „Wageningen-hét”) **9.„Tanuló-sarok”**: a környék turizmus-iskolaiban tanulók kötelező szakmai gyakorlatainak színhelye, ahol testközelben találkoznak a turizmus mindennapi kérdéseivel.

Szegmentáció – a célcsoportok meghatározása

Terméktípusok és célcsoportok

A különböző turisztikai termékek iránt földrajzilag más és más területről, életkor ,nem , családdá szerveződés, foglalkozás, jövedelem iskolázottság, vallás, életstílus szerint más és más réteg mutat érdeklődést, a valóságban e szegmensek összekapcsolódnak. Ezek értékelése alapján kerül eldöntésre, mely szegmensekbe lépünk be a termékekkel mely célpiacokat érdemes kiválasztani, majd a **termékpozicionálást** megejteni.

Turisztikai termék-elemenkénti bontásban a marketing kommunikációs stratégia részletes bemutatása:

A célcsoportok meghatározása:

Kulturális turizmus	Kulturális csak kiránduló	Konferencia és üzleti turizmus	Egészség-turizmus	Ifjúsági-oktatási	Aktív turizmus
Külföldi közép réteg	Budapesten megszálló turisták	Cég tréning tartó vállalatok, szakmai rendezvénygazdák	Budapestről nemcsak „gellértfür-dős” 1-2 szolgáltatást, de hosszabb gyógyító kúrát	Kulturális, agrár értékek bemutatását igénylő iskolai	Budapest közeli golflehetőséget kereső felső tízezer,

			igénylők	csoporthok	
Külföldi magasabb jövedel-mű	Budapesti lakosok	Kiállítások rendezői, ven-dégei			A túrázást „királyi” látnivalókkal összekötni kívánó fiatalok
Külföldi senior		Fehérgallérosok			
Belföldi régiónkívüli		Corporate ügyfelek	Családosok és idősek	Diákok és iskolák	

14. Régóta megoldásra váró ügyek

A régóta megoldásra váró ügyek, vagy ahogy az elemzésben címeztük, a ’betokosodott ügyek’ mindig érzékeny területnek számítanak, mert háttérükben személyes vagy politikai érdekeltségek, sérelmek, közvetett és áttételes dolgok húzódnak meg. Kibogozásuk sokszor szinte reménytelennek tűnik. Egyik-másik ügy annyira szövevényes és bonyolult, hogy mai formájában nehezen látszik rá megoldás. A bonyolult esetek háttérében időnként más, mélyebb összefüggések vagy konfliktusok rejlenek.

Mindezzel együtt a város döntéshozóinak azt javasoljuk, készítsenek egy listát a régóta megoldásra váró ügyekről, készítsenek egy rangsorolást és kötelezzék el magukat, hogy minden megoldásra váró ügyben egyedi kezelést alkalmazva, lépésről lépésre, adott határidőn belül megoldást keresnek.

III. Gödöllő az utazásszervező szemével

15.1. Gödöllő az utazásszervező szemével

Vonzerőfejlesztési javaslatainkat „Gödöllő az utazásszervező szemével” címmel jelöltük, annak kihangsúlyozására, hogy mindezek létrehozása inkább szervezést mint beruházást igényel. Természetesen szükséges az odafigyelő lebonyolítás és a jó marketing, de – s ez a lényeg- rövidtávon jelenthetnek Gödöllő számára turistaforgalmat, mivel a legtöbb esetben a mai állapotra építhetők.

Az új turisztikai termékekre vonatkozó ötleteinket, javaslatainkat öt fejezetben fogalmazzuk meg: a város, a Királyi Kastély, a Művésztelép, Máriabesnyő és Babatvölgy. Kísérőként néhány Gödöllőre vonatkozó programjavaslatot is csatolunk.

Az elképzelések hatékony megvalósítása egy szolgáltatói összefogást professzionálisan koordináló turisztikai szervezetet (TDMSZ) igényel, mely a szervezés- és a marketing feladatok mellett menedzseli a minőségi termékek hosszútávú „működtetéséhez” elengedhetetlen szakmai képzéseket is.

A VÁROS

A JELEN

Gödöllőn **nem alakulhatott ki spontán idegenforgalom**, mert a nemzetközileg is kiemelkedő látványosságnak számító Királyi kastély mellett a városban, a turisztikai vonzerőt jelentő **célpontok távol vannak egymástól**, mai állapotukban *nem alkalmasak vendégfogadásra, megfelelő marketing híján* a közönség nem ismeri ezeket az értékeket, *nincs megfelelő közlekedés* az esetleges célpontok között, sőt a tudatosan kereső látogató is zavarba kerül, mert *nincsenek segítő, eligazító táblák*. A városnak *nincs vonzó főtere, sétálóutcája*, ahol az idelátogató a kastélylátogatás után hangulatos kávéházak, éttermek teraszán megülve igazi emléket jelentő kapcsolatba kerül Gödöllővel, ráérez összetéveszthetetlen és felejthetetlen hangulatára és a boltokat járva emléket vásárol magának, ajándékot szeretteinek.

A főváros közelsége, a várost körülvevő erdővel borított dombok, Gödöllő hatalmas zöld parkjai, kitűnő közlekedési lehetőségei, a környék százezreket vonzó látványosságai arra is ösztönöznék az utazását tervező hazai vagy külföldi látogatót, hogy **megfelelő szállást**

keressen a városban, vagy közvetlen környékén. Ma már találhat is ilyet – bár a választék még szűk - de egyelőre a környezet nem ragadja meg, ha mégis itt száll meg, azt azért teszi, mert dolga van, vagy a **számtalan értékes kulturális esemény** valamelyikén szeretne részt venni.

A jelent jellemző állapot, hogy a Királyi Kastélyt látogató nagyszámú turista jelentéktelen hányada kíváncsi a városra, tölti itt az idejét, költi itt a pénzét.

LEHETŐSÉGEK

Megállásra, emlékezésre hív az Erzsébet-park, a valamikori Haraszi Erdő. Sisi gyakori és kedves sétáinak színhelye, a városalapító Grassalkovichok idejéből származó gyönyörű Golgotával, a nosztalgikus hangulatot ébresztő fasor végén Erzsébet királyné igazi alakját idéző évszázados szoborral, és az egész ország, feléje áradó szeretetét, tiszteletét, őszinte gyászát kifejező, a vármegyéket jelképező izgalmas és művészi kődombbal. Néhány lépéssel odébb az egykori erdőszélen megtelepedett legendás művésztelep. A modern építészet kiemelkedő alkotása az új templom és közösségi plébánia, a puritán szépségű belső tér díszes a Szekeres Erzsébet magyar szenteket ábrázoló faliszőnyeg-sorozata. A város szívében a mozgalmas Fő tér, egyszerű és szép, régi református templommal, a felújított szecessziós Erzsébet szállodával és a legújabb, nemzetközileg is különlegességnek számító testvérvárosi ajándékkal, az Indonéziából kapott Világbéke Gonggal. A város legrégebbi épületében, a XVII-i Hamvay kúriában működő Városi Múzeum igényes és változatos kiállításokkal várja a látogatókat. A mozgalmas és hagyományos piac igazi mediterrán hangulatot varázsol a kúria belső udvarára. A közelben a Városi Könyvtár és Információs Központ a mai kor minden kihívásának megfelelő, és mégis nagyon emberi léptékű és barátságos hely, ami tartalmas megülésre, időtöltésre hív. Az Alsó-parkban sétálva a Cserkész –szobor, a Trianon-emlékmű és a Világfa állít meg. A Ferenc Józsefnek és Erzsébet királynénak épült királyi váró, arra emlékeztet, milyen lelkesedéssel várta Sisit és családját évről-évre Gödöllő népe. A vasútállomás fölött az Egyetem nagyvonalú méltóságot és szépséget sugárzó főépülete, az egykori premontrei intézet, majd orosz hadifogolytábor. Előtte a kedves, virágos parkban Kálmán herceg, a premontrei jótevő látványos lovas szobra áll. Körülöttünk mindenütt zöld park, így érünk el a divatos retro legklasszikusabb „Sztálin barokk” stílusú, 50-es évekből származó egyetemi campusához, mely párját ritkítja az országban. Közelben a fájdalmasan szép Fadrusz-kereszt. Az egyetemi telep mellett a Premontrei kápolnában Nagy Sándor eredeti tervei szerint készült el a színes üvegablak-oltárfal. A Fácános fái között bújik meg a **Duna-Tisza vízvásztóra épített** jobb sorsra érdemes bravúros **Víztorony** az 50-es évekből,

Borsos Miklós domborművével. Az Egyetem Gépejlődés-történeti múzeuma európai rangú látványosság. Botanikus kert is gazdagítja a SZIE látnivalóit. A Máriabesnyői Nagyboldogasszony Bazilika az ország egyik legnépszerűbb Mária-kegyhelye, búcsújáráhelye. Művészeti, történeti érdekessége miatt nemzetközileg ismert vallási turisztikai központ, mellette lelki feltöltődést, éjszakai megpihenést is kínál a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház. A város végében az erdő borította dombok ölelésében békét sugároz ez a szent hely, mély és felejthetetlen élmény azoknak, akik betérnek ide. A várost jelző táblán kívül Babat, világviszonylatban is rendkívülinek számító Istállókastélyával, a völgyben végighúzódó szép halastavaival, a magyarrá lett angol szakember irányításával működő egyetemi biokerttel, a látványos magyar falusi udvarral bővült vadászházzal és lovastanyával Isaszeg felé a tudományosan is számtalan érdekességet magáénak mondó Kisállattenyésztési Kutató Intézet, a Méhészeti Múzeum és a baromfi génbank, ami Gödöllő immár több mint száz éves, a magyar mezőgazdaságban játszott különleges jelentőségét tanúsítja. A létében fenyegetett intézet számára talán az életben maradási jelenti, ha idegenforgalmi látványosságként is megfogalmazhatóvá válik. A hatalmas királyi vadászterület kapujában az Arborétum. Isaszeg felé, a Rákos patak forrása mentén, Budapest közelében páratlan, 12 tóból álló horgászto-rendszer. Valkó felé elhagyva a várost, a honfoglalás kori lovas hagyományokat őrző Szárítópusztai Lovasiskola, ahol látványos kaszkadőr és lovasíjász bemutató mellett jurtaban zajlik a vendéglátás. A városban számos irodalmi emlék van. Petőfit itt ihlette meg Berta, itt élt Léda, Ady nagy múzsája. Sík Sándor, a pap költő, a Máriabesnyőn eltemetett tragikus sorsú miniszterelnök, Teleki Pál mellett az 1933-as gödöllői cserkész világtalálkozó egyik szellemi mozgatója volt. Jókai Mórtól Ottlik Gézáig a magyar próza jeles mesterei töltöttek itt hosszabb-rövidebb időt.

ÖTLETEK, JAVASLATOK

Még a Gödöllőt jól ismerő őslakos számára is lenyűgöző ez a felsorolás, ez a sokszínűség, amit nem kell mesterségesen vonzerővé formálni, hiszen hagyományra épülő igazi értékeket soroltunk fel. A bemutatathóságot, a fogadóképességet kell kialakítani, ami van ahol kész, van ahol nagyon komoly erőfeszítéseket, összefogást és anyagi erőt igényel. A páratlan változatosságot kiemelve, mégis szükséges egy vonzó **brand, védjegy** ami az egész eladhatóvá teszi. A világon kevés város van Gödöllőhöz hasonló helyzetben, hogy a megköphatatlan népszerűségű **Sisit** választhatja, minden túlzó hamisság nélkül, idegenforgalma vezéralakjának. „*Gödöllői lakos vagyok*” mondta Erzsébet királyné maga, s választotta a közelmúltban megjelent könyve címéül Szabó Margit. Kitűnő választás,

számunkra is vezérfonal. Az ő igazi alakja alkalmas arra, hogy úgy jelentsen vonzerőt, hogy közben nem hamisítjuk meg, hanem felfedezzük a benne rejlő emberi gazdagságot, és vele jobban megértjük a bemutatni kívánt látnivaló értékét.. Tovább erősítve ezt a vonalat, **Erzsébet királynét és Gödöllőt** olyan módon javasoljuk kapcsolatba hozni, hogy az **a mai embert a napi életének helyzeteiben is elérje.**

Erzsébet királyné, a *háttérpolitikus*, a kiegyezés munkálója, a *magyarok pártfogója*, aki valami különösen vonzót talált ebben az országban, ebben a népben, ebben a nyelvben, kultúrában, érzésvilágban és gondolkodásmódban. Erzsébet királyné az *utazó, a kultúra, az irodalom lelkes híve, művelője*. A lázadó királyné, aki az etikettől, és anyósa befolyásától megszabadulva *igazi édesanya* akart lenni. Az örömmel és fájdalommal megélt anyaság. Sisi, mint *megértő feleség*, boldog és boldogtalan asszony, aki szabad és szabadságot ad. Sisi mint nő, mint *szépségideál*, mint az *egészséges táplálkozás úttörője*. A *természetszerető* királyné, aki órákig sétál és lovagol az erdőben, Sisi, mint *vívódó magányos lélek*, aki együttérző másokkal, de akit szinte senki nem ismer. Sisi aki egész életében *úton van, keres*, de talán maga sem tudja, hogy mit, vagy kit. Sisi az *Istenkereső*.

Ebből a nehezen megfejtető, sokarcú, nagykincsű emberből kiindulva elkerüljük a habkönnyű édeskés porcelánfigura csapdáját, és *az érdekes, titokzatos, jót kereső, igazi embert mutatjuk meg, aki hozzánk hasonló, és akinek gödöllői napjai tele vannak örömmel és kudarcokkal.*

Nem a bulvár, hanem az élet oldaláról keresve, sok mindenre választ kaphat a Királyi Kastélyban és Gödöllőn, aki az igazi Sisivel szeretne találkozni.

Ennek megfelelően gödöllői fejlesztési javaslatunk következetesen - és ahol lehet - Sisi személyéhez kapcsolódnak. A Gödöllőre indulót, már Budapesten, a pályaudvarokon, Hév-végállomáson, repülőtéren, az autópálya-kijáratoknál, csomópontoknál el kell, hogy érje a az interneten többször látott egyértelmű üzenet és forma. A térségbe érve már ismerősen köszöntik, és igazítják el, informálják a látogatót **a védjegy üzenetét hordozó táblák**. Ezekre bizalommal hagyatkozhat, és nem csak száraz információkat kap, de Erzsébet királyné, mintegy kísérőként mellé is szegődik, és a közös barangolás végén már közeli ismerőse lesz, mert a táblák segítségével Sisi magáról is sokat „mesélt”.

Erre az alapgondolatra épülnek a Gödöllőnél javasolt programok közül mindazok ahol ez nem erőltetett. Erre alapozva terjesztjük ki ezt a rendkívül vonzó védjegyet Gödöllőn túl a

kistérségre is. Sisihez nem illik a harsány agresszivitás ezért fontos, hogy igényes megjelenéssel, de figyelemkeltő módon jelenjen meg az üzenet. A brand konkrét kidolgozása nem feladata a koncepciónak, da a javasolt marketingstratégia erre épül. *Indító elképzelésünk szerint a Gödöllői dombságot jelképező zöld szín, a művésztelep szecessziós világát idéző formákkal alkotná a keretet, amiben Sisi kedvelt levendulaszíne adja a tábla alapszínét. Ez kontrasztos, feltűnő, mégsem harsány és a fehér betűk jól olvashatók rajta.*

Gödöllő, történelmi hagyományaihoz és a jelenben az *összmagyarság érdekében vállalt szerepéhez méltó*, kiemelkedő hazai és nemzetközi érdeklődésre számot tartó látványosságok, **hungarikumok** *otthont adó gazdája lehetne.* Budapest közelségéből, a kastély vonzerejét megsokszorozva ezek a város idegenforgalmának egészen új szerepet adhatnának a magyar turisztikai kínálatban.

Két ilyen állandó kiállításra gondolunk: az egyik az „**ÁLMOK ÁLMODÓI-VILÁGRASZÓLÓ MAGYAROK**” címmel a Millenárison látható kiállítás volt, amelyik összefoglalva, rendkívül látványos formában mutatta be, szinte a teljesség igényével nemzetünk eredményeit, sikereit a tudománytól a művészeteken át a sportig. Ideiglenes kiállítás volt, de anyagának jó része nyilván felelhető és a megtalált helynek megfelelően újrainstallálható, amit az eredeti kiállítás rendezője az új helyszínen is boldogan vállal.

A másik a **NEMZETI ROZÁRIUM**, az egykor oly népszerű budatétényi rózsakiállítás megújuló felelevenítése. Az akkori kiállítás motorja, a ma 85 éves Márk Gergely rózsanemesítő, akinek kertjében 700 saját nemesítésű rózsafajtája van, melyek a magyar történelem és kultúra nagy alakjainak nevét viselik. Ez a páratlan hungarikum elvész, ha valaki nem karolja föl, ugyanakkor egy jól megtervezett és gondozott rózsakert a világ minden táján kiemelkedő vonzerőt és - a kezdeti befektetések után - bevételi lehetőséget is jelent. A Rozárium ideális helye az Alsó-park, ahol külön belépődíj mellett lehet látogatni. A tapasztalat szerint a hely varázsa olyan erős, hogy a helyszínen a látott rózsákat a városi átlagár fölött lehet értékesíteni. Az áttelepítés teljes folyamata három év, tehát pozitív fogadtatás esetén érdemes mihamarabb elindítani a folyamatot, melynek első lépése a helyszín kiválasztása után a tervezés.

Javasoljuk a „**GÖDÖLLŐI MAGYAR HÉT**” eseménysorozatának létrehozását a már meglévő **Antal napi hagyományok** és a **Szabadságnapi rendezvénysorozat** a Magyar Polgármesterek Világtalálkozójának, valamint a Máriabesnyőn ugyanerre a hétvégére eső **Kárpát-medencei Magyarság Búcsúja** összekapcsolását, azzal, hogy a közbülső héten

rendezze meg a város a tervbe vett tehetségkutató **országos kulturális börszét**. Ez a hét egyben, az évad végén, a messze földön híres gödöllői **művészeti, népművészeti együttesek fesztiválja** is lehet, ahol a **civil szervezetek, egyesületek** is lehetőséget kapnak a bemutatkozásra.

Mindegyik Magyar Hétnek lehet egy **díszvendége** egy-egy **magyarok lakta régió**, terület - Bácska, Bánát, Kalotaszeg – vagy **diaszpóra** Argentínától Amerikán, Európán, Dél-Afrikán át Ausztráliáig. Ezen a fórumon egyben a magyarok egymás közötti megismerkedésére is lehetőség nyílik. Ez a **közösség mutatkozik be** kultúrájával, hétköznapi örömeivel, gondjaival. A kulturális és a baráti kapcsolatok megteremtése mellett a gazdasági életet érintő tárgyalásoknak is helyt ad ez a hét, így a területen érdekelt nagyobb cégek (CBA, MOL, OTP) támogatóként is bevonhatók.

A rendezvénysorozat üzenete az egészséges test szellem és lélek ápolása, ahogy ezt Sisi is tette. A hét komoly szellemi tartalmat adó eseményének egy **történelmi konferencia** megtartását javasoljuk. Minden évben történelmünk egy-egy szakasza lehet a tudományos konferencia témája, melynek a kiinduló és összekötő alakja a várost és a kegyhelyet alapító Grassalkovich Antal.

A Gödöllői Magyar Hét egyik *sok látogatót* Gödöllőre vonzó hagyományos rendezvénye lehet a **Kárpát-medencei Utazás Kiállítás**, ahol a terület utazási, üdülési lehetőségeit mutatják be a kiállítók elsősorban a magyarországi közönség számára

A felsorolt adottságok mellett, egy jótékony gyógyulást, tartalmas pihenést és egyben szórakoztató kikapcsolódást ígérő **TERMÁLFÜRDŐ**, bizonyára hosszabb tartózkodásra csábítaná a vendéget, még akkor is, ha Budapest fürdőváros, mert a fürdővendég szívesebben lakik, csendesebb, pihentető környezetben, kis távolságra a napközben meglátogatható látványosságoktól. A nagyobb számú Gödöllőn megszálló vendég nyilván szívesen megnézi a helybeli látnivalókat, étkezik, fogyaszt a helyi éttermekben, kávéházakban és bevásárol a boltokban.

A vonzerők fejlesztése, megfelelő választékot nyújtó szálláshelyek létrehozása, és a város távol fekvő látnivalóinak összekapcsolása tehát szoros kölcsönhatásban vannak egymással. Ez azt is jelenti, hogy a városi idegenforgalom kialakításához egy hatékony marketingtevékenységre építve egyszerre kell ezekkel a részterületekkel foglalkozni.

Gödöllőnek, mint Sisi városának, mint a kastélyon kívül is változatos élményeket nyújtó városnak, mindenképp meg kell jelennie – minden alkalmas eszközt felhasználva – a hazai és nemzetközi turisztikai piacon. Az **ELIGAZÍTÓ TÁBLÁK** – ahogy korábban is írtuk – már az ideutazás lehetséges indulóállomásain észre kell, hogy vegye mindenki. A város védjegye, ami *a művésztelep szecessziós formavilágára és a Sisihez kötődő tartalomra épül*, elkíséri a Gödöllőre utazót a rövid úton és már ismerősen fogadja a városba érkezési helyén. Ezt a táblát látja **minden érdekes látnivaló mellett**, figyelemfelhívóként, eligazítóként. Ezt a **stílust, hangulatot idéző irányító táblák készülhetnek majd a városban mindenütt**, hogy összehangolt legyen a városkép és **egységes a várost bemutató imázs**. A külső megjelenéshez *hozzá lehet tenni valami szokatlant is*, ami még szerethetőbbé és felejthetlenebbé teszi a Gödöllői látogatást, arra is gondolva, hogy a legjobb és leghatékonyabb marketing a személyes és továbbadott élmény. Ilyen **táblákkal** lehet megjelölni nemcsak a **kiemelt nevezetességeket**, hanem például a város **irodalmi emlékeket őrző épületeit is**, elmesélve mindenütt a helyhez **kapcsolódó történeteket, érdekességeket**. Éppen a rövid, de **mesélős és személyes hangvétel**, az otthonát szerető, de **nem túlzó elfogultság** teheti ezeket a szövegeket megjegyezhetővé, emlékeztetővé. Ahol lehet, meséljük el a helyhez kapcsolódó **emlékeket, történeteket Sisiről**, aki sétái során nagyon sokfelé megfordult a városban, törekedhetünk arra is – ha nem is kapcsolódik a helyhez közvetlenül – hogy minden táblán írjunk az *ő gödöllői életéhez kapcsolódóan valami érdekességet – egy speciális betűformával* – és így a látogató ezt már *minden táblánál kíváncsian keresni fogja*, s a mozaikszemekből *maga állít össze egy képet Gödöllő felejthetetlen lakosáról*. Fontos, arra törekednünk, hogy ez **a kép igaz legyen**, hogy a nagyobb hatás kedvéért vendégeinket ne csapjuk be még felesleges túlzásokkal sem, mert ez biztos kiderül, és elveszítjük bizalmát, túlzásokra nincs is szükségünk, mert amit át akarunk adni neki az megtörtént valóság, viszont nem mindegy hogyan tesszük befogadható élménnyé azt.

A VÁROS LÁTNIVALÓINAK ÖSSZEKÖTÉSE döntően fontos feladat. Több lehetőséget is kínáljunk! A parkok városában fontos a **GYALOGOSOKRA** gondolni, akiknek javasolhatunk időtartamtól és érdeklődéstől függően többféle sétaútvonalat, amit a várost bemutató prospektusban is fel lehet tüntetni.

Gödöllő méretéből, egyeteméből és a célpontok távolságából adódóan a biciklisták városa lehetne, mégsem jellemző a városra a biciklista látványa, mert a forgalmas országút és az erős átmenő forgalom nem csinál kedvet a kerékpárra üléshez. Annak azonban különleges hangulata van, amikor egy város biciklizik, ha valaki például Ravennába látogat, megérti ezt

az élményt. Amikor elkészül az elkerülő út, a város közlekedése megkönnyebbül, elképzelhetővé válik egy **városon belüli kerékpáros közlekedés megtervezése**. Akkor kialakítható egy **BICIKLIS VÁROSNÉZÉS**, akár a Margitszigetről ismert **bringóhintókkal**, melyek térképet is kapnak az eligazodáshoz, akár egy Skandináviában ismert, nálunk példaértékű, emberekbe vetett *bizalmat sugárzó rendszer bevezetésével*, amikor *az egyik helyen kölcsönzött kerékpárt a város másik pontján is leadhatja*. Ilyen pontok lehetnek a kastélynál a vasútállomáson, az egyetemen és Máriabesnyőn is. Később ezek fogyasztási lehetőséget is biztosító **turista információs- és pihenő pontok** lehetnek

A legjellegzetesebb **VÁROSNÉZŐ** közlekedési forma egy **NOSZTALGIAJÁRMŰVEL** - omnibusszal, kisvonattal - vagy akár egy erre *a célra dekorált* normál városi **AUTÓBUSSZAL VAGY KISBUSSZAL** megoldott *hop on hop off* jellegű élményszerű kalandozást kínál a város látnivalói között. Ez az egyéni turisták számára legalkalmasabb városnézési forma sok külföldi város után most Budapesten is igen népszerűvé vált. A vendég **egyetlen jeggyel bárhol leszállhat, majd visszazárlhat** egy meghatározott időn, például egy napon belül **A megállóban** a már jól ismert Gödöllőt idéző jellegzetes **eligazító tábla** várja a leszállót, aki nemcsak arról tájékozódik a **térképet is** mutató táblán, hogy milyen **láttnivalók** várják, de azt is megtudhatja, hogy milyen **vendéglátók, üzletek, szolgáltatások** várják őt a környéken. Így a **közös marketing**, a várható eredmény reményében, a terheket is megoszthatja a résztvevők között. A jármű menetrendszerűen közlekedik, Gödöllőn egyetlen járművel is megoldható, hogy óránként visszatérjen egy-egy megállóba. A városnézésnek nevet adva *„Gödöllői lakos vagyok - Sisivel Gödöllőn” több nyelvű, gépről hallható kíséző szövegben* ez úgy jelenik meg, hogy *Sisi maga a házigazda, ő a várost bemutató idegenvezetőnk*. Az útvonal rendszeres járat esetén arra is alkalmas, hogy a **helyi lakosság is igénybe vegye**, nyilván kedvezményesebb jeggyel, vagy gödöllői bérlettel, ez megkönnyíti az üzemeltetést is, mert a „Sisi busz” olyan pontokat köt össze, hogy **beépíthető a város közlekedési rendszerébe**, ezáltal könnyebben megvalósítható.

Alapötletként a tervezett útvonal: (* = a javasolt megállót jelzi.) Királyi Kastély – Szabadság tér – Erzsébet park * – Táncsics Mihály u – Körösfői Kriesch Aladár u* (az egykori művésztelep házai) - Szent Imre u – Erkel F u* (Nagy Sándor ház)– Semmelweis I u – Táncsics M u – Kossuth L u – Szent Imre u* (az új Szentháromság plébániatemplom, Remsey ház, GIM) – Körösfői Kriesch Aladár u - Dózsa Gy u – Kossuth L u * (leszállás a Szabadság térhez, a gyalogosan a fő tér és környéke, Evangélikus templom, Református templom, Világbéke Gong, Hamvay kúria, Városi piac,-) Bajcsy Zs u – Szilhat u – Dózsa Gy út

Szabadság út* (Petőfi Sándor Művelődési Központ, Alsó-park) - Testvérvárosok útja – Mátyás király u* (Blaha) – Arany J u*(Grassalkovich présház) – *ha megoldható: Présház u – Címer u (Királytelep)- ha nem oldható meg: Arany J – Babati u –** Batthyány L u – Szabadság u* (példa a vendéglátókhöz való kapcsolódásra:Sziget vendéglő) – Szabadság u – Máriabesnyő buszforduló *(Nagyboldogasszony Bazilika, Grassalkovich-kripta, kapucinus kolostor, Mária Múzeum, Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos ház, Sisi gloriette) Országút – Besnyői Lakópark, temető* (Gr. Teleki Pál sírja) – Országút – Babat forduló* (Istálló kastély, biokert, lovastanya, falusi udvar) -Országút -Szabadság u – Szentgyörgyi Albert u *(SZIE –Egyetem, sportpályák, strand, Gépjelődéstörténeti Múzeum, Premontrei gimnázium, Premontrei temető –Fadrusz-kereszt, víztorony, Fácános,) – Premontrei u*(Premontrei kápolna Nagy Sándor tervezte üvegablak-oltárral) – sorompó – Állomás u – Állomás-tér* (Királyi Vároterem, Alsó-park)- Sétány u –Isaszegi u - Arborétum forduló* (Arborétum, Méhészeti Gyűjtemény, KÁTKI, horgásztavak) - Isaszegi út - Ady Endre u – Királyi Kastély*.

A város egyedi értékeire kialakított programjavaslatok

A VILÁGBÉKE-GONG Akár a város új, sokakat megmozgató napi látványossága is lehet. Megszólaltatását ünnepélyes keretek között, megfelelő sajtóval előkészítve, országos eseménnyé lehet tenni. Fontos egy ügyes és lelkes szervező, aki összefogja és mozgatja a civil szervezeteket és a bevonható szereplőket. A naponta ugyanabban az időben – érdemes a kastélylátogató csoportok idejét figyelembe venni – ½ 12 lehet egy ilyen időpont, naponta más-más civil szervezet képviselője, vagy magánszemély kongathatja meg a gongot, amit valamelyik tv és rádiócsatorna élő adásban közvetít. A kiválasztott egyben egy szándékot, kérést, hálaadást is megfogalmaz, ami kapcsolódik a béke, világunk jobbításának gondolatához. Ezt a szándékot ünnepélyes külsőségek között beírja egy erre a célra készített nagy Világbéke Könyvbe, majd ezután háromszor megszólaltatja a gongot. Fontos, hogy méltóságteljes és látványos külsőt adjunk a jelenetnek, ami Gödöllő „örségváltása” lehet, napról napra ugyanabban az időben visszatérő látványosság, ami egyre több nézőt vonz, az utazásszervező irodák beépítik programjukba, mert rövid és ingyenes. A napi események házigazdája egy-egy civil szervezet, egyesület lehet, aki akár a tevékenységére jellemző kosztümben, akár díszes egyenruhában vonul fel, mindenesetre a városnak is van az eseményhez használatos köpenye. A gongütést, ha már elegendő érdeklődő van, egy izgalmas

eseményt jelentő rövid licitálással a helyszínen lehet megvásárolni, a befolyt bevétel mindig valamilyen jótékony célt szolgál. Mindezt a napi helyi- és országos sajtóban lehet a nagyközönség számára közvetíteni, a rádió- és tv adások mellett.

Érdeemes először az idegenforgalmi szezonban a hét bizonyos napjain elindítani a gongütés eseményét, majd szervesen erősödve akár napi sűrűséggel is megrendezhetővé válik.

AZ EGYETEM nem csak az ország egyik legjelentősebb intézménye, de komoly látványosság is a *Mezőgazdasági Eszköz- ésGépfejlődéstörténeti Múzeummal, a központi épülettel és szép parkjával, művészeti értékeivel, az 50-es években készült „retro” hangulatú campusával, a vízvázlatra épült víztoronnyal, botanikus kertjével, szállást és étkezést kínáló infrastruktúrával.* Javasoljuk, hogy Gödöllőn belül önálló idegenforgalmi programként is szülessen meg egy „**CAMPUS KÖR**” amivel mindezeket a látnivalókat be lehet járni.

A fogadó-központ a Gépfejlődéstörténeti Múzeum, ahol az egész útra jegyet válthat, melyet jól kiképzett önkéntes diákok kísérnek. Most indul az idegenforgalmi képzés, a diákoknak ez mindjárt egy gyakorlati találkozást is kínál az idegenforgalommal. A „Campus Kör” különlegessége, hogy az útvonalat egy erre **a célra használatos működő mezőgazdasági géppel járhatják be,** ha több ilyen gép van, a vendég választhat, hogy melyikre ül. Ez lesz, ami a **hírét viszi és népszerűvé, keresetté teszi** ezt a látványosságot, egyben bevételi forrássá is válik az egyetem számára. (Hajóson a pincefaluban használnak pld úgynevezett csettegőket, amin akár többen is utazhatnak).

Az egyetemen minden adott ahhoz, hogy jelentős **konferencia központtá** váljék.

Ahhoz, hogy a kastély után érdeklődő utazásszervező kedvet kapjon az általa szervezett csoportnak hosszabb gödöllői tartózkodást kínálni, újszerű tartalommal és formával megtöltve állítsunk össze programcsomagokat, fél napra, egész napra és Gödöllői szállással. A város sokoldalúságát kell emberközelbe hozni, hogy a vendégek élményt kapjanak és jól érezzék magukat. A kínálat újdonsága a turisztikai palettán az is, hogy a város történelmének más-más jelleget hordozó, más-más szempontból érdekes három évszázadából merítve a szervező által választható módon, a barokk Grassalkovich-kort, a fényes Királyi kastély korszakot, és a hozzá kapcsolódó századfordulót, vagy a mozgalmas és ellentmondásosan izgalmas XX. századot idézzük meg. Részletek a programoknál.

A KIRÁLYI KASTÉLY

A JELEN

A Királyi Kastély tulajdonképpen a városhoz hasonló problémával küzd: nem tudja megtartani a hozzá érkező látogatót, hogy tovább maradjon, több időt töltsön a kastélyban, több pénzt költjön itt. A gyakorlat szerint megveszi a kis körre szóló belépőjét, esetleg a kastélylátogatás után benéz az ajándékboltba, netán megiszik egy kávé egy sütemény mellé - ebédelni már nem tud - és megy tovább, mert nincs mit csinálni. A ráérősebb, romantikusabb lélek talán még nekiindul a parknak, de mikor néhány méter után nem lát további vonzó célpontot, vissza is sétál. Néhányan befizetnek a nagy körre, és további érdekes látnivalókkal gazdagodnak, de a folytatás nekik is ugyanaz.

LEHETŐSÉGEK

A kastély és parkja lehetőséget kínálhat a vendég számára, aki egy másik városból érkezett, hogy újabb élményekkel gazdagítsa látogatását. A barokk színház hatalmas költséggel eredeti formájában helyreállított igazi műemlék-kuriózum, de mégis ritkán használják, mivel a magas működtetési költség és a fellépti díj minden egyes programmal csak további veszteséget jelent. A Királypavilon hasonlóan szépen helyreállítva várja, várja a látogatókat.

ÖTLETEK, JAVASLATOK

HANG-ÉS FÉNYJÁTÉK¹⁴ Erzsébet Királyné, Sisi a házigazda és végigkalauzol élete történetén, miközben megismerjük gödöllői napjait, a kastély legbelsőbb titkait. Nyári jó idő esetén a helyszín a szabadtéri színpad területe, de a parkot is bevonjuk a műsorba. Eső, rossz idő esetén a díszterem lehet a póthelyszín. Budapest közelsége óriási lehetőség, mert kevés az igazán népszerű, nagy látogatottságú esti program, megfelelő szervezéssel ez kitűnő lehetőség a túraszervezők számára, hogy egy további vonzó esti műsort illesszenek csoportjuk programjába. A jó közlekedési lehetőségek, különösen este az egyéni vendégek számára is vonzóvá tehetik ezt a látványos programot.

*Ez a hang-és fényjáték megfelelően igényes tartalommal, ötletes megoldásokkal, körültekintő szervezéssel és jó marketinggel akár már a közeli jövőben valósággal **berobbanhat Budapest turisztikai kínálatába.***

---

¹⁴ ezen programok gyakorlati megvalósításához szükséges javaslataink meghaladják e koncepció kereteit.

BAROKK SZÍNHÁZ¹⁵ A színház rentábilis lenne, így lehetővé válna esti előadások szervezése is, sőt még a kastély általános bevételeit is jelentősen gyarapítaná, ha nappal, a látogatási időben önálló belépőjeggyel működne. **ÓRÁNKÉNT VISSZATÉRŐEN HÁROM 15 PERCES FILM** követné egymást, amelyekre a nagy pénztárban, de a helyszínen is lehet jegyet venni, egyenként, vagy kedvezményesebb áron két, vagy három előadásra is, hiszen, ha az első kedvet csinál, lehet, hogy a helyszínen vásárol a következő előadásra is jegyet, hiszen azok rövidek.

A filmek egészen speciális módon a barokk színpadtechnikát is felhasználva egy **csak erre a színpadra született műfajban** kerülnek előadásra, ami még vonzóbbá és jó marketinggel nemzetközileg híres látványossággá erősítheti ezt a bemutatót. A rövid előadások azt is lehetővé teszik, hogy a szervezett nagyobb létszámú csoportok is megnézzenek legalább egy előadást, és utána vásárolhassanak a színház kijáratánál is működő boltban, mielőtt továbbutaznak. Három izgalmas témát feldolgozó filmet tartalmaz javaslatunk: *Sisi egy napja Gödöllőn, Családi élet a királyi kastélyban, Ferencz József és Erzsébet királyné koronázási ünnepsége*.

A FELSŐ PARK nagy lehetőség, **vonzerővé alakítása** tovább tartaná a vendéget a kastélyban, további szolgáltatások igénybevételehez juttatná őt. Ehhez két javaslatunk van.

TESTVÉRVÁROSOK PARKJA Egy olyan virágoskert létrehozása amely a testvérvárosok virágajándékaiból született (az indonéz kapcsolat különösen látványos elemmé válhat). Ehhez már a park aljából látványosan vonzó út vezet. Itt a nagyközönség előtt nyílna mód a városnak ezeket a kapcsolatait és a partner városokat a kísérő táblákon bemutatni. A kapcsolatokban közvetve, de az ajándékboltokon keresztül közvetlenül is jövedelmezővé válhat ez a park, mert a testvérvárosokhoz kapcsolódó új termékcsalád válik eladhatóvá.

„SISI VIRÁGÚT” A KASTÉLYPARK PÁRATLAN LÁTVÁNYOSSÁGA. Összeköti a kastélyt az Erzsébet parkban álló szoborral. A Királypavilonhoz vezet, itt lehet egy olyan állomása, ahol ajándéktárgyak, virágok, a virágút emléktárgyai, kiadványai vásárolhatók, egyben a **Királypavilonhoz elhozott vendég külön belépővel** meg is látogathatja ezt a különleges látnivalót. Az Erzsébet parkra nyíló kis kapun, átkelve az úton és a hév síneken a parkban folytatódik a sétány. **Az Erzsébet park így gyönyörű virágsétánnyá válik** a felújított Golgotával és elvezet *Erzsébet királyné szobrához, a vármegye emlékművéhez, a*

---

¹⁵ ua.

szikladombhoz. A város így új látványossággal gazdagodik és ajándékozza meg vendégeit, akiket varázslatos virágúton kivezet a kastélyból a városba. Innen jól kijelzett vonzó táblákkal lehet őt tovább vezetni a művésztelep emlékeihez, az újra virágdíszbe öltöztetett Nagy Sándor házhoz, vagy Gödöllő új sportközpontjához.

A virágút odailleső virágok segítségével rendkívül látványosan és **Sisihez méltó szépséggel vezet végig térben és időben Sisi életútján, születésétől tragikus haláláig.** Eközben elvezet a kastélytól az Erzsébet szoborig, úgy, hogy közben több ponton megállhat, megpihenhet a vendég a helyhez illő pavilonokban, ahol fogyaszthat, vásárolhat. **Jelképnek a Márk Gergely által nemesített Erzsébet királyné rózsát javasoljuk.** A virágút oda-vissza átjárhatóvá teszi a kapcsolatot az Erzsébet park és a kastély között, ezzel mintegy *meghosszabbítva a kastélyparkot, mint látványosságot.*

A KIRÁLYDOMBI PAVILON is kihasználatlan, bár nagyon látványos. A **Sisi virágút** elhozza ide a vendéget, aki **külön belépőjegyet** válthat a Királypavilonba.

Azt javasoljuk, hogy **élő történelemórákat** kínáljanak fel a látogató csoportoknak, *dinamikus, ötletes, interaktív formában* bevonva a látogatókat.

Múzeumpedagógiai feladat *különböző korosztályokra, magyarokra és külföldiekre* ennek kialakítása, megfelelő segédanyag elkészítése. Természetesen egy ilyen történelem órának a különböző változatait lehet kiejánlani, esetleg szereplőket is bevonva, különböző tárgyakat felhasználva, helyzeteket lejátszva, a csoport létszámától, igényétől és pénztárcájától függően. Természetesen ez a 40 percnél nem hosszabb előadás is külön vásárolt jeggyel látogatható.

A KASTÉLYVEZETÉSEKET megújítva lehetne csemegéket kínálni a látogatóknak, például egy **XX. századi** kastélyvezetés sokakat vonzana, benne a *Horthy-bunker* meglátogatása.

A KASTÉLYBAN EGY MELEGKONYHÁS ÉTTEREM mihamarabbi és hangsúlyos megvalósítása további időtöltést és fogyasztási lehetőséget jelentene a vendégeknek, és bevétel a kastélynak, egyben a rendezvények lebonyolításában is új távlatokat nyitna. Mindenképpen úgy kéne megtervezni, hogy látványos és *vonzó kerthelysége* legyen. Természetesen a tervezett *szállodaépítéssel összhangban*, de akár attól függetlenül, később ahhoz kapcsolhatóan érdemes felmérni egy ilyen vonzó kastélyétterem létrehozásának lehetőségeit.

A KONFERENCIA TURIZMUS szervezői számára a kastély nagyon vonzó és eladható célpont a felújítási tervekben szerepel egy erre alkalmas rendezvényközpont kialakítása. Azonban addig is a jelenlegi lehetőségekkel, a lovardával és a kisebb termekkel, különösen a rendkívüli háttérrel jelentő kastélyparkkal javasoljuk az ezen a piacon való hangsúlyos megjelenést.

A SISI ÚT pozitív kezdeményezés érdemes volna erre az útra a többi várossal összefogva csoportos kultúrutak szervezőinek kajaánlható konkrét programot összeállítani. Bejárótúráként és próbaként a meglévő Baráti Körök tagjai között lehetne meghirdetni a résztvevő városok vezetőivel és a szóba jöhető utazásszervezőkkel lejárni.

MÁRIABESNYŐ

Máriabesnyő az ország egyik legfontosabb Mária kegyhelye, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy 2008. 09. 09. a Vatikántól Basilica Minor titulust kapott, Magyarországon – beleértve az Esztergomi Székesegyházat is 17 bazilika van, természetesen mindegyik minor rangú, azaz kisebb bazilika, bazilika maior, nagyobb bazilika titulussal csak Róma 4 ősi, nagy temploma rendelkezik. A kisebb bazilika különböző kiváltságokat élvez, mint különleges tiszteletű hely, a Váci Egyházmegyében 2 bazilika minor van Máriabesnyő és Mátraverebély-Szentkút, nemzeti kegyhelyünk. A rendszerváltás után Máriabesnyőre visszatértek a kapucinusok, de Nagy László Tamás házfőnök 2000-ben bekövetkezett halála után, 2002-ben a Váci Egyházmegye kezelésébe adták. A kegyhelyen pezsgő plébániai élet van, a plébános Gáspár István atya.

Máriabesnyőt a kastélyépítő gróf és felesége Grassalkovich Antal és Klobusitzky Terézia alapította. 1759-ben, a grófnő csodálatos gyógyulása után, fogadalmuk szerint elkezdték építeni a kápolnát a loretoi szűz tiszteletére. Az építkezés közben került elő az középkori – a török által elpusztított premontrei kápolna romjai közül a 11 cm-es Madonna szobor, mely az ország legkisebb kegyszobra. A gróf eredeti szándéka szerint a loretoi szűz szobrának egy pontos másolatát az 1200 km-re fekvő itáliai kegyhelyről két kapucinus szerzetes hozta el gyalog, eközben itt az építkezés helyszínén, a török által elpusztított középkori premontrei kápolna romjai között csodálatos módon egy ugyanilyen ikonográfiájú Mária szobrot találtak. Ez az ország legkisebb kegyszobra, mindössze 11 cm magas. A kápolnában a gyógyulásáért rendszeresen hálát adó grófnővel együtt imádkozók között csodás gyógyulások történtek, egyre többen jöttek, a kápolna már túl kicsi volt. A gróf 1763-ban először kolostort épített nagy pincével és istállókkal, ahova kapucinus szerzeteseket hívott, majd 1771-re megépítette

a mai barokk kegytemplomot, amit az altemplom és a Grassalkovich család kriptája tart. Itt található a Mayerhoffer János által készített egyik legszebb hazai barokk alkotásnak számító síremlék. Máriabesnyő egyedülálló különlegessége, hogy két templom áll egymás fölött, és két kegyoltár egymás mögött. Történelmi, művészettörténeti kuriózumnak számít, a II. világháború éveiben egy székely festőművész, Márton Lajos által történt festészeti dekoráció az altemplomban és a kegytemplomban, melynek fő mecénása a gödöllői kastély akkori gazdájának, Horthy Miklós kormányzónak katolikus felesége volt. Rendkívül érdekes 1942-ben egy székely ember szemével látni a korabeli történéseket, ahogy ő ezt ábrázolta, és ahogy ezt érintetlenül hagyta a templomban az ezután következő évtizedek időszaka, ma már ez történelmi emlék, kordokumentum is egyben. A város végén, a dombok ölelésében fekvő kolostorhoz nagy kert tartozik, ahova Sisi gyakran járt sétálni, emlékét őrzi a restaurálásra és a nyilvánosan látogatható területre való áthelyezésre váró Gloriette. A Nagyboldogasszony Bazilikától néhány lépésre épült meg a múlt század húszas éveiben a Mater Salvatoris nővérek novicius háza, amely ma egy gyönyörű környezetben fekvő többfunkciós lelkigyakorlatos ház, szálloda és konferenciaközpont.

A JELEN

Évente több tízezren látogatnak el Máriabesnyőre, elsősorban a két hagyományos nagybúcsú alkalmával Nagyboldogasszony és Kisboldogasszony ünnepén. Emellett az utóbbi években három további búcsú is várja a zarándokokat. Minden hónap 25.-én engesztelő nap van, nagy vonzaskörrel, sokan járnak ki ilyenkor Budapestről is. A templom előtere a hét minden napján nyitva van, de a templomba belépni, csak előre lerendelt csoportoknak lehet, illetve akkor, ha van idegenvezetői ügyelet. Hétfvégén a vasárnap délelőtti miséken kívül ügyeletes önkéntes idegenvezető várja a látogatókat, néhányan közülük idegen nyelvet is beszélnek. Próbálkozások történtek a folyamatos nyári ügyelet megszervezésére is, de ez még nem működik megbízható módon. A látogatók a plébánia irodáján jelentkezhetnek be, hogy látogatást kérjenek. Egyéni látogatóknak nincs belépő, a csoportok két lehetőség közül választhatnak. A *Terézia úttal* –ennek ára jelenleg 450 Ft – a Kegytemplomot, az altemplomot és a családi kriptát látogathatják meg, míg az *Antal út* – 800 Ft-ért – a kolostorba is bevezeti a vendégeket, ahol 2002-ig éltek kapucinus szerzetesek. A vendégeket végül egy pohár miseborral búcsúztatják el a 250 éves pincében. Hasonló módon - egyelőre külön belépőjegy nélkül - látogatható a kolostor kertjéből nyíló Mária-múzeum, melyet 2008 nyarán a Városi múzeum munkatársai szakszerű módon átrendeztek, feliratoztak és a kapucinusoktól kölcsönzött anyaggal kibővítettek. A Mária múzeum különlegességnek számít az országban.

A plébánia kiajánlása szerint a látogatás orgonakoncerttel gazdagítható, és összekapcsolható a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos házban, a hely szellemének megfelelően összeállított menüből kiválasztható étkezésekkel. A templomlátogatásra érkezők a templom bejáratával szemben találhatják meg a kegytárgyboltot, ahol hagyományos vallásos ajándéktárgyakat, könyveket-képeslapokat vásárolhatnak. A bolt a nagyobb eseményekhez kapcsolódva, az előzetesen bejelentett csoportok látogatásához kapcsolódva, illetve a nyári időszakban – a déli órákat kivéve – folyamatosan, van nyitva. Sokszor előfordul azonban, hogy a bejelentés nélkül érkező egyéni látogatók, ha nincs plébániai hivatali idő, senkivel sem találkoznak a helyszínen, ilyenkor a kegytemplom és az altemplom előterébe tudnak bemenni, és az ott látható leírásokból tájékozódni. 2008-ban magánkiadás formájában jelent meg egy templomismertető füzetecske magyar és angol nyelven, ezen kívül a külföldi látogatók nemigen találnak könyvet, füzetet. Máriabesnyőt bemutató videofilm elkészült, ennek egy rövid változata a látogatási útvonal bejárása során is vetíthető.

Máriabesnyőn hagyománya van a karácsonyi élő *betlehemesnek* és noha csak két éve született meg a Húsvétkor elhangzó *Besnyői Passió* messziről is számos látogatót vonz, sőt tv-ben is látható volt

A Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Házat is a Váci egyházmegye kezelésébe adta a Mater Salvatoris rend, az utolsó idős nővérek 2008-ban hagyták el Máriabesnyőt. Hétfvégén jellemzően *lelkigyakorlatok, egyházi rendezvények vannak a házban. Az ország legismertebb papjai, előadói* sokszor telt házat vonzanak, de számos lelkigyakorlat zajlik a ház szervezésében Gáspár István igazgató atya vezetésével. Az egyházi rendezvények mellett a ház többfunkciós jellegéből adódóan szállodaként, konferencia- és rendezvényhelyszínként is fogad vendégeket. Esküvők, vállalalati tréningek továbbképzések kedvelt helyszíne. A házban az utóbbi években jelentős felújítások történtek és történnek. Ennek megfelelően középkategóriájú szállodai szobákkal és különböző méretű rendezvénytermekkel is rendelkezik. 10 egyágyas, 10 kétágyas, 11 háromágyas 7 négyágyas fürdős szobával rendelkezik, emellett a fő- és melléképületekben 72 ifjúsági szálláshellyel is rendelkezik. Saját konyhája 100 fős étterme van, egy 60 és egy 40 fős rendezvényterem mellett a kápolna 150 férőhelyes konferenciateremmé alakítható. A lelkigyakorlatos házhoz egy az erdőben végződő, különböző rendezvények megszervezésére alkalmas nagy kert tartozik.

LEHETŐSÉGEK

A vallási turizmus egyre népszerűbb lesz szerte a világon és hazánkban is. Máriapócs kétmilliárd Forintos kiemelt projekt keretében kerül be a legjelentősebb turisztikai fejlesztésekbe. Máriabesnyő lehetőségei, a hely varázsára, Budapest közelségére, különleges történelmi és művészettörténeti értékeire, a látnivalók és a szolgáltatások sokoldalúságára épülhet.

2009-ben, ünnepli Máriabesnyő a kegyszobor megtalálásának 250. évfordulóját, mindez lendületet adhat egy új, az idegenforgalomra nyitott gondolkodásmód megerősödésének, annál is inkább, mert 2008 szeptemberében alakult meg a plébánia új képviselőtestülete. A kegytemplom a 30-as országút mellett fekszik, a szervezett idegenforgalom által sűrűn használt úton, ami a királyi kastélyt és a Lázár Lovasparkot köti össze. Ügyes szervezéssel egy rövid megállás és látogatás hozzákapcsolható a döntően külföldi csoportok programjához. A kastély kulturális élménye és a lovaspark szórakoztató kikapcsolódása között itt egy teljesen más típusú, felejthetetlen **lelki élménnyel, az embert legbelső énjében megérintő** emlékekkel gazdagodhat az ideérkező. A vallási turizmus keretében érkező látogató az egyház számára az evangélizáció lehetőségét is kínálja, ha őszinte módon tudja a betérő érdeklődőt megszólítani. Máriabesnyő a hely békéjét megőrizve is alkalmas nagyobb számú látogató fogadására, hiszen a **templom** mellett az **altemplom**, a **kripta**, a **kolostor**, a **Mária Múzeum** egy hosszabb tartózkodást, lelki feltöltődést kínáló megállásra hív. A kolostor a pincével, a Mária-múzeummal, lehetőséget kínál *a forgalom egyirányúsítására*, és arra, hogy a hely szelleméhez igazodva, minél több szolgáltatást vegyen igénybe a látogató. A **Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház** által kínált szolgáltatásokkal Máriabesnyő arra is alkalmas, hogy ebben a békés környezetben több napra megszállva valaki innen járja be a környék nevezetességeit, netán utazzon Budapestre. Az ifjúsági szállások osztálykirándulások, erdei iskolák, tematikus vallási tartalmú táborok megszervezésére is lehetőséget adnak.

Pannonhalmán, Tihanyban, a Pécsi Egyházmegyében, Budapesten a Mátyás templomban jól működő vallási turisztikai szervezés fogadja a látogatókat, ezek között a helyszínek között azonban nem épült ki szoros együttműködés. Budapest közvetlen közelében azonban nincs ilyen szervezet, **Gödöllő stratégiai helyzete, jó közlekedési lehetőségei lehetőséget adnak arra is, hogy Máriabesnyő akár egy országos vallási-turisztikai összefogás mozzgója legyen.**

ÖTLETEK, JAVASLATOK

A látogatók kulturált fogadásához, megfelelő eligazításához ma már hozzá tartozik egy megfelelő **fogadóhely**, ami egyben figyelemfelkeltő, megállító funkcióval is rendelkezik. Alkalmas lenne egy ilyen **látogató-központ** létrehozására az országút melletti parkoló területe. Ennek a létesítménynek a megépítése több szempontból is előnyös lenne, mert amellet, hogy figyelemfelkeltő helyen áll, országúti pihenőhelyként az első találkozás lehetőségét, a megszólítást is felkínálja, az út közelsége nagyobb bevételt jelent, és forgalma a belső templomkerület életét közvetlenül nem érintené.

Ennek a megépítendő objektumnak kínál alternatívát a szép emlékű **régi Kalász vendéglő helységeinek életre keltése** a Hétház u 1-ben. Az egykori étterem most használaton kívül álló termei, továbbra is a Kalász család tulajdonában vannak, Kalász Károly elmondása szerint nem lenne akadálya annak, hogy újra használatba kerüljenek. Az épület előtt az út fölé nyúló plató - az egykori kerthelység - megfelelően figyelemfelkeltő lehetőség a megjelenésre. Ez a lehetőség természetes módon kínálja a fentebb már említett előnyt, hogy egy jól működő, fogyasztásra, eladásra is alkalmas **látogató-központ** jöhet létre, a szent kerülettel szerves egységben, a templom közvetlen közelében, de mégis úgy, hogy egyáltalán nem zavarja a liturgikus teret

A mai helyzet szerint a templomba igyekvő először a lépcsős *külső miséző oltár* előtti térre érkeznek. A zárt tér mediterrán hangulatot áraszt. A liturgikus időn kívül ez a tér is szinte kínálja a lehetőséget egy a meglévő épületben, a Szent József Kápolnából kialakítható kávézóval, kegytárgybolttal ellátott *látogató-fogadóhelynek, mint egy harmadik alternatíva*. Nyári estéken koncertek, színelőadások megrendezésére lenne alkalmas ez a szép zárt tér. Amennyiben megvalósul a látogatóforgalom egyirányúsítása, *kávézó, ajándék* és könyvesbolt, nemcsak a belépés színhelyén, hanem távozáskor a felújítás alatt álló a záródok wc-hez és a Mária-múzeumhoz közel lévő kijáratként kínálkozó kapu- bástyából is kialakítható hangulatos kerthelységgel.

A **templomi, kolostori vezetést élményszerűvé átélhetővé lehet tenni**, az elkészült 12 perces filmmel kiegészítve, amely az út elején, vagy végén az oratoriumban vetíthető. Az önkéntes helyi idegenvezetők képzése nagyon fontos eleme az idegenforgalmi fejlesztéseknek.

Maga a **kolostor**, ahol érződik minden szegletből, hogy néhány éve még szerzetesek éltek benne, **celláival** különleges lehetőséget kínál a nyugati országokban oly népszerű elvonuló

csendes napokra. Ehhez a Lelkigyakorlatos Ház teljes ellátást, a plébánia lelki kíséretét is tud biztosítani.

A kolostor **refektoriuma**, ebédlője a konyhával alkalmas olyan **étkezések** megszervezésére, aminek lehetőségével senki más nem rendelkezik. Ma már egy étkezést nem elsősorban a jó konyha tesz vonzóvá, hanem az a **hozzáadott attrakció**, amit a vendég az étkezés mellé kaphat. Egy, a kapucinus szokásokat étkezési hagyományokat és étkeket felelevenítő szerény *szerveseti ebéd*től a Grassalkovich kort idéző ünnepi gyertyafényes vacsoráig sokféle rendezvény, kísérő koncert, előadás megszervezésére alkalmas az egykori szerzeseti ebédlő. Az épület alatt a hatalmas **boltíves pince** igényes **miseborkóstolókra** ad lehetőséget, *figyelembe véve az alapító szándékát, hogy ne legyen kocsmá a kegyhelyen.*

Máriabesnyőn a szervezett turizmus fellendítése **szakembereket** és megfelelő **szervezeti formát** igényel. A Gödöllői központtal tervezett TDM olyan sajátos szervezet lenne - ehhez már megtörténtek az első egyeztetések - melynek tagjai között a magyarországi történelmi egyházak képviselői is ott lennének. Ez új távlatokat nyithat a vallási turizmusban, ami a különböző egyházak közötti együttműködésnek is egy élenjáró területe lehetne. Gödöllőn és közvetlen környékén, Vácot is beleértve számos, a különböző történelmi egyházakhoz kötődő, látnivaló van. Máriabesnyőn a létrejövő idegenforgalmi iroda a *környék vallásturisztikai kínálatát programcsomagokká* szervezve tudja a turisztikai piacra vinni, sőt **országos utakat is szervezhet** a többi hasonló intézménnyel együttműködve, ilyen vallási és kulturális tartalmú utakat a külföldön működő egyházi és világi zarándokutakat, kultúrutakat szervező irodáknak is fel lehet ajánlani.

*A pince melletti kazamata hangulatú **istálló** sor talán a világon **egyedülálló attrakció**, egy **BIBLIAI ÉLMÉNYKÖZPONT megteremtésére alkalmas**. Londonban, Párizsban rendkívül népszerű látványosságként működött a multimédiás eszközökkel megvalósított London Experience, hasonlóképpen Párizsban is. Ehhez hasonló lenne itt a hely szelleméhez igazodva a **”BIBLE EXPERIENCE” - „BIBLIAI UTAKON”** című multimédiás program, mely a romantikusan elhanyagolt 8 egymás mellett álló, egymásból nyíló boltíves istállón vezetné végig a vendégek kis csoportját, egyszerre 5-6 embert, hogy miközben fülhallgatón hallja a biblia szavait, és a történetet aláfestő megelevenítő hangokat, a helyiségben fényeffektusok teszik számára még átélhetőbbé azt, mintha maga is jelen lenne. Azután folytatja útját a következő helyiségben, ahol a történet folytatását, következő állomását élheti át ugyanígy. Egy-egy istállóhelyiségben csak addig tartózkodik, amíg az effektusokkal kísért

bibliai szöveg elhangzik, azután lép a következő helységbe, míg mögötte már érkezik a következő csoport. *A Biblia és életünk alapvető élménye, üzenete, az úton levés. Az Ó- és Újszövetségi Szentírás számtalan érdekes, tanító erejű történetet kínál programként, egy-egy út akár 15- 20 perc alatt is végigjárható, így egy látogatáskor a vendég több utat is végigélhet.* A számítógépes technika lehetővé teszi, hogy könnyen lehessen választani a programok közül, a fülhallgató biztosítja, hogy ne legyen áthallás a helységek között, és az adott teremben a fény effektusok is kiválasztott program szerint működnek. Az amúgy minden más célra csak óriási felújítás mellett alkalmas istállók, így szinte ebben a rusztikus állapotban a legalkalmasabbak erre a programra, és a legnagyobb helységben létrehozható lenne a **kulturált fogadótér**, bolttal, és más szolgáltatásokkal. A külső teret kell fogadóképes állapotba hozni, azonban ide külön bejárat nyílik, így a forgalom nem terheli a templom életét, de mégis **Máriabesnyő páratlan vonzereje lehet.**

A MŰVÉSZTELEP

A Gödöllői Művésztelep az egyetlen szecessziós művészközösség a magyar művészettörténetben. A XIX-XX. század fordulójának egyedülálló művészeti törekvései rendkívül népszerűek szerte a világon, gondolhatunk a Sagrada Familiára, Gaudi barcelonai remekművére, vagy a bécsi Hundertwasser házra. Örök népszerűségének oka, hogy ez a stílus egyszeri és megismételhetetlen, belőle nincs továbblépés, az egyetemes kultúra fejlődésének talán leglátványosabb zsákutcája. A magyar szecesszió ezen a különleges stílusirányzaton belül is rendkívüli. A látványosság nem hiányzik, Kecskeméten a városháza és a Cifra Palota, Budapesten az Iparművészeti Múzeum, a New York Kávéház, vagy a Postatakarékpénztár, a hogy csak néhányat említsünk a legkiemelkedőbbek közül. Lechner Ödön azonban egészen sajátos építészeti stílust teremtett, hiszen az Európa szerte elterjedt színes és dinamikus elemeket a magyar népművészet forma- és színvilágával gazdagította. Ezzel történelmi jelentést adott a stílusnak, kifejezve a Monarchiához tartozásunk mellett történelmi és kulturális identitásunkat is, aminek a Millennium kapcsán különösen erős üzenete volt. Ennek köszönhetően a magyar szecesszió meghatározó vonulata nem vált dekadenssé, hanem színességéből, változatos formavilágából életerő árad.

Körösői-Kriesch Aladár 1901-ben költözött Gödöllőre, a ma az ő nevét viselő egykori Erdő utcában vásárolt házat, a Haraszi erdő mellett, ahol néhány évvel korábban Erzsébet királyné oly gyakorta és szívesen sétált. A gyönyörű zöld környezet, a királyi kastély közelsége addigra már a társadalom művészetkedvelő tehetősebb rétegében, művészek és írók körében

is népszerű üdülőhellyé tette Gödöllőt és közvetlen környékét. Egy kultúrtörténetünkben páratlan kísérlet színhelyévé vált Gödöllő. Festők, szobrászok, szőnyegszövők, kézművesek életközösséget alkottak új életeszmények mentén, melyek ma is aktuálisak. Az alapítók totális választ kerestek a modern élet erkölcsi, szellemi, szociális és művészeti kihívásaira egyaránt. Olyan értékek mentén szervezték életüket, mint a családközpontú gyermeknevelés, a női hivatás kiteljesítése, az egészséges életforma komplex megélése, az étkezési szokások megreformálása, a testmozgás és testkultúra fontossága, mindez száz évvel ezelőtt forradalmian újnak számított, de ezekre a kihívásokra azóta is keressük a választ. Hasonló módon élték meg művészi hivatásukat is, a népi kultúra elemeit beemelték az új stílus formavilágába és összművészet kialakítására törekedtek. A szövőműhelyben egyszerű falusi asszonyokat tanítottak meg a szőnyegszövés mesterségére.

A kísérlet önmagában is vonzó érdekesség lehet a mindenhol különlegeset kereső turista számára, de egyrészt éppen a felvetett kérdések aktualitása másrészt a művészi kifejezési mód tárgyiasult és Gödöllőn főképpen a Városi Múzeumban látható emlékei szinte kiáltanak a lehetséges látogatók után.

A JELEN

A Körösfői Kriesch Aladár utcában emléktábla őrzi az alapító házát, ahol ma is leszármazottai élnek. A szemben lévő ház falán a tábla elárulja, hogy az egykor itt működött, messze földön híres szőnyegszövő műhely épülete ma magánház, a benne élő család viszont példamutató tisztelettel és nyilván komoly anyagi áldozattal, az eredeti külsővel állította helyre. Néhány házzal feljebb, az Erzsébet park felé sétálva kis beugró ösvény vezet Leo Belmonte házához. A szőnyegszövést meghonosító svéd származású francia művész, Medgyaszai Istvánnal, a korszak új megoldásokat kereső, nagy fantáziájú építészével tervezette meg házát, amely ma többszöri átalakítás után alig láthatóan bújik meg a Körösfői utca házaitól takarva. Az épületben ma a COOP működik, a régi szép időkre való nyitottság nélkül. Annak idején Leo Belmonte Nagy Sándorral és családjával kertszomszédként jártak át egymáshoz.

Nagy Sándor, akinek háza az Erkel Ferenc utcáról nyílik, a művésztelep másik meghatározó festőművésze volt. Kriesch Laurát, Aladár húgát vette feleségül. Az ő házát is Medgyaszai tervezte, a jellegzetes népi motívumok mellett angol stíluselemekből, ahogy a festő megálmodta. Az épület a maga különleges hangulatával még a mai elhagyatott – bár külsőleg felújított állapotában - is rendkívüli látnivaló, nem csoda, hogy filmesek kedvenc forgatási színhelye. A ház, a család külföldön élő leszármazottainak tulajdonában van. A város

megbízásából Gaálné dr. Merva Mária, a Városi Múzeum igazgatója próbált megoldást találni az üres alkotóház felélesztésére. A család nem zárkózik el a megállapodás elől, de több éve nem sikerült az ügyben előrelépni. Az egykori társadalmi élet fontos színtere volt a ház minden évszakban más-más színben pompázó kertje, ami most gondozott, de csupasz.

Visszatérve a Körösfői utcába, a városközpont felé sétálva, a temető mellett áll Remsey Jenő háza, aki második generációban csatlakozott a művésztelephez és 1980-ig élt és dolgozott itt. A vadregényesen gondozatlan kert mélyén a ház ma is a család birtokában van, áll és él a műterem, Remsey András, Jenő fia maga is festőművész.

A házzal majdnem szemben a GIM- ház művészei tartják életben az egykori szőnyegszövő műhely legnemesebb hagyományait Katona Szabó Erzsébet vezetésével. A házban kerámia és szövő-műhely működik, ez utóbbiban dolgozik Jenő unokája, Remsey Flóra, akinek a fia is művészi pályára lépett - páratlan módon immár a negyedik művészgenerációt képviselve a Remsey családban. A házban folyamatosan értékes kiállítások látogathatók, emellett képzés is folyik, nyári alkotótáborok vannak. A kert az egykori művésztelep asszonyainak legszebb hagyományait folytatva gyönyörűen ápolt, és különleges színharmóniát kínál évszokról – évszakra.

A Városi Múzeum őrzi az egykori művészek anyagának jó részét, ami 2009-től újból állandó kiállítás keretén belül lesz látogatható. A Múzeum országos gyűjteményi feladata a Gödöllői Művésztelep alkotásainak gyűjtése, szakszerű őrzése és bemutatása. Rendszeresen szervez kiállításokat, melyek keretében egy-egy szeletét dolgozza fel a Gödöllői Művésztelepnek, szervezi a tudományos konferenciákat, kiadványokat jelentet meg. Feladatának a Városi Múzeum azzal is igyekszik eleget tenni, hogy szecessziós sétát szervez, amely a múzeumi kiállítást és az egykori Művésztelep területének körbesétálását foglalja magában, a GIM-ben tett látogatással kiegészítve. Ehhez a sétához azonban egy szervezett előre bejelentett kis létszámú csoport szükséges. Az egyénileg érkező turistának nincsen segítsége, nincs városi prospektus, és helyszíni eligazító tábla.

LEHETŐSÉG

Az alapítás 100. évfordulóján a leszármazottak segítségével Kerti Ünneppel címmel egy rendkívül érdekes film készült az egykori művésztelep életéről, az akkori ünnepekről, közös együttlétekről. Volt mire emlékezni, és maga az emlékezés módja is rendkívül látványos és érdekes a kívülálló számára is. A látogató ma már nem elégszik meg azzal, hogy egykor szebb

napokat látott épületeket kívülről megnézzen, minél inkább bele tud lépni az egykori miliőbe, annál nagyobb élményt szerez. A nagyobb élményért hajlandó többet is fizetni. A Nagy Sándor ház és a kertje üresen áll, a Városi Múzeum igazgató asszonyának kitartó próbálkozásai talán meghozzák a mindenki által nagyon várt megállapodást és élet költözhet az elhagyott házba! Ehhez hozzásegíthet, ha konkrétabb formában is kirajzolódik a ház látogathatóságának formája.

A Remsey műterem is megnyílik talán, ha konkrét feltételekről lehet beszélni Remsey Jenő fiával, aki önmagában is látványosság, hiszen egy helyben élő leszármazott, aki maga is művész, egy művészdinasztia tagja.

A Körösfői Alapítványt mozgó családtagok is nyilván szívesen közreműködnek egy életet hozó megoldásban, hiszen a Nagy Sándor ház felújításában is komoly szerepet vállaltak.

A családok jó célért történő összefogásáról tanúskodik a Kerti Ünnepek című film megszületése is. Kell valaki, aki hozzáértő lelkesedéssel felkarolja az ügyet, mivel összefogás szükséges kell egy elkötelezett mozgó ember.

A GIM ilyen megközelítésből egy rendkívül érdekes intézmény, hiszen ott élet van, és magas művész színvonal.

Az érdeklődés itthon és külföldön is óriási a korszak és művészete iránt, megfelelő marketing segítségével nyilván sok látogatót lehetne a kastélyból, a fővárosból, sőt az egész országból idevonzani.

ÖTLETEK, JAVASLATOK

Több szintű megoldást javaslunk. A város honlapján, a különböző portálokon és turisztikai csatornákon meghirdetve *egyéni látogatók* számára is elérhetővé kellene tenni a művésztelep meglátogatását. Többnyelvű szórólappal, amely lehet a javasolt városi prospektus része, sőt akár egy látványos és hiteles hordozó design-ja, javasolt útvonalat kéne összeállítani, amelynek kiinduló bázisául szolgálhat akár a Múzeum, akár a GIM, ahol az igényesebb egyéni látogató meg is vásárolhatja a Művésztelepről szóló kiadványokat. Ezeket a helyeken akár kombinált belépőt váltva, amely a másik intézményre és a Nagy Sándor házra is érvényes, el is kezdheti szecessziós időutazását. Amennyiben ez megoldható a Kerti Ünnepek című filmet a Nagy Sándor házban, az eredeti helyszínen nézhesse meg, bár nyilván egyszerűbb a filmvetítést a Múzeumban megoldani.

Csoportos szervezés esetén különböző áron különböző programokat lehetne kiajánlani. Beépíthető egy látogatás a Remsey műteremházban, agyagozó vagy szövőbemutató a GIM-ben, egy tartalmasabb előadás a szecesszióról és a Művésztelepről a Városi Múzeum állandó kiállításán. Az egykori idők hangulatát felidéző kínálással egybekötött találkozó a családok leszármazottaival a Nagy Sándor házban. Esetleg egy kerti ünnep megrendezése korhű vegetáriánus piknikkel a Nagy Sándor ház kertjében.

Nyáron a GIM *alkotótáborokat* szervez, ezeket nemzetközivé és a Művésztelep, valamint a szecesszió hagyományait is felölelő több napos, vagy hetes aktív pihenést és tanulást kínáló programcsomaggá lehet formálni. Szállás a korabeli külsejét visszakapott Erzsébet Királyné szállodában, étkezéssel, borkóstolóval, a város és a környék látványosságainak élményszerű meglátogatásával, az egykori művészek életformáját idéző egészséges természetszeretettel és testmozgással lehet nap, mint nap más élménnyel vonzóvá tenni a programcsomagot.

Gödöllő központtal és szállással lehetne – történetéből és jelentőségéből adódó hitelességgel – meghirdetni egy *magyarországi szecessziós kalandozást*. Innen szervezett csillagtúrákkal megnézni a szecessziós Budapestet, egy vagy kétnapos alföldi túrával Kecskemétet, Kiskunfélegyházát, Szegedet természetesen hozzá a puszta élményét, a Tisza hangulatát megismerve a kort felidéző betyárvilágot. Egy ilyen jellegű magyarországi úthoz minden igazi érték hozzákapszolható, ami azt a kort, a kor művészetét, hangulatát, és a magyar népművészet gazdagságát kínálja. Zenei koncertek mellett igazi kultúrmisszió lehetne egy válogatás - akár idegen nyelven is - korabeli irodalmunk gyöngyszemeiből. Ez annál is inkább természetes része lehet egy Gödöllőről szervezett magyar szecessziós túranak, mert a Művésztelep művészei komoly irodalmi munkásságot is magukénak vallhatnak. Képzeljük, csak el milyen különleges élmény lenne egy irodalmi est a pesti New York kávéházban, írók, költők klasszikus törzshelyén, különösen akkor, ha a résztvevők az est végén buszra szállnak, hogy a jó levegőjű, nyugodt és a korabeli hangulatot idéző Gödöllőn térjenek nyugovóra.

BABAT

A Babati Istállókastély Grassalkovich I. Antal minden újra fogékony, kísérletezésre nyitott szellemiségéről árulkodik. Ami miatt ez mégis rendkívüli, mert pénze is volt ahhoz, hogy egy ilyen különös ötletet rokona egészségének javítására meg is valósítson. Maga a hely Gödöllő közvetlen környékének egyik legvonzóbb tája, a vízvázasztó domb aljában. Ahogy a völgybe érünk, megragadja az embert egy különös miliő, mintha mikroklímája lenne ennek a völgynek. Nem véletlen, hogy a természet szépségeire fogékony Sisi is többször járt itt. Alig

térünk le az országútról az Aranyos patak völgyében az erdő ölelésében megjelenik az első két halastó. Körbe ösvény, békéje, levegője van a helynek.

A JELEN

Az egykori különleges kastély az istállószárnyaival szörnyű állapotban, elhagyatottan áll, de nem menthetetlen. Közvetlen közelében – mintha csak egy falanszterbe érkeztünk volna – Matthew Hayes a magyarrá lett angol szakember vezetésével serény munka folyik az Egyetem tangazdaságaként működő nyitott biokertben. A völgyben lent a hasonlóképpen a SZIE üzemeltetésében működő babati lovastanya és vadászház 2008-ban egy nagyon igényes falusi udvarral gyarapodott. A kertben lovasjárató és hívogató kerti asztalok, a szálláshely iskolás diákokra szabott, igényesebb vendég számára nem alkalmas. A központi épületben lévő vadászterem azonban a mégoly igényes külföldiek számára is alkalmas étkezőhely, kb 30 férőhellyel. Kisebb lovasbemutatókra is alkalmas karám, szemben a földút másik oldalán fedett sátorlovarda.

LEHETŐSÉG

Gödöllő számára Babat és Babat számára Gödöllő. Babat a mai formájában is készen áll arra, hogy a kastélyba érkező külföldi vendégek is természetközeli aktív élmény formájában töltsék el gödöllői napjukat. Az istállókastély talán pályázati pénzből egyszer rendbe hozható, akkor majd további lehetőségek nyílnak Babaton.

ÖTLET, JAVASLAT

Sisi egyéniségét nagyszerűen kidomborító, csoportok számára megrendelhető programba építhető bele Babat. *Ép test, ép szellem, ép lélek – avagy Sisi nyomában Gödöllőn.* A program a királyi kastélyban kezdődik, ahol megismerkedünk Sisi igényes szellemi kultúrájával, gondolkodásmódját tükröző olvasmányjaival, a magyarsághoz fűződő személyes szeretetével. A parkban egy meghitt piknik mellett az ő verseiből is felidézünk néhányat. Blahán keresztül, miközben meghallgatjuk Blaha Lujza nyaralójában tett látogatásának történetét, *Máriabesnyőre* utazunk, ahova Sisi is gyakran tett hosszú sétákat, és egyedüli nőként a kapucinus kolostorhoz is volt kulcsa. Bejárva a templom látnivalóit felsétálunk a Gloriette-hez is. Megismerkedünk a róla szóló besnyői történetekkel, és az élet és anyaság szentélyében, anyaságában megélt örömeivel és fájdalmaival, Istenbe vetett hitével. Utunk végcélja Babat, ahol a halastó körül tett csendes séta után az Istállókastély mellett elhaladva a biokert életével ismerkedünk meg, felidézve Sisi étrendjét. A látott termékekből

vásárolhatunk is a helyszínen. Végül a *lovastanyára* érkezünk, ahol körbejárjuk a falusi udvart, majd a karámban a *Gödöllői Dámalovas Egyesület előadásában* megismerkedünk a dámalovaglás rejtjelmeivel és Sisi lovas történeteiből is hallunk néhányat. A programot *ebéd* zárja a kertben vagy a vadászteremben, mely az általunk a biokertben látott termékek felhasználásával készült. Közben a cigányzenekar Sisi kedvenc nótáit húzza.

15.2. Néhány programjavaslat a Gödöllőre hívott turisták részére

Csillag Péter összeállításában- kidolgozásában

IDŐUTAZÁSOK GÖDÖLLŐN

Önállóan kiejánlható programok:

KIRÁLYI KASTÉLY

MÁRIABESNYŐ KEGYTEMPLOM

LÁZÁR LOVAPARK

ÁRPÁD VÉRE LOVAS- ÉS KASZKADÓRISKOLA

GÖDÖLLŐI VÁROSI MÚZEUM

BABATI LOVASISKOLA

Időutazások:

XVIII.SZÁZAD

Grassalkovich Gróf Gödöllője - egész nap

Budapestről kiutazóban Ferenciek tere, Astoria érintésével megemlítve a Grassalkovich vonatkozásokat

Gödöllő Grassalkovich kastély, a kastélymúzeumban megismerjük a kastély építésének történetét, s azt, hogy mit is jelent a „Grassalkovich stílus”.Barokk Színház-barokk hangulat, vetített összeállítás a Grassalkovichokról, kastélytörténetek.

Máriabesnyő A kegytemplom születése és a csodák, a magyar Loreto, a Grassalkovich kripta, hogyan éltek a kapucinusok - a kolostor felfedezése, majd miseborkóstoló a 250 éves kolostori pincében

Ebéd - Grassalkovich házi ebédje a kedvenc szakácsnő konyhájából - a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos házban

Ebéd utáni séta a **Gödöllői Arborétumban**, majd rövid buszos barangolás az *isaszei halastavak* között

Alkonyati tűzvarázslat és honfoglalás kori kaszkadőr-bemutató táltosdob kísérettel az *Árpád vére Lovasiskolában, Száritópusztán*

Vacsora - kemencében és szabad tűzön készült ősi magyar finomságokkal jurtában, vagy a kertben.

Változatok:

Vendégségben Grassalkovich grófnál, Mária Teréziával

Máriabesnyő kegytemplom - A templom üzenete - Grassalkovich Antal, az alapító lelki hagyatéka, aki itt van eltemetve a kriptában, az egyik legszebb barokk művészeti emlékként számon tartott sírban, Mayerhoffer János remekművében.

Utazás a Királytelepen át a *Grassalkovich présház* érintésével

Gödöllő Grassalkovich kastély, színházprogram, séta a parkban,

majd *ebéd* a kastély barokk termében korabeli specialitásokból, korabeli etikett szerint tálalva Mária Terézia 1751-es látogatását felidézve. Jó idő esetén a kávé és a desszert a park gyönyörű ősfái alatt kerül felszolgálásra. A Grassalkovich kor hangulatát idéző muzsika teszi teljessé az élményt.

Grassalkovichok és Lázárok

Máriabesnyő kegytemplom - szellemi lelki indító a nap kezdetén

Lázár Lovaspark a festői **Domonyvölgyben**, a fogathajtó világbajnok

Testvérpár által megteremtett környezetben látható lovasbemutató majd cigányzenével kísért magyaros ebéd a hangulatos csárdában

Királyi Kastély Gödöllő - A kastély látogatáshoz egy hangulatos kávézás kapcsolódik finom süteménnyel, jó idő esetén a kastély udvarán.

XIX.SZÁZAD

A Királyi kastély kora - egész napos, szálláslehetőséggel

Gödöllőn a Királyi Kastélyban felidézzük Ferenc József korát és különös figyelemmel keltjük életre a kastély leghíresebb lakóját a szeretett Sisit. Megismerjük azt a környezetet, ahol több napot töltött el, mint a bécsi Hofburgban. A magyarok különleges rajongással vették körül, s ő nagyon megszerette ezt a lovagias nemzetet és a koronázási ajándékot, a Gödöllői kastélyt, ahol oldott szeretetben élt a királyi család, mentesen az udvari etikett merevségeitől.

Séta a kastélyparkban, rövid történelemóra a Királypavilonban. A boldog békeidők Gödöllője, séta az Erzsébet parkon át, főhajtás Sisi szobránál.

Kedvcsináló koktél a parkban, majd *ebéd a Kiskastély étteremben*.

Válogatás a Gödöllői Királyi Szakácskönyv ingyencségeiből.

A kávé az emeleti szalonban fogyasztjuk el, ahol asztaltársaságunk vendége egy kötetlen beszélgetésre az egykori szecessziós művésztelep lakóinak egy-

egy leszármazottja, aki fényképekkel illusztrálva idézi föl a 100 évvel ezelőtti különleges élet hétköznapjait és ünnepeit, és (vagy) egy helyi kortárművész, akinek munkáiból kamara-kiállítást láthatunk az emeleti teremben

Ebéd után a legendás *Gödöllői Művésztelep* hangulatának felidézése a Körösfői Kriesch Aladár utcában és a *Városi Múzeumban*.

Máriabesnyőn Orgonakoncert a kegytemplomban.

Mi köze egymáshoz **Fiedler János** kőművesnek és **Ferenc József** császárnak, avagy a legkisebb magyarországi kegyszobor megtalálásának csodálatos története.

Gyógyító szentkút és misebor - életre szóló gondolatok a kvadrumban.

E gondolatokat kézen fogva, csendes elmélkedő séta a kolostorkertben. Találkozás a *Sisi gloriette-nél*, annak idején ő is így sétált ezen a domboldalon.

Szárítópuszta Sisi a lovas, aki férfiakat meghazudtoló ügyességgel bánt a lóval, huszárhagyományok és ősi magyar virtus - lovasbemutató, majd hangulatos *vacsora*, jó idő esetén a kerti faasztalok mellett.

Szállás a századfordulót idéző régi-új gödöllői Erzsébet Királyné Szállodában.

Változatok

Történelmi idők, történelmi nevek

A Királyi kastélyt a *Károlyi kastély* felé vezető országúton közelítjük meg. A rendelkezésre álló időtől függően megnézhetjük

Fóton Ybl Miklós ünnepélyes *műemléktemplomát*,

különleges kérésre a klasszicista stílusú kastélyba visszaköltözött *gróf Károlyi László és felesége, Erzsébet grófnő* látják vendégül vendégeinket.

Gödöllő Királyi Kastély. Múzeumi séta a kastélyban, miért szerette Gödöllőt a vadászatot kedvelő *Ferenc József* és a szenvedélyes lovas *Sisi* Emlékek a királyi pár hajdani életének hétköznapjairól és ünnepeiről.

Utazás a királyi vadászterület érintésével.

Piknik-ebéd az arborétumban

Máriabesnyő kegytemplom. *Sisi* hosszú sétáinak, *Ferenc József* császár hálaadó imáinak ma is látható emlékét őrzi e szent hely, ahol a kriptában örök békében nyugszanak *I.-II.-III. Grassalkovich Antal*, és feleségeik *Klobusitzky Terézia grófnő*, *Esterházy Annamária* és *Esterházy Leopoldina hercegnők*

Domonyvölgy Nyáron lehetőség fürdésre, vagy sétára az erdők ölelésében fekvő domonyvölgyi tóban.

Lázár Lovaspark. A fogathajtó világbajnok *Lázár Vilmos* őrzi a több generációs családi hagyományt, a Vilmos nevet. Őse, *Lázár Vilmos* Aradon szenvedett vértanúhalált 1849 október 6.-án. A történelem különös fordulata, hogy *Ferenc József* az 1849-ben a magyar szabadságharcot legyőző, de a magyar tróntól megfosztott császár uralkodásának kezdetét jelzi az aradi ítélet. 1867-ben az osztrák - magyar kiegyezés után azt a kastélyt kapja ajándékba a magyar nemzettől, mint frissen koronázott magyar király, amelynek közelében állt egy másik aradi vértanú, *Török Ignác* gödöllői szülőháza.

Búcsúzásként látványos lovasbemutató.

XX. SZÁZAD

Gödöllő háborúban és békében - történelemtúra

Gödöllő Kastélytörténelem, a boldoggá avatott IV. Károly utolsó királyi napjai, Stromfeld Aurél főhadiszállása 1919-ben, Horthy kedvelt kormányzói kastélya, nagy vadászatok, királyi vendégek. A Vörös Hadsereg pusztító évtizedei, elhanyagolt, szomorú öregotthon ágyai a grófi és királyi díszterem csillárai alatt. Az újjáépítés - uralkodói segítséggel. A jövő, álmok és valóság. Különleges XX.- túra a kastélyban és a kastélykápolnában. Csillogás és romok: miről mesélnek a falak a föld felett és a föld alatt.

Szárítópuszta Árpád vére lovas- és kaszkadőriskola. Őshonos magyar állatok, ősi szokások, lovas-nomád virtus. Honfoglalás-kori lovasíjjász és kaszkadőrbemutató. *Ebéd* elődeink receptjeiből jurtaban, vagy kerti padokon fogyasztva.

Gödöllői Egyetem - a tudás őrzője és továbbadója, a remény otthona. A Premontrei rendház, az 1933-as Cserkész Világtalálkozó központja, a második világháború után a Vörös Hadsereg hadifogoly-tábora ahonnan a Gulág ra indultak sokan. Az aulában Amerigo Tot hatalmas műve A Mag Apoteozisa Gépfejlődéstörténeti múzeum, Fadrusz-kereszt és premontrei temető, kilátó a gödöllői dombtetőn, keressük a vízvázasztót!

Máriabesnyő Templom - történelem. A kegytemplomhoz a székelykapun át vezet az út, a köszöntő oldalán az áll: „Isten hozott, MÁRIABESNYŐ kegyhely” a távoztót kísérő áldás: „Béke veletek 1943” Mi a titka e helynek, keressük a választ: hogyan lesz valósággá e két köszöntés ma is! Miként történt, hogy Besnyő a béke és az építés szentélye volt a pusztító háború alatt, és a református kormányzó katolikus felesége, Horthy Miklósné volt a templom jótevője. Márton Lajos üzenete: hogyan látja a magyar történelmet és üdvtörténetet egy székely festő 1942-43-ban. Nehéz évtizedek, a búcsújárók éltető hűsége, a kapucinus újjászületés. Máriabesnyő az „élet szentélye” Megkeressük a *Trianoi Keresztet*, mely annyira eldugott helyen van, hogy érintetlenül vészelt át a XX. század viharait. Séta a *Máriabesnyői temetőbe*, 1933 Gödöllő Cserkész Jamboree, a világtalálkozón 27000-en vettek részt a világ minden tájáról, a cserkészlet megalapítójának, Sir Baden Powell-nek vezetésével. Múltidéző tisztelgés a tábor vezetője Gróf Teleki Pál földrajztudós és miniszterelnök sírjánál. Ő olyan politikus volt, aki a vészterhes időben inkább a halált választotta, mint a tisztességtelenséget.

Este tábortüzes vacsora szalonnasütéssel a Lelkigyakorlatos Ház kertjében, tárogatószó és közös éneklés.
Szállás reggelivel a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Házban

Köszönet

Munkánk végeztével megköszönjük mindazt a segítséget, amelyet az elmúlt időszak során kaptunk a város vezetőitől és munkatársaitól, a szakértőktől és mindenkitől, akivel személyesen-, telefonon- vagy írásban sikerült kapcsolatba kerülnünk.

Lépten-nyomon éreztük, hogy a városukat szerető és jövőjéért felelősséget érző döntéshozók, szolgáltatók és lakosok a turizmusban kitörési lehetőséget látnak, Gödöllő honlapját a vendégfogadás fejlesztésében látják és örülnek annak, hogy értékeiket ország-világgal megismertethetik.

Számunkra is élményt jelentett megismerni egy ilyen „kincses” várost, ahol – mint ahogyan ezt munkánkban részletesen kifejtettük- adottak a feltételek a turizmusfejlesztésre.

Köszönjük.

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Felhasznált irodalom

Könyvek:

- Heltai Miklós: Gödöllő Zrinyi Nyomda 1976
- Farkas Zoltán-Sós Judit: Budapest gyerekekkel. Gödöllő környéke
- Koródi Márta: A rurálturisztikai terméktípusok feltételrendszerének sajátosságai a vidéki kistérségekben
- Dr Faragó Hilda: A hivatásturizmus trendjei
- Puczkó László-Rátz Tamara: Az attrakciótól az élményig
- Puczkó László- Rátz.Tamara: A turizmus hatásai
- Budapest Turisztikai Stratégiája és 2010-ig szóló fejlesztési programja
- A fenntartható turizmus fejlesztése. Irányelvek a turizmus tervezőinek és szervezőinek.UNWTO
- Sulyok Judit-Kiss Kornélia: A desztinációs menedzsment szervezetek működése és a desztinációs menedzsment trendjei
- Praznovszky Hajnal: A kastélyhasznosítás problémái Magyarországon
- dr.Lengyel Márton: TDM Működési Kézikönyv – Heller Farkas Főiskola, 2008
- Horkay Nándor: Turisztikai márka és márkapolitika a desztinációs menedzsmentben
- B Josep Pine és James Gilmore (1998) The Experience Economy. HBS Press.
- Kovács D. (2003) Falusi vendéglátás Magyarországon (Rural Tourism in Hungary) Agroinform Kiadó 123p.
- Kovács D. ed. (2003) A falusi turizmus hagyományai (Traditions of Rural Tourism) Mezőgazda Kiadó, Budapest 224p.

- Kovács D. (2008) A falusi turizmusból a vidéki élménygazdaság felé. Kézirat.
- Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia
- ÁSZ jelentés -a kiemelt – turisztikai célú – beruházások ellenőrzéséről a helyi önkormányzatoknál
- Országos Ökoturisztikai Stratégia
- NTS
- Lovasturisztikai Stratégia

Kiadványok, cikkek

- Magyar Turizmus Zrt Marketingstratégia 2009-2011, Marketingterv 2009 Tervezet -2008.szeptember

Internetes oldalak:

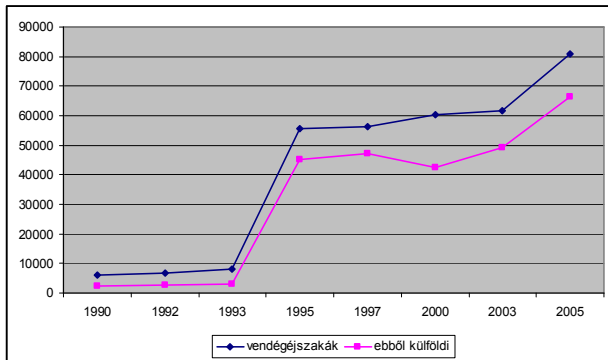
- www.godollo.hu
- www.gkrte.hu
- www.godolloikisterseg.hu
- www.itthon.hu
- www.vendegvaro.hu
- www.iranymagyarorszag.hu
- www.tourinform.pestmegye.hu
- www.kozpontiregio.hu
- www.kirandulunk.hu
- www.wikipedia.hu
- www.lovasok.hu

- www.damalovasegyesulet.hu
- www.kaqunwater.hu
- www.kiralyikastely.hu
- www.erzsebetkiralynehotel.hu
- www.haldorado.hu
- www.babat.hu
- www.szie.hu
- www.katki.hu
- www.fesztivalkalauz.hu
- www.kulturpont.hu
- www.zsambekinfo.hu
- www.mariazeller-advent.at
- www.schoenbrunn.at
- www.tripadvisor.com
- www.spahotelstart.hu
- www.austriatourism.com
- www.austria.info.at
- www.erzsebetparkhotel.hu
- www.mth.gov.hu
- www.matrainfo.hu
- www.albertina.at
- www.laketourism.com

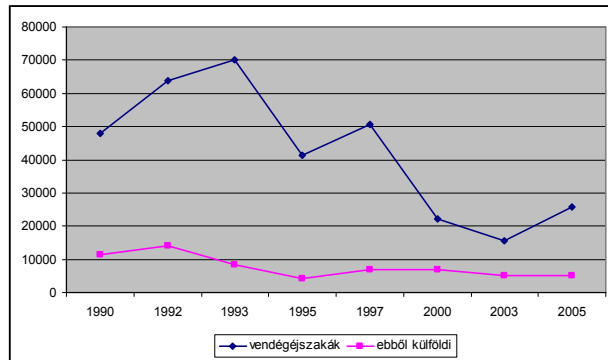

2. melléklet: 4 város turisztikai vendégéjszaka trendjeinek alakulása

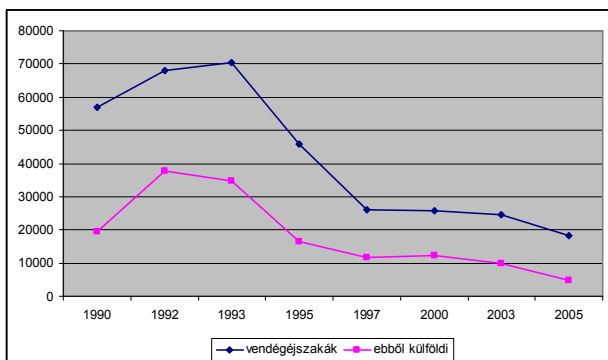
Budaórs

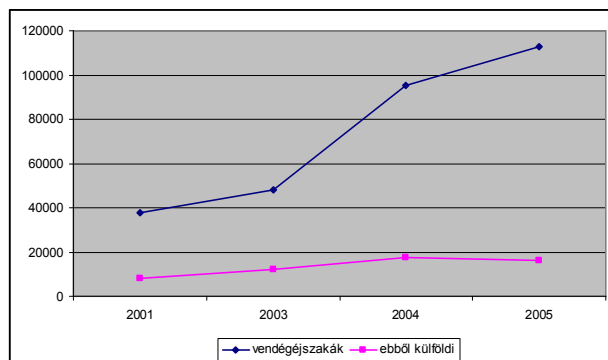
Gödöllő

Szentendre

Visegrád

3. melléklet: A legtöbb üdülővel rendelkező 12 kistérség adatai

Kistérség	Rang sor	Üdülő-szám	Átlagos alapterület (m ²)				
			össz-komfortos	komfortos	félkomfortos	komfort nélküli	egyéb üdülőegység
Gárdonyi	6	10 081	75	51	37	46	33
Budaörsi	8	7 907	70	46	39	34	24
Gödöllői	11	5 780	61	43	37	34	25
Pilisvörösvári	10	7 177	64	42	37	32	24
Ráckevei	4	12 331	64	45	36	34	28
Szentendrei	5	12 075	67	45	37	38	29
Váci	12	5 586	63	46	35	34	26
Fonyódi	1	16 588	86	53	49	47	41
Siófoki	2	14 759	93	57	44	52	41
Balatonalmádi	3	14 502	83	55	39	40	35
Balatonfüredi	7	9 574	102	52	48	47	36
Tapolcai	9	7 516	100	62	50	53	37

Forrás:KSH Népszámlálás 2001. 15. kötet. Az üdülők adatai. saját összeállítás

4. melléklet: Háttéranyag a golfpálya- fejlesztéshez

A Golfturizmus létrehozásáról

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia bátorítja – a lakosság életminőségének javítása és versenyképes turisztikai termékek fejlesztése körében – az aktívturizmus fejlesztését.

A Központi Régió aktuális Turisztikai Konceptiója egyenesen nevesítve az ajánlott turisztikai termékfejlesztések körébe sorolja régióinkban a golfturizmust.

A nemzetközi szabadidőgazdaság egyik – a trendek szerint feljövő- gazdaságilag sikerbefektetésnek elismert terméke a golf. A WGF (Világ Golf Alapítvány) tavalyi elemzése szerint, mely 2005 re vonatkozóan elemezte a golf gazdasági hatását az USA ba, közvetlen gazdasági hatásként ebben az évben 76 milliárd dollárt termelt, szemben a 2000 évi 62 milliárd dollárral. Közvetett – „multiplikátor”-hatásait figyelembe véve a 2005 –ös év 195 milliárd dollárt hozott.

A WTTC (World Travel and Tourism Council) előrejelzése szerint 2020 ra minden harmadik Európába látogató külföldi a közép-és kelet-európai országokat választja majd. A KPMG Golf Benchmark vezető tanácsadója szerint a golfturistákra különösen igaz, hogy szeretnek új helyszíneket, új pályákat felfedezni, szívesen kapcsolják össze a helyi kultúra és hagyományok megismerését a golfal.

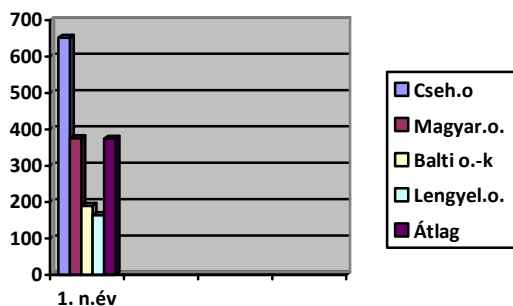
Csehországban az elmúlt fél évtizedben a pályák száma 39-ről 71 re nőtt, hazánkban 6-ról 8 ra, a tervezés, kivitelezés alatt álló további pályák lassan készülnek (a Zala Spring pld. régészeti leletek miatt akadt meg). Hazánk a Közép-kelet-európai Régió golf pályakínálatának csak 6%-at adja. E sport népszerűsége , behatolása, fizetőképes kereslete és a megvalósult kínálat kontrasztja óriási felfutást valószínűsít. A kistérségnek - remek táji adottságai, a közeli kereslet (Budapest és közeli Ipari Park és multinacionális vállalatok közelsége) folytán könnyen részt hasíthat magának e piacon.

A KPMG EMA térség (Európa - Közel-Kelet-Afrika) golfiparát elemző tanulmányában (2007) egészen kiemelkedő felfutást prognosztizál Kelet-Európának, különösen Magyarországnak.

A Kelet-Európai térség az EMA térség golfpályáinak kevesebb, mint 5 %-at adja, a pályák kb. fele 18 lyukú, 16 %-a 27 lyukú, 32 %-a 9 lyukú.

Több ,mint 90 % magán-, a többi önkormányzati stb. tulajdonban van. 93%-ukat a tulajdonos , 7 %-t külső menedzsment üzemelteti, 89 %-a nyereségorientált vállalkozás.. A pályák 46 %-a jó minőségű, 33 %-a magas színvonalú, 16 %-a közepes, 5 %-a alacsony színvonalú.

A golfszolgáltatás iránti kereslet jellemzéseként a pályánkénti átlagos tagság 2007-ben Kelet-Európában 374 volt , ami sokkal alacsonyabb, mint az európai átlag, azonban 1 év alatt nőtt 284 ről erre a számra. Csehországban ez a szám 652.

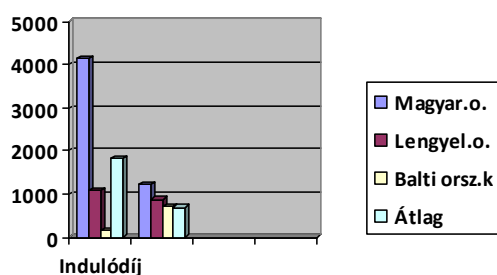

A 27 lyukú pályák átlagos tagsága 528, a 18 és 9 lyukúaké 300 és 350 tag között van. E szabadtéri sport éves játékokra alkalmas napjainak száma 2006 - ban 249 nap volt az évi 365 napból. Földrajzilag észak felé haladva a napok száma csökken. Az összes játszott játék(”round”) száma Kelet-Európában 9.677 volt , hazánké 15.879. Ez is mutatja, hogy a viszonylag kevés pálya közepette a pályák kihasználtsága nálunk a legmagasabb. A pályák használata országonként eltérően de általában 40-60 % arányban a tagok és az eseti játékosok (”green fee”) között oszlik el, hazánkban kb. fele - fele arányban.

Az egy tagra eső játékok (játszott játékok) száma a részvételi aktivitást vagy játéksűrűséget mutatja.

Kelet-Európában ez 16 hazánkban 20.

A szolgáltatást igénybevevők által fizetendő díjak pályánként eltérően indulódíjból és éves tagdíjból állnak. Hazánkban a pályák fele követel meg indulódíjat is, melynek összege a régióban kiugróan a legmagasabb, a többi ország indulódíjának többszöröse.

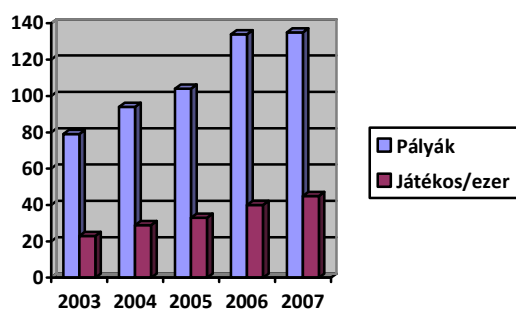
Az eseti játék (vagy pályadíj azaz játékjogú belépő) összege hazánkban kiemelkedően a legmagasabb 43/59 Euro hétközben ill. hétvégén. Mind a Kelet-Európai, mind az Észak-Európai 37 Euro körül mozog.(Csehország 25/33) Az éves átlagos árbevétel 403.000 Euro pályánként , ami a korábbi magasabb értékhez képest nagyszámú 9 lyukú pálya belépése miatt alakult így. A 27 lyukú pályák 1 millió EUR körüli bevételenek a 9 lyukúak 1/3-át , a 18 lyukúak 3/4 -t hozzák. Magyarország és Csehország a legsikeresebb a pályánkénti bevétel mutató tekintetében.

Ahogy a szállodaiiparban a REV.PAR (revenue per available room) ad igen mély gazdasági – jövedelmezőségi mutatót, úgy a golfbefektetők előszeretettel alkalmazzák a RevPUR mutatót, ami az egy játékkör során szerzett összes bevétel (pályadíj, vendéglátás, sportszer-ajándékbolt) mutatóját adja. Ez Kelet-Európában 2007-ben 18 lyukú pályánál 45 Euro, 9 lyukúnál 27 Euro volt.

Bevételszerkezet: hozzávetőlegesen 1/3-1/3-1/3 arányban tagdíjbevételek, eseti belépőbevételek és egyéb (szponzorálás, vendéglátórészleg, ajándék). Az üzemeltetési költségek 30-35 %-át a bérek és közterhek, 25-30 %-a karbantartásköltségeire fordítják. Egy 18 lyukú pálya átlag alkalmazotti létszáma Kelet-Európában 32 fő ebből 27 főállású és 5 részmunkaidős.(kb 1/3 a pályakarbantartásnál dolgozik) szemben az Észak-európai 5/6 fővel. A bruttó nyereség az összárbevétel kb. 10-15 %-a. A költségek igen konzisztensen nőnek a pályák 9-18-27 lyukú változataival arányosan.

A 9 lyukú pályák nyereségessége 20-30 %. Az üzemeltetők 2/3 a vagy a vendéglátást, vagy a sportszer-ajándékboltot, vagy a golfoktatást külső cégre bízták, egynegyedük mindhárom tevékenység esetén az outsourcinggal élt. A KPMG piackutatása szerint a golfpálya tulajdonosok 60%-a a következő évben bővítésre, fejlesztésre, rekonstrukcióra pályánként közel 1 millió Euró befektetést szán. A jövő üzleti kilátásait illetően Magyarországon a legmagasabb arányban 75%-ban remeknek ítélték meg az üzleti kilátásokat. Összefoglalva: 2007-ben Kelet-Európában az előző évhez képest 15%-al több tagként belépett golfozó volt. A régióban 135 golfpálya és 45000 nyilvántartott játékos van. A lakosság golfsportban való részvétele az európai átlaghoz képest alacsony, a növekedés gyors. A befektetési intenzitás magas, jellemző a komplex golf és lakóingatlan befektetés, sokszor szállást és wellness kapcsolva a létesítményekhez.

Játékosok, pályák növekedése Kelet-Európában 2003-2007

Egy érdekes és a megtérülési remények szemszögéből lényeges megközelítés, az egy golfpályára eső lakosság számának vizsgálata: hazánk 1,6 millió fő/pálya mutatóval a kirívóan golf-pálya-hiányos országok között van.

Ilyen előzmények után és piaci helyzetben, tekintettel a Gödöllő –Szada környéki multinacionális és hazai iparvállalatok vezető és középvezető dolgozóinak, a fővárosi lakosság, a fővárosban tevékenykedő multinacionális gazdasági, külügyi stb. alkalmazotti , vezetői rétegre konkrét és komoly kereslettel számolhat a kistérség.

Budapestről könnyen elérhető közeli jó minőségű, legalább 18 lyukú pálya még mindég nem található, a gödi pálya népszerűsége az értő golfozók között alacsony, a tatai, kisoroszi stb pályák messze vannak, a bicskei beruházás még csak az elején tart.

5. Melléklet: Fontosabb fürdő-és örökség városok turisztikai adatai

	Kereskedelmi és magán szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma 2005				
	férőhely	vendég	ebből külföldi	vendégéjszakák	ebből külföldi
Hajdúszoboszló	17159	200921	59252	870985	359246
Harkány	10444	58046	21221	278400	158889
Hévíz	10584	182698	96340	984479	686490
Zalakaros	6857	96835	27797	418091	224910
Bük	7796	12350	69173	613176	438342
Pécs	5100	144734	28367	272327	59920

6. melléklet: Az én Gödöllőm

Az én Gödöllőm –

személyes vallomás Csillag Pétertől -

Megállásra, emlékezésre hív az Erzsébet-park, a valamikori Haraszi Erdő. Sisi gyakori és kedves sétáinak színhelye, a városalapító Grassalkovichok idejéből származó gyönyörű Golgotával, a nosztalgikus hangulatot ébresztő fasor végén Erzsébet királyné igazi alakját idéző évszázados szoborral és az egész ország, feléje áradó szeretetét, tiszteletét, őszinte gyászát kifejező, a vármegyéket jelképező izgalmas és művészi kődombbal. Néhány lépéssel odébb az egykori erdőszélen megtelepedett legendás művésztelep. A város szívében a mozgalmas fő tér, egyszerű és szép, régi református templommal, a felújított szecessziós Erzsébet szállodával és a legújabb, nemzetközileg is különlegességnek számító testvérvárosi ajándékkal, az Indonéziából kapott Világbéke Gonggal. A város legrégebbi épületében, a XVII-i Hamvay kúriában működő Városi Múzeum igényes és változatos kiállításokkal várja a látogatókat. A mozgalmas és hagyományos piac igazi mediterrán hangulatot varázsol a kúria belső udvarára. A közelben a Városi Könyvtár és Információs Központ a mai kor minden kihívásának megfelelő, és mégis nagyon emberi léptékű és barátságos hely, ami tartalmas megülésre, időtöltésre hív. Az Alsó-parkban sétálva a Cserkész –szobor, a Trianon-emlékmű és a Világfa állít meg. A királyi váró, Ybl Miklós remekműve arra emlékeztet, milyen lelkesedéssel várta Sisit és családját évről-évre Gödöllő népe. A vasútállomás fölött az Egyetem nagyvonalú méltóságot és szépséget sugárzó főépülete, az egykori premontrei intézet, majd orosz hadifogolytábor. Előtte a kedves, virágos parkban Kálmán herceg, a premontrei jótevő látványos lovas szobra áll. Körülöttünk mindenütt zöld park, így érünk el a divatos retro legklasszikusabb „Sztálin barokk” stílusú, 50-es évekből származó egyetemi campusához, mely párját ritkítja az országban. Közelben a fájdalmasan szép Fadrusz-kereszt. Az Egyetem Gépfejlődéstörténeti Múzeuma európai rangú látványosság. A maga nemében a Méhészeti Gyűjtemény is. A Máriabesnyői Nagyboldogasszony Bazilika az ország egyik legnépszerűbb Mária-kegyhelye, búcsújáróhelye. Művészeti, történeti érdekessége miatt nemzetközileg ismert vallási turisztikai központ, mellette lelki feltöltődést, éjszakai megpihenést is kínál a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház. A város végében az erdő borította dombok ölelésében békét sugároz ez a szent hely, mély és felejthetetlen élmény azoknak, akik betérnek ide. A várost jelző táblán kívül Babat, a rendkívülinek számító Istállókastélyával, a völgyben végighúzódó szép halastavaival, a magyarrá lett angol szakember irányításával működő egyetemi biokerttel, a látványos magyar falusi udvarral

bővült vadászházzal és lovastanyával. Isaszeg felé a tudományosan is számtalan érdekességet magáénak mondó Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutató Intézet, ami Gödöllő immár több mint száz éves, a magyar mezőgazdaságban játszott különleges jelentőségét tanúsítja. A hatalmas királyi vadászterület kapujában az Arborétum. Isaszeg felé, a Rákos patak forrása mentén az egész országban páratlan, 12 tóból álló horgásztó-rendszer.

Valkó felé elhagyva a várost, a honfoglalás kori lovas hagyományokat őrző Szárítópusztai Lovasiskola, ahol látványos kaszkadőr- és lovasíjász bemutató mellett jurtaban zajlik a vendéglátás. A városban számos irodalmi emlék van. Petőfit itt ihlette meg Berta, itt élt Léda, Ady nagy műzsája. Sík Sándor, a pap költő, a Máriabesnyőn eltemetett tragikus sorsú miniszterelnök, Teleki Pál mellett az 1933-as gödöllői cserkész világtalálkozó egyik szellemi mozgatója volt. Jókai Mórtól Ottlik Gézáig a magyar próza jeles mesterei töltöttek itt hosszabb-rövidebb időt.

Még a Gödöllőt jól ismerő őslakos számára is lenyűgöző ez a felsorolás, ez a sokszínűség, amit nem kell mesterségesen vonzerővé formálni, hiszen hagyományra épülő igazi értékeket soroltunk fel. A bemutathatóságot, a fogadóképességet kell kialakítani, ami van ahol kész, van ahol nagyon komoly erőfeszítéseket, összefogást és anyagi erőt igényel. A páratlan változatosságot kiemelve, mégis szükséges egy vonzó *brand*, ami az egészet eladhatóvá teszi. A világon kevés város van Gödöllőhöz hasonló helyzetben, hogy a megkophatatlan népszerűségű *Sisit* választhatja, minden túlzó hamisság nélkül, idegenforgalma vezéralakjának. „*Gödöllői lakos vagyok*” mondta Erzsébet királyné maga, s választotta a közelmúltban megjelent könyve címéül Szabó Margit. Kitűnő választás, számunkra is vezérfonal.

7: melléklet A gödöllői vonzerők bemutatásának minősége és javasolt fejlesztései

Megnevezés	Bemutató minősítése	Javasolt fejlesztés	Stratégiai célcsoport
Gödöllői Királyi Kastély-együttes			
- Kastélymúzeum	jó	- tárlatvezetés egyéneknek (idegenvezető/audió) - hang-és fényjáték	-szervezett csoportos belföldi + külföldi -egyéni belföldi + külföldi
- Barokk színház	nem kielégítő	- speciális, színpadtechnikával kombinált filmvetítések, óránként - balett kamara előadások	- külföldi + belföldi kastélylátogatók
- Királydombi pavilon	nem kielégítő	-tárlatvezetés naponta 3-szor, meghirdetett időpontban	-a magyar történelem iránt érdeklődő belföldi + külföldi
- Kastélypark	felújításra szorul	-hang-, és fényjáték színhelye	- a Budapestre érkező csoportok (külf.+belf.) - egyéni turistáknak Budapest by night -

			garantált programként
- Lovarda	jó	- reprezentatív vacsorák - bálterem – Erzsébet bál, névnapokhoz kötődő bálók	-magas költségű külföldi + belföldi konzervatív igényesek szórakozni vágyó, táncolni szerető igényesek
- Kastélykáporna	nagyközönség előtt zárva	- a kastély-túra részeként bemutathatóvá tenni, mini- koncerttel (gépzene) kiegészített tárlatvezetéssel	- kastélylátogatók
- Pálmaház	jó	- „Királyi kertek növényei”- virágkiállítás - , és növénybemutató a Sisi-úthoz tartozó városok bemutatkozásával	- kastélylátogatók, - növényritkaságok iránt érdeklődők
- Kastély díszterme	jó	- történelmi álarcos- bálók, korabeli kosztümökben, díszítéssel és ételsorral: - Grassalkovich-bál - Erzsébet-bál	- magas költségű, kuriózumot kedvelő külföldiek

		- Szecessziós bál	
- Kastély termei	földszinti jó	- rendszeresen meghirdetett „Vacsorák - Grassalkovich I. Antal - Mária Terézia - Erzsébet királyné asztalánál”	- magas költségű, kuriózumot kedvelő külföldiek és belföldiek
Alsó-park	hiányos	- újabb attrakciók: - hattyús tó - Nemzeti Rozárium	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Erzsébet-park	hiányos	- a jövőbeni városnéző, „Sisi” tematikus útvonal fontos állomása	- kastélylátogatók, - városnézések résztvevői
Kálvária	felújítás alatt	- vallásturisztikai tematikus útvonal pontja	- vallási-turisztikai-, és - zarándokcsoportok
Királyi Váróterem	felújítás alatt	- közlekedés-történeti emlékhely	- nemzetközi, vonattal és HÉV-vel érkező külföldi és belföldi

		- turistainformációs pont	turizmus
Testórlaktanya	felújításra szorul	- „A magyar szecesszió múzeuma” új helyszíne - Divatmúzeum – viselettörténeti állandó kiállítás	- nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Barokk ház	jó	- azonos	-
Babati Istállókastély	felújításra szorul	- felújítást követően meghatározható	- felújítást követően meghatározható
Máriabesnyői kegyhely - kegytemplom - Mária Múzeum - kolostor, pince - lelkigyakorlatos ház - szálloda, étterem - konferenciaközpont	hiányos	- nemzetközi vallásturisztikai központtá alakítani: a Mária-út fontos, főváros-közeli helyszíne	- vallási turizmus résztvevői, zarándok-turisták - vallásturisztikai konferencia-központ
- Mária Múzeum,	hiányos	- marketinggel megteremteni egyediségének megfelelő rangját	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Hamvay kúria	jó	lsd. alábbiakban	
-Városi Múzeum	jó	a 2008. végén nyíló állandó szecessziós kiállítást követően „A magyar	- a szecesszió iránt érdeklődő külföldiek,

		szecesszió múzeuma”	belföldiek
- Piac, vásárcsarnok Pelikános kút - Hamvay Kávézó, rétesbolt	jó	- „shopping”- túraként fotótémaként bekapcsolni a látnivalók körébe	- városlátogatók
- Mozi	jó	- a szecessziós kiállítást kiegészítő, a Gödöllői Művésztelepről készült film vetítése	- retro iránt érelklódlók - a „szecessziós túra” résztvevői
Művésztelep	nem látogatható	- a művész-házak helyreállítás utáni bemutatása, - művészeti tanfolyamok szervezése	- a szecesszió iránt érelklódlók - -művészeti érelményt kereső, kreatív turisták
- Gödöllői Iparművészeti Műhely (GIM) - és kert	jó	- a művész-házak helyreállítás utáni bemutatása, - művészeti tanfolyamok szervezése	- a szecesszió iránt érelklódlók - -művészeti érelményt kereső, kreatív turisták
- Körösfői Kriesch Aladár szobra	jó	- szecessziós túraútvonal állomása	- a szecesszió iránt érelklódlók

Premontrei kápolna és rendház	hiányos	- szecessziós út állomása	- a szecesszió iránt érdeklődők
Szent István Egyetem - Amerigo Tot kompozíciója	hiányos	- „Híres emberek Gödöllön” tematikus út része	- belföldi, kultúra iránt érdeklődők
Mezőgazdasági Eszköz-, és Gépfejlődéstörténeti Szakmúzeum	felújításra szorul	- helyreállítás után intenzív marketinggel, értékének megfelelő vonzerővé tenni	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Méhészeti Gyűjtemény	felújításra szorul gyakorlatilag nem látogatható	- felújítás után az ország egyik kuriózumot jelentő múzeuma lehet	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Arborétum	hiányos	- felújítás függvényében	-
Volt községháza	jó	- az eredeti szecessziós díszekkel, szecessziós kávéházzal kiegészítené az új Gödöllő - brandet	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Jelképek:			

Világfa		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Világbéke Gong		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Országzászló		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Pelikános kút		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai turizmus összes célcsoportja
Cserkészfiú		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai cserekészcsoporthok
Trianon-kereszt		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi és hazai cserekészcsoporthok
Mária-oszlop		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok
Történelmi emlékek:				
Isaszegi csata hőseinek emlékműve		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok

Hősök emlékműve		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Kopjafa		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Kálmán herceg szobra		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi- és hazai zarándokcsoportok városnéző csoportok
gróf Teleki Pál szobra		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Török Ignác szobor		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Irodalmi emlékek:				
Petőfi szobor		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Diósyné Brüll Adél (Léda) háza		tematikus állomása	túraútvonal	városnéző csoportok
Egyházi emlékek:				
Református templom		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok

				városnéző csoportok
Szentháromság rk. templom		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok városnéző csoportok
Szent Imre herceg szobra		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok városnéző csoportok
Nepomuki Szent János szobra		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok városnéző csoportok
Hálafeszület		tematikus állomása	túraútvonal	nemzetközi-, és hazai zarándokcsoportok városnéző csoportok